MISTINIS TRILERIS

ŽALTVYKSLĖS KOLEKCIJA

William Peter
BLATTY

EGZORCISTAS

ŽALTVYKSLĖ

WILLIAM PETER

BLATTY

Egzorcistas

Romanas

Iš anglų kalbos vertė
RAIMONDAS SKABEIKIS

ŽALTVYKSLĖ

UDK 820(73)-31
Bl 17

Versta iš leidinio
William Peter Blatty
THE EXORCIST
Berkley Books, 1971

ISBN 9986-06-181-4

Skiriu Beti

Kai tik Jėzus išlipo į krantą, jį pasitiko iš miesto atbėgęs vyras. Šis buvo demonų apsėstas... Dvasia dažnai sugriebdavo jį. Žmonės jį laikydavo surakintą, bet jis sutraukydavo pančius... Jėzus paklausė: „Kuo tu vardu?" Šis atsakė: „Legionas..."

Evangelija pagal Luką 8, 27–30

Džeimsas Torelas: Džeksonas buvo pakabintas ant to mėsos kablio. Buvo toks sunkus, kad atlenkė jį. Jis kabėjo ant to daikčiuko tris dienas, kol padvėsė.

Frenkas Bučijeris (kikendamas): Džeki, tau reikėjo pamatyti tą vyruką. Jis buvo kaip dramblys, o kai Džimis bakstelėjo jam elektros laidu...

Torelas (susijaudinęs): Džeki, jis kratėsi ant to kablio. Mes užpylėme ant jo vandens, kad elektros laidumas būtų geresnis, o jo klyksmas...

Federalinio Tyrimų Biuro užrašyta
ištrauka iš Koza nostra pokalbio telefonu
apie Viljamo Džeksono nužudymą.

Kai kurie komunistų darbai yra nesuvokiami. Pavyzdžiui, kunigui į kaukolę buvo suvarytos aštuonios vinys... Arba – septyni maži berniukai ir jų mokytojas giedojo „Tėve mūsų", kai kareiviai užklupo juos. Vienas kareivis išsitraukė peilį ir nupjovė mokytojui liežuvį. Kitas išsiėmė medines lazdeles ir įkalė jas septyniems mažiems berniukams į ausis. Kaip tu vertini tokius nusikaltimus, kaip šie?

Dr. Tomas Dūlis

Dachau

Osvencimas

Buchenvaldas

PROLOGAS

Šiaurės Irakas

Karšta saulės liepsna spaudė prakaito lašelius iš senuko kaktos, tačiau karštos, saldžios arbatos stiklinę jis laikė delnuose, lyg norėdamas sušildyti juos. Jis negalėjo atsikratyti nuojautos. Ji prilipo prie jo nugaros kaip šalti šlapi lapai.

Kasinėjimai buvo baigti. Sluoksnis po sluoksnio medžiaga buvo kruopščiai išanalizuota, jos turinys ištirtas, pažymėtas etiketėmis ir pakrautas į laivą: karoliai ir papuošalai; raižyti akmenys; falai; viršutinio žemės sluoksnio akmenys, aplipę ochra; poliruoti indai. Nieko neįprasta. Asiriška dramblio kaulo tualetinė dėžutė. Trapios kosminės kančios liekanos, kurios kartą buvo privertusios jį susimąstyti, ar Liuciferis vėl neieško kelio pas savo Dievą? Tačiau dabar jis jau žinojo. Saldymedžio šaknų ir tamarisko aromatas atitraukė jo žvilgsnį į snaudžiančias kalvas, į nendrėmis apaugusias lygumas. Į apleistą, uolų nuolaužomis nuklotą takelį, stačia galva puolantį į kaimą. Į šiaurės vakarus buvo Mosulas, į rytus – Erbilas, į pietus – Bagdadas, Kirkukas ir didingasis Nabuchadnezaras. Jis perkėlė kojas po stalu, stovinčiu priešais vienišą pakelės arbatinę ir žvelgė į žolės dėmes ant batų ir chaki spalvos kelnių. Jis sriubtelėjo arbatos. Kasinėjimai buvo baigti. Kokia gi buvo pradžia? Jis perkratė mintis kaip naują radinį šviežiame molyje, bet negalėjo prisiminti.

Kažkas sušniokštė užeigos viduje; nusilpęs savininkas sliūkino jo link, keldamas dulkes rusiškais batais, kuriuos avėjo kaip šlepetes, kulnais spausdamas verkiančius padus. Jo tamsus šešėlis uždengė stalą.

– Kaman chay, chawaga?*

Žmogus chaki spalvos drabužiais papurtė galvą, žiūrėdamas į nesuvarstytus, purvu ir gyvenimo skausmu apneštus batus. Kosmoso medžiaga, švelniai pagalvojo jis: materija, nors galų gale tai – dvasia. Dvasia ir batai jam buvo ne kas kita, o patys fundamentaliausi materijos aspektai, medžiaga, kuri buvo pirminė ir visiškai kita.

Šešėlis susvyravo. Kurdas stovėjo ir laukė kaip sena skola. Žmogus chaki spalvos drabužiais pažvelgė į drėgnas ir nubalusias akis, lyg apvilktas kiaušinio lukšto plėve. Glaukoma. Anksčiau jis nebūtų galėjęs pamilti šio žmogaus.

Jis išsitraukė piniginę ir ėmė naršyti ją, ieškodamas monetos tarp susidėvėjusių ir susiglamžiusių piniginės gyventojų: kelių dinarų, Irako vairuotojo teisių, nublukusio plastiko kalendoriuko, kuris buvo jau dvylikos metų senumo. Kitoje jo pusėje buvo užrašas: *Ką mes duodame vargšams, yra tai, ką mes pasiimame su savimi, kai mirštame.* Šį kalendoriuką išleido *Jėzuitų misionieriai.* Jis užmokėjo už arbatą ir paliko ant aplūžusio liūdesio spalvos stalo penkiasdešimt filių arbatpinigių.

Jis nuėjo prie savo džipo. Švelnus, čiurlenantis raktelio spragtelėjimas užvedant mašiną atgaivino tylą. Kurį laiką jis laukė, mėgaudamasis ramybe. Tolumoje matėsi krūmokšniais apaugusi iškilusio piliakalnio viršūnė, suskilę Erbilo stogai, kabantys debesyse lyg žvirgždu ir purvu suteptas palaiminimas. Lapai dar tvirčiau prisispaudė prie jo nugaros.

* Dar arbatos, jaunuoli? *(arab.)*

Kažkas laukė.

– Allah ma'ak, chawaga.*

Išpuvę dantys. Kurdas stovėjo išsišiepęs ir atsisveikindamas mojavo ranka. Žmogus chaki spalvos drabužiais sukaupė savyje visą šilumą ir, pamojęs kurdui ranka, nusišypsojo. Nukreipus žvilgsnį į šalį, šiluma išblėso. Jis užvedė variklį, staigiai ir ekscentriškai apsisuko ir nuvažiavo Mosulo link. Kurdas stovėjo ir lydėjo akimis tolstančią mašiną, sumišęs nuo širdį stabdančio praradimo jausmo. Ir kas buvo tas, kuris nuvažiavo? Kas buvo tai, ką jis jautė nepažįstamajam esant šalia? Kažką panašaus į saugumą, prisiminė jis, kažkokį globos ir saugios gerovės pojūtį. Dabar šis jausmas nyko tolumoje kartu su greitai važiuojančiu džipu. Jis pasijuto keistai vienišas.

Dešimt minučių po šešių kruopšti inventorizacija buvo baigta. Mosulo senienų saugotojas, arabas įdubusiais skruostais, rūpestingai rašė paskutinę vokabulą į didžiąją knygą. Jis trumpam stabtelėjo ir pažvelgė į savo draugą, panardindamas plunksnakotį į rašalinę. Žmogus chaki spalvos drabužiais buvo paskendęs mintyse. Jis stovėjo prie stalo susikišęs rankas į kišenes, žvelgdamas žemyn į kažkokį išdžiūvusį, praeities pažymėtą šnibždesį. Saugotojas smalsiai ir tyliai stebėjo jį, paskui grįžo prie vokabulos, rašydamas labai mažomis ir dailiomis raidėmis. Pagaliau jis atsiduso, padėjo plunksnakotį ir pažvelgė į laikrodį. Traukinys į Bagdadą turėjo išvykti aštuntą valandą. Jis nusausino puslapį sugeriamuoju popieriumi ir pasiūlė arbatos.

Žmogus chaki spalvos drabužiais papurtė galvą. Jo akys vis dar buvo prikaustytos prie kažko ant stalo. Arabas neramiai žvelgė į jį. Kas čia yra? Kažkas tvyrojo ore. Jis atsistojo ir priėjo ar-

* Alachas su jumis, jaunuoli *(arab.)*.

čiau, tada pajuto silpną dygsėjimą sprande, o tuo tarpu jo draugas pasilenkė ir, paėmęs nuo stalo amuletą, ėmė susimąstęs siūbuoti jį rankoje. Tai buvo nefritinė demono Pazuzu galva, pietvakarių vėjo personifikacija. Jo dominija buvo šleikštulys ir liga. Galvoje žiojėjo perdurta skylė. Amuleto savininkas nešiojo jį kaip apsauginį skydą.

– Blogis prieš blogį, – tyliai prašneko saugotojas, apatiškai vėdindamasis prancūzišku mokslo žurnalu, ant kurio viršelio buvo matyti riebaluoto nykščio atspaudas.

Jo draugas nepajudėjo; neatsakė į jo pastabą.

– Kažkas ne taip?

Tyla.

– Tėve?

Žmogus chaki spalvos drabužiais vis dar nieko negirdėjo. Jį buvo užvaldęs amuletas, paskutinis jo radinys. Po kurio laiko jis padėjo amuletą ir pakėlė klausiamą žvilgsnį į arabą. Jis ką nors sakė?

– Nieko.

Jie sumurmėjo atsisveikinimo žodžius.

Prie durų saugotojas su perdėtu tvirtumu paėmė seno žmogaus ranką.

– Mano širdis trokšta, Tėve, kad jūs nevažiuotumėte.

Jo draugas kažką švelniai atsakė apie arbatą, apie laiką, apie tai, kad kažką reikia daryti.

– Ne, ne, ne, aš turėjau galvoje – nevažiuokite namo.

Žmogus chaki spalvos drabužiais pastebėjo virtą žirnelį, suradusį prieglobstį arabo burnos kampelyje. Ir vis dėlto jo akys žiūrėjo į tolį.

– Namo, – pakartojo jis.

Šis žodis nuskambėjo kaip neišvengiama pabaiga.

– Į Jungtines Valstijas, – nežinodamas kodėl pridūrė saugotojas.

Žmogus chaki spalvos drabužiais pažvelgė į susirūpinusį draugą. Jam niekuomet nebuvo sunku pamilti šį žmogų.

– Sudie, – sušnibždėjo jis.

Paskui apsisuko ir žengė į gatves gaubiančią tamsą ir kelionę namo, kurios trukmė kažkodėl atrodė neribota.

– Susitiksime po metų! – nuo prieangio šūktelėjo saugotojas.

Tačiau žmogus chaki spalvos drabužiais neatsigręžė. Arabas žiūrėjo į jo nykstančią figūrą, ji įstrižai perkirto gatvę, beveik susidurdama su palengva riedančia puskariete. Joje sėdėjo apkūni pagyvenusi moteris, užsidengusi veidą laisvai krentančiu juodu nėrinių šydu. Jis spėjo, kad ji skuba į pasimatymą. Po kurio laiko jo skubantis draugas dingo iš akiračio.

Žmogus chaki spalvos drabužiais it sukaustytas keliavo toliau. Palikęs miestą, jis prasibrovė į apylinkes ir perkirto Tigro upę. Artėdamas prie griuvėsių sulėtino eiseną, kadangi žingsnis po žingsnio ką tik įgyta nuojauta stiprėjo, darėsi vis baisesnė. Tačiau jam reikėjo žinoti. Jam reikėtų pasirengti.

Stora medinė lenta, permesta per dumbliną Khosro upelį, sugirgždėjo nuo jo svorio. Pagaliau jis pasiekė tą vietą: jis stovėjo ant kapo kauburio, kur kadaise švytėjo penkiolikos vartų Ninevijos miestas, bauginamas asirų ordos lizdas. Dabar miestas tysojo kruvinose likimo dulkėse. Tačiau jis buvo čia, aplink jį oras buvo sunkus, tas Kitas, kuris naikino jo svajones.

Kurdų sargybinis išėjęs iš už kampo nusiėmė nuo peties šautuvą ir ėmė bėgti jo link, paskui staiga sustojo ir, pažinęs žmogų, pamojavo ranka, nusišypsojo ir toliau tęsė budėjimą.

Žmogus chaki spalvos drabužiais klaidžiojo po griuvėsius. Nabaus šventovė. Ištar šventovė. Jis patikrino vibraciją. Prie

Ašurbanipalo rūmų jis stabtelėjo ir įžambiai pažvelgė į klintinę statulą, gremėzdiškai tūnančią *in situ**: šiurkštūs sparnai; nagai ant kojų; kolbos formos išsišovęs kresnas penis ir į fatališką šypsnį ištempta burna. Demonas Pazuzu.

Staiga jis nusilpo.

Jis žinojo.

JIS ateina.

Jis žvelgė į dulkes. Pagyvėjusius šešėlius. Išgirdo silpną amsėjimą laukinių šunų gaujų, sėlinančių miesto pakraščiuose. Saulės orbita pradėjo kristi už pasaulio krašto. Pakilus drebulį nešančiam brizui, jis nusiraitojo žemyn marškinių rankoves ir susisegė jas. Brizas pūtė iš pietvakarių.

Jis nuskubėjo į Mosulą, į savo traukinį. Širdį jam sukaustė ledinis įsitikinimas, kad netrukus jis akis į akį susidurs su senu priešu.

* Savo vietoje *(lot.)*.

• I •

PRADŽIA

1

Lyg trumpas neišvengiamas sprogstančių saulių plykstelėjimas, kurį aklų žmonių akys vos geba užfiksuoti, siaubo pradžia praėjo beveik nepastebimai; išties, vėliau vykusiame košmare ji buvo užmiršta ir galbūt visiškai nesusieta su siaubu. Sunku spręsti.

Tai buvo mūrinis nuomojamas namas. Slogus. Ankštas. Apaugęs gebenėmis. Džordžtaune, Vašingtone. Už gatvės buvo Džordžtauno universitetui priklausantis teritorijos pakraštys; gale – status pylimas, besiremiantis į judrią M gatvę, o už jos – purvinas Potomakas. Ankstyvą balandžio pirmosios rytą name buvo tylu. Kris Makneil, pasirėmusi lovoje, vartė savo vaidmens žodžius rytojaus filmavimui, jos duktė Regana miegojo koridoriaus gale esančiame kambaryje, o apačioje, prie indų sandėliuko, miegojo vidutinio amžiaus namų prižiūrėtojai – Vili ir Karlas. Maždaug be penkių pusė pirmos Kris pakėlė akis nuo scenarijaus ir sumišusi suraukė antakius. Ji išgirdo beldimo garsus. Jie buvo keisti. Duslūs. Gilūs. Ritmiški. Svetimas kodas, barbenamas mirusio žmogaus.

Juokinga.

Ji truputį pasiklausė, tada nuvijo šią mintį, bet beldimas nesiliovė ir ji negalėjo susikaupti. Ji tėškė scenarijų ant lovos.

Jėzau, jis mane nervina!

Ji atsikėlė ir nutarė išsiaiškinti.

Kris išėjo į koridorių ir apsižvalgė. Atrodo, beldimas sklido iš Reganos miegamojo.

Ką ji daro?

Jai kiūtinant koridoriumi, beldimas darėsi garsesnis ir greitesnis, bet atidarius duris ir įžengus į kambarį, jis staiga nutilo.

Velniava!

Jos vienuolikmetė gražuolė miegojo, tvirtai apglėbusi didelį medžiaginį apvaliaakį meškėną. Nusitrynusį ir nublukusį nuo ilgų mylavimo metų, nuo lipšnių, karštų ir drėgnų bučinių.

Kris patyliukais priėjo prie jos lovos ir pasilenkusi sušnibždėjo:

– Regi? Tu miegi?

Kvėpavimas lygus. Sunkus. Gilus.

Kris apžvelgė kambarį. Iš koridoriaus sklindanti blyški šviesa blanko ir dužo į Reganos piešinius, Reganos skulptūrėles, kitus medžiaginius gyvūnus.

Gerai, Regi. Tavo motinai vaidenasi. Sakykim, kad tai „Melagių dienos" pokštas.

Ir vis dėlto Kris jautė, kad ji taip negalėtų elgtis. Mergaitė iš prigimties buvo kukli ir drovi. Tad kas buvo šis apgavikas? Mieguista sąmonė, įsakanti barškėti vandentiekio ar šildymo vamzdžiams. Kartą Butano kalnuose ji ištisas valandas nenuleido akių nuo budistų vienuolio, prigludusio prie žemės meditacijos metu. Pagaliau jai pasirodė, kad ji mato jį sklandantį ore. Galbūt. Kam nors pasakodama šią istoriją ji visuomet pridurdavo „galbūt". Ir galbūt jos sąmonė, ši nenuilstanti iliuzijų ir tikrovės vienytoja, pati sukūrė šiuos garsus.

Nesąmonė! Aš girdėjau juos!

Staiga ji žvilgtelėjo į lubas. Štai kur! Negarsus krebždenimas.

Dėl Dievo meilės, tai žiurkės pastogėje! Žiurkės!

Ji atsiduso. Štai kas. Ilgauodegės. Šliopt, šliopt. Ji pasijuto keistai nurimusi. Ir tada pajuto šaltį. Kambaryje. Jis buvo ledinis.

Ji nutipseno prie lango. Patikrino jį. Uždarytas. Palietė radiatorių. Karštas.

Negali būti!

Sumišusi ji priėjo prie lovos ir palietė Reganos skruostą. Jis buvo švelnus kaip mintis ir apibertas šiltais prakaito lašeliais.

Tikriausiai aš sergu!

Ji pažiūrėjo į savo dukterį, jos užriestą nosytę ir strazdanotą veiduką, tada nejučiomis pasilenkė virš lovos ir pabučiavo jos skruostuką.

– Aš tave myliu, – sušnibždėjo ji ir grįžo į savo kambarį, kur jos laukė lova ir scenarijus.

Kurį laiką Kris mokėsi. Tai buvo filmo „Misteris Smitas važiuoja į Vašingtoną“ perdirbta muzikinė komedija. Nauja antraeilė siužetinė linija buvo susijusi su maištu universitete. Kris vaidino pagrindinį vaidmenį – psichologijos mokytoją, prisidėjusią prie maištininkų. Ji nekentė šios scenos. *Ji kvaila! Ši scena visiškai kvaila!* Nors ir neišsprususi, jos sąmonė niekuomet šūkių netapatino su teisybe, todėl lyg smalsi neišmanėlė negailestingai knaisiojosi žodžių krūvoje, norėdama rasti blizgančią, paslėptą tiesą. Todėl, jos nuomone, maišto priežastis buvo kvaila. Joje nebuvo jokios prasmės. *Įdomu, iš kur ji atsirado? Bedugnė tarp kartų? Idiotiška! Man trisdešimt dveji. Tai paprasčiausiai kvaila, viskas taip!..*

Nusiramink. Dar vieną savaitę.

Jie jau baigė vidaus scenas Holivude. Liko tik kelios lauko scenos Džordžtauno universiteto teritorijoje. Jas pradės filmuoti rytoj. Dabar Velykų atostogos, todėl studentai išvažinėję.

Ją apėmė miegas. Vokai pasunkėjo. Ji atsivertė keistai nuplėštą puslapį. Suglumusi šyptelėjo. Jos režisierius iš Anglijos. Būdamas labai susinervinęs, jis mėgdavo drebančiomis rankomis nuplėšti siaurą bet kokio lapo juostelę ir kramtyti ją, centimetras po centimetro, kol burnoje nesusidarydavo visas gniužulas.

Mielasis Burkas.

Ji nusižiovavo, tada švelniai pažvelgė į savo scenarijaus kraštelį. Lapai atrodė apgraužti. Ji prisiminė žiurkes. *Šie maži velniūkščiai tikrai gabūs muzikai.* Reikia neužmiršti pasakyti Karlui, kad jis rytą paspęstų spąstus.

Pirštai nusviro. Scenarijus išslydo. Ji leido jam nukristi. *Kvailas. Jis kvailas.* Nevikri ranka užčiuopė šviesos jungiklį. *Štai.* Ji atsiduso. Minutėlę gulėjo nejudėdama, lyg užmigusi, paskui tingiai nuspyrė antklodę. *Neįprastai karšta.* Rasos migla švelniai ir tyliai prigludo prie lango stiklo.

Kris miegojo. Ji sapnavo svaiginamą mirtį, mirtį, lyg ji būtų dar nepatirta, o tuo tarpu kažkas skambėjo; ji duso, tirpo, slydo į tuštumą. Mintyse sukosi *Manęs nebus, aš mirsiu, aš nebūsiu, amžių amžius, o, Tėte, neleisk jiems, neleisk jiems to daryti, neleisk, kad aš visuomet būčiau niekas* ir tirpo, skleidėsi, skambėjo, ir skambėjo...

Telefonas!

Ji pašoko. Širdis daužėsi, kūnas nejautė svorio, ranka skriejo prie skambančio telefono. Ji pakėlė ragelį. Režisieriaus asistentas.

– Brangioji, šeštą grimavimo kambaryje.

– Gerai.

– Kaip jautiesi?

– Jei aš nueisiu į vonią ir ji nesudegs, tai tikiuosi, kad viskas bus gerai.

Jis sukikeno.

– Iki pasimatymo.

– Taip, ačiū tau.

Ji padėjo ragelį. Kurį laiką sėdėjo nejudėdama ir galvojo apie sapną. Sapną? Greičiau mintį pusiau per miegus. Tas baisus aiškumas. Kaukolės švytėjimas. Nebūtis. Negrįžtamumas. Ji negalėjo to įsivaizduoti. *Dieve, to negali būti!*

Ji svarstė. Pagaliau nuleido galvą. *Bet taip yra.*

Nuėjo į vonią, apsivilko chalatą ir greitai nutipseno į virtuvę, kur keptuvėje čirškėjo gyvybę teikianti kiauliena.

– Labas rytas, misis Makneil.

Žilaplaukė, išsekusi, su mėlynais maišeliais po akimis Vili, spaudžianti sultis iš apelsinų. Kalba, kaip ir Karlas, – su šveicarišku akcentu. Ji nusišluostė rankas į popierinį rankšluostį ir pajudėjo viryklės link.

– Aš pati, Vili.

Visuomet jautri Kris pastebėjo išvargusį Vili žvilgsnį ir, kai ši suniurnėjusi vėl pasisuko prie plovyklės, aktorė įsipylė kavos ir atsisėdo prie pusryčių stalo. Pažiūrėjusi į lėkštę, švelniai nusišypsojo. Rausva rožė. Regana. *Angelėlis.* Daugelį rytų, kai Kris dirbdavo, Regana tyliai išlipdavo iš lovos, nueidavo į virtuvę, padėdavo gėlytę ir užmiegotomis akimis apgraibomis grįždavo į savo lovą. Kris papurtė galvą. Liūdnai, svajingai; ji vos nepavadino jos Gonerile. *Na taip, žinoma. Pasirenk blogiausiam.* Ji tyliai nusijuokė iš prisiminimų. Gurkštelėjo kavos. Kai jos žvilgsnis vėl užkliuvo už rožės, ją vėl apėmė liūdesys, didelės žalios akys pasimetė tuščiame veide: ji prisiminė kitą gėlę. Sūnų. Džemį. Jis mirė labai seniai, kai jam buvo tik treji, o Kris buvo labai jauna ir niekam nežinoma Brodvėjaus choristė. Vėliau ji prisiekė, kad daugiau niekad taip nesielgs, kaip su Džemiu, kaip su

jo tėvu Hovardu Makneilu. Ji greitai nukreipė žvilgsnį nuo rožės ir, kai mirties vizija išnyko virš garuojančios kavos, užsidegė cigaretę. Vili atnešė sulčių, ir Kris prisiminė žiurkes.

– Kur Karlas? – paklausė ji tarnaitę.

– Aš čia, ponia!

Karlas lanksčiai kaip katinas išniro iš indų sandėliuko. Įtaigus. Pagarbus. Veiklus. Susilenkęs. Tvirtai prispaudęs servetėlę prie kaklo, kurį besiskusdamas įsipjovė.

– Taip? – jis priėjo prie stalo.

Raumeningas. Spindinčios akys. Vanagiška nosis. Plika galva.

– Klausyk, Karlai, pas mus palėpėje yra žiurkių. Surask keletą spąstų.

– Ten yra žiurkių?

– Aš taip ir sakau.

– Tačiau pastogė švari.

– Gerai, tada ten atsirado *švarių* žiurkių!

– Jokių žiurkių ten nėra.

– Kaŕlai, šiąnakt aš jas girdėjau, – kantriai ir tvardydamasi tarė Kris.

– Gal tai vandentiekis, – nenusileido Karlas. – Gal lentos.

– Gal *žiurkės!* Nupirk tuos nelaimingus spąstus ir liaukis ginčytis!

– Taip ponia! – jis suskubo. – Aš einu!

– Ne, ne *dabar,* Karlai! Visos parduotuvės uždarytos!

– Jos uždarytos! – suūžė Vili.

– Aš paieškosiu.

Jis išėjo.

Kris ir Vili persimetė žvilgsniais, tada Vili papurtė galvą ir grįžo prie kiaulienos. Kris gurkštelėjo kavos. *Keistas. Keistas žmogus.* Kaip ir Vili daug dirbantis, labai lojalus. Santūrus. Ir vis

dėlto turėjo kažkokį bruožą, kuris vertė ją nepatogiai jaustis. Kas tai buvo? Jo subtilus įžūlumas? Nepaklusnumas? Ne. Kažkas kita. Kažkas, ką sunku apibrėžti. Ši pora jau gyvena pas ją beveik šešerius metus, o Karlas vis dar su kauke – vaikščiojantis, kvėpuojantis, neiššifruotas hieroglifas, vykdantis pavedimus nesavomis kojomis. Tačiau už kaukės kažkas judėjo, ji girdėjo lyg sąmonė tiksintį mechanizmą. Kris užgesino cigaretę. Lauko durys girgždėdamos atsidarė, paskui užsidarė.

– Jos uždarytos, – suniurnėjo Vili.

Kris užkrimto kiaulienos, tada grįžo į savo kambarį. Apsivilko megztinį ir sijoną. Ji pažvelgė į veidrodį ir išdidžiai įsispoksojo į savo trumpus rudus plaukus, kurie visad atrodė lyg sušiaušti, į netikėtai išryškėjusias strazdanas mažame nušveistame veidelyje; paskui sužvairavo akimis ir idiotiškai išsišiepė. *Sveika, nuostabioji kaimynėle! Ar galėčiau pakalbėti su tavo vyru? Tavo mylimuoju? Tavo sąvadautoju? Ak, tavo sąvadautojas prieglaudoje? Kokia nelaimė!* Ji parodė sau liežuvį. Tada paniuro. *O Dieve, koks gyvenimas!* Ji pasiėmė perukų dėžę ir nusileido laiptais į medžiais apsodintą gatvę.

Trumpam sustojo priešais savo namą ir godžiai kvėpė ryto vėsą. Ji pažiūrėjo į dešinę. Prie namo seni akmeniniai laiptai stačiai nėrė į žemai apačioje nusitiesusią M gatvę. Truputį toliau buvo viršutinis įvažiavimas į mašinų stovėjimo pastatą, kuriame anksčiau buvo laikomi tramvajai, – nutolusį pastatą su čerpių stogu, rokoko stiliaus bokšteliais, senovinėmis plytomis. Kris ilgesingai žvelgė į jį. *Maloni. Maloni gatvė. Po galais, kodėl man nepersikėlus? Bet namas? Pradėti gyventi?* Kažkur pradėjo skambėti varpas. Ji žvilgtelėjo į tą pusę, iš kur sklido garsas. Džordžtauno universiteto bokšto laikrodis. Melancholiškas rezonansas suaidėjo virš upės, suvirpėjo, nugrimzdo per jos išvar-

gusią širdį. Ji nužingsniavo darbo link, šiurpios šarados link, niekų prikimštos, groteskiškos pinigų imitacijos link.

Kris įėjo pro pagrindinius priekinius teritorijos vartus ir jos depresija apslopo; vėliau dar labiau atlėgo, kai ji pažvelgė į priekabose įrengtų persirengimo kambarių eilę, išsirikiavusią palei kelią prie pietinės sienos; o apie aštuntą valandą, kai prabrėško diena, ji jau jautėsi savame kailyje – pradėjo ginčytis dėl scenarijaus.

– Ėė, Burkai? Nagi pažiūrėk į šitą nesąmonę!

– Žiūrėk tu man, tu *iš tikrųjų* turi scenarijų! Labai malonu!

Žemaūgis režisierius Burkas Deningsas, nuo įtampos trūkčiojant kairei akiai, kurioje spindėjo vaikiškas išdykumas, drebančiais pirštais lyg chirurgas atriekė siaurą juostelę nuo jos scenarijaus lapo.

– Truputį pakramsnosiu, – sukikeno jis.

Jie stovėjo aikštelėje priešais administracijos pastatą, apsupti aktorių, šviesų, technikų, statistų ir lagaminų. Šen bei ten pievelėje buvo išsibarstę žiūrovai, kurių daugumą sudarė Jėzuitų fakulteto dėstytojai. Buvo ir daugybė vaikų. Nuobodulio apimtas operatorius vartė *Daily Variety*. Deningsas įsikišo popierių į burną ir vėl sukikeno; iš jo burnos silpnai tvokstelėjo rytinio džino smarvė.

– Taip, man *baisiai* malonu, kad tu gavai scenarijų.

Geraširdiškas ir neatsparios dorovės režisierius, persiritęs į šeštą dešimtį, kalbėjo su nuostabiai ryškiu anglišku akcentu, o jo kalba buvo tokia glausta ir tiksli, kad net patys nešvankiausi keiksmai atrodė elegantiški. Išgėręs jis nuolat turėjo kovoti su savimi, kad neperžengtų šiurkštumo ribos.

– Nagi, pasakyk man, vaikeli, kas yra? Kas ne taip?

Pagal scenarijų mitinio koledžo dekanas turėjo kreiptis į susirinkusių studentų minią, norėdamas numalšinti pavojų keliantį protestą. Tada Kris turėjo užbėgti laiptais į aikštelę, iš-

plėšti garsiakalbį dekanui iš rankų ir, parodžius ranka į pagrindinį administracijos pastatą, sušukti: „Nugriaukime jį!“

– Paprasčiausiai čia nėra jokios prasmės, – tarė Kris.

– Na, viskas juk labai paprasta, – sumelavo Deningsas.

– Burkai, kokio galo jiems reikia nugriauti tą pastatą? Kodėl?

– Tu juokiesi iš manęs?

– Ne, aš klausiu „kodėl“?

– Brangioji, todėl, kad jis ten yra!

– Scenarijuje?

– Ne, ant žemės!

– Burkai, vis tiek čia nėra jokios prasmės. Ji paprasčiausiai taip nedarytų.

– Darytų.

– Ne, nedarytų.

– Gal iškviesti rašytoją? Man atrodo, jis dabar Paryžiuje.

– Slepiasi?

– Dulkinasi!

Jo klastingos akys sužibėjo lyg du pinigėliai. Šis žodis buvo ištartas nepriekaištingu balsu ir ryžtingai užbaigė ginčą. Kris juokdamasi susmuko jam ant pečių.

– Po velniais, Burkai, tu nepakeičiamas.

– Taip, – šį kartą jo balsas skambėjo kaip Cezario, trečią kartą kukliai atsisakančio karūnavimo. – Taigi gal mes pratęsime darbą?

Kris negirdėjo. Ji paslapčia žvelgė į šalimais stovintį jėzuitą, norėdama suprasti, ar jis išgirdo keiksmą. Tamsus, raukšlių išvagotas, randuotas lyg boksininko veidas. Per keturiasdešimt metų. Akyse kažkoks liūdesys, skausmas, tačiau į ją jos žvelgė šiltai ir raminamai. Jis girdėjo. Jis šypsojosi. Paskui pažvelgė į laikrodį ir nuėjo.

– Taigi sakau, gal tęsiame darbą?

Ji pasisuko, akimis sekdama jėzuitą.

– Taip, žinoma, Burkai, pradėkime darbą.

– Ačiū Dievui.

– Ne, palauk.

– Na, kas dar?

Kris pasiskundė dėl paskutinės šios scenos replikos. Ji jautė, kad kulminacija turi būti jos žodžiai, o ne bėgimas pro pastato duris iškart pasakius juos.

– Bėgimas nieko neprideda, – tarė Kris, – tai kvaila.

– Taip, mieloji, tai kvaila, kvaila, – nuoširdžiai sutiko Burkas, – bet redaktorius reikalauja, kad viskas būtų būtent taip, – tęsė jis. – Taigi mes taip ir darome. Supranti?

– Ne, nesuprantu.

– Ne, žinoma, tu nesupranti. Tai kvaila. Matai, kadangi kita scena, – sukikeno jis, – prasideda tuo, kad Džedas įeina pas mus pro anas duris, redaktorius yra visiškai įsitikinęs, kad prieš tai esanti scena turi baigtis tavo išėjimu pro tas duris.

– Tai kvaila.

– Na žinoma, tai kvaila! Tai mėšlas! Paprasčiausiai tai šlykštus, dvokiantis mėšlas! Kodėl mums neišmetus šio epizodo ir neleidus man sutvarkyti paskutinės scenos? Turėtų išeiti labai gera košė.

Kris nusijuokė. Ji sutiko. Burkas pažvelgė į redaktorių, kuris buvo žinomas kaip karštakošis egoistas, mėgstantis tuščiai pasiginčyti. Jis buvo užsiėmęs su operatoriumi. Režisierius lengviau atsiduso.

Laukdama pievelėje laiptų apačioje, kol bus įjungtos visos šviesos, Kris žvelgė į Deningsą, kuris dar kartą nešvankiai kreipėsi į niekuo nekaltą lagaminą. Tada jo veidas prašviesėjo.

Atrodė, kad jis mėgaujasi savo ekscentriškumu. Tačiau Kris žinojo, kad tam tikrais momentais begėrdamas jis gali staiga įniršti, o jei tai atsitiktų trečią ar ketvirtą valandą nakties, tai galėtų paskambinti vadovaujantiems asmenims ir piktai iškoneveikti juos dėl niekniekių. Kris prisiminė vienos studijos šefą, kurio visas įžeidimas – tai draugiška pastaba ekranizacijos metu, kad Deningso marškinių rankogaliai buvo truputį nusidėvėję. Į tai Deningsas „draugiškai“ atsakė skambučiu maždaug trečią valandą nakties ir pavadino jį „smirdančiu ožiu“, kurio tėvas buvo „daugiau nei tik apsimetantis kvailys“. Kitą dieną jis dėdavosi buvęs užpultas amnezijos priepuolio ir švytėdavo iš malonumo, kai įžeistieji smulkmeniškai pasakodavo, ką jis naktį jiems padaręs. Žinoma, ką reikėjo, jis prisimindavo. Kris šyptelėjo prisiminusi tą naktį, kai jis, apimtas beprotiško ir džino apsemto įniršio, nusiaubė daugybę studijos kontorų, o vėliau, kai jam prieš nosį buvo pakištos „Polaroido“ nuotraukos ir išsamus padarytos žalos sąrašas, viską atmetė: „Akivaizdi klastotė, žala buvo gerokai didesnė!“ Kris netikėjo, kad Deningsas yra beviltiškas alkoholikas; jis gėrė todėl, kad visi šito iš jo tikėjosi. Jis buvo vaikščiojanti legenda.

Taip, – pamanė ji, – *turbūt tai vienas nemirtingumo būdų.*

Ji pasisuko ir per petį pažvelgė į nusišypsojusį jėzuitą. Matė tolumoje – liūdną, nuleidusį galvą, lyg vienišą tamsų debesį, ieškantį lietaus.

Ji niekuomet nemėgo kunigų. Jie tokie įsitikinę savo tiesa. Tokie saugūs. Tik ne šis...

– Kris, pasirengusi? – Deningso balsas.

– Taip, pasirengusi.

– Gerai, visiška tyla! – režisieriaus pavaduotojas.

– Kamera! – šūktelėjo Burkas.

– Greitis!

– Pradedam!

Skambant pritarimo šūksniams, Kris užbėgo laiptais. Deningsas stebėjo ją svarstydamas, kas toptels jai į galvą. Ji per greitai baigė ginčytis. Jis reikšmingai pažvelgė į dialogų repetitorių, kuris paklusniai atslinko prie jo ir ištiesė atverstą scenarijų – taip pagyvenęs diakonas paduoda savo kunigui katalikų mišiolą iškilmingų mišių metu.

Saulė tai užlįsdavo už debesų, tai išnirdavo, o jie vis dirbo. Bet apie ketvirtą valandą drumzlini debesys gausiai aptraukė dangų, ir režisieriaus asistentas atsisveikino su grupe iki rytojaus.

Kris ėjo namo. Ji buvo pavargusi. Trisdešimt šeštosios ir O gatvių sankryžoje ji pasirašė autografą senyvam italui, kuris pasveikino ją nuo savo bakalėjos parduotuvės slenksčio. Ant rudo popierinio maišelio ji užrašė savo pavardę ir „Nuoširdžiausi linkėjimai". Prieš pereidama gatvę ji pažvelgė į katalikų bažnyčią, stovinčią kitoje sankryžos pusėje. Šiaip ar taip, šventa vieta. Pilna jėzuitų. Kažkur ji buvo girdėjusi, kad Džonas F. Kenedis čia vedė Džeki, čia meldėsi. Ji stengėsi tai įsivaizduoti: Džonas F. Kenedis tarp iškilmingų šviesų ir dievobaimingų senučių; Džonas F. Kenedis palinkęs maldoje; *Aš tikiu...* sumažėjusia mūsų su rusais santykių įtampa; *Aš tikiu, aš tikiu...* Apolonu IV, paskendusiu rožinių barškėjime; *Aš tikiu... prisikėlimu ir amžinuoju gyvenimu...*

Taip, taip. Tai gobšuolis.

Ji akimis palydėjo alaus sunkvežimį, kuris, žadėdamas vėsius ir svaigius malonumus, lėtai pradardėjo gatve.

Ji perėjo gatvę. Kris, einančią O gatve, už pradžios mokyklos salės pralenkė kunigas, susikišęs rankas į nailoninės, vėjo neprapučiamos striukės kišenes. Jaunas. Labai įsitempęs. Nesiskutęs. Vėliau jis pasuko į dešinę – prie bažnyčios kiemo.

Kris stabtelėjo ir smalsiai stebėjo jį, einantį link kotedžo su baltais karkasais. Senos perdengtos durys girgždėdamos atsidarė, ir jose išdygo kitas kunigas. Jis atrodė paniuręs ir labai susinervinęs. Linktelėjo jaunajam vyriškiui ir, nuleidęs akis, nuskubėjo prie durų, vedančių į bažnyčią. Kotedžo durys dar kartą atsivėrė iš vidaus. Dar vienas kunigas. Jis buvo panašus į... *Nagi, iš tikrųjų! Tai tas pats, kuris nusišypsojo, kai Burkas pasakė „Dulkinasi"!* Tik šį kartą jis buvo niūrus kaip kapas. Jis tyliai pasveikino naujai atvykusį, švelniai ir tėviškai uždėdamas ranką jam ant peties. Įsivedė jį į vidų, o durys cyptelėjo ir lėtai užsidarė.

Kris žvelgė į savo batus. Buvo susimąsčiusi. *Žinoma procedūra!* Įdomu, ar jėzuitai eina išpažinties?

Silpnai sudundėjo griaustinis. Ji pažvelgė į dangų. Ar lis?.. *Prisikėlimas...*

Taip, taip. Žinoma. Kitą antradienį. Tolumoje sužaibavo. *Nešauk mūsų, vaikeli, mes patys jus pašauksime.*

Ji pasistatė palto apykaklę ir nužingsniavo. Turbūt lis kaip iš kibiro.

Netrukus ji buvo namie. Nuskubėjo į vonią, paskui pasuko į virtuvę.

– Sveika, Kris, kaip sekėsi?

Prie stalo sėdėjo graži dvidešimtmetė blondinė. Šarona Spenser. Žvali. Iš Oregono. Jau trejus metus ji buvo Reganos mokytoja ir Kris sekretorė.

– Aa, ta pati nesąmonė, – Kris nuslinko prie stalo ir pradėjo naršyti laiškus. – Kas nors įdomaus?

– Ar norėtum kitą savaitę papietauti Baltuosiuose Rūmuose?

– Tiesiog nežinau. Ką tu veiki?

– Valgau saldainius, kol pasidarys bloga.

Kris sukikeno.

– Beje, kur Regi?

– Apačioje, žaidimų kambaryje.

– Ką veikia?

– Lipdo skulptūrėles. Man atrodo, ji daro paukštelį. Tau.

– Taip. Man reikia paukščiuko, – sumurmėjo Kris. Ji priėjo prie viryklės ir įsipylė puodelį kavos. – Tu juokavai dėl tų pietų? – paklausė ji.

– Žinoma, ne, – atsakė Šarona. – Jie bus ketvirtadienį.

– Didelė puota?

– Ne, kiek suprantu, penki ar šeši žmonės.

– Nejau?!

Ji buvo patenkinta, bet nenustebusi. Visi stengėsi sudaryti jai kompaniją: vežikai, poetai, profesoriai, karaliai. Kuo ji taip traukė juos? Gyvenimu? Kris atsisėdo prie stalo.

– Kaip sekasi pamokos?

Šarona suraukė antakius ir prisidegė cigaretę.

– Vėl blogai su matematika.

– Nejau? Che, tai juokinga.

– Aš žinau, tai jos mėgstamiausias dalykas, – tarė Šarona.

– A, ta „naujoji matematika“. Dieve, aš taip pat negalėčiau persėsti į naujus ratus, jei...

– Sveika, mamyte!

Ji bėgo pro duris ištiesusi laibas rankutes. Plaukų uodegytė surišta raudona juostele. Švelnus, švytintis, strazdanotas veidelis.

– Sveika, mano neklaužada!

Spindėdama iš džiaugsmo, Kris tvirtai pagavo ją į glėbį, prispaudė prie savęs ir karštai išbučiavo mergaitės skruostus.

Ji negalėjo sulaikyti savo meilės prasiveržimo. Mm, mm, mm. Dar keletas bučinių. Tada atsitraukė ir pažvelgė jai į veidą.

– Ką šiandien veikei? Ką nors nuostabaus?

– A, visokius niekus.

– Kokius visokius niekus?

– Na, žinoma, aš mokiausi, – ji užsiropštė ant mamos kelių ir švelniai siūbavo pirmyn atgal.

– Taaaip.

– Aš piešiau.

– Ką tu piešei?

– Nagi gėlytes. Saulutes. Tik ryškiai raudonas. Paskui... Na žinoma! Tas arklys! – staiga jos akys išsiplėtė. – Tas žmogus turėjo arklį, žinai, prie upės. Mamyte, mes vaikštinėjome, vaikštinėjome ir tada atėjo tas arklys! Jis buvo toks gražus! Mamyte, tau reikėjo jį pamatyti; o tas žmogus leido man ant jo pasėdėti! Vos ne visą minutę!

Kris paslapčia ir linksmai mirktelėjo Šaronai.

– Tas pats? – paklausė ji, pakeldama antakius.

Prieš išvykdama į Vašingtoną filmuotis, šviesiaplaukė sekretorė, kuri faktiškai jau buvo jų šeimos narė, gyveno jos namo antrame aukšte laisvame miegamajame. Iki tol, kol netoliese esančioje arklidėje sutiko savo „arklininką“. Tada Kris nusprendė, kad Šaronai reikia pagyventi vienai, perkėlė ją į prašmatnų viešbutį ir primygtinai pati mokėjo sąskaitas.

– Tas pats, – Šarona šypsodamasi atsakė Kris.

– Tai buvo pilkas arklys! – pridūrė Regana. – Mama, ar mes galime turėti arklį? Aš norėjau pasakyti, ar mes galėtume?

– Žiūrėsim, vaikeli.

– Kada aš galėčiau jį turėti?

– Pažiūrėsim. Kur tas paukštelis, kurį tu nulipdei?

Kurį laiką Regana atrodė lyg žado netekusi, tada pasisuko į Šaroną ir nutaisė grimasą. Jos akys buvo pilnos kuklių priekaištų.

– Tu pasakei, – tada tyliai suprunkštė. – Mama, tai turėjo būti staigmena.

– Tu nori pasakyti...

– Su ilgu juokingu snapu, tokiu, kaip tu norėjai.

– Regi, tai šaunu! Ar galiu jį pamatyti?

– Ne, aš dar turiu jį nuspalvinti. Mama, kada bus vakarienė?

– Tu alkana?

– Mirštu iš bado.

– Che, dar nėra penkių. Kada buvo pietūs? – Kris paklausė Šaroną.

– Apie dvyliktą, – atsakė Šarona.

– Kada grįžta Vili ir Karlas?

– Manau, apie septintą, – tarė Šarona.

– Mama, gal eime į užkandinę, – maldavo Regana.

Kris pakėlė dukrytės ranką, švelniai nusišypsojo ir pabučiavo ją.

– Bėk aukštyn, apsirenk ir mes eisime.

– Aš taip tave myliu! – Regana išbėgo iš kambario.

– Vaikeli, užsivilk naująją suknelę, – pavymui sušuko Kris.

– Ar norėtum dabar būti vienuolikmetė? – susimąsčiusi pažvelgė Šarona.

– Kas tai – pasiūlymas?

Kris paėmė laiškus ir abejingai ėmė sklaidyti įvairias keverzones.

– Ar sutiktum? – paklausė Šarona.

– Mąstydama taip, kaip dabar? Viską prisimindama?

– Žinoma.

– Nesutikčiau.

– Svarstyk.

– Aš svarstau, – Kris paėmė scenarijų, ant kurio viršaus buvo tvarkingai prisegtas laiškelis. Džeris. Jos agentas. – Man atrodo, aš sakiau jiems, kad kol kas nereikia jokių scenarijų.

– Tau vertėtų jį perskaityti, – tarė Šarona.

– Tikrai?

– Taip, aš perskaičiau jį šį rytą.

– Geras?

– Nuostabus.

– Ir man reikės vaidinti vienuolę, kuri pasirodo esanti lesbietė, ar ne?

– Ne, tau nereikės nieko vaidinti.

– Po galais, tie filmai nuolat tobulėja. Apie ką tu kalbi, Šarona? Ko šypsaisi?

– Jie nori, kad tu būtum režisierė, – iškvėpė Šarona kartu su cigaretės dūmais.

– Ką?

– Perskaityk laišką.

– Dieve, Šarona, tu juokauji!

Kris čiupo laišką ir akimis ėmė ryte ryti žodžius: „...naujas scenarijus... triptikas... studija nori, kad seras Stivenas Mūras... sutiktų vaidinti, jei...“

– Aš režisierė!

Pergalingą Kris gestą palydėjo spigus džiaugsmo šūksnis. Paskui abiem rankomis ji prisispaudė laišką prie krūtinės.

– O, Stivai, tu – angelas, tu prisiminei.

Filmavimas Afrikoje. Girti. Stovyklos kėdėse. Palydint kruviną saulėlydį. „Stivai, visa tai tuščios kalbos! Aktoriui tai – šūdas!“ „O aš mėgstu!“ „Tai šūdas. Nejau tu nežinai, apie ką jie visi galvoja? Tapti režisieriais!“ „A, na taip.“ „Tada žmogus pa-

daro kažką, kas yra jo; aš noriu pasakyti, kažką tokio, kas gyva!" „Tai daryk taip." „Aš bandžiau, niekas nenori imti." „Kodėl?" „Juk pats gerai žinai kodėl: jie nemano, kad aš sugebėsiu." Malonūs prisiminimai. Maloni šypsena. Brangusis Stivas...

– Mama, aš nerandu savo suknelės! – Regana šūktelėjo iš savo kambario.

– Spintelėje! – atsakė Kris.

– Aš ten žiūrėjau.

– Tuoj ateisiu! – ji vartė scenarijų. Pamažu jos entuziazmas išblėso. – Tikriausiai tai tikrai šūdas.

– Na, liaukis. Man atrodo, jis tikrai geras.

– Taip, taip. Tu manai, kad „Psicho" turėjo būti humoristinis filmas.

Šarona nusijuokė.

– Mama!

– Ateinu! – Kris lėtai atsistojo. – Šarona, tu eini į pasimatymą?

– Taip.

Kris pažvelgė į laiškus.

– Gerai, tada gali eiti. Mes peržiūrėsim juos rytoj rytą.

Šarona pakilo eiti.

– Oi ne, palauk, – pasitaisė Kris, kažką prisiminusi. – Vieną laišką reikia išsiųsti šį vakarą.

– Gerai, – sekretorė paėmė bloknotą.

– Mama! – nekantriai suverkšleno viršuje.

– Palauk, kol aš nusileisiu, – tarė Kris ir norėjo išeiti iš virtuvės, bet Šaronai pažvelgus į savo laikroduką, sustojo.

– Kris, man laikas medituoti, – tarė ji.

Kris susiraukusi pažvelgė į ją. Jos akyse švystelėjo nebylus susierzinimas. Ji matė, kaip per pastaruosius šešis mėnesius jos sekretorė tapo „ramybės ieškotoja". Tai prasidėjo Los Andžele

autohipnoze, ši vėliau peraugo į budistinį meditavimą. Per pastarąsias dvi savaites, kai Šarona apsigyveno antrame aukšte, namuose nuolat dvokė smilkalais, o monotoniškas *„Nam myoho renge kyo"* („Matai, Kris, tau reikia kartoti tik šiuos žodžius ir tu būsi laiminga, tavo norai išsipildys") niurnėjimas būdavo girdimas visiškai netinkamu laiku – kai Kris mokydavosi savo vaidmenį. „Gali įsijungti televizorių, – kartą kilniaširdiškai pareiškė Šarona, – jokie garsai mano meditacijai nė kiek netrukdo." Dabar tai buvo transcendentinė meditacija.

– Šarona, tu tikrai manai, kad šita nesąmonė bus tau į gera? – abejingai paklausė Kris.

– Ji suteikia ramybę mano mintims.

– Teisingai, – trumpai nukirto Kris. Ji apsisuko ir atsisveikino. Nieko nebeužsiminė apie laišką, o išeidama iš virtuvės sumurmėjo: – *Nam myoho renge kyo.*

– Kartok tai apie penkiolika, dvidešimt minučių, – tarė Šarona. – Galbūt tai tau padės.

Kris stabtelėjo ir apsvarstė pasiūlymą, bet po minutės numojo ranka. Ji užkopė laiptais į Reganos miegamąjį ir iškart nuėjo prie spintelės. Regana stovėjo kambario viduryje ir žiūrėjo į lubas.

– Kas yra? – paklausė Kris, ieškodama suknelės.

Ji buvo iš šviesiai mėlynos medvilnės. Kris nupirko ją praeitą savaitę ir, kiek prisiminė, pakabino į spintelę.

– Keisti garsai, – tarė Regana.

– Žinau. Mes turime draugų.

Regana pažvelgė į ją.

– Voverės, brangioji, voverės pastogėje.

Jos duktė labai bijojo žiurkių. Net pelės ją gąsdino. Suknelės paieškos buvo bevaisės.

– Matai, mama, čia jos nėra.

– Taip, aš matau. Gal Vili paėmė ją kartu su kitais skalbiniais.

– Ji dingo.

– Na, nieko, užsivilk tamsiai mėlyną suknelę. Ji taip pat nuostabi.

Jos nuėjo į užkandinę. Kris pasitenkino salotomis, o Regana sušveitė sriubą, keturias bandeles, keptą viščiuką, porą šokoladinių pudingų ir pusę įdaryto mėlynėmis pyragaičio su kavos ledais. *Ir kur jai viskas telpa?* – švelniai pagalvojo Kris. Mergaitė buvo liekna kaip nendrė.

Kris užsidegė cigaretę, paėmė puodelį kavos ir pažvelgė į dešinę, pro langą. Upė buvo tamsi ir rami. Ji laukė.

– Mama, man labai patiko vakarienė.

Kris pasisuko į ją ir, kaip dažnai būdavo, jai užgniaužė kvapą ir suspaudė širdį, išvydus Reganos veide Hovardo atvaizdą. Tai priklausydavo nuo to, kokiu kampu krisdavo šviesa. Ji nukreipė žvilgsnį į Reganos lėkštę.

– Paliksi šitą pyragaitį? – paklausė Kris.

Regana nuleido akis:

– Aš prisivalgiau saldumynų.

Kris užgesino cigaretę ir nusijuokė.

– Eime.

Jos grįžo prieš septynias. Vili ir Karlas jau buvo parėję. Regana nuskubėjo į žaidimų kambarį, trokšdama baigti mamai skirtą skulptūrėlę. Kris nukulniavo į virtuvę pasiimti scenarijaus. Ten ji rado Vili, puode verdančią pupelių kavą. Ji atrodė suirzusi ir pikta.

– Sveika, Vili, kaip sekasi? Gerai praleidai laiką?

– Neklausk, – ji įdėjo į puodą kiaušinio lukštą ir žiupsnelį druskos. Vili paaiškino, kad jie buvo kine. Ji norėjo pažiūrėti

„The Beatles“ koncertą, bet Karlas primygtinai reikalavo nueiti į „arthauso“ filmą apie Mocartą. – Tai baisu, – neatlėgo ji, sumažindama ugnį. – Kvailys.

– Man labai gaila, – Kris pasikišo scenarijų po pažastimi. – Beje, Vili, ar nematei tos suknelės, kurią nupirkau Reganai praeitą savaitę? Iš mėlynos medvilnės?

– Taip, aš mačiau ją spintelėje. Šįryt.

– Kur tu ją padėjai?

– Ji ten ir yra.

– Gal tu netyčia paėmei ją su skalbiniais?

– Ji ten.

– Prie skalbinių?

– Spintelėje.

– Ne, jos ten nėra. AŠ viską peržiūrėjau.

Vili kažką norėjo sakyti, bet sučiaupė lūpas ir rūsčiai pažvelgė į kavą. Karlas įėjo į virtuvę.

– Labas vakaras, madam, – jis nuėjo prie plovyklės įsipilti vandens.

– Ar paspendei spąstus? – paklausė Kris.

– Ten nėra jokių žiurkių.

– Ar *paspendei* juos?

– Žinoma, bet pastogė švari.

– Karlai, kaip tau patiko filmas?

– Nuostabus, – jo nugara, kaip ir veidas, nieko neaiškino.

Kris pasuko iš virtuvės niūniuodama dainelę, kurią išgarsino „The Beatles“, bet staiga apsisuko. *Dar vienas bandymas!*

– Karlai, lengvai gavai spąstų?

– Taip, be keblumų.

– Šeštą valandą ryto?

– Parduotuvė dirba ištisą parą.

Jėzau!

Kris gerą valandą pratūnojo vonioje, o kai nuėjo į savo miegamąjį ko nors apsirengti, rado dingusią Reganos suknelę. Suglamžyta suknelė gulėjo spintelės apatinėje lentynoje.

Kris pakėlė ją. *Kaip ji čia atsirado?*

Suknelė vis dar buvo su etiketėmis. Kris mintimis nusklendė į praeitį. Ji prisiminė, kad tą dieną, kai pirko šią suknelę, ji taip pat nusipirko keletą audinių sau. *Tikriausiai viską kartu sudėjau.*

Kris nunešė suknelę į Reganos miegamąjį, pakabino ant pakabos ir pažvelgė į Reganos drabužių spintą. *Gražūs. Gražūs drabužiai. Taip, Regi, žiūrėk į juos, o ne į tėtuką, kuris niekada nerašo.*

Pasisukdama nuo spintos, ji netyčia koja užkliudė šalia stovinčią komodą. *Jėzau, skauda.* Pakėlė koją ir pamasažavo pirštus. Komoda buvo pastumta iš savo vietos vos ne per visą metrą. *Nenuostabu, kad už jos užkliuvau. Tikriausiai Vili siurbė kambarį.*

Paėmusi scenarijų, kurį atsiuntė jos agentas, ji nusileido į savo darbo kabinetą.

Kitaip nei didelė masyvi svetainė su dideliais švieslangiais, už kurių plytėjo gražus reginys, darbo kabinetas darė slogų ir „turtingų dėdžių" paslapčių apgaubtą įspūdį. Plytų židinys, ąžuolo lentelės; kryžmiški medinės statinės strypai reiškė, kad ji kažkada buvo dažnai kilnojama. Buvo ir keletas šiuolaikinių kambario užuominų: įrengtas baras, pora ryškių pagalvėlių ir kilimėlis iš leopardo kailio, patiestas ant pušinių grindų priešais židinį. Ant jo ir išsitiesė Kris, atremdama galvą ir pečius į minkštą sofą.

Ji dar kartą pažvelgė į agento laišką. *Tikėjimas, Viltis ir Labdarybė* – trys skirtingos dalys, kurias kūrė skirtingi aktoriai ir režisieriai. Ji pasirinktų Viltį. Jai patiko ši mintis. Jai patiko ir

pats pavadinimas. Galbūt nuobodus, pamanė ji, bet tobulas. *Tikriausiai netrukus jis bus pakeistas į „Sąmyšį dėl Dorybės" – ar į kažką panašaus.*

Sučirškė skambutis. Burkas Deningsas. Šis vienišius dažnai užsukdavo. Išgirdusi, kaip jis padovanojo keletą keiksmažodžių Karlui, kurio nekentė ir kurį nuolat stengėsi įžeisti, Kris papurtė galvą ir liūdnai nusišypsojo.

– A, sveika, duok išgerti, – piktai pareikalavo jis, įeidamas į kambarį.

Nukreipęs akis ir susikišęs rankas į susiraukšlėjusias lietpalčio kišenes, jis pasuko baro link. Ten atsisėdo ant kėdės. Susierzinęs. Netekęs pusiausvyros. Nusiminęs.

– Vėl slampinėji? – paklausė Kris.

– Ką nori tuo pasakyti? – sušnarpštė jis.

– Tu labai juokingai atrodai.

Ji jau kartą matė jį tokį, kai jie kartu filmavosi Lozanoje. Pirmą filmavimosi naktį nuošaliame viešbutyje prie Ženevos ežero Kris blogai miegojo. Apie penktą valandą ryto ji išsirito iš lovos, apsirengė ir nutarė nueiti į vestibiulį paieškoti kavos ar kompanijos. Koridoriuje laukdama lifto, ji pažvelgė pro langą ir pamatė režisierių, vaikščiojantį pakrante, giliai susikišusį rankas į kišenes, sustingusį nuo žvarbaus žiemos šalčio. Tuo metu, kai ji pasiekė vestibiulį, jis įėjo į viešbutį, sušvokštė „nė gyvos dvasios aplink" ir, nuleidęs akis, praėjo pro ją. Kris įlipo į liftą ir grįžusi atsigulė miegoti. Kai vėliau ji juokdamasi papasakojo šį įvykį, režisierius iš pykčio prarado savitvardą ir apkaltino ją skleidžiant „bukas haliucinacijas", kuriomis žmonės „lengvai patiki, nes ji kino žvaigždė". Jis taip pat pavadino ją „paprasčiausia iškrypusia beprote", bet vėliau, norėdamas sušvelninti jos jausmus, pažymėjo, kad „galbūt" ji matė ką nors kitą ir paprasčiausiai

palaikė jį Deningsu. „Ir pagaliau, – pabrėžė jis, – mano pro-prosenelė buvo šveicarė."

Kris palinko virš baro ir priminė jam šį incidentą.

– A, nebūk kvaila, – sušvokštė Deningsas. – Tai todėl, kad aš praleidau visą vakarą gurkšnodamas prakeiktą *arbatą* fakultete.

Kris pažvelgė iš už baro:

– Tu gėrei tik arbatą?

– Žinoma, kvaile. Greičiau įpilk!

– Arbata tave pritrenkė, – tarė ji sausai, – kaip ir kitus jėzuitus.

– Ne, jėzuitai buvo blaivūs.

– Jie negeria?

– Ką tu, nuo proto nušokai? – suriko jis. – Jie *laka kaip šunys*. Gyvenime nesu matęs, kad kas nors tiek išgertų.

– Ei, Burkai, nusiramink. Vaikas namie.

– Taip, Regana, – sušnibždėjo Deningsas. – Po velniais, kur mano *gėrimas?*

– Gal pasakysi, ką tu darei fakultete?

– Nusibodę visuomeniniai santykiai. *Tu* turėtum jų imtis.

Kris padavė jam taurę džino.

– Dieve, kaip mes apdergėme jų žemę! – dievobaimingai sušnibždėjo režisierius, priglaudęs taurę prie lūpų. – Gerai, juokis, juokis! Vienintelis dalykas, ką tu moki – tai juoktis ir parodyti lopinėlį savo nuogo pasturgalio.

– Aš tik šypsausi.

– Na, gerai. *Kažkam* juk reikia imtis iniciatyvos.

– Ir kiek kartų tu riebiai nusikeikei?

– Brangioji, tai negražu, – švelniai papriekaištavo jis. – Sakyk, kaip tau sekasi?

Ji liūdnai gūžtelėjo pečiais.

– Tu paniurusi. Sakyk, kas yra?

– Nežinau.

– Papasakok savo bobutei.

– Po galais, aš taip pat išgersiu, – tarė ji, siekdama stikliuko.

– Taip, labai padeda virškinimui. Taigi kas yra?

Ji lėtai įsipylė degtinės.

– Kada nors galvojai apie mirtį?

– Atsipra...

– Mirtį, – pertarė ji. – Ar kada nors galvojai apie ją, Burkai? Ką ji reiškia? Aš noriu pasakyti, ką ji *iš tikrųjų* reiškia?

– Aš nežinau. Nežinau, – jo balsas pritilo. – Aš negalvoju apie ją. Aš paprasčiausiai judu jos link. Ir iš kur tau kyla tokių minčių?

Ji sudrebėjo.

– Aš nežinau, – švelniai atsakė ji. Įsimetė leduką į savo stikliuką ir mįslingai žiūrėjo į jį. – Ne... aš žinau, – prisipažino ji, – aš kažkaip... na, aš pagalvojau apie ją šįryt... kaip sapne, prieš atsibusdama. Aš nežinau. Tai mane pritrenkė... jos reikšmė. Tai pabaiga, galas!.. Lyg anksčiau aš nebūčiau apie ją girdėjusi, – ji papurtė galvą. – Jėzau, ji apkabino mane lyg kokia šmėkla. Aš jaučiausi, lyg būčiau kritusi nuo šios prakeiktos planetos šimtu milijonų kilometrų per valandą greičiu.

– A, nesąmonė! Mirtis – tai ramybė, – sušnarpštė Deningsas.

– Ne, tik ne man.

– Na gerai, tu gyvensi savo vaikuose.

– Išmesk tai iš galvos! Mano vaikai – tai ne aš.

– Ačiū Dievui. Vienos visiškai užtenka.

– Burkai, aš noriu pasakyti, pagalvok apie ją! Neegzistuoti amžiams! Tai...

– Dėl Dievo meilės. Parodyk savo nuogą užpakalį fakultete, ir galbūt tie kunigai tau suteiks ramybę.

Jis trenkė taurę ant stalo.

– Dar vieną.

– Tu žinai, aš nemaniau, kad jie geria.

– Ką gi, tu kvaila.

Jo akys vėl tapo piktos. „Ar jis jau tuoj prieis liepto galą?“ – pagalvojo Kris. Ji jautė, kad palietė jo silpną vietą. Nejau?

– Ar jie eina išpažinties? – paklausė ji.

– Iš kur aš žinau! – suriaumojo jis.

– Bet juk tu studijavai, kad taptum...

– *Kur mano prakeiktas gėrimas!*

– Gal kavos!

– Nebūk tokia bukaprotė. Aš noriu dar išgerti.

– Išgerk kavos.

– Liaukis. Dar vieną burnelę.

– Įpilti „Lincoln Highway“?

– Jis bjaurus. Aš nekenčiu bjaurių gėrimų. Velniai tave griebtų, įpilk!

Jis pastūmė savo taurę baro link, ir ji įpylė dar džino.

– Sakau, gal man pasikviesti porą jų pas save, – sumurmėjo ji.

– Pasikviesti ką?

– Na bet ką, – ji gūžtelėjo pečiais. – Ką nors iš didesnių žmonių – kunigų.

– Taip, tavęs jie bėdoje nepaliks. Tokio sultingo kąsnelio jie nepaleis, – sudžeržgė jis ir išmaukė savo džiną.

Taip, jis tuoj pratrūks, pagalvojo Kris ir greitai pakeitė temą. Ji papasakojo apie scenarijų ir apie galimybę tapti režisiere.

– Na, neblogai, – sumurmėjo Deningsas.

– Aš bijau.

– Vaikeli, tai tuščios kalbos. Pats sunkiausias dalykas režisieriaus darbe yra įsitikinti, kad šis prakeiktas dalykas yra sunkus.

Pirmą kartą ir aš to nežinojau, bet kaip matai, aš juo tapau. Tai – vaikų žaidimas.

– Burkai, atvirai šnekant, dabar, kai jie man suteikė tokią galimybę, aš jaučiu, kad ne tik filmo, bet ir arbatinuko ant viryklės nepastatyčiau.

– Brangioji, nusiramink. Rasi gerą redaktorių, operatorių, scenarijaus autorių, ir jie viską sutvarkys. Svarbiausia yra pasirinkti aktorius, o tu tai nuostabiai sugebėsi padaryti. Vaikeli, tu gali jiems ne tik pasakyti, kaip vaikščioti ar kaip tarti žodžius, tu gali jiems pati parodyti. Prisimink Polą Njumeną ir Reičel ir nepulk į isteriją.

Ji vis dar buvo susimąsčiusi. Filmo statymas nedavė jai ramybės. Girtas ar blaivus, Deningsas buvo režisierius, geriausiai išmanantis visus subtilumus. Ji paprašė patarimo.

– Kokio patarimo reikia? – paklausė jis.

Beveik visą valandą ji stengėsi prasiskverbti pro smulkmenų užkardas. Visus duomenis lengvai buvo galima rasti knygose, bet skaitymas greitai išvesdavo ją iš kantrybės. Ji verčiau skaitydavo žmones. Iš prigimties būdama smalsi, ji išsiurbdavo ir išgręždavo juos. Knygų negalima išgręžti. Jose viskas labai gražu. Jose rašoma „todėl“ ar „akivaizdu“, kai anaiptol ne viskas yra taip akivaizdu. Ir su daugiažodžiavimu nepasiginčysi! Jų nesustabdysi ir nepaklausi: „Palauk. Kažkokia nesąmonė! Gal paaiškintum suprantamiau?“ Jų negalima priremti prie sienos, apsukti aplink pirštą, ištirti iš vidaus. Knygos buvo kaip Karlas.

– Brangioji, tik vieno žmogaus tau tikrai reikia – puikaus redaktoriaus, – sukikeno režisierius, apvainikuodamas visą pokalbį. – Aš turiu galvoje – tokio, kuris tikrai žino, pro kurias duris reikia įeiti.

Jis tapo žavus ir linksmas ir, atrodė, sėkmingai išvengė pavojingo lūžio.

– Atsiprašau, madam. Gal ko nors pageidautumėte?

Tarpduryje stovėjo rūpestingasis Karlas.

– A, sveikas, Torndaikai, – sužviegė Deningsas, – ar Hainrichai, niekaip neprisimenu to vardo.

– Karlas.

– Na žinoma. Po velniais, visai užmiršau. Sakyk man, Karlai, dirbdamas gestapui tu atsakei už viešuosius ar už visuomeninius santykius? Čia juk yra skirtumas?

Karlas buvo ramus.

– Nei už šiuos, nei už tuos. Aš – šveicaras.

– Nejau!? – sukvatojo režisierius. – Ir tu niekada nežaidei kėgliais su Gėbelsu?

Neįveikiamasis Karlas pažvelgė į Kris.

– Ir niekad neskraidei su Rudolfu Hesu?

– Gal madam ko nors pageidautų?

– Aš nežinau. Burkai, nori kavos?

– Susikišk ją...

Režisierius pašoko ir karišku žingsniu išmarširavo iš kambario.

Kris papurtė galvą ir pasisuko į Karlą.

– Atjunk telefonus, – abejingai liepė ji.

– Taip, madam, dar ką nors?

– Atnešk truputį mineralinio. Kur Regi?

– Žaidimų kambaryje. Pašaukti?

– Taip, laikas miegoti. Oi, ne, palauk. Nereikia. Aš pati nueisiu ir pažiūrėsiu į paukštelį. Tik atnešk man mineralinio.

– Taip, madam.

– Ir šimtąjį kartą atsiprašau dėl Burko.

– Aš nekreipiu dėmesio.

– Aš žinau. Būtent tai ir veda jį iš proto.

Kris nužingsniavo koridoriumi iki laiptų, vedančių į rūsį, ir pradėjo leistis žemyn.

– Sveika, mano neklaužada, ką tu čia veiki? Ar jau baigei paukštelį?

– Ateik ir pažiūrėk. Jau baigiau.

Žaidimų kambarys buvo apmuštas lentelėmis ir ryškiai išpuoštas. Molbertai. Paveikslai. Stalai žaidimams ir skulptūroms. Raudonai baltas audeklas, užsilikęs nuo puotos, skirtos buvusių nuomininkų sūnui.

– Oho, nuostabu! – sušuko Kris, kai jos duktė padavė jai skulptūrėlę.

Ji dar nebuvo visiškai išdžiūvusi ir panėšėjo į „išvargusį paukštelį“, nudažytą oranžine spalva, išskyrus snapą, išilgai nuteptą žaliais ir baltais dryžiais. Prie galvos buvo priklijuotas plunksnų kuokštelis.

– Ar tau jis patinka? – paklausė Regana.

– Brangioji, tikrai patinka. Ar sugalvojai jam vardą?

– Ėėė...

– Na?

– Aš nežinau, – Regana gūžtelėjo pečiais.

– Reikia pagalvoti, – Kris pabarbeno nagu į dantis. – Aš nežinau. Kaip tu manai, gal pavadinkime jį Kvailiapaukščiu? A? Paprasčiausiai Kvailiapaukščiu.

Regana linktelėjo ir, pridėjusi ranką prie burnos, kad nepradėtų juoktis, tyliai suprunkštė.

– Kvailiapaukštis – sutarta! Tegul jis pabūna čia, kol išdžius, o paskui aš parsinešiu jį į savo kambarį.

Kris padėjo paukštelį ir tada pastebėjo planšetę spiritizmo seansams. Visai šalia. Ant stalo. Ji visai buvo užmiršusi, kad turi ją. Norėdama sužinoti kuo daugiau ne tik apie kitus, bet ir apie

save, ji nusipirko ją kaip priemonę keliams į savo pasąmonę surasti. Ji neveikė. Kelis kartus Kris išbandė ją su Šarona ir kartą su Deningsu, kuris taip spitrijosi į plastiko planšetę („Balandėle, ar tai tu judini ją?“), kad visi „pranešimai“ buvo migloti, ir jis galiausiai suvertė visą kaltę „iškrypusioms dvasioms“.

– Tu žaidi su planšete?

– Taip.

– Tu žinai kaip?

– Žinoma. Tuoj parodysiu, – ji atsisėdo prie planšetės.

– Širdele, man atrodo, reikia dviejų žmonių.

– Ne, nebūtinai. Aš viską darau viena.

Kris prisitraukė kėdę.

– Pažaidžiam dviese, gerai?

Regana suabejojo.

– Na gerai.

Ji uždėjo pirštus ant baltos planšetės, o kai Kris ištiesė rankas, planšetė staigiai pasisuko ant lentos prie ženklo „Ne“.

Kris ironiškai šyptelėjo.

– Mama, verčiau aš pati viską padarysiu. Gerai?

– Tu nenori, kad aš žaisčiau?

– Ne, aš noriu. Kapitonas *Haudis* pasakė „Ne“.

– Kas?

– Kapitonas Haudis.

– Brangioji, kas toks tas kapitonas Haudis?

– Tu juk žinai. Aš klausiu, o jis atsakinėja.

– Nejau?

– Taip. Jis labai malonus.

Kris stengėsi nesuraukti antakių, pajutusi staigų ir nesuprantamą nerimą. Vaikas labai mylėjo savo tėtį, bet akivaizdžiai neparodė savo reakcijos į jų skyrybas. Kris tai nepatiko. Galbūt ji

verkė savo kambaryje, kas žino. Bet Kris bijojo, kad šios slopinamos emocijos vieną dieną gali prasiveržti itin nepageidaujamai. Išgalvotas žaidėjas. Kažkas buvo negerai. Kodėl Haudis? Vietoj Hovardo? Jos tėvo? *Labai panašu.*

– Taigi iš pradžių tu negali sugalvoti vardo savo paukščiui, o dabar pritrenki mane kažkokiu „kapitonu Haudžiu“? Kodėl tu jį vadini „kapitonu Haudžiu“?

– Nes jo toks vardas, – nusijuokė Regana.

– Kas tau taip sakė?

– Jis pats.

– Žinoma.

– *Žinoma.*

– Na, ir ką dar jis tau sako?

– Visokių nesąmonių.

– Kokių nesąmonių?

– Paprasčiausių nesąmonių, – Regana patraukė pečiais.

– Pavyzdžiui.

– Aš tau parodysiu. Aš pateiksiu jam kelis klausimus.

– Gerai.

Uždėjusi pirštus ant planšetės, Regana sutelkė į ją savo žvilgsnį.

– Kapitone Haudi, mano mama graži, ar ne? Viena sekundė... penkios... dešimt... dvidešimt...

– Kapitone Haudi?

Praėjo dar kelios sekundės, Kris buvo nustebusi. Ji tikėjosi, kad jos duktė nukreips planšetę prie dalies, pažymėtos „Taip“. *Ne, dėl Dievo meilės, kas čia dabar? Nesąmoningas priešiškumas? Nesąmonė.*

– Kapitone Haudi, tai *iš tikrųjų* nelabai *mandagu,* – paprieštaravo Regana.

– Brangioji, turbūt jis miega.

– Tu taip manai?

– Aš manau, kad tau reikėtų miegoti.

– Jau?

– Na gerai. Į lovą! – Kris atsistojo.

– Jis nieko neišmano, – sumurmėjo Regana ir nusekė paskui motiną į viršų.

Kris paguldė ją į lovą ir atsisėdo ant lovos krašto.

– Širdele, sekmadienį aš nedirbsiu. Tu sugalvojai, ką veiksi?

– Ką?

Kai jie pirmą kartą atvažiavo į Vašingtoną, Kris pabandė surasti draugų Reganai. Ji rado tik vieną – dvylikos metų mergaitę, vardu Džudi. Bet dabar Džudi kartu su tėvais buvo išvykusi Velykų atostogų, tad Kris jautė, kad Regana gali būti labai vieniša.

– Na, aš nežinau, – atsakė Kris. – Ką nors. Gal nori ką nors pamatyti? O gal jau vyšnios žydi! Tikrai, jos anksti pražysta! Nori pamatyti vyšnių žiedus?

– Taip, mama.

– O rytoj vakare eisime į filmą. Gerai?

– Aš taip tave myliu.

Regana prisiglaudė prie jos, o Kris dar stipriau ją apkabino ir sušnibždėjo:

– Regi, brangioji, aš tave taip pat myliu.

– Jei nori, gali pasikviesti misterį Deningsą.

Kris sumišusi atsitraukė.

– Misterį Deningsą?

– Na, aš noriu pasakyti, jei tu nori.

Kris nusijuokė.

– Ne, aš nenoriu. Brangioji, kodėl turėčiau norėti pasikviesti misterį Deningsą?

– Na, jis tau patinka.

– O, brangioji, jis tikrai man patinka, o tau?

Duktė tylėjo.

– Vaikeli, kas yra? – Kris bakstelėjo dukrai pirštu.

– Mama, tu ištekėsi už jo, taip, – tai nebuvo klausimas, o niūrus teiginys.

Kris pratrūko juoktis.

– Vaikeli mano, žinoma ne. Ką tu kalbi? Už misterio Deningso? Iš kur tu ištraukei?

– Bet tau jis patinka.

– Man patinka ir picos, bet aš nesirengiu ištekėti nė už vienos iš jų. Brangioji, jis yra draugas, paprasčiausiai – senas geras draugas.

– Tau jis nepatinka taip, kaip tėvelis?

– Brangioji, aš myliu tavo tėvelį. Aš visuomet jį mylėsiu. Misteris Deningsas ateina čia tik todėl, kad yra vienišas, ir viskas, jis – draugas.

– Na, aš girdėjau...

– Ką tu girdėjai? Iš ko?

Jos akyse trumpam blykstelėjo abejonė, svyravimas.

– Aš nežinau. Aš tik pagalvojau.

– Tai kvaila, todėl pamiršk.

– Gerai.

– Dabar miegok.

– Ar aš galiu paskaityti? Dar nenoriu miego.

– Žinoma. Paskaityk savo naująją knygą, tik ne per ilgai.

– Ačiū, mamyte.

– Labanakt, vaikeli.

– Labanakt.

Kris pasiuntė jai oro bučinį iš tarpdurio ir, neuždariusi durų, nusileido laiptais. *Vaikai! Iš kur jiems šauna tokios mintys!*

Įdomu, ar Regana mano, kad Deningsas turėjo įtakos skyryboms. *A, visa tai nesąmonė.* Regana žinojo tik tai, kad Kris reikalavo skyrybų, nors ir Hovardas jų norėjo. Ilgas išsiskyrimas. Jo *ego,* kaip žvaigždės vyro, žlugimas. Jis susirado kitą moterį. Regana šito nežinojo. *Reikia baigti tą mėgėjišką savęs psichoanalizavimą ir pamėginti praleisti daugiau laiko su ja!*

Atgal į darbo kabinetą. Scenarijus. Kris skaitė, įpusėjusi ji pamatė Reganą, einančią jos link.

– Sveika, brangioji. Kas atsitiko?

– Mama, ten tie keisti garsai.

– Tavo kambaryje?

– Tai lyg beldimas. Aš negaliu užmigti.

Po velniais, kur tie spąstai!

– Brangioji, miegok mano miegamajame, o aš eisiu pažiūrėti, kas ten yra.

Kris nuvedė ją į savo miegamąjį ir paguldė į lovą.

– Ar galiu pažiūrėti televizorių, kol užmigsiu?

– Kur tavo knyga?

– Aš jos nerandu. Ar galiu pažiūrėti?

– Žinoma, – Kris distanciniu pultu nustatė kanalą. – Ar užtenka garso?

– Taip, mama.

– Pabandyk užmigti.

Kris išjungė šviesą ir nuėjo koridoriumi. Ji užlipo siaurais, kilimais užklotais laiptais, vedančiais į pastogę. Atidarė duris, užčiuopusi jungiklį įjungė šviesą ir pasilenkusi įėjo į vidų.

Ji apsižvalgė. Iškarpų ir laiškų dėžutės ant pušinių lentų. Daugiau nieko, išskyrus spąstus. Šešerius. Parengtus. Kambaryje nebuvo nė žymelės purvo. Net oras tvyrojo švarus ir vėsus.

Pastogė buvo nešildoma. Be vamzdžių. Be radiatoriaus. Be mažyčių skylių stoge.

– Čia nieko nėra.

Kris net plaukai pasistojo piestu.

– O, Jėzau, – atsiduso ji, vikriai pridėdama ranką prie besidaužančios širdies. – Dieve mano, Karlai, niekados daugiau nedaryk taip!

Jis stovėjo ant laiptų.

– Labai atsiprašau. Bet jūs matote? Ji švari.

– Taip, švari. Labai ačiū.

– Gal verčiau katinas.

– Ką?

– Kad peles gaudytų.

Kurį laiką Kris žvelgė į tarpdurį. Arba Karlas visiškai neturėjo jokio humoro jausmo, arba tas jausmas buvo toks klastingas, kad jis praslydo pro ją nepastebėtas. Ji negalėjo nuspręsti, katras iš tų dviejų dalykų buvo tiesa.

Kris vėl prisiminė barbenimą ir pažvelgė į kampuotą stogą. Gatvėje augo įvairių medžių, dauguma buvo kreivi ir susipynę su vijokliais, todėl tankios kaip grybiena ir masyvios šakos lyg skėtis dengė visą priekinį namo trečdalį. Gal vis dėlto tai voverės? *Turbūt jos. Arba šakos. Tikrai. Tai galėtų būti šakos.* Naktys buvo vėjuotos.

– Gal verčiau katinas?

Kris vėl pažvelgė į tarpdurį. *Šmaikštauji?* Už jo šypsnio slėpėsi įžūlus nepaklusnumas.

Ji nusileido į Reganos miegamąjį, šį tą iš ten paėmė ir nunešė į pastogę, o po kelių minučių grįžo į savo miegamąjį. Regana miegojo. Ji pernešė ją į jos miegamąjį, paguldė į lovą, grįžusi atgal, išjungė televizorių ir atsigulė miegoti.

Iki ryto name buvo ramu.

Valgydama pusryčius Kris lyg tarp kita ko užsiminė Karlui, kad naktį ji tartum girdėjusi spragtelint spąstus.

– Ar nenorėtum nueiti ir pažiūrėti, – pasiūlė Kris, siurbčiodama kavą ir apsimesdama įsigilinusi į rytinį laikraštį.

Be jokių komentarų Karlas užlipo į pastogę. Kiek vėliau Kris sutiko jį antro aukšto koridoriuje. Jis buvo grįžęs iš palėpės ir abejingai žiūrėjo į rankoje nešamą didžiulę medžiaginę pelės iškamšą. Rado ją „įkliuvusią“ į spąstus.

Eidama savo miegamojo link Kris pažvelgė į pelę.

– Kažkas juokauja, – sumurmėjo Karlas ir nunešė kimštinį gyvūną į Reganos miegamąjį.

– Taip, ir ko tik nebūna šiame pasaulyje, – sumurmėjo Kris ir, purtydama galvą, įėjo į miegamąjį.

Ji nusimetė drabužius ir susirengė į darbą. *Taip, seni, gal verčiau katinas. Bus kur kas geriau.* Kai tik ji išsišiepdavo, visas jos veidas rodėsi raukšlėtas.

Filmavimas tądien ėjo sklandžiai. Vėliau rytą, pertraukų tarp scenų metu, persirengimo kambaryje Kris ir Šarona apžvelgė neatidėliotinus reikalus: nusiuntė laišką agentui (aš pagalvosiu dėl scenarijaus) ir teigiamą atsakymą į Baltuosius Rūmus; paskambino Hovardui ir priminė, kad šis pasveikintų Reganą su gimtadieniu; paskambino savo reikalų vadybininkui ir paklausė, ar galėtų metams išvykti; suplanavo balandžio dvidešimt trečiosios pietus.

Vakare Kris nusivedė Reganą į filmą, o kitą dieną jaguaru vežiojo ją po įdomias vietoves: Linkolno memorialą, Kapitolijų, vyšnių sodą, paskui truputį užkando, persikėlė į kitą upės pusę, aplankė Arlingtono kapines bei Nežinomojo kareivio kapą. Regana jautėsi lyg kažko išsigandusi, o vėliau, prie Džono F. Kenedžio

kapo, pasidarė tolima ir liūdna. Kurį laiką ji žvelgė į Amžinąją ugnį, o vėliau tylom suspaudė Kris ranką ir sušnibždėjo:

– Mama, kodėl žmonės turi mirti?

Klausimas pervėrė motinos sielą. *O, Regi, ir tu? Ir tu? Ne, negali būti!* Ir vis dėlto, ką ji galėjo atsakyti? Meluoti? Ji negalėjo. Pažvelgė į dukters nuliūdusį veidą, į ašarų užtvindytas akis. Nejau ši perprato jos mintis? Anksčiau dažnai taip padarydavo.

– Brangioji, žmonės pavargsta, – švelniai atsakė ji.

– Kodėl Dievas leidžia jiems pavargti?

Kurį laiką Kris nepratarė nė žodžio. Jautėsi sumišusi. Būdama ateistė, ji niekad nemokė Reganos religijos. Ji manė, kad tai nesąžininga.

– Kas tau pasakojo apie Dievą? – paklausė ji.

– Šarona.

– Aa, – ji būtinai turės pakalbėti su ja.

– Mama, kodėl Dievas leidžia žmonėms pavargti?

Žiūrėdama į jos jautrias akis ir jose susikaupusį skausmą, Kris suprato, kad pralaimėjo – negalėjo jai papasakoti to, kuo pati tikėjo.

– Na, Regi, po tam tikro laiko Dievas pasiilgsta mūsų ir nori, kad mes grįžtume pas jį.

Regana užsisklendė savyje. Ji tylėjo grįžtant namo, likusią dienos dalį ir visą pirmadienį.

Antradienį, per Reganos gimtadienį, jos liūdesys tarsi dingo. Kris nusivedė ją į darbą, o po filmavimosi visa trupė sudainavo „Laimingų metų" ir atnešė tortą. Visuomet geras ir malonus (kai blaivus), Deningsas vėl įjungė šviesas ir nufilmavo Reganą, kai ji pjaustė tortą. Jis pavadino šią sceną „filmavimosi testu" ir vėliau pažadėjo, kad padarys iš jos žvaigždę. Ji buvo gan linksma.

Bet po pietų, po dovanų peržiūros, nuotaika ėmė gesti. Iš Hovardo nebuvo jokios žinios. Kris paskambino jam į Romą, bet viešbučio tarnautojas pasakė, kad Hovardo jau kelios dienos nebuvo viešbutyje ir kad su juo negalima susisiekti. Jis kažkur išplaukęs jachta.

Kris bandė pasiteisinti.

Prislėgta Regana palingavo galvą, o kai motina pasiūlė nueiti joms į užkandinę, ji be žodžių atsisakė ir tylom pasuko į savo žaidimų kambarį. Ten buvo iki pat nakties.

Kitą rytą, kai Kris atmerkė akis, ji rado pusiau atsibudusią Reganą savo lovoje.

– Na, kokio... Ką tu *čia* veiki? – sukikeno ji.

– Mano lova drebėjo.

– Keistuolė, – Kris pabučiavo ją ir užsitempė antklodę. – Miegok. Dar anksti.

Atrodė, dar tik rytas, bet tai buvo bemiegių naktų pradžia.

2

Jis stovėjo nuošalios metro platformos pakraštyje, klausydamas traukinio dundėjimo, malšinančio visuomet jame tūnantį skausmą. Šis, kaip ir žmogaus pulsas, yra girdimas tik tyloje. Jis perėmė portfelį į kitą ranką ir pažvelgė į tunelį. Šviesos taškeliai. Jie driekėsi į tamsą lyg rodydami kelią į beviltiškumą.

Kažkas sukosėjo. Jis pažvelgė į kairę. Pražilęs, nesiskutęs ir apsileidęs valkata sėdėjo ant žemės savo šlapimo baloje. Pageltusios, iškankintos ir liūdnos akys žvelgė į kunigą.

Kunigas nusigręžė. Jis ateis. Jis ateis. *Tėve, ar galėtum padėti senam diakonui? Ar padėsi?* Vėmalais apdergta ranka nusilei-

džia ant jo peties, ieško medalio. Iš burnos pasklinda tūkstančio išpažinčių tvaikas, sumišęs su vynu, česnaku ir senomis mirtinomis nuodėmėmis, ir dusina... dusina.

Kunigas išgirdo valkatą keliantis.

Neik!

Išgirdo žingsnį.

O, Dieve, palik mane ramybėje.

– Sveikas, šventasis tėve.

Jis krūptelėjo. Palinko. Negalėjo pasisukti. Jis nebegalėjo ieškoti Kristaus dvokiančiose ir įkritusiose akyse; Kristaus pūlingose ir kruvinose išmatose; Kristaus, kurio negalėjo būti. Nesąmoningai jis pasičiupinėjo rankovę, lyg ieškodamas nematomos gedulo juostelės. Jis miglotai prisiminė Kristų.

– Sveikas, šventasis tėve!

Atvažiuojančio traukinio dundėjimas. Suklupimo garsai. Jis pažvelgė į valkatą. Šis svirduliavo. Alpo. Aklas, staigus judesys, ir kunigas pačiupo jį, nutempė prie suoliuko palei sieną.

– Aš katalikas, – sumurmėjo valkata, – aš katalikas.

Kunigas nuramino jį, ištiesė ant suoliuko ir pažvelgė į atvažiuojantį traukinį. Jis greitai išsitraukė iš piniginės vieną dolerį ir įdėjo jį į valkatos švarko kišenę. Paskui nusprendė, kad valkata pames jį. Jis ištraukė dolerį, įkišo jį į drėgnų nuo šlapimo kelnių kišenę ir, pačiupęs portfelį, šoko į traukinį.

Atsisėdo kampe ir apsimetė miegąs. Paskutinėje stotelėje išlipo ir nužingsniavo į Fordhemo universitetą. Doleris buvo skirtas užmokėti už taksi.

Įėjęs į lankytojų salę, žurnale užrašė savo pavardę. *Demienas Karas.* Atidžiai peržvelgė ką parašęs. Kažkas buvo ne taip. Vargais negalais jis prisiminė ir pridūrė: J. O.

Užsisakė kambarį studentų bendrabutyje ir po valandos atsigulė miegoti.

Kitą dieną jis dalyvavo Amerikos psichiatrų asociacijos suvažiavime. Buvo pagrindinis pranešėjas ir perskaitė pranešimą, pavadintą „Dvasios ugdymo psichologiniai aspektai". Per vakarienę jis su malonumu išgėrė kelis stikliukus drauge su kitais psichiatrais. Mokėjo jie. Jis išėjo anksti. Jam reikėjo pasimatyti su motina.

Jis priėjo prie aptrupėjusio raudonų plytų pastato Manheteno Rytinėje 21-ojoje gatvėje. Sustojęs prie laiptų, pažvelgė į vaikus, žaidžiančius verandoje. Susivėlę. Blogai aprengti. Nerandantys sau vietos. Jis prisiminė išsikraustymą, pažeminimus, pasivaikščiojimą su septintoke gražuole ir netikėtą susitikimą su motina, viltingai besiknaisiojančia po šiukšlių dėžę. Jis atsargiai užlipo laiptais ir atidarė duris, lyg paliesdamas jautrią žaizdą. Saldus puvėsių kvapas. Jis prisiminė vizitus pas misis Koireli, jos mažą butuką su aštuoniolika katinų. Įsitvėrė į turėklą ir kopė aukštyn, apimtas staigaus ir sekinamo nuovargio, kurį sukelia kaltės jausmas. Jis tai žinojo. Jam niekad nereikėjo jos palikti. Vienos.

Ji sutiko džiaugsmingai. Riksmas. Bučinys. Nuskubėjo virti kavos. Negražios, kreivos kojos. Jis sėdėjo virtuvėje ir klausėsi jos pasakojimo, aprūkusios sienos ir purvinos grindys smelkėsi į jo kaulus. Butas buvo labai varganas. Socialinis draudimas. Kiekvieną mėnesį po kelis dolerius, gautus iš brolio.

Jie atsisėdo prie stalo. Vienas priešais kitą. Kalba vis dar su imigrantų akcentu. Jis vengė sielvarto užtvindytų jos akių, akių, kurios ilgas dienas žiūrėjo pro langą.

Jam niekad nereikėjo jos palikti.

Vėliau jis parašė jai keletą laiškų. Ji nemokėjo nei skaityti, nei rašyti angliškai. Paskui kurį laiką jis taisė traškančio plastmasinio radijo jungiklį. Jos pasaulį. Naujienos. Meras Lindsėjus.

Jis nuėjo į vonią. Ant linoleumo patiesti pageltę laikraščiai. Vonioje ir praustuvėje matėsi rūdžių dėmių. Ant grindų senas korsetas. Gyvenimo sėklos. Iš jų jis pakilo meilei. Dabar ta meilė atšalo. Naktimis jis girdėdavo, kaip ji švilpauja po tuščius širdies skyrius lyg pasimetęs verkiantis vėjas.

Be penkiolikos vienuolika jis pabučiavo ją ir atsisveikindamas prižadėjo sugrįžti kuo greičiau. Jis paliko radiją, pranešantį naujienas.

Grįžęs į savo kambarį bendrabutyje, nusprendė parašyti laišką Merilendo provincijos jėzuitų vadovui. Jis jau kartą buvo su juo susitikęs, kai prašė perkelti jį į Niujorko provinciją, kad būtų arčiau motinos; kai prašė atleisti jį iš pareigų ir paskirti mokytoju. Prašydamas atleidimo iš darbo, jis viską motyvavo „netinkamumu“ šioms pareigoms.

Merilendo arkivyskupas susibičiuliavo su juo kasmetinės Džordžtauno universiteto apžiūros metu, kuri labai panėšėjo į armijos generolo inspektoriaus leidimą atiduoti nagrinėti slaptas bylas tiems, kurie turėjo daugiausia skundų. O dėl Demieno Karo motinos arkivyskupas palinksėjo galvą ir pareiškė užuojautą, bet kunigo „netinkamumas“ darbui jam atrodė labai prieštaringas. Tačiau Karas atkakliai siekė savo tikslo:

– Tomai, tai kažkas daugiau nei psichiatrija. Tu tai žinai. Kai kurios jų problemos paprasčiausiai yra susijusios su jų pašaukimu, su jų gyvenimo tikslu. Velniai rautų, ne visuomet seksas yra visų kalčiausias, kaltas jų tikėjimas, o aš negaliu to įrodyti, Tomai, ir tai jau blogai. Man reikia pasitraukti. Aš ir pats turiu savų problemų. Aš noriu pasakyti – abejonių.

– Demienai, kas iš protaujančių žmonių neturi abejonių?

Išvargęs nuo daugelio susitikimų arkivyskupas nebereikalavo tolesnių pasiaiškinimų dėl abejonių. Už tai Karas buvo jam

dėkingas. Jis žinojo, kad jo atsakymai nebūtų buvę protingi: *Maistą reikia sukramtyti, o tada pašalinti. Devyni mano motinos Didieji Penktadieniai. Smirdančios kojinės. Talidomido sužaloti kūdikiai. Žinutė laikraštyje apie jauną diakoną, laukusį autobuso, užpultą nepažįstamųjų, apipiltą benzinu, sudegintą.* Ne, per daug jausminga. Neaišku. Egzistenciška. Dievo tyla buvo giliau įsišaknijusi logikoje. Pasaulyje esama blogio. Ir didžioji blogio dalis kilo iš abejonių, iš geros valios žmonių nuoširdaus sumišimo. Ar supratingasis Dievas nesumanys viską užbaigti? Neparodys savęs? Neprabils?

Viešpatie, duok mums ženklą...

Neaiškus Lozoriaus prisikėlimas įvyko senų senovėje. Nė vienas dabar gyvenantis žmogus nebuvo girdėjęs jo juoko.

Kodėl nėra jokio ženklo?

Kartais kunigas troško gyventi vienu metu su Kristumi: matyti, liesti, žiūrėti į jo akis. *O, Dieve, leisk man pamatyti Tave! Leisk man sužinoti! Ateik pas mane sapne!*

Šis didelis troškimas išsekino jį.

Dabar jis sėdėjo prie rašomojo stalo iškėlęs plunksnakotį virš popieriaus lapo. Galbūt ne laikas nuramino arkivyskupą. Galbūt jis suprato, kad tikėjimas galų gale perauga į meilę.

Arkivyskupas buvo prižadėjęs apsvarstyti prašymą, bet kol kas nieko nebuvo padaryta. Karas parašė laišką ir atsigulė.

Jis palengva prabudo penktą valandą ryto, nuėjo į bendrabučio koplytėlę, paėmė ostiją, tada grįžo į savo kambarį ir sukalbėjo mišias.

– *„Et clamor meus ad te veniat“*, – meldėsi jis su giliu sielvartu, – „Tegul mano šauksmas Tave pasiekia...“

Jis iškėlė ostiją pašventinti, su skausmu prisimindamas tą džiaugsmą, kurį ji jam yra suteikusi. Kaip ir kiekvieną rytą jis

tolumoje pajuto veriamą, netikėtą ir nepastebimą žvilgsnį, kupiną seniai prarastos meilės.

Jis perlaužė ostiją virš taurės.

– „Būk ramybėje. Savo ramybę atiduodu tau..."
Jis įsidėjo ostiją į burną ir prarijo ploną nevilties dalelę.

Pasibaigus mišioms, nublizgino taurę ir atsargiai paguldė ją į savo juodą portfelį. Paskui čiupo jį ir kupinas skausmo nuskubėjo į traukinį, vykstantį į Vašingtoną.

3

Ankstyvą balandžio vienuoliktosios rytą Kris paskambino savo gydytojui į Los Andželą ir paprašė jį pasiųsti Reganą pas vietos psichiatrą.

– O kas atsitiko?

Kris paaiškino. Kitą dieną po Reganos gimtadienio ir vėliau, kai nesulaukė žinios iš Hovardo, ji pastebėjo staigių ir keliančių nerimą jos dukters elgesio ir būdo pokyčių. Nemiga. Priekabumas. Pykčio priepuoliai. Daiktų spardymas. Daiktų švaistymas. Klykimas. Nevalgymas. Be to, jos aktyvumas pasidarė nenormalus. Ji nuolat judėjo, bėgiojo, šokinėjo, kažką lietė, sukiojo, barškino. Ėmė blogai mokytis. Išgalvotas žaidimų draugas. Ekcentriška dėmesio pritraukimo taktika.

– Pavyzdžiui? – paklausė gydytojas.

Ji pradėjo nuo barbenimo. Po tos nakties, kai apžiūrėjo pastogę, ji girdėjo barbenimą dar du kartus. Abiem atvejais ji pastebėjo, kad tuo metu Regana buvo savo kambaryje, ir barbenimas išnyko, kai tik Kris įėjo į kambarį. Antra, ji papasakojo, kad Regana

pradėjo nerasti daiktų savo kambaryje: suknelės, dantų šepetėlio, knygų, batelių. Ji pasiskundė, kad „kažkas stumdo“ baldus. Ir pagaliau, kitą rytą po pietų Baltuosiuose Rūmuose, Kris užtiko Karlą Reganos miegamajame, stumiantį komodą iš kambario vidurio į savo vietą. Kai Kris paklausė, ką jis daro, Karlas pakartojo „kažkas juokauja“ ir nesileido į aiškinimus, bet netrukus Kris rado Reganą virtuvėje besiskundžiančią, kad jai miegant kažkas perstumdė visus jos baldus.

Tai buvo įvykis, paaiškino Kris, kuris pagaliau patvirtino jos įtarimus. Buvo aišku, kad jos duktė viską daro pati.

– Tu manai, kad tai somnambulizmas? Ji daro tai miegodama?

– Ne, Markai, ji daro tai nemiegodama. Kad atkreiptų į save dėmesį.

Kris paminėjo lovos drebėjimą, kuris pasikartojo dar du kartus, o tada Regana primygtinai reikalavo miegoti kartu su mama.

– Na, fiziškai tai įmanomas dalykas, – pareiškė jis.

– Ne, Markai, aš nesakiau, kad lova drebėjo. Aš pasakiau, kad *ji* sakė, jog lova drebėjo.

– Tu žinai, kad ji nedrebėjo?

– Ne.

– Na, tai galėjo būti kloniniai spazmai, – sumurmėjo jis.

– *Kas?*

– Ar ji turi karščio?

– Ne. Klausyk, ką tu manai? – paklausė ji. – Nuvesti ją pas psichiatrą?

– Kris, tu paminėjai jos mokymąsi. Kaip jai sekasi matematika?

– Kodėl tu klausi?

– Kaip jai sekasi? – neatlėgo jis.

– Blogai. Tai yra, *staiga* pradėjo blogai sektis.

Jis suniurnėjo.

– Kodėl tu klausi? – pakartojo ji.

– Na, tai sindromo dalis.

– Kokio?

– Nieko rimta. Nenorėčiau spėlioti telefonu. Ar turi kuo užsirašyti?

Jis norėjo jai pasakyti Vašingtono vidaus ligų specialisto pavardę.

– Markai, ar tu negalėtum pats atvažiuoti ir apžiūrėti ją?

Džemis. Užsitęsusi infekcija. Kris gydytojas tuo metu išrašė naują, stipriai veikiantį antibiotiką. Vietos vaistininkas, žvelgdamas į receptą, patarė Kris būti atsargiai: „Aš nenorėčiau sukelti panikos, madam, bet šis... Na, šis antibiotikas yra visiškai naujas, ir Džordžijos valstijoje buvo pastebėta, kad jis sukelia aplastinę anemiją..." Džemis. Džemis mirė. Nuo to laiko Kris nepasitiki gydytojais. Išskyrus Marką. O tam reikėjo daugelio metų.

– Markai, ar tu pats *negalėtum?* – maldavo Kris.

– Ne, aš negaliu, bet tu nesijaudink. Tai nuostabus žmogus. Pats geriausias. Ar turi kuo užsirašyti?

Abejojimas. Paskui „taip".

Ji užsirašė pavardę.

– Tegul jis ją apžiūri, o vėliau tegul paskambina man, – patarė gydytojas, – o kol kas užmiršk visus psichiatrus.

– Tu tikrai taip manai?

Jis pasakė išpūstą posakį apie tai, kad žmonės visuomet yra pasirengę priskirti sau psichikos ligas, bet niekuomet nesistengia suprasti atvirkščio proceso, kad kūno negalios dažnai yra įsivaizduojamų proto ligų priežastys.

– Ir ką tu pasakytum, – pasiūlė jis kaip pavyzdį, – jei, neduok Dieve, būtum mano vidaus ligų gydytoja ir aš tau papasakočiau, kad man skauda galvą, nuolat sapnuojasi košmarai, jaučiu šleikštulį, kankina nemiga, akyse viskas dvejinasi, kad aš pasijutau niekam nereikalingas ir baisiausiai jaudinuosi dėl darbo. Ar pasakytum, kad aš esu neurotikas?

– Markai, neklausk manęs tokių dalykų. Aš tik žinau, kad tu išprotėjęs.

– Simptomai, kuriuos aš tau paminėjau, Kris, yra tokie patys, kaip ir esant smegenų augliui. Pirmiausia patikrink kūną. Tada matysime.

Kris paskambino vidaus ligų gydytojui ir susitarė susitikti po pietų. Dabar ji turėjo laisvo laiko. Jos filmavimas baigėsi. Burkas Deningsas dirbo toliau, prižiūrėdamas antraeiles scenas, kuriose dirbo ne tokie brangūs aktoriai, o scenos buvo ne tokios svarbios: sraigtasparnių skrydžiai virš miesto ir kiti triukai, kuriuose nedalyvavo pagrindiniai aktoriai. Bet jis norėjo, kad kiekvienas filmo centimetras būtų tobulas.

Gydytojas priiminėjo Arlingtone. Semiuelis Kleinas. Kol Regana piktai sėdėjo tyrimų kabinete, Kleinas ir jos motina darbo kabinete aptarė ligos istoriją. Ji papasakojo, kas jai kėlė nerimą. Jis klausėsi, linksėjo galva, daug rašė. Kai ji paminėjo lovos drebėjimą, jis suraukė antakius. Tačiau Kris tęsė:

– Markas mano, kad svarbu yra tai, jog Reganai blogai sekasi matematika. Kodėl?

– Jūs turite galvoje mokymąsi?

– Taip, mokymąsi, bet ypač matematiką. Ką tai reiškia?

– Na, palaukime, kol aš ją apžiūrėsiu, misis Makneil.

Paskui jis atsiprašė ir padarė visus Reganos kraujo ir šlapimo tyrimus. Šlapimo tyrimas turėjo parodyti jos inkstų ir kepenų

funkcionavimą; kraujo tyrimas – skydliaukės sutrikimus, diabetą; raudonųjų kraujo kūnelių skaičius – galimą anemiją, baltųjų kraujo kūnelių skaičius – kraujo infekcines ligas.

Baigęs tyrimus jis kurį laiką šnekėjosi su Regana stebėdamas jos elgesį, tada grįžo pas Kris ir pradėjo rašyti receptą.

– Esama hiperkinezės požymių.

– Ko?

– Nervų sutrikimo. Bent jau mes taip manome. Mes tiksliai nežinome, kaip jis pasireiškia, bet tai dažnai pastebima ankstyvoje jaunystėje. Atitinka visi požymiai: per didelis aktyvumas, susierzinimas, nesiseka matematika.

– Taip, matematika. Kodėl būtent matematika?

– Sutrikimai veikia gebėjimą susikaupti, – jis išplėšė receptą iš mažo mėlyno bloknoto ir padavė jį. – Tai ritalinas.

– Kas?

– Metilfenidatas.

– Aa.

– Po dešimt miligramų dukart per dieną. Aš rekomenduočiau pirmą kartą aštuntą valandą ryte, o antrą – antrą valandą po pietų.

Ji žiūrėjo į receptą.

– Kas tai? Raminamieji vaistai?

– Stimuliuojamieji.

– *Stimuliuojamieji?* Šiuo metu ji ir taip padebesiais skraido.

– Ji nėra tokia, kaip atrodo, – paaiškino Kleinas.

– Tai nukrypimo nuo pusiausvyros forma. Per didelė reakcija į depresiją.

– Depresiją?

Kleinas linktelėjo.

– Depresiją... – sumurmėjo Kris.

Ji susimąstė.

– Jūs paminėjote jos tėvą, – tarė Kleinas.

Kris pažvelgė į jį:

– Kaip jūs manote, ar nuvesti ją pas psichiatrą?

– O ne. Aš noriu pažiūrėti, kaip ją veiks ritalinas. Man atrodo, kad čia glūdi atsakymas. Palaukime dvi tris savaites.

– Taigi jūs manote, kad visa tai – nervai.

– Manau, kad taip.

– O tai, kad ji per akis meluoja? Ar vaistai padės?

Jo atsakymas ją suglumino. Jis paklausė, ar kada nors Kris girdėjo, kad Regana keiktųsi ar kalbėtų nešvankybes.

– Niekados, – atsakė Kris.

– Matote, tai labai panašu į jos melavimą. Iš to, ką jūs man papasakojote, jai tai būtų nebūdinga, bet tam tikru nervų sutrikimo atveju gali...

– Palūkėkit, – pertarė apstulbusi Kris. – Kodėl jūs įtariate, kad ji kalba nešvankybes? Jūs tai norėjote pasakyti, ar aš ne taip supratau?

Kurį laiką jis smalsiai žiūrėjo į ją, galvojo, tada nedrąsiai ryžosi:

– Taip, aš noriu pasakyti, kad ji kalba nešvankybes. Jūs apie tai nežinojote?

– Aš *ir dabar* nieko apie tai nežinau! Apie ką jūs kalbate?

– Na, darant tyrimus, ji paleido visą virtinę tokių žodžių, misis Makneil.

– Negali būti! Kokių žodžių?

Jis bandė išsisukti.

– Na, sakyčiau jos žodynas yra tikrai platus.

– Pavyzdžiui? Duokite man pavyzdį!

Jis gūžtelėjo pečiais.

– Jūs turite galvoje „šūdas“ arba „bardakas“?

Jis atsipalaidavo.

– Taip, ji vartojo šiuos žodžius, – tarė jis.

– Ką dar ji pasakė? Konkrečiai.

– Na, misis Makneil, konkrečiai ji patarė man patraukti savo purvinas rankas nuo jos p...

Kris tai buvo šokas.

– Ji pasakė *tokius* žodžius?

– Na, tai nėra neįprasta, misis Makneil, ir aš visiškai neimčiau į galvą. Tai sindromo dalis.

Ji papurtė galvą, žiūrėdama žemyn į savo batelius.

– Sunku, sunku patikėti.

– Klausykit, aš abejoju, ar ji išvis supranta, ką šneka, – ramino jis.

– Taip, galbūt, – sumurmėjo Kris, – galbūt nesupranta.

– Pamėginkime ritaliną, – patarė jis, – ir mes pamatysime, kas iš to išeis. Ir aš norėčiau vėl pamatyti ją po dviejų savaičių.

Jis paėmė nuo stalo kalendoriuką.

– Na sakykime, trečiadienį, balandžio dvidešimt septintą. Ar jums patogu? – paklausė jis, pakeldamas akis.

– Žinoma, – sumurmėjo ji, keldamasi nuo kėdės. Ji įsikišo receptą į palto kišenę. – Dvidešimt septintoji visiškai tinka.

– Aš didelis jūsų gerbėjas, – šyptelėjo Kleinas, atidarydamas duris į koridorių.

Tarpduryje ji sustojo, susimąsčiusi, pridėjusi pirštą prie lūpų. Ji pažvelgė į gydytoją.

– Jūs manote, neverta kreiptis į psichiatrą, a?

– Aš nežinau. Bet geriausias paaiškinimas visuomet būna pats paprasčiausias paaiškinimas. Palaukime. Palaukime ir pažiūrėsime, – jis drąsinamai nusišypsojo. – O šiuo metu stenkitės nesijaudinti.

– Kaip?

Ji išėjo.

Važiuojant namo Regana paklausė ją, ką sakė gydytojas.

– Kad tu nervinga.

Kris nutarė nešnekėti apie jos kalbą. *Burkas. Ji perėmė tai iš Burko.*

Bet ji vėliau aptarė viską su Šarona klausdama, ar ši girdėjo Reganą sakant kokią nešvankybę.

– Ne, kodėl? – atsakė Šarona. – Aš turiu galvoje pastaruoju metu. Bet žinai, man atrodo, kad jos dailės mokytojas kažką užsiminė.

Tai buvo specialus mokytojas, kuris ateidavo pas juos į namus.

– Tu nori pasakyti, tai buvo neseniai? – paklausė Kris.

– Taip, tai buvo praeitą savaitę. Bet tu žinai ją. Man atrodo, Regana pasakė „velnias" arba „nesąmonė". Arba ką nors panašaus.

– Beje, Šarona, ar tu daug šnekėjai su ja apie religiją?

Šarona nuraudo.

– Na, truputį, ir viskas. Sunku išsisukti. Ji pateikia tiek klausimų, kad... – ji beviltiškai patraukė pečiais. – Sunku. Kaip aš atsakysiu nepasakius, kad tai, ką aš manau, yra nedidelis melas.

– Duok jai kelis atsakymus, kad ji pati pasirinktų teisingą.

Visas dienas iki jos suplanuotų pietų Kris labai stropiai žiūrėjo, kad Regana gertų ritaliną. Tačiau jokio pastebimo pagerėjimo nebuvo. Tiesą sakant, išryškėjo net pablogėjimo požymių: padidėjęs užmaršumas, netvarkingumas ir vienąkart atsiradęs šleikštulys. O dėl dėmesio atkreipimo taktikos, nors jau žinomi faktai nepasikartojo, atsirado vienas naujas – dvokas ir nemalonus „kvapas" Reganos miegamajame. Reganai atkakliai reikalaujant, Kris vieną dieną stengėsi ką nors užuosti, bet jokio kvapo nepajuto.

– Tu neužuodi?

– Tu nori pasakyti, kad užuodi dabar? – paklausė Kris.

– Na žinoma!

– Koks tai kvapas?

Ji suraukė nosį.

– Na, lyg kažkas degtų.

– Tikrai? – Kris įkvėpė.

– Ar tu neužuodi?

– Taip, brangioji, – sumelavo ji. – Lyg ir. Atidarykime trumpam langą ir įleiskime gryno oro.

Iš tikrųjų ji nieko neužuodė, bet nusprendė truputį padelsti, bent jau iki susitikimo su gydytoju. Be to, ji buvo užsiėmusi daugybe kitų reikalų. Pirma, reikėjo rengtis pietums. Antra, nors ir labai entuziastiškai ji žvelgė į galimybę tapti režisiere, natūralus atsargumas neleido jai priimti staigaus sprendimo. Tuo pat metu jos agentas skambino jai kiekvieną dieną. Ji pasakė jam, kad yra atidavusi scenarijų Deningsui ir nori sužinoti jo nuomonę, o pati tikėjosi, kad šis skaitė, o ne kramtė jį.

Trečia, ir svarbiausia, žlugo du Kris finansų sumanymai: akcinės bendrovės obligacijų pirkimas, panaudojant iš anksto apmokėtą jų dalį, ir investavimas į naftos siurbimo projektą pietų Libijoje. Šie abu projektai būtų apsaugoję jos pajamas nuo milžiniškų mokesčių. Tačiau atsitiko dar blogiau – gręžiniai pasirodė besą sausi ir, kaipmat sumažėjus susidomėjimu jais, buvo parduoti pusvelčiui.

Iškilus tokiems keblumams, jos niūrusis vadybininkas atskrido į miestą pasitarti. Jis atvyko ketvirtadienį. Visą penktadienį jis braižė diagramas ir aiškino Kris susidariusią padėtį. Pagaliau Kris nusprendė, kad jos vadybininkas teisus. Ji pritariamai linktelėjo. Tačiau jis susiraukė, kai ji užsiminė, kad norėtų pirkti ferarį.

– Tu nori pasakyti, visiškai naują?

– O kodėl ne. Žinai, filmuodamasi viename filme aš važinėjau ferariu. Jei mes parašytumėme apie tai į gamyklą ir šį bei tą jiems primintume, galbūt jie padarytų šiokią tokią nuolaidą. Kaip tu manai?

Jis taip nemanė ir įspėjo, kad, jo nuomone, naujas automobilis būtų per brangus.

– Benai, pernai aš uždirbau aštuonis šimtus tūkstančių, o tu sakai, kad aš negaliu nusipirkti kažkokio nelaimingo *automobilio.* Ar tau neatrodo, kad tai juokinga? Kur jie dingo?

Jis priminė jai, kad didžioji jos pinigų dalis buvo apsaugota. Tada jis išvardijo dvylika vamzdžių, kuriais išteka jos pinigai: federalinis pajamų mokestis; planinis federalinis pajamų mokestis; valstybinis mokestis; jos žemės nuosavybės mokestis; dešimties procentų pervedimas jos agentui; penkių procentų – jam; penkių procentų – jos publicistui; pusantro procento labdara Filmų gerovės fondui; išlaidos drabužių spintai, neatsiliekančiai nuo paskutinės mados; algos Vili, Karlui, Šaronai ir Los Andželo namo prižiūrėtojui; įvairių kelionių išlaidos; ir pagaliau, kasdieninės mėnesio išlaidos.

– Ar dar filmuosies šiais metais? – paklausė jis.

Ji gūžtelėjo pečiais.

– Nežinau. Manai, kad reikia?

– Taip, manau, kad vertėtų.

Ji susiėmė veidą abiem rankomis ir liūdnai žvelgė į jį.

– O gal hondą?

Jis nieko neatsakė.

Vėliau vakare Kris stengėsi atidėti visus rūpesčius į šalį ir imtis pasirengimo rytojaus pietums.

– Padarykime mišrų užkandžių ir gėrimų stalą, – pasiūlė ji Vili ir Karlui, – ir pastatykime jį svetainės gale. Ar ne?

– Labai gerai, madam, – skubiai atsakė Karlas.

– Tai kaip manai, Vili? Desertui – šviežių vaisių salotos?

– Taip. Tai nuostabu! – tarė Karlas.

– Ačiū, Vili.

Įdomus būrelis turėjo susirinkti jos svetainėje. Be Burko („Po galais, ateik blaivus") ir jaunoko antrosios dalies režisieriaus, ji buvo pakvietusi senatorių (su žmona), „Apolono" astronautą (su žmona), du jėzuitus iš Džordžtauno, kaimynus ir Meri Džou Perin bei Eleną Kleri.

Meri Džou Perin buvo apkūni ir pražilusi Vašingtono pranašė, kurią Kris sutiko per pietus Baltuosiuose Rūmuose ir labai pamėgo. Kris tikėjosi, kad ji bus niūri ir atgrasi, bet vėliau pamatė, kad „ji visai ne tokia". Linksma kaip šampano burbulas ir pretenzinga.

Elena Kleri buvo vidutinio amžiaus Valstybės departamento sekretorė, dirbusi JAV ambasadoje Maskvoje, kai Kris keliavo po Rusiją. Ji turėjo daug vargo ir gerokai pasistengė, kad padėtų Kris įveikti visą ruožą sunkumų ir kliūčių, susidariusių kelionės metu, dauguma kurių iškilo dėl rusvaplaukės aktorės atvirų kalbų. Ilgus metus Kris su meile prisimindavo ją ir laukė, kada ši grįš į Vašingtoną.

– Sveika, Šarona. Kurie kunigai žada ateiti? – paklausė ji.

– Kol kas neaišku. Aš pakviečiau prezidentą ir koledžo dekaną, bet man atrodo, kad prezidentas pasiųs pavaduotoją. Vėlai rytą jo sekretorė paskambino ir pasakė, kad jam gali prireikti išvykti iš miesto.

– Ką jis siunčia? – susidomėjusi paklausė Kris.

– Tuoj pažiūrėsiu, – Šarona ėmė sklaidyti užrašus. – Štai. Savo asistentą. Tėvą Džozefą Dajerį.

– Jis iš universiteto?

– Negaliu tiksliai pasakyti.

– Na gerai.

Ji atrodė nusivylusi.

– Neišleisk iš akių Burko ryt vakare, – paliepė.

– Gerai.

– Kur Regi?

– Apačioje.

– Žinai, gal tau reikėtų persinešti ten savo rašomąją mašinėlę, kaip manai? Galėtum kartkartėm spausdindama žvilgtelėti į Regi. Gerai? Man nepatinka, kad ji viena praleidžia tiek daug laiko.

– Gera idėja.

Baigusi pasirengimą Kris mintimis vėl nuskriejo prie Reganos. Bandė žiūrėti televizorių, bet negalėjo sutelkti dėmesio. Neramiai jautėsi. Kažkas svetimas buvo name. Lyg apsigyvenusi tyluma. Slogios dulkės.

Iki vidurnakčio visi name jau buvo sumigę.

Tą naktį miego niekas netrukdė.

4

Ji pasitiko svečius apsivilkusi žaliu šeimininkės kostiumu – švarkelis su ilgomis, plačiomis rankovėmis ir kelnės, apsiavusi patogiais bateliais, kurie atspindėjo jos šio vakaro viltis.

Pirmoji atvyko Meri Džou Perin su savo paaugliu sūnumi Robertu. Paskutinis atėjo įraudęs kaip gvazdikas tėvas Dajeris.

Jis buvo jaunas, mažo ūgio, keistomis akimis, paslėptomis už akinių metaliniais rėmeliais. Tarpduryje jis atsiprašė už pavėlavimą. „Negalėjau rasti tinkamo kaklaryšio", – neįtikinamai pasiaiškino jis. Kurį laiką ji žvelgė tiesiai į jį, paskui pratrūko juoktis. Jos kasdieninė depresija ėmė blėsti.

Gėrimai padarė savo darbą. Be penkiolikos dešimt visi buvo išsibarstę svetainėje ir pasinėrę į pokalbių sūkurį.

Kris prie garuojančio stalo prisikrovė savo lėkštę ir apžvelgė kambarį, ieškodama Džou Perin. Štai. Ant sofos su tėvu Vagneriu, jėzuitų dekanu. Kris trumpai buvo šnekėjusi su juo. Jis buvo nuplikęs ir strazdanotas, sausų ir švelnių manierų. Kris nudreifavo prie sofos ir susirangė ant grindų priešais kavos staliuką. Pranašė linksmai nusijuokė.

– Na liaukitės, Meri Džou, – šypsodamasis tarė dekanas ir pakėlė šakutę su mišraine burnos link.

– Taip, liaukitės, Meri Džou, – lyg aidas atkartojo Kris.

– O, sveiki. Nuostabi mišrainė! – tarė dekanas.

– Ne per aštri?

– Visiškai ne. Kaip tik Meri Džou pasakojo man apie vieną jėzuitą, kuris, be to, buvo ir mediumas.

– O jis netiki manimi! – sukikeno pranašė.

– A, *distinguo**, – pataisė dekanas. – Aš tik pasakiau, kad *sunku* patikėti.

– Jūs turite galvoje *mediumo* mediumą? – paklausė Kris.

– Žinoma, – tarė Meri Džou, – jis net sklandydavo ore!

– Aš taip pat skraidau kiekvieną rytą, – tyliai ištarė jėzuitas.

– Jūs norite pasakyti, kad jis atlikdavo seansus? – paklausė Kris Meri Džou.

* Skiriu (*lot.*).

– Taip, – atsakė ji. – Jis buvo labai labai garsus devynioliktame amžiuje. Beje, kadaise tikriausiai jis buvo vienintelis spiritistas, niekad nebuvęs viešai apkaltintas sukčiavimu.

– Aš jau sakiau, kad jis nebuvo jėzuitas, – pakomentavo dekanas.

– O, Dieve, jis tikrai buvo! – ji nusijuokė. – Kai jam sukako dvidešimt dveji, jis tapo jėzuitu ir prižadėjo niekad daugiau nebedirbti mediumu, tačiau jį išvijo iš Prancūzijos, – ji dar šiurkščiau nusijuokė, – iškart po seanso, kurį jis atliko karaliaus rūmuose. Jūs žinote, ką jis padarė? Įpusėjus seansui, jis pasakė imperatorienei, kad ją tuoj ranka palies vaiko dvasia, kuri turi galutinai materializuotis, ir kai jie staiga įjungė šviesą, – nusikvatojo ji, – jie pamatė mediumą, užkėlusį savo nuogą *koją* ant imperatorienės rankos! Jūs įsivaizduojate?

Jėzuitas šypsodamasis padėjo lėkštę.

– Meri Džou, niekada nesitikėkite malonės indulgencijoje.

– Na, liaukitės, kiekvienoje šeimoje būna nors *vienas* niekšas.

– Visi niekšai išmirė drauge su Medičių rūmų didikais.

– Aš žinau, aš kartą tai patyriau, – pradėjo Kris.

Tačiau dekanas ją pertarė:

– Jūs tai norite padaryti kaip per išpažintį?

Kris nusišypsojo.

– Ne, aš nesu katalikė.

– Na, jėzuitai taip pat nėra katalikai, – sukikeno misis Perin.

– Dominikonų šmeižtas, – atkirto dekanas. Tada tarė Kris: – Atsiprašau, brangioji. Jūs sakėte...

– Tik tiek, kad aš manau, jog kartą esu mačiusi žmogų, sklandantį ore. Butane.

Ji papasakojo tą istoriją.

– Kaip jūs manote, ar tai įmanoma? – baigė ji. – Iš tikrųjų. Rimtai.

– Kas žino, – jis patraukė pečiais. – Kas žino, kas yra gravitacija? Arba materija?

– Norėtumėte išklausyti mano nuomonę? – įsiterpė misis Perin.

– Ne, Meri Džou, – atsakė dekanas, – mano mintyse visuomet viešpatavo skurdas.

– Mano taip pat, – sumurmėjo Kris.

– Ką sakote? – paklausė dekanas, lenkdamasis į priekį.

– A, nieko. Aš norėjau paklausti jus vieno dalyko. Jūs žinote tą mažą trobelę prie bažnyčios, tenai? – ji parodė ranka į bažnyčią.

– Šventosios Trejybės? – paklausė jis.

– Taip. Kas ten vyksta?

– Na, ten laikomos Juodosios mišios, – tarė misis Perin.

– Juodosios... kas?

– Juodosios mišios.

– Ką ji sako?

– Ji juokauja, – tarė dekanas.

– Žinau, – tarė Kris, – bet aš esu kvaila. Norėjau paklausti, kas yra Juodosios mišios?

– Faktiškai – katalikiškų mišių iškraipymas, – paaiškino dekanas. – Jos susijusios su burtais. Velnio garbinimu.

– Tikrai? Jūs norite pasakyti, kad iš tikrųjų taip yra?

– Aš negaliu garantuoti, nors kartą esu girdėjęs, kad Paryžiuje kasmet laikoma apie penkiasdešimt tūkstančių Juodųjų mišių.

– Šiais laikais? – nusistebėjo Kris.

– Aš tik girdėjau apie tai.

– Na taip, žinoma, girdėjote iš slaptosios jėzuitų tarnybos, – sučiauškėjo misis Perin.

– Visai ne. Aš girdžiu balsus, – atšovė dekanas.

– Žinote, kai aš dar gyvenau Los Andžele, – užsiminė Kris, – sklido baisiai daug kalbų apie burtininkų kultus. Dažnai galvojau, ar tai tiesa?

– Na, kaip aš jau sakiau, tiksliai nežinau, – tarė dekanas, – bet aš galiu nurodyti žmogų, kuris žino... Tai Džo Dajeris. Kur yra Džo? – dekanas apsižvalgė. – A, štai ten, – tarė jis, linkteldamas į kito kunigo pusę. Šis stovėjo prie vaišių stalo nugara atsisukęs į juos. Jis krovėsi antrą porciją mišrainės į savo lėkštę. – Ei, Džo!

Jaunasis kunigas atsisuko. Jo veidas buvo bejausmis.

– Jūs mane kvietėte, didysis dekane?

Antrasis jėzuitas pirštais davė ženklą prieiti.

– Gerai, vieną minutę, – atsakė Dajeris ir toliau atakavo mišrainę.

– Tai vienintelis nepaklusnus elfas iš visų dvasininkų, – tarė dekanas šiurkštesniu balsu. Jis gurkštelėjo vyno. – Praeitą savaitę buvo keletas išniekinimo atvejų Šventosios Trejybės bažnyčioje, ir Džo kažką užsiminė, kad vienas jų priminė jam tam tikrus dalykus, kurie įprasti Juodųjų mišių metu, todėl aš tikiuosi, kad jis šį bei tą žino apie jas.

– Kas atsitiko bažnyčioje? – paklausė Meri Džo Perin.

– Oi, tai tikrai labai bjauru, – tarė dekanas.

– Na liaukitės, mes visi jau papietavę.

– Ne, tai tikrai bjauru, – prieštaravo jis.

– Papasakokite!

– Jūs norite pasakyti, kad neskaitote mano minčių, Meri Džou? – paklausė jis.

– Aš galėčiau, – atšovė ji, – bet aš tikrai nemanau, kad nusipelniau *įėjimo* į šventųjų šventybes! – ji prunkštelėjo.

– Na, tai iš tikrųjų šlykštu, – pradėjo dekanas.

Jis apibūdino išniekinimus. Pirmuoju atveju pagyvenęs bažnyčios zakristijonas rado krūvą žmogaus išmatų ant altoriaus drobės prieš pat tabernakulį.

– O, tai tikrai *šlykštu,* – susiraukė misis Perin.

– Antrasis atvejis dar šlykštesnis, – pažymėjo dekanas ir netiesioginiais apibūdinimais bei keliais eufemizmais paaiškino, kad masyvus, iš molio nulipdytas falas buvo tvirtai priklijuotas prie Kristaus statulos kairėje altoriaus pusėje.

– Ganėtinai šlykštu, – užbaigė jis.

Kris pastebėjo, kad Meri Džou Perin buvo tikrai sujaudinta, kai ji tarė:

– Oi, tikrai užtenka. Atsiprašau, kad mygau papasakoti. Pakeiskime temą, gerai?

– Ne, aš tikrai sužavėta, – tarė Kris.

– Taip, žinoma. Aš žavus žmogus.

Tai buvo tėvas Dajeris. Jo lėkštė pakibo virš Kris.

– Klausykite, duokite man dar vieną minutę ir aš grįšiu. Mes turime aptarti labai svarbų reikalą su astronautu.

– Kokį reikalą? – paklausė dekanas.

Tėvo Dajerio akyse matėsi beviltiškas spėliojimas.

– Ar patikėtumėte, – paklausė jis, – jei pirmasis misionierius nuskrietų į Mėnulį?

Jie pratrūko juokais.

– Jūs kaip tik esate tokio ūgio, kokio reikia, – tarė misis Perin. – Jus galima įgrūsti į pačią laivo nosį.

– Ne, ne mane, – rimtai pataisė jis ir, pasisukęs į dekaną, paaiškino: – Aš bandau susitarti dėl Emorio.

– Tai mūsų teritorijos disciplinos palaikytojas, – paaiškino Dajeris moterims. – Jis mėgsta ramybę, o laive nieko stebuklinga neatsitiks, todėl jam turėtų patikti.

– Na ir ką jis iš naujo krikštytų? – paklausė misis Perin.

– Ką jūs norite tuo pasakyti? – Dajeris rimtai suraukė antakius. – Jis iš naujo krikštytų astronautus. Taigi. Jam tai patiktų. Žinote, vieną arba du žmones, o ne grupėmis. Tik porą žmonių.

Bereikšmiškai pažvelgęs į astronautą, Dajeris atsiprašė ir nuėjo pas jį.

– Man jis patinka, – tarė misis Perin.

– Man taip pat, – sutiko Kris. Paskui ji pasisuko į dekaną. – Jūs man nepapasakojote, kas vyksta toje trobelėje, – priminė ji. – Didelė paslaptis? Kas tas kunigas, kurį dažnai ten matau? Žinote, toks tamsus? Jūs pažįstate jį?

– Tėvas Karas, – tarė dekanas prislopintu balsu, kuriame nuskambėjo gailesčio gaidelė.

– Kas jis?

– Jis yra patarėjas, – dekanas pastatė vyno taurę ir sukiojo ją už kojelės. – Vargšas, praeitą naktį jis patyrė žiaurų smūgį.

– Kokį? – staiga sunerimusi paklausė Kris.

– Jo motina mirė.

Kris pasirodė, kad jos vargai ima mažėti, bet kodėl – ji negalėjo paaiškinti.

– Man labai gaila, – tarė ji.

– Atrodo, kad jis labai sielvartauja, – tęsė jėzuitas. – Ji gyveno viena ir tada, kai ją rado, buvo mirusi jau kelias dienas.

– Kaip baisu, – sumurmėjo misis Perin.

– Kas ją rado? – baugiai paklausė Kris.

– Pastato, kuriame ji gyveno, valdytojas. Turbūt iki šiol ji dar nebūtų surasta, jei ne... Na, kaimynai ėmė skųstis, kad jos radijas veikia ištisas paras.

– Kaip baisu, – sumurmėjo Kris.

– Atsiprašau, madam.

Ji pakėlė akis į Karlą. Jis laikė padėklą su taurelėmis ir likeriu.

– Padėk jį čia, Karlai. Ačiū.

Kris mėgo pati pilstyti svečiams likerį. Ji jautė, kad tai suteikia intymumo, kurio kartais gali trūkti.

– Na, pradėsiu nuo jūsų, – tarė ji dekanui ir misis Perin ir įpylė likerio.

Paskui ji vaikščiojo po kambarį, priimdama ir vykdydama kiekvieno svečio užsakymus, o kai apėjo visą ratą, svečiai jau buvo sudarę naujas grupeles, išskyrus Dajerį ir astronautą, kurie, atrodo, dar artimiau susidraugavo. „Ne, aš tikrai ne kunigas", – išgirdo Kris jėzuito žodžius, kai šis uždėjo ranką ant besijuokiančio astronauto peties. „Iš tikrųjų aš – baisiai avangardiškas rabinas." Netrukus ji išgirdo, kaip Dajeris klausė astronautą: „Kas yra erdvė?" Kai astronautas patraukė pečiais ir pasakė, kad jis gerai nežinąs, tėvas Dajeris rimtai suraukė antakius ir tarė: „O reikėtų žinoti".

Paskui Kris stovėjo su Elena Kleri ir prisiminė Maskvą, kai išgirdo pažįstamą rėžiamą balsą, sklindantį iš virtuvės.

O Dieve, Burkas!

Jis kažką apibėrė nešvankybėmis.

Kris atsiprašė ir greitai nuskubėjo į virtuvę, kur Deningsas įnirtęs keikė Karlą, o Šarona bergždžiai stengėsi suvaldyti jį.

– Burkai! – suriko ji. – Liaukis!

Režisierius ignoravo ją ir toliau plūdosi. Iš jo burnos kampų tryško seilės, o Karlas, tyliai atsirėmęs į plovyklę, sukryžiavęs rankas, bejausmiu veidu žvelgė tiesiai į Deningsą.

– Karlai! – piktai suriko Kris. – Gal išeik iš čia? Eik *lauk!* Juk matai, koks jis!

Bet šveicaras nesijudino iš vietos, kol Kris nepradėjo stumte stumti jo iš kambario.

– Fašistų *kiaulė!* – suriko Deningsas jam pavymui.

Paskui linksmai pasisuko į Kris ir pasitrynė rankas.

– Kas desertui? – švelniai paklausė jis.

– Desertui! – Kris trinktelėjo sau per kaktą.

– Aš alkanas, – suverkšleno jis.

Kris pasisuko į Šaroną.

– Pamaitink jį. Man reikia paguldyti Reganą. Ir Burkai, dėl Dievo meilės, elkis žmoniškai, – paprašė ji. – Čia yra kunigų! – ji parodė į svetainę.

Jis suraukė antakius, akyse sublizgo staigus ir neabejotinai nuoširdus susidomėjimas.

– O, ir tu tai pastebėjai? – paklausė jis, nejausdamas jokios kaltės.

Kris išėjo iš virtuvės ir nusileido į Reganos žaidimų kambarį rūsyje, kur jos duktė buvo praleidusi visą dieną. Ji rado ją žaidžiančią su spiritizmo planšete. Ji atrodė niūri, sunkiai suprantama, tolima. *Gerai, kad ji nors ne agresyvi,* pagalvojo Kris ir, tikėdamasi pralinksminti ją, nusivedė į svetainę ir pristatė svečiams.

– O, ji tokia miela, – tarė senatoriaus žmona.

Regana elgėsi neįtikimai mandagiai, išskyrus vieną atvejį su misis Perin, kai nenorėjo nei paduoti rankos, nei kalbėti su ja. Bet pranašė linksmai pajuokavo:

– Ji žino, kad aš apgavikė.

Ji mirktelėjo Kris, bet paskui pasilenkė ir švelniai paėmė Reganos ranką, lyg norėdama pajusti jos pulsą, tiriamai žvelgdama į ją. Regana staigiai atitraukė ranką ir pagiežingai pažvelgė į pranašę.

– O, vaikelis, vaikelis. Ji tikriausiai pavargo, – nerūpestingai tarė misis Perin, bet toliau akimis rijo Reganą.

Ji pajuto nepaaiškinamą nerimą.

– Ji truputį serga, – lyg atsiprašydama sumurmėjo Kris ir pažvelgė į Reganą.– Ar ne, dukrele?

Regana neatsakė. Ji žvelgė į grindis.

Regana jau buvo visiems pristatyta, išskyrus senatorių ir misis Perin sūnų Robertą, todėl Kris nusprendė, kad geriausia bus netrukdyti jų. Ji nuvedė Reganą į miegamąjį ir paguldė į lovą.

– Ar nori miego? – paklausė Kris.

– Nežinau, – mieguistai atsakė Regana.

Ji apsivertė ant šono ir nutolusiu žvilgsniu įsistebeilijo į sieną.

– Nori, kad aš tau truputį paskaityčiau?

Ji papurtė galvą.

– Na gerai. Pamėgink užmigti.

Ji pasilenkė ir pabučiavo ją, tada nuėjo prie durų ir išjungė šviesą.

– Labanakt, dukrele.

Kris jau buvo beveik uždariusi duris, kai išgirdo tylų Reganos balsą:

– Mama, kas su manimi darosi?

Taip bauginamai. Balsas toks beviltiškas. Toks neatitinkantis jos elgesio. Kurį laiką motina jautėsi sumišusi ir sukrėsta. Bet netrukus susigriebė.

– Na, kaip aš tau sakiau – nervai. Tau reikia tik porą savaičių gerti tabletes ir aš žinau, kad tu vėl puikiai jausies. O dabar pasistenk užmigti. Gerai?

Atsakymo nebuvo, Kris laukė.

– Gerai? – pakartojo ji.

– Gerai, – sušnibždėjo Regana.

Kris staiga pajuto, kad nuo šalčio rankų oda šiurpsta nelyginant žąsies. Ji pasitrynė rankas. *Dieve, kodėl taip šalta kambaryje? Iš kur tas skersvėjis?*

Kris priėjo prie lango ir patikrino, ar nėra plyšių. Nieko nerado. Pasisuko į Regana:

– Vaikeli, tau nešalta?

Tyla.

Kris priėjo prie lovos.

– Regana? Tu miegi? – sušnibždėjo ji.

Akys užmerktos. Kvėpavimas gilus.

Kris ant pirštų galų ištipseno iš kambario.

Koridoriuje ji išgirdo dainavimą ir lipdama laiptais su malonumu pamatė, kad jaunasis tėvas Dajeris skambina pianinu, stovinčiu prie svetainės lango, o aplink būriuojasi linksmai dainuojantys svečiai. Jai įėjus į kambarį, jie kaip tik baigė „Kol mes susitiksime vėl".

Kris žengė artyn, bet buvo sustabdyta senatoriaus ir jo žmonos, kurie jau buvo pasiėmę paltus. Jiedu atrodė suirzę.

– Jūs jau išeinate? – paklausė Kris.

– Mes labai atsiprašome, tai buvo *nuostabus* vakaras, – pratrūko senatorius, – bet vargšei Martai skauda galvą.

– O, man taip gaila, bet aš tikrai labai blogai jaučiuosi, – suaimanavo senatoriaus žmona. – Jūs nepyksite ant mūsų, Kris? Tai buvo tokia puiki puota.

– Man labai gaila, kad jūs turite išeiti, – tarė Kris.

Ji palydėjo juos iki durų ir girdėjo, kaip tėvas Dajeris, apsuptas dainininkų, paklausė:

– Ar dar kas nors žinote „Aš esu įsitikinęs, jūs dabar gailitės, Tokijo Rože" žodžius?

Kris atsisveikino su senatorium bei jo žmona ir grįžo į svetainę. Tuo metu Šarona tyliai išlindo iš savo kabineto.

– Kur Burkas? – paklausė ją Kris.

– Čia, – atsakė Šarona, linkteldama galva kabineto link. – Jis miega. Sakyk, ką tau sakė senatorius?

– Ką turi galvoje? – paklausė Kris. – Jie tik ką išėjo.

– Na, aš to ir tikėjausi.

– Šarona, ką tu turi galvoje?

– A, Burkas, – atsiduso Šarona.

Ji nupasakojo senatoriaus ir režisieriaus susidūrimą. Deningsas, praeidamas pro šalį, užsiminė jam, pasakojo Šarona, kad „jo džine plaukioja nepažįstamos personos apatinės pilvo dalies plaukas“. Tada jis atsisuko į senatorių ir visiškai nekaltu tonu pridūrė: „Niekados gyvenime nebuvau tokio matęs! O jūs?“

Kris nusijuokė, o Šarona toliau pasakojo, kaip senatorius sutriko, o Deningsas, pasijutęs Don Kichotu, išreiškė „beribį dėkingumą“ politikams, nes jei jų nebūtų, pareiškė jis, „mes ir nesuvoktume, kad galima taip žemai pulti“.

Kai senatorius susierzinęs nuėjo, režisierius atsisuko į Šaroną ir išdidžiai pareiškė: „Na, matai, aš nesikeikiau. Juk aš santūriai elgiausi?“

Kris negalėjo susilaikyti nesijuokusi.

– Na, gerai, leiskime jam pamiegoti. Bet tau geriau pasilikti čia, nes jis gali pabusti. Gerai?

– Gerai, – Šarona įėjo į kabinetą.

Meri Džou Perin susimąsčiusi sėdėjo svetainės kampe. Ji atrodė suirzusi, sujaudinta. Kris norėjo prisėsti prie jos, bet apsigalvojo, pamačiusi, kad vienas jos kaimynų pajudėjo pranašės link.

Tad Kris pasuko prie pianino. Dajeris liovėsi grojęs ir pažvelgė į ją.

– Na, jaunoji ledi, kuo mes galime šiandien jums padėti? Mes tęsiame pageidavimų koncertą.

Kris nusijuokė drauge su kitais.

– O aš maniau, kad išgirsiu kokią sensacingą naujieną apie tai, kas vyksta Juodųjų Mišių metu, – tarė ji. – Tėvas Vagneris sakė, kad jūs esate ekspertas.

Grupė dainininkų susidomėjusi nutilo.

– Ne, ne visiškai, – tarė Dajeris, švelniai paliesdamas kelis klavišus. – Kodėl jūs paminėjote Juodąsias mišias? – rimtai paklausė jis.

– Mes anksčiau keliese kalbėjomės apie... apie tai, kas buvo rasta Šventosios Trejybės bažnyčioje, ir...

– A, jūs turite galvoje išniekinimus, – pertarė Dajeris.

– Ė, paaiškinkit kas nors, kas čia vyksta, – pareikalavo astronautas.

– Ir man, — tarė Elena Kleri. — Aš nieko nesuprantu.

– Na, bažnyčioje gatvės gale būta išniekinimų, – paaiškino Dajeris.

– Kokių? – paklausė astronautas.

– Verčiau neprisiminti, – patarė jam tėvas Dajeris.

– Sakykime, šiokių tokių nešvankybių, gerai?

– Tėvas Vagneris sakė, jog jūs papasakojote jam, kad tai panašu į Juodąsias Mišias, – užsiminė Kris, – ir man įdomu, kas ten įvyko?

– Ne kažin ką težinau, – protestavo jis. – Iš tiesų, daugelį dalykų aš sužinojau iš kito jebo.

– Kas yra jebas? – paklausė Kris.

– Taip sutrumpintai vadinamas jėzuitas. Tėvas Karas išmano tuos dalykus.

Kris staiga sunerimo.

– Tai tas tamsusis kunigas Šventosios Trejybės bažnyčioje?

– Jūs pažįstate jį? – paklausė Dajeris.

– Ne, aš tik girdėjau šią pavardę, ir viskas.

– Man atrodo, jis apie tai parašė straipsnį. Na, psichiatrijos požiūriu.

– Ką jūs turite galvoje? – paklausė Kris.

– Ką *jūs* turite galvoje klausdama „ką jūs turite galvoje?"

– Jūs norite pasakyti, kad jis – psichiatras?

– Žinoma. Che, atsiprašau. Aš maniau, kad jūs žinote.

– Klausykite, ar kas nors man *paaiškins!* – nekantriai pareikalavo astronautas. – Kas vyksta Juodųjų mišių metu?

– Na, sakykime, įvairūs išniekinimai, – Dajeris patraukė pečiais. – Šventvagystės. Tai bloga Šventųjų mišių parodija, kur vietoje Dievo garbinamas Šėtonas ir kartais paaukojamas žmogus.

Elena Klerí papurtė galvą ir nuėjo į šalį.

– Man tai per šiurpu, – šyptelėjo ji.

Kris nekreipė į ją dėmesio. Pasirodė dekanas.

– Bet iš kur jūs *žinote?* – paklausė ji jaunąjį jėzuitą. – Net jeigu ir buvo toks dalykas – Juodosios mišios, kas gali patvirtinti tai?

– Aš manau, – atsakė Dajeris, – kad daugumą dalykų jie sužinojo iš žmonių, kurie buvo sugauti ir vėliau prisipažino.

– Na, pakaks, – tarė dekanas. – Šie prisipažinimai buvo beverčiai. Jie buvo kankinami.

– Ne, kankinami buvo tik pasipūtėliai, – ironiškai tarė Dajeris.

Kažkas tyliai ir nervingai nusijuokė. Dekanas pažvelgė į savo laikrodį.

– Ką gi, man tikrai reikia eiti, – tarė jis Kris. – Šeštą valandą aš laikau mišias Dalgreno bažnytėlėje.

– O aš laikau bandžos mišias, – džiugiai nusišypsojo Dajeris. Staiga jo akys nukrypo už Kris nugaros į kitą kambario galą. –

Na štai, man atrodo, mes turime svečią, misis Makneil, – įspėjo jis, linkteldamas galva.

Kris atsigręžė. Ir net amo neteko, pamačiusi Reganą, apsivilkusią naktiniais marškiniais ir srauniai besišlapinančią ant kilimėlio. Nenuleisdama akių nuo astronauto ši užgiedojo negyvu balsu:

– Ten tu ir mirsi.

– *O Dieve,* – suvaitojo Kris ir pribėgo prie dukters. – O Dieve, vaikeli, eikš, eikš su manimi!

Ji paėmė Reganą už rankų ir paskubom išsivedė ją iš kambario, drebančiu balsu atsiprašinėdama apstulbusio astronauto:

– Oi, aš labai atsiprašau. Ji serga, ji tikriausiai vaikšto miegodama. Ji nežino ką sako!

Kris išgirdo, kai Dajeris kažkam tarė:

– Mums tikriausiai reikėtų eiti.

– Ne, ne, pabūkite, – protestavo Kris, trumpam atsisukdama į svečius. – Pabūkite dar, prašom! Viskas gerai! Aš tuoj grįšiu.

Kris stabtelėjo prie virtuvės, nurodė Vili išvalyti kilimėlį, kol neįsigėrė dėmė, nuvedė Reganą į vonią, išmaudė ją ir pakeitė naktinius marškinius.

– Brangioji, kodėl tu taip kalbėjai? – nuolat kartojo Kris, bet atrodė, kad Regana nieko nesupranta ir murma *non sequiturs.**

Jos akys buvo abejingos ir blausios. Kris paguldė ją į lovą, ir Reganą iškart užmigo. Kurį laiką Kris stovėjo, klausydamasi jos kvėpavimo, paskui išėjo iš kambario.

Nusileidusi laiptais, ji susidūrė su Šarona ir antrosios dalies jaunuoju režisieriumi, vedančiais Deningsą iš kabineto. Jie iš-

* Nenuosekliai *(lot.).*

kvietė taksi ir buvo susirengę parvežti jį į jo apartamentus Seratono Parke.

– Nekreipkite į jį dėmesio, – patarė Kris jiems išeinant iš namo.

Beveik neatgavęs sąmonės režisierius pasakė „Eikit velniop“ ir išnyko rūke prie laukiančio taksi.

Kris grįžo į svetainę, kur jos svečiai pareiškė savo užuojautą, kai ji trumpai apibūdino Reganos ligą. Kai ji paminėjo barbenimą ir kitus „dėmesį patraukiančius“ reiškinius, misis Perin įdėmiai pažvelgė į ją. Sugavusi žvilgsnį Kris tikėjosi komentaro, bet ši nieko nepasakė, tad Kris tęsė toliau.

– Ar dažnai ji vaikšto miegodama? – paklausė Dajeris.

– Ne, šiandien pirmą kartą. Bent jau aš matau pirmą kartą. Gal tai susiję su per dideliu aktyvumu. Kaip jūs manote?

– O, sunku pasakyti, – tarė kunigas. – Esu girdėjęs, kad vaikščiojimas per miegus įprastas lytinio brendimo metu, išskyrus tai... – čia jis gūžtelėjo pečiais ir nutraukė mintį. – Aš nežinau. Man atrodo, jums geriau paklausti savo gydytoją.

Misis Perin tyliai sėdėjo žiūrėdama, kaip svetainės židinyje žaidžia ugnelės. Kris pastebėjo, kad panašiai prislėgtas ir astronautas. Po metų jis turėjo skristi į Mėnulį. Astronautas žvelgė į savo stikliuką ir kartkartėm niurnėjo, pareikšdamas susidomėjimą ir dėmesį. Lyg be žodžių susitarę nė vienas net neužsiminė, ką Regana pasakė jam.

– Na, aš tikrai turiu laikyti mišias, – pagaliau tarė dekanas ir pakilo eiti.

Jo žodžiai išjudino visus. Atsistoję jie padėkojo už pietus ir vakarą.

Prie durų tėvas Dajeris paėmė Kris ranką ir nuoširdžiai pažvelgė jai į akis.

– Gal jūsų filmuose atsirastų koks nors vaidmuo labai mažam kunigui, kuris moka skambinti pianinu? – paklausė jis.

– Jeigu ir nėra, – nusijuokė Kris, – aš prirašysiu vieną vaidmenį jums, tėve.

– Aš galvojau apie savo brolį, – tarė jis rimtai.

– Ak, jūs! – nusijuokė ji ir palinkėjo labos nakties.

Paskutinieji išėjo Meri Džou Perin ir jos sūnus. Kris, taukšdama niekus, užlaikė juos prie durų. Ji jautė, kad Meri Džou nori kažką pasakyti, bet stengiasi atidėti šią šneką vėlesniam laikui. Norėdama dar truputį pašnekėti, Kris paklausė jos nuomonės apie Reganos žaidimą su spiritizmo planšete ir išgalvotą kapitoną Haudį.

– Kaip manote, ar čia nėra nieko bloga? – paklausė ji.

Kris tikėjosi nerūpestingo ir mechaniško paneigimo, bet labai nustebo, kai misis Perin suraukė antakius ir nukreipė akis žemyn į slenkstį. Atrodė, kad ji nugrimzdo mintyse, bet drauge su Kris išėjo į verandą ir sustojo greta sūnaus.

Kai ji pagaliau pakėlė akis, jos buvo kažkokios miglotos.

– Aš ją atimčiau, – tyliai tarė ji.

Ji padavė sūnui automobilio raktelius.

– Bobi, užvesk variklį, – paliepė ji, – tegul įšyla.

Jis paėmė raktelius, pasakė Kris, kad žavisi ja visuose jos filmuose, ir kukliai nužingsniavo prie šalikelėje pastatyto seno apdaužyto mustango.

Misis Perin akys vis dar skendėjo migloje.

– Aš nežinau, ką jūs manote apie mane, – lėtai prašneko ji. – Daugelis žmonių sieja mane su spiritizmu. Čia maža tiesos. Taip, aš manau, kad turiu gebėjimų, – tyliai tęsė ji, – bet jie nesusiję su okultizmu. Tiesą sakant, man jie atrodo natūralūs. Esu katalikė, todėl tikiu, kad mes stovime tarp dviejų pasaulių.

Vienas – jį mes suvokiame – yra laikas. Bet kartais koks nors keistuolis, pavyzdžiui, aš, pažvelgia į kitą pasaulį, ir šis pasaulis, man atrodo... yra amžinybėje. Amžinybėje laikas neegzistuoja. Ten egzistuoja tik ateitis. Taigi kai aš kartais pažvelgiu į tą kitą pasaulį, pradedu tikėti, kad matau ateitį. Kas žino? Galbūt ir ne. Galbūt viskas yra sutapimas, – ji patraukė pečiais. – Bet aš taip nemanau. Ir jei taip yra, aš sakyčiau, kad tai natūralu. Suprantat? Bet okultizmas... – ji stabtelėjo ieškodama tinkamų žodžių. – Okultizmas yra kažkas kita. Aš laikausi toliau nuo jo. Man atrodo, kad nesąmoningas domėjimasis juo gali būti pavojingas. Taip pat ir kvailiojimas su spiritizmo planšete.

Iki šiol Kris manė, kad ši moteris yra labai skvarbaus proto, bet dabar jos kalboje pynėsi kažkokia painiava. Kris jautė atslenkantį blogį ir bandė išsklaidyti jį.

– Na, ką jūs, Meri Džou, – nusišypsojo Kris. – Jūs juk žinote, kaip elgiamasi su tomis planšetėmis. Tik žmogaus pasąmonė valdo jas.

– Taip, galbūt, – tyliai atsakė Meri. – Galbūt. Tai gali būti įtaiga. Bet aš girdėjau ne vieną pasakojimą apie seansus su spiritizmo planšete, kai ji yra atvėrusi tam tikras duris. Ne, ne dvasių pasaulio duris; tuo sunku patikėti. Galbūt duris į vadinamąją pasąmonę. Aš nežinau. Tik esu girdėjusi taip pasakojant. Brangioji, pasaulyje juk yra šimtai beprotnamių, kuriuose prigrūsta žmonių, mėgėjiškai išdykavusių su okultizmu.

– Negali būti!

Kurį laiką viešpatavo tyla. Paskui vėl pasigirdo švelnus balsas:

– Kris, 1921 metais Bavarijoje gyveno viena šeima. Aš neprisimenu jų pavardės, bet joje buvo vienuolika žmonių. Jei netikit, galit peržvelgti to meto laikraščius. Iškart po seanso jie išsikraustė iš proto. Visi. Visi vienuolika. Jie sudegino viską

namuose ir, kai baigė liepsnoti baldai, jie padegė vienos iš dukterų trijų mėnesių kūdikį. Ir tik tada įsiveržę kaimynai sustabdė juos. Visa šeima, – baigė ji, – buvo uždaryta į beprotnamį.

– O Dieve, – tyliai atsiduso Kris, pagalvojusi apie kapitoną Haudį. Dabar ji suprato artėjančią grėsmę. Psichikos liga. Nejau iš tiesų? Kažkas panašaus. – Aš jaučiau, kad man reikia nuvesti ją pas psichiatrą.

– Dėl Dievo meilės, – tarė misis Perin, įžengdama į šviesą, – jūs neklausykite manęs, klausykite tik savo gydytojo, – jos balsas mėgino nuraminti. – Aš galiu puikiai įžvelgti ateitį, bet dabartyje esu visiškai bejėgė, – nusišypsojo ji ir apčiupinėjo savo piniginę. – O kur mano akiniai? Na, matot, aš kažkur juos nukišau. Oi, štai kur jie! – ji rado akinius palto kišenėje. – Mielas namas, – tarstelėjo ji užsidėjusi akinius ir pažvelgusi į viršutinį fasadą. – Suteikia šilumos jausmą.

– Dieve visagali, jūs nuraminote mane. Vienu metu aš pamaniau, kad jūs pasakysite, jog name gyvena vaiduokliai.

Misis Perin pažvelgė į ją.

– Ar aš galiu jums pasakyti tokį dalyką?

Kris prisiminė draugę, žinomą Beverli Hilzo aktorę, kuri pardavė savo namą, nes manė, kad jame įsitaisė poltergeistas.

– Aš nežinau, – ji liguistai šyptelėjo. – Turint omenyje tai, kas jūs esate, manau, galite ir pasakyti. Aš juokauju.

– Šis namas labai šaunus, – tikino ją misis Perin monotonišku balsu. – Žinote, aš čia esu buvusi anksčiau. Daug kartų.

– Tikrai?

– Taip. Vienas mano draugas – admirolas – gyveno jame. Dar ir dabar aš gaunu iš jo laiškų. Vargšelis. Jis vėl buvo išsiųstas į jūrą. Aš ir pati nežinau, ar ilgiuosi jo, ar šio namo, – ji nusišypsojo. – Bet galbūt jūs mane dar pasikviesite.

– Meri Džou, man būtų *labai malonu,* jei jūs vėl apsilankytumėte. Tikrai. Jūs – nuostabus žmogus.

– Na, bent jau aš pati *akiplėšiškiausia* iš visų žinomų.

– Ką jūs! Klausykite, paskambinkite man. Gerai? Kitą savaitę?

– Būtinai Aš norėsiu išgirsti, kaip jūsų dukters sveikata.

– Žinote mano telefoną?

– Taip, turiu užsirašiusi namie.

„Kažkas ne taip", – galvojo Kris. Jos balsas skambėjo neįtikinamai.

– Labos nakties, – tarė misis Perin, – ir labai dėkui už nuostabų vakarą.

Kris net nespėjus atsakyti, ji greitai nutolo prie mašinos.

Kurį laiką Kris žvelgė įkandin, paskui uždarė duris. Ją apėmė baisus nuovargis. *Jau naktis,* pagalvojo ji, *naktis... naktis...*

Ji nuėjo į svetainę ir sustojo prie Vili, kuri klūpojo prie šlapimo dėmės. Ji valė kilimėlio plaukelius.

– Aš užpyliau baltojo acto, – sumurmėjo Vili. – Du kartus.

– Išsivalo?

– Galbūt dabar, – atsakė Vili. – Nežinau. Pažiūrėsime.

– Tikrai, kol tas prakeiktas kilimas neišdžius, nieko negalime pasakyti.

Taip, kvaile, puiku. Tai tikrai puiki pastaba. Na, vaikeli, eik miegoti!

– Gerai, Vili, palikime iki rytojaus. Eik miegoti.

– Ne, aš noriu baigti.

– Taip, dėkui. Labanakt.

– Labanakt, madam.

Nuvargusiais žingsniais Kris ėmė kopti laiptais.

– Puiki buvo mišrainė, Vili. Visiems labai patiko.

– Ačiū, madam.

Kris užsuko į Reganos kambarį ir rado ją miegančią. Tada prisiminė planšetę. Ar paslėpti ją? Išmesti? *Taip, Perin yra labai blogos nuomonės apie tokius dalykus.* Kris pati suprato, kad išgalvotas žaidimo draugas yra nesveikas ir patologinis dalykas. *Taip, turbūt reikia išmesti ją.*

Vis dėlto Kris abejojo. Stovėdama prie lovos ir žiūrėdama į Reganą, ji prisiminė incidentą, kai jos dukrai buvo tik *treji* metukai – naktį, kai Hovardas nutarė, kad ji jau per didelė miegoti su maisto buteliuku, prie kurio buvo labai pripratusi. Tą naktį jis atėmė buteliuką, o Regana klykė iki ketvirtos ryto ir dar kelias dienas elgėsi isteriškai. Dabar Kris bijojo panašios reakcijos. *Geriau palauksiu ir pirmiau pakalbėsiu su psichoterapeutu.* Be to, pagalvojo ji, ritalinas neturėjo jokios teigiamos įtakos.

Galiausiai ji nusprendė palaukti.

Kris grįžo į savo kambarį, patogiai įsitaisė lovoje ir iškart užmigo. Staiga ją prabudino iš proto varantis baisus ir isteriškas klyksmas.

– Mama, ateik *čia,* ateik, aš *bijau!*

– Taip, ateinu, vaikeli, ateinu!

Ji nuskubėjo koridoriumi į Reganos kambarį. Žliumbimas. Šauksmas. Lovos spyruoklių cypimas.

– Vaikeli, kas atsitiko?! – suriko Kris, uždegdama šviesą.

Dieve visagali!

Regana gulėjo įsitempusi ant nugaros, veidas pasruvęs ašaromis ir iškreiptas išgąsčio, rankos tvirtai įsikibusios į siauros lovos kraštus.

– Mama, kodėl ji *dreba?* – šaukė ji. – *Sustabdyk ją! Man baisu! Sustabdyk!* Mama, maldauju, priversk ją *sustoti!*

Lovos čiužinys kratyte kratėsi.

• II •

RIBA

...Mūsų sapnuose nieko nepamirštantis skausmas lašas po lašo skverbiasi į širdį, kol apimti nevilties, prieš savo norą mes suvokiame, kad per negailestingą Dievo malonę ateina išmintis...

ESCHILAS

1

Paskutinė jos kelionė buvo į perpildytas kapines, kuriose antkapiai maldavo gaivaus oro.

Mišios buvo tokios pat vienišos, kaip ir jos gyvenimas. Jos broliai iš Bruklino. Bakalėjininkas, pratęsęs jos kreditus. Žiūrėdamas, kaip jie nuleidžia ją į tamsųjį pasaulį, kuriame nėra langų, Demienas Karas nebeslėpė savo širdgėlos.

– Ak, Dimi, Dimi...

Jo dėdė apkabino jam pečius.

– Nesisielok, Dimi, dabar ji danguje, ji laiminga.

O *Dieve, kad taip būtų! Dieve! Prašau! Dieve, padaryk, kad taip būtų!*

Jie laukė mašinoje, kol jis sukiojosi aplink kapą. Jis negalėjo pakęsti minties, kad dabar ji viena.

Važiuojant į Pensilvanijos stotį, jis klausėsi savo dėdžių, kurie laužyta imigrantų kalba šnekėjosi apie savo ligas.

– ...emfizema... teikia mest rūkyt... žinot, pernai vos nemiriau.

Įniršio priepuolis vos neišsprūdo iš jo lūpų, bet jis užslopino jį ir susigėdo. Pažvelgė pro langą: jie pravažiavo Paguodos Namų

stotį, kur žiemą, šaltais šeštadienio rytais, kol jis gulėdavo lovoje, ji gaudavo pieno ir bulvių maišelį; Centrinio Parko Zoologijos sodą, kuriame jinai jį palikdavo, o pati prašydavo išmaldos priešais Plazos fontaną. Pravažiuojant viešbutį, Karas pratrūko verkti, bet greitai užgniaužė prisiminimus ir nusišluostė sielvarto gėlos drėgmę. Jis svarstė, kodėl meilė laukė tiek ilgai, laukė akimirkos, kai nebereikia jokio prisilietimo, kai bendravimo ir žmogaus pasidavimo ribos sumažėjo iki vizitinės kortelės dydžio, kurią jis laikė savo piniginėje: *In Memoriam.**

Jis žinojo. Ši širdgėla buvo sena.

Jis atvyko į Džordžtauną kaip tik pietums, bet valgyt jam nesinorėjo. Nužingsniavo į trobelę. Praeinantys draugai jėzuitai reiškė užuojautą, trumpai sustodami, pažadėdami melstis.

Apie dešimtą valandą pasirodė Džo Dajeris, nešinas viskio buteliu. Jis išdidžiai iškėlė jį:

– „Chivas Regal“!

– Iš kur gavai jam pinigų – iš skrynelės vargšams?

– Nebūk kvailys, tai sulaužytų mano priesaiką skurdui.

– Iš kur tada jį gavai?

– Pavogiau.

Karas nusišypsojo, papurtė galvą, paėmė stiklinę ir alavinį kavos puoduką. Praskalavo juos mažytėje vonios praustuvėje ir tarė:

– Aš tikiu tavimi.

– Didesnio pasitikėjimo nesu matęs.

Karas pajuto jau pažįstamo skausmo dūrį. Pergalėjo jį ir grįžo į kambarį, kur Dajeris sėdėjo ant mažos lovytės ir kimšo butelį. Jis atsisėdo šalia.

* Atminimui *(lot.)*.

– Ar dabar norėtum atleisti mano kaltes, ar vėliau?

– Įpilk, – tarė Karas, – ir mes atleisime vienas kitam.

Dajeris pripylė beveik pilną stiklinę ir puodelį.

– Koledžo prezidentas neturėtų gerti, – sumurmėjo jis. – Tai blogas pavyzdys. Aš turbūt išvadavau jį iš baisios pagundos.

Karas prarijo viskį, bet ne jo žodžius. Jis per daug gerai žinojo prezidento gyvenimo būdą. Būdamas taktiškas ir jautrus, jis niekad nieko tiesiogiai nesakydavo.

Žinojo, kad Dajeris atėjo ne tik kaip draugas, bet ir kaip prezidento asmeninis pasiuntinys. Todėl kai Dajeris užsiminė, kad Karui reikia „poilsio", jėzuitų psichiatras priėmė tai kaip daug žadantį ateities ženklą ir pajuto trumpalaikį palengvėjimą.

Dajeris buvo jam geras; vertė jį juoktis; kalbėjo apie puotą ir Kris Makneil; pasakojo naujus anekdotus apie jėzuitų disciplinos tobulybę. Jis gėrė mažai, bet vis pylė į Karo stiklinę, o kai pamatė, kad šis jau „pasirengęs miegui", atsikėlė nuo lovytės, ištiesė Karo kojas, o pats atsisėdo prie stalo ir tęsė pasakojimą, kol Karo akys užsimerkė, o komentarai virto nesuprantamu niurnėjimu.

Dajeris atsistojo ir atrišo Karo batų raištelius. Tada nuavė batus.

– Dabar pavogsi mano batus? – kimiai sumurmėjo Karas.

– Ne, aš nuspėju ateitį iš pado. Dabar užsičiaupk ir miegok.

– Tu gali tik katiną pavogti.

Dajeris tyliai nusijuokė ir, paėmęs iš spintos paltą, apklojo jį.

– Klausyk, kažkam juk reikia rūpintis banknotais. Visi jūs tik barškinate karoliais ir meldžiatės už M gatvės hipius.

Karas neatsakė. Jo kvėpavimas buvo ritmingas ir gilus. Dajeris tyliai priėjo prie durų ir išjungė šviesą.

– Vogti – nuodėmė, – tamsoje sumurmėjo Karas.

– *Mea culpa,* * – tyliai atsakė Dajeris.

Jis truputį palaukė ir nusprendęs, kad Karas užmigo, išėjo iš trobelės.

Vidurnaktį Karas pabudo apsipylęs ašaromis. Jis sapnavo motiną. Stovėdamas prie lango Manhetene jis matė, kaip ji išlindo iš už metro kiosko ir nuėjo gatve.

Sustojo prie šaligatvio. Rankose laikė rudą popierinį maišelį. Apsidairė ieškodama jo. Jis pamojavo. Jinai nematė. Ėjo gatve. Autobusai. Sunkvežimiai. Nedraugiška minia. Ji ėmė bijoti. Grįžo į metro ir nusileido laiptais. Karą apėmė siaubas. Jis išbėgo į gatvę ir, šaukdamas jos vardą, ėmė verkti. Nebematė jos. Įsivaizdavo ją, bejėgę ir suglumusią, požeminių tunelių labirinte.

Jis palaukė, kol ašaros nustojo srūti iš akių, tada apgraibomis surado viskio butelį, atsisėdo ant lovytės ir gėrė tamsoje. Vėl pasipylė ašaros. Jos nesiliovė. Širdgėla turėjo išsilieti, jis nebuvo verkęs nuo vaikystės.

Karas prisiminė savo dėdės skambutį:

– *Dimi, edema paveikė jos smegenis. Ji neprisileidžia jokio gydytojo. Klykia, ir viskas. Net šnekasi su savo prakeiktu radiju. Dimi, man atrodo, jai reikia važiuoti į Beleviu. Paprasta ligoninė nieko nepadės. Man atrodo, kad po poros mėnesių ji vėl bus kaip buvusi, o tada mes pasiimsime ją atgal. Gerai? Klausyk, Dimi, aš tau sakau: mes tai jau bandėme. Šį rytą. Jai suleido vaistų ir išvežė su greitąja. Mes nenorėjome tavęs trukdyti, bet sako, kad reikės tavo parašo. Dabar... Ką? Į privačią ligoninę? Dimi, kas užmokės? Tu?*

Jis nepajuto, kai vėl užmigo.

Pabudo sustingęs, lyg arterijose nebebūtų likę kraujo. Nusvirduliavo į vonią: nusiprausė, nusiskuto, užsivilko sutaną. Bu-

* Mano kaltė *(lot.).*

vo penkios minutės po pusės šešių. Jis atrakino Šventosios Trejybės duris, užsivilko apeigų rūbus ir paaukojo mišias kairėje altoriaus pusėje.

– *Memento etiam...* * – meldėsi jis, apimtas sielvarto. – Prisimink savo tarnaitę. Meri Karas...

Tabernakulio duryse jis pamatė Beleviu priimamojo slaugės veidą; vėl išgirdo klyksmus izoliuotame kambaryje.

– Jūs *jos sūnus?*

– *Taip, aš – Demienas Karas.*

– Geriau neikite ten. Ji įpuolusi į isteriją.

Jis priėjo prie langelio ir pažvelgė į kambarį: be langų, nuo lubų nuleista lemputė, sienos apmuštos minkštais apmušalais, iš baldų pastatyta tik lova, ant kurios ji raudojo.

– ... atleisk jai, mes meldžiamės už Tave, už poilsio vietą, šviesą ir ramybę...

Sugavusi jo žvilgsnį, ji staiga nutilo ir, priėjusi prie langelio, tuščiomis akimis pažiūrėjo į sūnų.

– *Dimi, kodėl tu taip darai? Kodėl?*

Jos akys buvo nuolankesnės nei ėriuko.

– *Agnus dei...* ** – sumurmėjo jis pasilenkdamas ir daužydamasis į krūtinę. – Dievo avinėli, kuris nusineši pasaulio nuodėmes, suteik jai ramybę.

Užmerkęs akis ir laikydamas ostiją, jis pamatė motiną priimamajame, švelniai sudėjusią rankas ant kelių, paklusnią ir sumišusią, besiklausančią eksperto, kuris aiškino jai Beleviu psichiatro diagnozę.

– *Ar jūs suprantate tai, Meri?*

* Taip pat prisimink *(lot.).*

** Dievo avinėli *(lot.).*

Ji linktelėjo, bet nieko nepasakė. Jie buvo išėmę jos dantų protezus.

– *Na, ir ką jūs pasakysite, Meri?*

Ji išdidžiai atsakė jam:

– Mano vaikelis, jis kalba už mane.

Skausminga aimana išsprūdo iš Karo lūpų, kai jis pasilenkė prie ostijos. Jis daužėsi sau į krūtinę ir murmėjo.

– *Domine, no sum dignus.** Aš nevertas... pasakyk nors žodį, ir mano siela išgis.

Jis meldėsi. Neįmanoma patikėti, neįmanoma paaiškinti, bet kažkas girdėjo jo maldą.

Jis taip nemanė.

Po mišių jis grįžo į trobelę ir bandė užmigti. Nesėkmingai.

Vėliau rytą pas jį netikėtai užėjo jaunas kunigas, kurio jis nebuvo matęs. Jis pasibeldė ir žvilgtelėjo pro duris.

– Jūs užsiėmęs? Galima su jumis truputį pakalbėti?

Akyse – gilus rūpestis, balse – nenumaldomas prašymas.

Šią akimirką Karas nekentė jo.

– Įeik, – švelniai tarė jis.

Jo krūtinėje blaškėsi piktas įniršis, kuris pavertė jį bejėgiu, kurio jis negalėjo numalšinti, kuris tūnojo jame lyg susisukusi virvė, visuomet galinti išsivynioti, kai kažkam kitam reikia pagalbos. Jis nedavė jam ramybės. Net miegant. Sapnų pakraštyje visuomet skambėjo kažkieno kenčiančio silpnas ir šaižus šauksmas. Tolumoje jo neįmanoma išgirsti. Jis visad būna vienodas. Ir pabudęs jis jausdavo, kad dar neįvykdė kažkokios pareigos.

Jaunasis kunigas nervinosi, svyravo, atrodė kuklus. Karas kantriai laukė. Pasiūlė jam cigaretę. Tirpios kavos. Tada prisivertė

* Dieve, aš nevertas *(lot.).*

susikaupti, kai paniuręs jaunasis kunigas pamažа išrutuliojo gerai žinomą problemą – baisią kunigų vienatvę.

Iš visų troškimų, su kuriais Karas yra susidūręs bendrijoje, šis pasidarė dominuojantis. Atskirti nuo šeimų ir moterų, daugelis jėzuitų bijojo, kad nesusaistytų savęs tvirta ir brangia draugyste su kitu kunigu.

– Kartais aš norėčiau uždėti ranką ant kito jaunuolio peties, bet iškart išsigąstu, kad jis pamanys, jog aš esu homoseksualistas. Turiu omenyje, yra tiek teorijų apie slaptą susižavėjimą kunigais. Taigi aš paprasčiausiai to nedarau. Aš net neinu pas kitą pasiklausyti muzikos ar pašnekėti, ar parūkyti. Ne todėl, kad bijau jo; aš bijau, kad jis ims bijoti manęs.

Karas jautė, kaip sunkumas iš jaunuolio pereina į jį. Jis leido jam išsilieti, tegul jaunasis kunigas kalba.

Jis žinojo, kad jis vėl sugrįš, jo vienatvė sumažės, jie susidraugaus, ir jis be baimės suprato, kad vėliau jis susidraugaus ir su kitais.

Psichiatras pasijuto pavargęs, jis vėl grimzdo į savo paties skausmą. Pažvelgė į lėkštelę, kurią jam kažkas padovanojo per praeitas Kalėdas. MANO BROLIUI SKAUDA. AŠ PERIMU DALĮ JO SKAUSMO. JAME AŠ RANDU DIEVĄ, perskaitė jis. Jis pralaimėjo šį susirėmimą. Jis kaltino save. Buvo susižymėjęs brolio kančios kelius, bet niekuomet jais nevaikščiojo; bent jau tikėjo, kad nevaikščioja. Jis manė, kad skausmas, kurį jautė, yra jo paties skausmas.

Pagaliau svečias pažvelgė į savo laikrodį. Buvo laikas pietauti. Jis pakilo ir rengėsi išeiti. Tada stabtelėjo ir pažvelgė į garsų romaną ant Karo stalo.

– Ar skaitei jį? – paklausė Karas.

Jaunuolis papurtė galvą.

– Ne, neskaičiau. Ar vertėtų?

– Aš nežinau. Ką tik baigiau ir net nesuvokiu, ar jį supratau, – sumelavo Karas. Jis paėmė knygą ir ištiesė ją kunigui. – Nori paskaityti? Tikrai norėčiau išgirsti kieno nors kito nuomonę apie ją.

– Žinoma, – tarė jėzuitas, apžiūrinėdamas knygą. – Pasistengsiu grąžinti po poros dienų.

Atrodo, jo nuotaika pragiedrėjo.

Jam išeinant durys sugirgždėjo, ir Karas trumpam pajuto ramybę. Paėmė savo brevijorių ir, išėjęs į kiemą, nužingsniavo į darbą.

Po pietų jis turėjo dar vieną lankytoją – senyvą Šventosios Trejybės pastorių, jis atsisėdo ant kėdės prie stalo ir pareiškė užuojautą dėl Karo motinos mirties.

– Demienai, laikiau porą mišių už ją ir vienas už jus, – sunkiai ištarė jis ryškia airiška tarsena.

– Labai malonu iš jūsų pusės, tėve. Labai ačiū.

– Kiek jai buvo metų?

– Septyniasdešimt.

– Garbus amžius.

Karas žvelgė į altoriaus atviruką, kurį pastorius atsinešė su savimi. Vienas iš trijų, naudojamų mišių metu. Jis buvo padengtas plastiku ir išraižytas maldų dalimis, kurias kunigas sakydavo. Psichiatras pasidomėjo, kodėl jį atsinešė.

– Demienai, šiandien mes turėjome dar vieną atvejį. Žinai, bažnyčioje. Dar vieną išniekinimą. Bažnyčios gale Šventosios Mergelės statula buvo išpaišyta taip, kad ji panėšėjo į prostitutę, – pasakojo pastorius. Paskui jis padavė Karui atviruką. – O štai čia tą patį rytą, kai jūs išvykote į Niujorką. Tai buvo šeštadienį? Taip, šeštadienį. Pažvelkit į jį. Aš tik ką

kalbėjau su policijos seržantu, ir jis... na, Demienai, pažvelkite į šį atviruką...

Kol Karas tyrinėjo, pastorius paaiškino, kad kažkas įkišo mašinėle atspausdintą lapelį tarp atviruko apvalkalo ir bažnytinio teksto. Pakeistas tekstas, nors ir pribraukytas ir su tipografijos klaidomis, buvo atspausdintas taisyklinga lotynų kalba ir vaizdingomis erotiškomis frazėmis aprašė įsivaizduojamą lesbišką meilę tarp Švenčiausiosios Panelės Marijos ir Marijos Magdalietės.

– Užtenka, nebūtina skaityti iki pabaigos, – tarė pastorius ir paėmė atviruką lyg bijodamas, kad daro nuodėmę. – Taigi tai puiki lotynų kalba, turinti savo stilių, bažnytinės kalbos stilių. Seržantas sako, kad jis šnekėjo su vienu jaunuoliu, psichologu, šis pasakęs, kad asmuo, kuris taip padarė, galįs būti... kunigas, pamišęs kunigas. Kaip jūs manote?

Psichiatras truputį pagalvojo. Paskui linktelėjo galvą.

– Taip. Gali būti. Lyg maištaujantis, lyg visiškai užvaldytas somnambulizmo. Aš nežinau. Visko gali būti.

– Gal įtariate ką nors, Demienai?

– Nesuprantu jūsų.

– Na, anksčiau ar vėliau, galima sakyti, jie ateina pas jus. Aš turiu galvoje, nesveiki kunigai, jei tokių pas mus yra. Jūs nežinote tokių? Turinčių tokios ligos požymių.

– Ne, nežinau.

– Aš ir nemaniau, kad jūs pasakysite.

– Aš iš tikrųjų nežinau, tėve. Somnambulizmas yra geras būdas daugeliui konfliktinių situacijų paaiškinti, o įprasta sprendimų forma yra grynai simbolinė. Taigi aš tikrai nežinau. Ir jei tai somnambulas, jis tikriausiai serga visiška amnezija ir neturi jokio supratimo, ką daro miego metu.

– O jeigu *jums* reikėtų pasakyti, kas jis? – atsargiai paklausė pastorius.

Jis čiuptelėjo už savo ausies spenelio. Karas buvo pastebėjęs, kad tai įprastas gestas, kai žmogus darosi klastingas.

– Aš tikrai nežinau, – pakartojo psichiatras.

– Ne, ne. Aš ir nemaniau, kad jūs pasakysite, – jis pakilo ir pasuko durų link. – Aš žinau, į ką jūs, žmonės, panašūs! Į kunigus! – nusiskundė jis.

Karui juokiantis, pastorius sugrįžo prie stalo ir padėjo ant jo atviruką.

– Manau, jums reikėtų išstudijuoti šį dalyką, – sumurmėjo jis. – Jums turėtų kilti kokia mintis.

Pastorius pajudėjo durų link.

– Ar jie patikrino pirštų atspaudus? – paklausė Karas.

Pastorius sustojo ir lėtai apsisuko.

– Abejoju. Be to, tai – ne kriminalinis nusikaltimas, ar ne? Greičiau tai padarė pamišęs parapijietis. Kaip jūs manote, Demienai? Ar įmanoma, kad tai būtų kažkas iš parapijos? Aš manau, kad taip. Tai buvo visiškai ne kunigas, o koks nors parapijietis, – jis vėl timptelėjo už ausies spenelio. – Kaip jūs manote?

– Nežinau, – pakartojo Karas.

– Aš ir nemaniau, kad jūs pasakysite.

Vėliau vakare tėvas Karas buvo atleistas iš patarėjo pareigų ir paskirtas Džordžtauno universiteto Medicinos mokyklos psichiatrijos dėstytoju. Jis reikalavo „poilsio".

2

Regana gulėjo ant nugaros Kleino tyrimų kambaryje iškėlusi rankas ir kojas. Paėmęs jos koją abiem rankomis, gydytojas sulenkė ją per kulkšnį. Kurį laiką jis laikė ją taip, tada staigiai atleido. Koja išsitiesė.

Jis pakartojo šią procedūrą kelis kartus, bet rezultatas buvo tas pats. Gydytojas atrodė nepatenkintas. Kai staiga Regana atsisėdo ir spjovė jam į veidą, jis paprašė slaugės pasilikti kambaryje, o pats grįžo į kabinetą pakalbėti su Kris.

Buvo balandžio dvidešimt šeštoji. Sekmadienį ir pirmadienį jis buvo išvažiavęs, ir Kris negalėjo jo rasti iki šios dienos ryto. Ji papasakojo apie Reganos elgesį pobūvio metu ir vėliau drebėjusią lovą.

– *Ji pati drebėjo?*

– *Ji drebėjo.*

– Ilgai?

– Aš nežinau. Galbūt dešimt, galbūt penkiolika sekundžių. Tai tiek, kiek aš mačiau. Paskui Regana lyg suakmenėjo ir prisišlapino. O galbūt buvo prisišlapinusi anksčiau. Aš nežinau. Bet tada ji iškart užmigo mirtinu miegu ir neprabudo iki kitų pietų.

Daktaras Kleinas susimąstęs kažką rašė.

– Kas tai? – paklausė Kris susirūpinusi balsu.

Kai ji buvo atvykusi pirmą kartą, jis pasižymėjo sau, kad lovos drebėjimą sukėlė kloniniai spazmai – besikaitaliojantis raumenų susitraukimas ir atsipalaidavimas. Lėtinė forma, tada pasakė jis, rodo smegenų pažeidimą.

– Ką gi, testas buvo neigiamas, – pasakė jis ir paaiškino, kad kloninėje padėtyje besikaitaliojantis kojos sulenkimas ir atpalaidavimas turėtų sukelti kloninius susitraukimus. Jis sėdėjo prie savo stalo ir atrodė dar labiau susirūpinęs. – Ar ji turėjo traumų?

– Galvos? – paklausė Kris.

– Taip.

– Ne.

– Vaikų ligos?

– Įprastos. Tymai, kiaulytė, vėjaraupiai.

– Miegodama vaikščiodavo?

– Iki to atvejo – ne.

– Ką jūs norite pasakyti? Pobūvio metu ji vaikščiojo miegodama?

– Taip. Ji iki šiol nežino, ką ji darė tą naktį. Yra dar vienas dalykas, kurio ji taip pat neprisimena.

– Kada tai įvyko?

Sekmadienis. Regana dar miega. Užmiestinis skambutis. Hovardas.

– *Kaip Regi?*

– Labai ačiū, kad paskambinai per gimtadienį.

– Aš buvau įstrigęs jachtoje. Dėl Dievo meilės, liaukis. Aš paskambinau, kai tik grįžau į viešbutį.

– Na žinoma.

– Ji tau nesakė?

– *Tu šnekėjai su ja?*

– Taip. Todėl ir nutariau tau paskambinti. Koks velnias ją apsėdo?

– *Apie ką tu šneki?*

– Ji paprasčiausiai pasakė man „čiulpk b...“ ir padėjo ragelį...

Pasakodama šį įvykį daktarui Kleinui, Kris paaiškino, kad kai Regana pagaliau atsibudo, ji nieko neprisiminė nei apie pokalbį telefonu, nei apie tai, kas įvyko puotos metu.

– Tad galbūt ji nemelavo apie baldų perstatymą, – spėjo Kleinas.

– Nesuprantu jūsų.

– Be abejonės, ji pati stumdė juos, bet būdama tokios būklės, nežinojo ką daro. Tai vadinama automatizmu. Kaip transo būklėje. Pacientas nežino ir neprisimena, ką jis daro.

– Tačiau, daktare, man kelia nerimą toks dalykas. Jos kambaryje yra didžiulė sunki komoda, padaryta iš tikmedžio. Ji turėtų sverti visą toną. Kaip ji galėjo ją pajudinti?

– Patologijai žinomi nežmoniškos jėgos atvejai.

– Tikrai? Iš kur ji atsiranda?

Gydytojas patraukė pečiais.

– To niekas nežino. Beje, be to, ką jūs man papasakojote, – tęsė jis, – jūs nepastebėjote kitų keisto elgesio formų?

– Na, ji pasidarė visiškai apsileidusi.

– Keista, – pažymėjo jis.

– Jai tai nebūdinga. Oi, palaukite, žinoma! Jūs prisimenate tą planšetę spiritizmo seansams, su kuria ji žaisdavo? Kapitoną Haudį?

– Išgalvotą žaidimų draugą? – gydytojas linktelėjo galvą.

– Dabar jinai girdi jį, – lyg paslaptį atskleidė Kris.

Gydytojas parėmė smakrą rankomis. Kris toliau pasakojant, jo akys ėmė bėgioti ir susiaurėjo iki tamsių siaurų plyšelių.

– Vakar rytą, – pasakojo Kris, – aš girdėjau, kaip ji kalbasi su Haudžiu savo miegamajame. Aš turiu omenyje, ji šneka, o paskui laukia, lyg žaisdama su planšete. Kai aš pažvelgiau į kambarį, jame nebuvo jokios planšetės, o Regi linksėjo galvą lyg sutikdama su tuo, ką jis sako.

– Ar jinai matė jį?

– Nemanau. Ji buvo šiek tiek palenkusi galvą į šoną; ji taip daro, kai klausosi muzikos.

Gydytojas mįslingai palinksėjo galvą.

– Taip taip. Suprantu. Ar būna dar kokių panašių reiškinių? Ar ji mato ką nors? Užuodžia ką nors?

– Užuodžia, – prisiminė Kris. – Ji nuolat užuodžia kažkokį stiprų kvapą savo miegamajame.

– Degėsių kvapą?

– Taip! – sušuko Kris. – Iš kur jūs žinote?

– Tai tam tikro smegenų cheminio elektrinio aktyvumo sutrikimo simptomas. Jūsų dukters atveju – sutrikimo smilkininėje smegenų skiltyje, – jis pridėjo ranką prie viršutinės priekinės kaukolės dalies. – Štai čia, priekinėje smegenų dalyje. Šiuo metu tai būna labai retai, bet šis sutrikimas sukelia labai keistas haliucinacijas, ypač prieš konvulsijų pradžią. Todėl, aš manau, jis taip dažnai painiojamas su šizofrenija. Bet tai nėra šizofrenija. Tai smilkininės smegenų skilties pažeidimas. Ir kadangi kloninis testas nedavė rezultatų, aš norėčiau padaryti EEG, misis Makneil.

– Kas tai?

– Elektroencefalograma. Ji parodys jos smegenų bangų modelį. Paprastai ji aiškiai parodo nenormalų funkcionavimą.

– Bet jūs manote, kad visa bėda smilkininėje smegenų skiltyje, a?

– Ji tikrai turi tokį sindromą, misis Makneil. Pavyzdžiui, jos netvarkingumas, agresyvumas, keistas elgesys, taip pat nesąmoningi judesiai. Ir žinoma, traukuliai, priverčiantys lovą drebėti. Paskui paprastai būna lovos prišlapinimas arba vėmimas, arba abu kartu, o dar vėliau – gilus miegas.

– Jūs norite ją ištirti dabar? – paklausė Kris.

– Taip, aš manau, mums nereikia atidėlioti, bet jai reikės suleisti raminamųjų. Jei ji judės ar krūpčios, mes negausime jokių rezultatų, todėl aš norėčiau suleisti jai, sakysime, dvidešimt penkis miligramus libriumo.

– Jėzau, darykite tai, ką jums reikia, – sukrėsta tarė ji.

Ji palydėjo jį į tyrimo kambarį, ir kai Regana pamatė, kad jis rengiasi daryti injekciją, – sukliko ir paleido į orą visą srautą nešvankybių.

– Brangioji, tai *padės* tau, – įkalbinėjo Kris.

Ji palaikė Reganą, kad ši nejudėtų, kol daktaras Kleinas leido raminamuosius.

– Aš tuoj grįšiu, – tarė gydytojas, linktelėjo, ir kol slaugė atrideno EEG aparatą į kambarį, išėjo apžiūrėti kitų pacientų.

Kai jis sugrįžo, libriumas dar nebuvo suveikęs. Kleinas atrodė nustebęs.

– Tai gan didelė dozė, – sumurmėjo jis.

Jis suleido dar dvidešimt penkis miligramus, išėjo, grįžo, rado Reganą paklusnią ir ramią.

– Ką jūs darote? – paklausė Kris, kai Kleinas pritvirtino druska apteptus elektrodus prie Reganos galvos odos.

– Mes dedame po keturis abiejose pusėse, – paaiškino jis. – Tai leidžia nustatyti smegenų bangas ir iš kairės, ir iš dešinės smegenų pusės, o paskui palyginti jas.

– Kam jas reikia lyginti?

– Gali būti žymių skirtumų. Pavyzdžiui, aš turėjau pacientą, kuris matė haliucinacijas, – tarė Kleinas. – Jis kažką regėjo, kažką girdėjo, bet, žinoma, to kažko visai nebuvo. Aš pastebėjau skirtumus tarp dešiniosios ir kairiosios pusės bangų ir nustačiau, kad jis matė haliucinacijas tik viena galvos puse.

– Tai beprotiška!

– Kairioji akis ir ausis funkcionavo normaliai; tik dešinioji pusė kažką matė ir girdėjo. Gerai, pažiūrėsime, – jis įjungė aparatą ir parodė į bangas ant fluorescencinio ekrano. – Dabar abi pusės kartu, – paaiškino jis. – Mane ypač domina smailios

bangos, – jis smiliumi vedžiojo ore, – labai aukštos amplitudės bangos, kurios ateina po keturias ar aštuonias per sekundę. Jas siunčia smilkininė smegenų skiltis, – paaiškino jis.

Jis atidžiai išstudijavo smegenų bangų modelį, bet nerado jokios aritmijos. Jokių smailių bangų. Jokių lūžių. Abiejų pusių palyginimas taip pat nedavė jokių rezultatų.

Kleinas suraukė kaktą. Jis negalėjo suprasti. Dar kartą pakartojo visą procedūrą. Viskas taip pat.

Jis pašaukė slaugę ir paprašė ją pabūti su Regana, o pats kartu su Kris grįžo į savo kabinetą.

– Taigi kokie rezultatai? – pasiteiravo Kris.

Gydytojas liūdnai susimąstęs atsisėdo ant stalo krašto.

– EEG turėjo patvirtinti jos diagnozę, bet aritmijos nebuvimas dar nieko galutinai neįrodo. Tai galėtų būti isterija, bet modeliai prieš ir po konvulsijų tikrai yra neįprasti.

Kris suraukė antakius.

– Žinote, daktare, jūs vis kartojate „konvulsijos“. Koks tikslus ligos pavadinimas?

– Na, tai nėra liga, – tyliai tarė jis.

– Ir kaip jūs tai vadinate? Konkrečiai.

– Tai vadinama epilepsija, misis Makneil.

– O Dieve.

Kris susmuko į kėdę.

– Na, palaukite, – guodė Kleinas. – Aš matau, kad, kaip ir daugumos žmonių, jūsų supratimas apie epilepsiją yra perdėtai išpūstas ir tikriausiai neturi jokio pagrindo.

– Ar tai paveldima? – krūptelėjusi paklausė Kris.

– Tai vienas iš prasimanymų, – švelniai tarė Kleinas. – Bent jau daugelis gydytojų mano, kad taip nėra. Matote, praktiškai kiekvieną gali ištikti konvulsijos. Daugelio mūsų atsparumas

konvulsijoms yra labai stiprus, bet kai kurių atsparumo ribos gan siauros; taigi skirtumas tarp jūsų ir epileptiko yra tik atsparumo ribų reikalas. Ir viskas. Tik ribų. Tai nėra liga.

– O kas tada yra nenormalios haliucinacijos?

– Sutrikimas. Kontroliuojamas sutrikimas. Misis Makneil, yra daugybė jo tipų. Pavyzdžiui, jūs sėdite čia ir vienai sekundei „atsijungiate", tai yra neišgirstate kažko, ką aš sakau. Tai epilepsijos rūšis, misis Makneil. Taip. Tai tikrių tikriausias epilepsijos priepuolis.

– Reganai taip nėra, – paneigė Kris. – Ir kaip tai gali atsitikti?

– Klausykite, mes dar vis nesame tikri, kas jai yra, ir aš visiškai sutinku, kad galbūt jūs teisi – galbūt tai psichosomatiška. Nors aš abejoju. Ir atsakant į jūsų klausimą, epileptikams būdingas konvulsijas gali išjudinti bet kuris smegenų funkcionavimo pakitimas: nerimas, nuovargis, emocinis stresas, tam tikras muzikinio instrumento garsas. Kartą aš turėjau pacientą, kurį priepuolis ištikdavo tik autobuse, kai jis važiuodavo namo pro paskutinį kvartalą. Pagaliau mes nustatėme, kas sukelia jį: žybsinti šviesa, atsimušanti į autobuso langą nuo balto tvoros skersinio. Matote, kitu paros metu ar autobusui važiuojant kitu greičiu jo nebūtų ištikęs priepuolis. Jis turėjo sutrikimą – randą smegenyse, jis buvo likęs po kažkokios vaikiškos ligos. Jūsų dukters atveju randas galėtų būti priešakinėje smilkininėje smegenų skiltyje, ir kai jis sujaudinamas tam tikro bangos ilgio ir periodiškumo elektrinio impulso, tada sukelia nenormalių reakcijų sprogimą. Suprantate?

– Taip, – Kris liūdnai atsiduso. – Bet aš jums pasakysiu tiesą, daktare. Aš nesuprantu, kaip galėjo taip pasikeisti jos asmenybė.

– Tai ypač būdinga smilkininės smegenų skilties atveju ir gali tęstis dienas ar net savaites. Neatmetamas ir destruktyvus

bei kriminalinis elgesys. Iš tiesų yra buvę tokių didelių pasikeitimų, kad prieš du ar tris šimtus metų žmonės su smilkininės smegenų skilties pažeidimais buvo laikomi velnio apsėstais.

– *Kokiais?*

– Užvaldytais Šėtono sąmonės. Žinote, kažkas panašaus į prietaringą versiją apie asmenybės skilimą.

Kris užsimerkė ir nuleido galvą ant sugniaužto kumščio.

– Pasakykite man ką nors gero, – sumurmėjo ji.

– Na, nepulkite į paniką. Jei tai pažeidimas, jai iš dalies ir pasisekė. Tada mums reikės pašalinti randą ir viskas bus gerai.

– Tiesiog nuostabu.

– Arba smegenis kas nors gali spausti. Aš norėčiau padaryti keletą jos kaukolės rentgeno nuotraukų. Pas mus yra rentgenologas ir, jei aš jį surasčiau, mes galėtume padaryti nuotraukas dabar. Ar pakviesti jį?

– Dieve, taip. Žinoma.

Kleinas paskambino ir susitarė. Reikia nedelsiant atvesti ją, atsakė jie.

Jis padėjo ragelį ir ėmė rašyti receptą.

– Dvidešimt pirmas kabinetas antrame aukšte. Aš jums paskambinsiu rytoj arba ketvirtadienį. Noriu sužinoti, ką mano neurologas. Kol kas nebeduokite ritalino. Pabandykime libriumą.

Jis išplėšė recepto lapelį iš knygutės ir padavė Kris.

– Aš patarčiau visuomet būti šalia jos, misis Makneil. Vaikščiodama transe, jei taip yra, ji visuomet gali susižaloti. Ar jūsų miegamasis toli nuo jos?

– Ne, arti.

– Tai gerai. Pirmame aukšte?

– Antrame.

– Jos miegamajame dideli langai?

– Vienas nemažas. O ką?

– Aš patarčiau laikyti jį uždarą, galbūt net užrakinti jį. Transe ji gali iššokti pro jį. Kartą aš turėjau...

– ...pacientą, – užbaigė Kris, kreivai ir išvargusiai šypsodamasi.

Jis nusijuokė.

– Man atrodo, aš jų daug turiu, tiesa?

– Keletą.

Ji užsidengė veidą ranka ir susimąsčiusi pasilenkė į priekį.

– Žinote, aš dabar dar apie šį tą pagalvojau.

– Ir apie ką?

– Jūs sakėte, kad po priepuolio visi užmiega kaip užmušti. Jai taip buvo šeštadienio naktį. Juk sakėte taip?

– Taip, – linktelėjo Kleinas. – Teisingai.

– O kodėl tada, kai ji sakydavo, kad lova dreba, ji visuomet būdavo visiškai pabudusi?

– Jūs man šito nesakėte.

– Bet taip yra. Ji normaliai atrodydavo. Ateidavo į mano kambarį ir prašydavo miegoti kartu.

– Į lovą šlapinosi? Vėmė?

Kris papurtė galvą.

– Nieko panašaus.

Kleinas suraukė antakius ir kurį laiką kramtė lūpą.

– Na, pažiūrėsime į rentgeno nuotraukas, – pagaliau tarė jis.

Išsunkta ir sustabarėjusi ji nuvarė Reganą pas rentgenologą, stovėjo šalia jos, kol buvo padarytos nuotraukos, parvežė ją namo. Po antros injekcijos ji keistai tylėjo, ir dabar Kris pabandė išjudinti ją.

– Nori pažaisti monopolį ar ką kitą?

Regana papurtė galvą ir pažvelgė į savo motiną nieko nereginčiomis akimis, kurios atrodė lyg nugrimzdusios tolumoje.

– Aš noriu miego, – Reganos balsas buvo panašus į jos akis. Paskui ji apsisuko ir užlipo laiptais į savo miegamąjį.

Tikriausiai libriumas, pagalvojo Kris, žiūrėdama į ją. Galų gale ji atsiduso ir nuėjo į virtuvę, įsipylė kavos ir drauge su Šarona prisėdo prie pusryčių staliuko.

– Kaip sekėsi?

– O, Dieve!

Ji švystelėjo recepto lapelį ant stalo.

– Geriau paskambink ir pasakyk, kad atsiųstų tų vaistų, – tarė ji ir tik tada papasakojo, ką jai pasakė gydytojas. – Jei aš būsiu užsiėmusi ar išėjusi, nenuleisk nuo jos akių. Gerai?

Staiga prisiminė.

Ji pakilo nuo stalo ir nuėjo į Reganos miegamąjį. Rado ją užsiklojusią, giliai miegančią.

Kris nuėjo prie lango ir patikrino, ar gerai uždarytas. Pažvelgė žemyn. Langas išėjo tiesiai į stačius laiptus, o šie staigiai nėrė į M gatvę.

Taaip. Reikia kuo greičiau iškviesti spynų meistrą.

Kris grįžo į virtuvę, pažymėjo tai lapelyje, nuo kurio Šarona pradėdavo savo darbą, davė Vili pietų valgiaraštį ir paskambino savo agentui.

– Ką nusprendei dėl scenarijaus? – paklausė jis.

– Taip, jis nuostabus, Edai. Padarykime jį, – tarė ji. – Kada pradėsime?

– Tavo dalis bus liepos mėnesį, taigi tau reikia pradėti rengtis jau dabar.

– Tu nori pasakyti – dabar?

– Aš noriu pasakyti – dabar. Kris, tai tau ne vaidinti. Reikia didžiulio pasirengimo. Tau reikia dirbti su dekoratoriumi, kostiumų dizaineriu, grimuotoju, prodiuseriu. Reikia pasirinkti

operatorių ir redaktorių, sudaryti kadrų eskizus. Kris, tu pati viską gerai žinai.

– Ot velnias.

– Kas nors negerai?

– Negerai, Edai.

– Kas?

– Regana sunkiai serga.

– Kas jai?

– Jie dar nežino. Aš laukiu tam tikrų testų. Klausyk, Edai, aš negaliu jos palikti.

– O kas liepia tau palikti ją?

– Ne, Edai, tu nesupranti. Man reikia būti namie kartu su ja. Jai reikia mano dėmesio. Klausyk, aš negaliu tau paaiškinti, Edai, tai per daug sudėtinga, tad gal mes trumpam atidėsime?

– Negalime. Kris, jie nori parodyti jį Muzikos Namuose per Kalėdas ir, man atrodo, jau *dabar* jį reklamuoja.

– Edai, dėl Dievo meilės, jie juk gali palaukti kelias savaites!

– Klausyk, tu prisispyrusi prašeisi tapti režisiere, o dabar staiga...

– Taip, Edai, aš žinau, – pertarė ji, – aš tikrai noriu, aš labai noriu, ir tau reikės pasakyti tik tai, kad man reikia dar trupučio laiko!

– Ir jei aš taip padarysiu, viskas nueis niekais. Tokia mano nuomonė. Klausyk, jiems tavęs nereikia, ir tu tai žinai. Jie daro tai dėl Mūro, ir man atrodo, jei jie dabar nueis pas jį ir pasakys, kad ji nežino, ar norinti režisuoti, *jis* atsisakys tavęs. Klausyk, Kris, kalbėk rimtai. Daryk, ką nori. Man nesvarbu. Pinigų negausim tol, kol nebaigsim. Bet jeigu tu nori, aš galiu taip ir padaryti: aš paprašau dar kelių savaičių, ir jie mūsų atsisako. Taigi ką man jiems pasakyti?

– Nežinau, – atsiduso Kris.

– Tai nėra lengva. Aš suprantu.

– Tai tikrai nelengva. Klausyk...

Ji galvojo. Paskui papurtė galvą.

– Edai, jiems reikės palaukti, – tarė ji išvargusiu balsu.

– Kaip nori.

– Gerai, Edai. Duok man žinią.

– Aš paskambinsiu. Ir nesijaudink.

– Ir tu taip pat. Sudie.

Ji padėjo ragelį ir, pajutusi depresiją, užsidegė cigaretę.

– Beje, kalbėjau su Hovardu. Ar pasakojau tau? – tarė ji Šaronai.

– Kada? Tu jam sakei, kad Regana serga?

– Sakiau. Ir dar sakiau, kad jis atvažiuotų ir susitiktų su ja.

– Jis atvažiuos?

– Nežinau. Man atrodo, kad ne, – atsakė Kris.

– Galėtų ir pasistengti.

– Galėtų, – atsiduso Kris. – Bet reikia suprasti ir jo padėtį, Šarona.

– Ką tu turi omenyje?

– Na, visą tą „misteris Kris Makneil" nesąmonę. Regi taip pat buvo to dalis. Ji buvo su manimi, o jis – ne. Visados aš ir Regi ant žurnalų viršelių, aš ir Regi plakatuose, mama ir dukrelė, nuotraukų dvynukės, – ji liūdnai nukratė pelenus. – Ak, velnias, kas žino. Viskas taip susimaišė. Bet labai sunku baigti su juo, Šarona. Aš negaliu.

Ji paėmė knygą, gulinčią prie Šaronos alkūnės.

– Ir ką tu skaitai?

– Ką tu turi galvoje? A, *šitą!* Tai – tau. Aš ir užmiršau. Misis Perin užnešė ją.

– Ji buvo užėjusi?

– Taip, šįryt. Pasakė, kad labai gailisi tavęs neradusi, kad turinti išvažiuoti iš miesto, bet iškart paskambins sugrįžusi.

Kris linktelėjo ir pažvelgė į knygos pavadinimą: *Velnio garbinimo ir su tuo susijusių okultinių reiškinių studijos.* Ji atvertė knygą ir rado plunksnakočiu rašytą Meri Džou Perin laiškelį:

Brangioji Kris. Netyčia užėjau į Džordžtauno universiteto biblioteką ir paėmiau ją Jums. Joje yra keli skyriai apie Juodąsias mišias. Jums reikėtų ją visą perskaityti. Man atrodo, kiti skyriai jums ypač patiks. Iki susitikimo.

Meri Džou

– Maloni moteris, – tarė Kris.

– Taip, labai, – sutiko Šarona.

Kris greitai sklaidė knygos lapus.

– Na, ir kokios naujienos apie Juodąsias mišias? Šiurpios?

– Nežinau, – atsakė Šarona. – Aš jos neskaičiau.

– Netinka siekiant ramybės?

Šarona išsitiesė ir nusižiovavo.

– Tokios knygos ne man.

– Kas atsitiko su tavo Jėzaus kompleksu?

– Apie ką tu šneki?!

Kris pastūmėjo knygą Šaronos link.

– Štai, perskaityk ją ir papasakok, kas joje rašoma.

– Ir pradėk sapnuoti košmarus!

– O už ką, tavo manymu, gauni pinigus?

– Už vėmimą.

– Aš pati galiu išsivemti, – sumurmėjo Kris, imdama vakarinį laikraštį. – Reikia tik suvirškinti verslo vadybininko patarimus, ir tu vemsi krauju visą savaitę, – suirzusi ji padėjo laikraštį į šalį. – Šarona, įjunk radiją. Paklausykime žinių.

Šarona papietavo drauge su Kris ir išėjo į pasimatymą. Knygą ji paliko ant stalo. Kris žvelgė į knygą ir svarstė, gal paskaityti, bet nuovargis ją įveikė, ir Kris, palikusi knygą ant stalo, užlipo į antrą aukštą.

Ji pažvelgė į Reganą. Ši vis dar miegojo užsiklojusi. Ji dar kartą patikrino langą. Išeidama iš kambario paliko pravertas duris, tą pat padarė su savo miegamojo durimis ir įsiropštė į lovą. Trumpai žiūrėjo televizorių. Paskui užmigo.

Kitą rytą knyga apie velnio garbinimą buvo dingusi nuo stalo.

Niekas neatkreipė į tai dėmesio.

3

Neurologas konsultantas vėl prisegė rentgeno nuotraukas ir ėmė ieškoti įdubimų, kurie turėtų atrodyti lyg varinės monetos, išdaužytos mažu plaktuku. Daktaras Kleinas stovėjo už jo sudėjęs rankas. Jie abu ieškojo pažeidimų arba skysčio susikaupimo, kankorėžinės liaukos galimo poslinkio. Dabar jie tyrė Liukenšadlio kaukolės metodu, ieškodami įdubimų, kurie parodytų lėtinį vidinės kaukolės spaudimą.

Jie nieko nerado. Buvo ketvirtadienis, balandžio 28-oji.

Neurologas nusiėmė akinius ir atsargiai įsikišo juos į kairę vidinę švarko kišenę.

– Čia nieko nėra, Semai. Nieko, ką aš galėčiau įžvelgti.

Kleinas suraukė antakius ir papurtė galvą.

– Nieko nesuprantu.

– Norėsi dar kartą peršviesti?

– Ne. Pabandysiu punkciją.

– Gera mintis.

– O dabar norėčiau, kad tu apžiūrėtum ją.

– Šiandien?

– Na, aš...

Telefono skambutis.

– Atsiprašau, – jis pakėlė ragelį. – Klausau!

– Skambina misis Makneil. Sako, labai svarbu.

– Kuri linija?

– Dvylikta.

Jis paspaudė papildomą telefono mygtuką.

– Misis Makneil, čia daktaras Kleinas. Kas atsitiko?

Jos balsas skambėjo isteriškai lyg pamišėlės.

– O Dieve, daktare, Regana! Ar galite dabar iškart atvažiuoti?

– Kas atsitiko?

– Aš nežinau, daktare, aš negaliu to apibūdinti! Dėl Dievo meilės, atvažiuokite! Dabar!

– Važiuoju!

Jis nuspaudė mygtuką ir paskambino savo sekretorei.

– Siuzana, pasakyk Desneriui, kad priimtų ir mano pacientus, – padėjo ragelį ir nusivilko švarką. – Tai ji. Nori važiuoti kartu? Čia netoli, iškart už tilto.

– Turiu laisvą valandėlę.

– Važiuojam.

Po kelių minučių jie jau buvo prie durų, čia juos pasitiko Šarona ir čia jie išgirdo siaubingą vaitojimą ir klyksmą, sklindančius iš Reganos miegamojo.

– Aš – Šarona Spenser, – tarė ji. – Eime. Ji viršuje.

Ji nusivedė juos prie Reganos miegamojo durų, atidarė jas ir šūktelėjo:

– Kris, gydytojai atvyko.

Kris iškart priėjo prie durų. Jos veidas buvo iškreiptas baimės.

– O Dieve mano, įeikite, – drebančiu balsu ištarė ji. – Įeikite ir pažiūrėkite, ką ji daro.

– Tai daktaras...

Kleinas pažvelgė į Reganą ir nebaigė pristatyti savo kolegos. Mergaitė isteriškai klykė ir mosikavo rankomis, o jos kūnas horizontaliai pakilo nuo lovos į orą ir negailestingai šlioptelėjo ant čiužinio. Viskas vyko greitai ir vėl kartojosi.

– Mama, priversk jį sustoti! – spigiai klykė ji. – *Sustabdyk* jį. Jis bando užmušti mane. *Sustabdyk* jį! *Suuustabdyyyk jįįįįį. Maaaaamaaaaa!*

– Oi, mano vaikeli, – raudojo Kris, kramtydama savo kumštį. Ji maldaujamai pažvelgė į Kleiną. – Daktare, kas jai? Kas čia darosi?

Šis papurtė galvą neatitraukdamas žvilgsnio nuo Reganos. Keistas reiškinys vis dar tęsėsi. Kiekvieną kartą ji pakildavo į orą apie trisdešimt centimetrų, tada žnekteldavo žemyn su skausmingu atodūsiu – lyg nematomos rankos pakeldavo ją į viršų ir mesdavo žemyn.

Kris drebančia ranka užsidengė akis.

– Jėzau, Jėzau! – kimiai tarė ji. – Daktare, kas tai?

Judesiai aukštyn žemyn staiga liovėsi, ir dabar mergaitė karštligiškai purtėsi į šonus, jos akys akiduobėse buvo apvirtusios taip, kad matėsi tik baltymai.

– Oi, jis degina mane... *degina* mane! – vaitojo Regana. – Aš degu! Degu!

Ji tai sukryžiuodavo, tai vėl išskėsdavo kojas.

Gydytojai priėjo arčiau, iš abiejų lovos pusių. Purtydamasi ir trūkčiodama Regana atkragino galvą, atverdama ištinusią burną. Pradėjo murmėti kažką nesuprantamu keistu gomuriniu balsu:

– ...sakeinuseša ... sakeinuseša...

Kleinas suėmė jos ranką – patikrinti pulsą.

– Dabar, brangioji, pažiūrėkime, kas čia yra, – švelniai tarė jis.

Tą pačią sekundę nuo siaubingai galingo Reganos rankos smūgio jis kaip ritė, apstulbęs ir sukdamasis, nulėkė į kitą kambario galą. Regana atsisėdo lovoje įniršio iškreiptu veidu.

– Paršelis *mano*! – sustaugė ji šiurkščiu ir galingu balsu. – Ji *mano!* Saugokitės jos. Ji mano!

Iš jos gerklės siūbtelėjo viauksėjantis juokas. Paskui ji nuvirto ant nugaros, lyg kažkas būtų pastūmęs ją. Pasikėlė naktinius marškinius, atidengdama lyties organus.

– *Dulkinkit* mane! *Dulkinkit* mane! – klykė ji daktarams ir ėmė klaikiai masturbuotis abiem rankomis.

Po keliolikos sekundžių Kris dusdama nuo ašarų išbėgo iš kambario, kai Regana pridėjo savo pirštus prie burnos ir ėmė laižyti juos.

Kleinui artėjant prie lovos, Regana tarytum nurimo visiškai patenkinta savimi ir rankomis glostėsi kojas.

– O taip, mano perliuk, – niūniavo ji tuo pačiu šiurkščiu balsu. Jos akys buvo užmerktos lyg ekstazėje. – Mano vaikeli... mano gėlyte... mano perliuk...

Paskui ji vėl ėmė purtytis į šonus, išdejuodama beprasmius skiemenis. Staiga ji atsisėdo. Plačiai atmerktose akyse švietė bejėgiška baimė.

Ji ėmė miaukti kaip katė.

Paskui loti.

Tada žvengti.

Vėliau, susilenkusi per liemenį, ėmė suktis greitais ir energingais ratais. Pradėjo dusti.

– *Sustabdykit* Jį! – raudojo ji. – Prašau, *sustabdykit* jį! Skauda! Priverskite jį *sustoti!* Priverskite jį *sustoti!* Aš negaliu *kvėpuoti!*

Kleinui to jau buvo per daug. Jis čiupo savo vaistų krepšį, priėjo prie lango ir ėmė ruošti injekciją.

Neurologas liko prie lovos. Regana lyg pastūmėta krito ant nugaros. Jos akys vėl apsivertė ir ji, blaškydamasi į šonus, pradėjo greitai murmėti gomuriniu balsu. Neurologas pasilenkė arčiau ir stengėsi pagauti žodžius. Paskui pamatė, kad Kleinas moja jam ranka, ir priėjo artyn.

– Aš suleisiu jai libriumo, – atsargiai tarė jam Kleinas, laikydamas švirkštą prieš šviesą. – Bet tau reikės palaikyti ją.

Neurologas linktelėjo. Jis atrodė susirūpinęs kitkuo. Jis palenkė galvą į šoną lyg klausydamasis murmėjimo, sklindančio nuo lovos.

– Ką ji sako? – sušnibždėjo Kleinas.

– Nežinau. Negaliu suprasti. Nesąmoningi skiemenys.

Tačiau ir jo paties toks paaiškinimas netenkino.

– Bet ji *kalba,* lyg tai kažką reikštų. Jos balsas moduliuotas.

Kleinas linktelėjo lovos link, ir jie tyliai priėjo iš abiejų pusių. Tada ji sustingo lyg stabo ištikta. Gydytojai reikšmingai žvilgtelėjo vienas į kitą. Paskui vėl nukreipė žvilgsnius į Reganą – ši ėmė lenkti savo kūną į neįmanomą padėtį: lyg įtempdama lanką ji lenkė jį tol, kol galva pasiekė pėdas. Ir klykė iš skausmo.

Gydytojai susižvalgė nežinodami ką daryti. Tada Kleinas davė neurologui ženklą, bet konsultantas nespėjo sugriebti jos – mergaitė nualpo, žnektelėjo ant lovos ir prisišlapino.

Kleinas pasilenkė ir pakėlė jos akies voką. Patikrino pulsą.

– Kurį laiką ji bus be sąmonės, – sumurmėjo jis. – Man atrodo, tai buvo konvulsijos. Kaip manai?

– Taip. Ir aš taip manau.

– Vis dėlto apsidrauskime, – tarė Kleinas ir padarė neskausmingą injekciją.

– Ir ką tu manai? – Kleinas paklausė konsultantą, pridėjęs sterilios marlės skritulėlį prie injekcijos vietos.

– Smilkininė smegenų skiltis. Žinoma, Semai, galbūt tai ir šizofrenija, bet pradžia per daug staigi. Juk ji neturi jokios ligos istorijos?

– Ne, neturi.

– Neurastenija?

Kleinas papurtė galvą.

– Tada galbūt isterija, – pasiūlė konsultantas.

– Aš galvojau apie tai.

– Žinoma. Bet ji turėtų būti visiškai nenormali, kad galėtų taip valingai purtyti savo kūną, kaip kad darė dabar. Kaip manai? – jis papurtė galvą. – Ne, aš manau, kad tai patologiška, Semai, – jos jėga, paranoja, haliucinacijos. Gerai, esama ir šizofrenijos simptomų. Smilkininė smegenų skiltis susijusi su konvulsijomis. Tačiau mane jaudina kitas dalykas... – jis susirūpinęs suraukė antakius.

– Kas?

– Aš nesu visiškai tikras, bet man atrodo, girdėjau disociacijos požymių: „mano perliuk“... „mano vaikeli“... „mano gėlyte“... „paršelis“. Aš susidariau įspūdį, kad ji kalba apie save. Ar man taip pasirodė, ar aš viską perdedu?

Kleinas susimąstęs persibraukė ranka per lūpas.

– Tiesą sakant, tuo metu aš taip negalvojau, bet dabar, kai tu pasakei... – jis mįslingai sugriežė dantimis. – Gali būti. Taip, gali būti.

Vėliau jis nusikratė šios minties.

– Gerai, dabar, kol ji miega, aš padarysiu punkciją, ir galbūt tada ką nors sužinosime.

Neurologas pritariamai linktelėjo.

Kleinas pasirausė savo gydytojo krepšyje, surado piliulę ir įsikišo ją į kišenę.

– Gali dar truputį pabūti?

Neurologas žvilgtelėjo į laikrodį.

– Gal dar pusvalandį.

– Eime pakalbėti su motina.

Jie išėjo iš kambario ir nužingsniavo koridoriumi.

Kris ir Šarona persilenkusios žiūrėjo per laiptinės baliustradą. Gydytojams priėjus, Kris nusišluostė nosį sumaigyta drėgna nosine. Jos akys buvo raudonos nuo ašarų.

– Ji miega, – tarė jai Kleinas.

– Ačiū Dievui, – atsiduso Kris.

– Jai suleidome daug raminamųjų. Greičiausiai ji miegos iki rytojaus ryto.

– Tai gerai, – silpnu balsu tarė Kris. – Daktare, aš labai atsiprašau, kad elgiausi kaip vaikas.

– Jūs labai normaliai elgėtės, – patikino jis. – Tai labai sunkus išmėginimas. Beje, tai daktaras Deividas.

– Sveiki, – tarė Kris ir niūriai nusišypsojo.

– Daktaras Deividas yra neurologas.

– Ką jūs manote? – paklausė ji juodu.

– Mes vis dar manome, kad tai smilkininė smegenų skiltis, – atsakė Kleinas, – ir...

– Jėzau, kokias nesąmones jūs man *šnekate,* – pratrūko Kris. – Ji elgiasi kaip psichė, kaip skilusi asmenybė! Ką jūs...

Staiga ji susitvardė ir nuleido galvą ant rankų.

– Turbūt aš per daug sukrėsta, – ji sunkiai atsiduso.

– Atsiprašau, – ji pakėlė iškankintas akis į Kleiną. – Ką jūs sakėte?

Šį kartą prašneko Deividas.

– Misis Makneil, yra užfiksuota ne daugiau kaip šimtas autentiškų skilusios asmenybės atvejų. Tai labai retas dalykas. Aš žinau šį norą viską suversti psichiatrijai, bet geras psichiatras visuomet pirmiausia ištiria kūno negalavimus. Tai saugiausia procedūra.

– Gerai, ir kas toliau? – atsiduso Kris.

– Punkcija, – atsakė Deividas.

– Stuburo?

Jis linktelėjo galvą.

– Tai, ko mes nepastebėjome rentgeno nuotraukose ir EEG, gali išryškėti šio tyrimo metu. Bent jau viską patikrinsime. Aš norėčiau padaryti tai dabar, čia, kol ji miega. Žinoma, aš suleisiu nuskausminamųjų, tačiau man reikia, kad ji nejudėtų.

– Kaip ji galėjo taip šokinėti lovoje? – paklausė Kris, kresteldama galva.

– Man atrodo, mes jau apie tai kalbėjomės, – tarė Kleinas. – Patologinė būklė gali suteikti nenormalių jėgų ir pagreitinti motorinio nervo veiklą.

– Bet jūs nežinote kodėl? – tarė Kris.

– Na, kažkas turėtų būti susiję su motyvacija, – pakomentavo Deividas. – Bet tai viskas, ką mes žinome.

– Tai kaip dėl punkcijos? – paklausė Kleinas. – Ar galime?

Ji atsiduso, nuleido galvą ir įsistebeilijo į grindis.

– Darykite, – sumurmėjo ji. – Darykite, ką tik norite. Tik padėkite jai.

– Mes pasistengsime, – tarė Kleinas. – Galiu paskambinti jūsų telefonu?

– Žinoma. Jis mano kabinete.

– Oi, beje, – tarė Kleinas, pasisukdamas į juos. – Reikia pakeisti patalynę.

– Aš pakeisiu, – tarė Šarona ir pasuko į Reganos miegamąjį.

– Gal išvirti jums kavos? – paklausė Kris, kai jie leidosi laiptais. – Tarnai jau išėjo namo, todėl teks pasitenkinti tirpia kava.

Jie atsisakė.

– Matau, kad jūs dar nesutvarkėte lango, – pažymėjo Kleinas.

– Ne, bet jau susitariau, – tarė Kris, – ir jie atvyks rytoj su užrakinamomis langinėmis.

Jis pritariamai linktelėjo.

Jie įėjo į kabinetą, Kleinas paskambino į savo priimamąjį ir paliepė asistentei atgabenti reikiamą įrangą ir vaistus.

– Ir parenkite laboratoriją stuburo tyrimui, – nurodė jis. – Aš pats viską ištirsiu.

Baigęs kalbėti jis pasisuko į Kris ir paklausė, kas atsitiko vėliau, kai jis paskutinį kartą matė Reganą.

– Antradienį, – stengėsi prisiminti Kris, – visiškai nieko neįvyko. Ji iškart atsigulė ir miegojo iki kitos dienos vėlaus ryto, tada... Oi, ne, ne, – pasitaisė ji. – Teisingai. Vili užsiminė, kad ji girdėjo ją labai anksti virtuvėje. Prisimenu, kad labai apsidžiaugiau, kad jai vėl sugrįžo apetitas. Bet ji vėl grįžo į miegamąjį, kuriame ir praleido visą dieną.

– Ji miegojo? – paklausė Kleinas.

– Ne, man atrodo, ji skaitė, – atsakė Kris. – Aš pamaniau, kad reikalai taisosi, atrodė, kad libriumas daro savo. Pastebėjau, kad ji buvo kažkokia nutolusi, ir tai mane jaudino, bet vis dėlto viskas ėjo į gerąją pusę. Praeitą naktį – vėl nieko, – tęsė Kris. – O šį rytą ir prasidėjo.

Ji giliai įkvėpė.

– Taip, prasidėjo tai prasidėjo! – ji papurtė galvą.

Ji sėdėjo virtuvėje, pasakojo Kris gydytojams, kai Regana klykdama atbėgo laiptais pas ją, lyg gindamasi tempdama paskui

save kėdę. Ji griebė Kris už rankų ir išsigandusiu balsu paaiškino, kad kapitonas Haudis persekioja ją, žnaibo, muša, stumdo, keikia, gąsdina užmušiąs. „Štai jis!“ – pagaliau sukliko ji ir parodė į virtuvės duris. Paskui Regana parkrito ant grindų, jos kūnas ėmė spazmiškai trūkčioti, ji gaudė orą ir verkė, kad Haudis spardo ją. Tada staiga, pasakojo Kris, Regana atsistojo virtuvės viduryje, ištiesė rankas ir pradėjo suktis nelyginant vilkutis. Tai truko kelias minutes, kol ji išsekusi susmuko ant grindų.

– Ir tada staiga, – išsekusi baigė Kris, – aš pamačiau, kad jos akyse šviečia... *neapykanta,* žiauri *neapykanta,* ir ji pasakė man...

Ji duso.

– Ji pavadino mane... O, Dieve!

Kris pratrūko verkti ir, tampoma konvulsiškos raudos, užsidengė rankomis veidą.

Kleinas tyliai priėjo prie baro, pripylė stiklinę vandens. Priėjo artyn.

– Po galais, kur cigaretės? – virpėdama atsiduso Kris ir ranka nusišluostė akis.

Kleinas padavė jai vandenį ir mažą žalią tabletę.

–Verčiau išgerkite ją, – patarė jis.

– Tai – raminamieji?

– Taip.

– Man reikia dviejų tablečių.

– Pakaks ir vienos.

– Nemėgstat švaistytis, – sumurmėjo Kris ir blausiai šyptelėjo.

Ji prarijo tabletę ir atidavė gydytojui tuščią stiklinę.

– Ačiū, – tarė ji ir parėmė smakrą drebančiais pirštais. Švelniai palingavo galvą. – Taip, tada ir prasidėjo, – atsiduso ji. – Visa ši nesąmonė. Lyg ji būtų buvus ne Ji.

– Galbūt kapitonas Haudis? – paklausė Deividas.

Kris sumišusi pažvelgė į jį. Jis žiūrėjo labai atkakliai.

– Ką jūs turite galvoje? – paklausė ji.

– Aš nežinau, – jis patraukė pečiais. – Tai tik klausimas.

Ji pasisuko į židinį ir tuščiomis, išsigandusiomis akimis žvelgė į jį.

– Nežinau, – be jausmo atsakė ji. – Ne ji, o kažkas kitas.

Kurį laiką viešpatavo tyla. Paskui Deividas atsistojo ir paaiškino, kad jam reikia eiti pas kitą pacientą ir, pasakęs keletą paguodos žodžių, atsisveikino.

Kleinas palydėjo jį iki durų.

– Tu patikrinsi cukraus kiekį? – paklausė jį Deividas.

– Ne, aš kvailelis iš vidurio kaimo.

Deividas šyptelėjo.

– Aš ir pats truputį sukrėstas, – tarė jis ir mįslingai pažvelgė į tolį. – Keistas atvejis.

Kurį laiką jis trynėsi smakrą ir mąstė. Tada žvilgtelėjo į Kleiną.

– Pranešk man, ką sužinosi.

– Būsi namie?

– Taip. Paskambink, – jis pamojo ranka ir išėjo.

Neilgai trukus buvo atvežta įranga, ir Kleinas, nuskausminęs Reganos nugaros plotą novokainu, Kris ir Šaronai stebint, ištraukė stuburo skysčio, žiūrėdamas į manometrą.

– Spaudimas normalus, – sumurmėjo jis.

Baigęs darbą jis priėjo prie lango pažiūrėti, ar skystis skaidrus, ar drumzlinas.

Jis buvo skaidrus.

Kleinas atsargiai įdėjo vamzdelius į savo krepšį.

– Nemanau, kad taip bus, – tarė Kleinas moterims, – bet jei ji atsibus vidury nakties ir ims judėti, jums prireiks seselės, kad suleistų raminamųjų.

– Ar aš pati negaliu to padaryti? – susirūpinusi paklausė Kris.

– O kodėl ne seselė?

Ji nenorėjo prasitarti nepasitikinti gydytojais ir seselėmis.

– Verčiau aš pati tai padarysiu, – tarė ji. – Galima?

– Injekcijos – sudėtingas dalykas, – atsakė jis. – Kiekvienas oro burbuliukas yra labai pavojingas.

– Aš žinau, kaip tai daryti, – įsiterpė Šarona. – Mano mama Oregone turėjo prieglaudos namus.

– Ak, Šarona, tu tai padarysi? Tu pasiliksi čia šiąnakt? – paklausė ją Kris.

– Ir dar, – tarė Kleinas, – jai gali prireikti intraveninio maitinimo, priklausomai nuo to, kokia ji atsibus.

– Ar galėtumėt mane pamokyti, kaip tai daryti? – susijaudinusi paprašė Kris.

Jis linktelėjo.

– Taip, galiu.

Jis išrašė receptą tirpiam torazinui, vienkartiniams švirkštams ir padavė jį Kris.

– Tuojau pat nusipirkite.

Kris perdavė jį Šaronai.

– Brangioji, padaryk tai už mane, gerai? Tik paskambink ir paprašyk, kad jie atvežtų. Aš norėčiau eiti su gydytoju ir pažiūrėti į testus... Jūs neprieštaraujat? – paklausė ji gydytoją.

Kleinas pažvelgė į jos išvargusias akis, sugavo jos sumišusį ir bejėgį žvilgsnį. Jis linktelėjo.

– Aš žinau, kaip jūs jaučiatės, – švelniai nusišypsojo jis. – Aš lygiai taip pat jaučiuosi, kai šneku su mechaniku apie savo automobilį.

Jie išėjo iš namų lygiai aštuoniolika minučių po šešių.

Roslino medicinos pastato laboratorijoje Kleinas darė daugybę testų. Iš pradžių jis išanalizavo proteino kiekį.

Normalus.

Tada kraujo kūnelių skaičių.

– Per daug raudonųjų, – paaiškino Kleinas, – reiškia kraujavimą. Per daug baltųjų reiškia infekciją.

Jis ypač tikėjosi aptikti grybelinę infekciją, kuri dažnai sukelia nuolatinį keistą elgesį. Ir vėl niekas nepasitvirtino.

Pagaliau Kleinas išanalizavo cukraus kiekį.

– Na ir kas? – pasidomėjo Kris.

– Stuburo cukrus, – paaiškino jis jai, – turėtų sudaryti du trečdalius viso kraujo cukraus kiekio. Kiekvienas ryškesnis nukrypimas nuo šio santykio reikštų ligą, kai bakterijos valgo cukrų stuburo skystyje. O jei taip, jos ir gali būti šių simptomų priežastis.

Bet jam nepasisekė jų rasti.

Kris papurtė galvą ir sudėjo rankas ant krūtinės.

– Na štai, žmoneliai, ir priėjome, – šaltai suniurnėjo ji.

Kurį laiką Kleinas mąstė. Paskui pasisuko ir pažvelgė į Kris.

– Ar jūs namie laikote narkotikų? – paklausė jis.

– Ką?

– Amfetamino? LSD?

– O ne, ne. Klausykite, tikrai nieko panašaus.

Jis linktelėjo ir žvelgė į savo batus, paskui pakėlė galvą.

– Misis Makneil, man atrodo, kad laikas pas psichiatrą.

Ji buvo namie lygiai dvidešimt viena minutė po septynių.

Sustojo prie durų ir šūktelėjo:

– Šarona?

Šaronos nebuvo.

Kris užkopė į Reganos miegamąjį. Vis dar giliai miega. Net patalynė nejuda. Kris pastebėjo, kad langas plačiai atidarytas. Šlapimo kvapas. *Tikriausiai Šarona atidarė jį, kad išsivėdintų,* pagalvojo ji ir uždarė langą. *Kur ji išėjo?*

Kris nusileido laiptais ir sutiko įeinančią Vili.

– Sveika, Vili, kas linksmo šiandien?

– Pirkiniai. Filmai.

– Kur Karlas?

Vili skėstelėjo rankomis.

– Šį kartą jis leido man pažiūrėti „The Beatles" filmą. Vienai.

– Ir gerai padarė.

Vili pergalingai iškėlė du pirštus, sudėjusi juos V raide. Buvo penkios po pusės aštuonių.

Minutę po aštuonių, tuo metu, kai Kris savo kabinete telefonu kalbėjosi su agentu, Šarona įėjo pro duris su keliais paketais rankose ir padėjo juos ant kėdės.

– Kur tu buvai? – paklausė Kris, baigusi pokalbį.

– Ką, jis nepasakė?

– *Kas* nepasakė?

– Burkas. Jo čia nėra? Kur jis?

– Jis buvo čia?

– Tu nori pasakyti, kad jo nebuvo, kai grįžai namo?

– Klausyk, pradėk nuo pradžių, – tarė Kris.

– Ot, velnias, – purtydama galvą priekaištavo Šarona. – Neprisiskambinau jokiam vaistininkui, todėl kai atėjo Burkas, aš pagalvojau, kad jis gali pabūti čia su Regana, kol aš gausiu torazino, – ji patraukė pečiais. – Aš turėjau žinoti.

– Taip, turėjai. Ir ką tu nupirkai?

– Kadangi aš pamaniau, kad turiu laiko, nuėjau ir nupirkau jos lovai guminę ištraukiamą paklodę, – ji parodė ją.

– Tu valgei?

– Ne, aš pagalvojau, kad vėliau susitepsiu sumuštinį. Tu norėtum?

– Gera mintis. Eime pavalgyti.

– Ką parodė testai? – paklausė Šarona, kai jos lėtai ėjo į virtuvę.

– Absoliučiai nieko. Visi neigiami. Man reikės rasti jai psichiatrą, – paaiškino Kris.

Po sumuštinių ir kavos Šarona parodė Kris, kaip leisti vaistus.

– Pagrindiniai du dalykai, – aiškino ji, – yra įsitikinti, kad nėra jokių oro burbuliukų ir kad nepataikei į veną. Matai, reikia truputį ištraukti, štai šitaip, – demonstravo ji, – ir pažiūrėti, ar švirkšte nėra kraujo.

Kurį laiką Kris pasipraktikavo su greipfrutu ir įgavo gero patyrimo. Vėliau, dvidešimt aštuonios po devynių, suskambėjo durų skambutis. Vili atidarė duris. Tai buvo Karlas. Praeidamas pro virtuvę, jis pasisveikino linkteldamas galvą ir pasakė, kad užmiršo pasiimti raktą.

– Negaliu tuo patikėti, – tarė Kris Šaronai. – Tai pirmas kartas, kai jis ką nors pamiršo.

Jie praleido vakarą žiūrėdami televizorių.

Keturiasdešimt šešios po vienuolikos suskambo telefonas. Kris pakėlė ragelį. Jaunasis antros dalies režisierius. Jo balsas buvo niūrus.

– Kris, ar girdėjai naujieną?

– Ne, o ką?

– Bloga naujiena.

– Kas? – paklausė ji.

– Burkas žuvo.

Jis buvo girtas. Jis užkliuvo. Jis nusirito stačiais laiptais, esančiais už jos namo, iki pat apačios, kur M gatvėje praeivis matė,

kaip jis tamsoje ilgai vertėsi kūliavirsčiais. Perlaužtas kaklas. Kruvina, šiurpi scena; jo paskutinė scena.

Ragelis iškrito Kris iš rankų; ji tyliai verkė, vos laikėsi ant kojų. Šarona pribėgo ir sugavo ją, prilaikė, padėjo ragelį ir nuvedė Kris prie sofos.

– Burkas negyvas, – sukūkčiojo Kris.

– O, Dieve! – sukliko Šarona. – Kas jam atsitiko?

Tačiau Kris negalėjo kalbėti. Ji verkė.

Paskui, vėliau, jos kalbėjosi. Ilgas valandas. Jos kalbėjosi. Kris gėrė. Prisiminimai apie Deningsą. Tai juokėsi, tai verkė. „O, Dieve, – kartojo ji, – vargšas Burkas... vargšas Burkas..."

Jos mirties sapnas grįžo pas ją.

Truputį po pusės šešių ryto Kris paniurusi stovėjo prie baro, pasirėmusi alkūnėmis, nuleidusi galvą, liūdnomis akimis. Ji laukė, kol Šarona grįš iš virtuvės su ledų padėklu.

Išgirdo ją ateinant.

– Aš vis dar negaliu patikėti, – atsiduso Šarona, įeidama į kabinetą.

Kris pažvelgė jos pusėn ir suakmenėjo.

Ropodama kaip voras, išlenkta it lankas nugara, galva beveik liesdama žemę, už Šaronos nugaros slinko Regana. Jos liežuvis tai išlįsdavo, tai dingdavo burnoje, iš jos sklido gyvatės šnypštimas.

– Šarona? – sustingusi ir vis žiūrėdama į Reganą tarė Kris.

Šarona sustojo. Regana taip pat, Šarona pasisuko ir nieko nepamatė. Ir tada sukliko, pajutusi Reganos liežuvį prisiliečiant prie jos kulkšnies.

Kris išbalo.

– Paskambink tam gydytojui ir išversk jį iš lovos. Tuojau pat!

Kur tik Šarona ėjo, Regana sekė iš paskos.

4

Penktadienis, balandžio dvidešimt devintoji. Kol Kris laukė koridoriuje prie miegamojo durų, daktaras Kleinas ir garsus neuropsichiatras apžiūrinėjo Reganą.

Gydytojai jau tyrė ją visą pusvalandį. Siautėjimas. Blaškymasis. Plaukų rovimas. Kartais ji išsiviepdavo ir prispausdavo rankas prie ausų lyg slėpdama staigų ir negirdimą triukšmą. Ji nešvankiai keikėsi. Klykė iš skausmo. Pagaliau apsivertė kniūpsčia ir pritraukė kojas prie pilvo. Šnekėjo kažką beprasmiška.

Psichiatras nusivedė Kleiną toliau nuo lovos.

– Suleiskime jai raminamųjų, – sušnibždėjo jis. – Galbūt aš galėsiu pakalbėti su ja.

Gydytojas linktelėjo ir paruošė penkiasdešimties miligramų torazino injekciją. Tačiau gydytojams priėjus prie lovos, Regana, atrodo, pajuto juos, greitai apsivertė ir, kai psichiatras bandė palaikyti ją, ėmė pašėlusiai ir piktdžiugiškai klykti. Kandžiojosi. Spardėsi. Neprisileido jo. Tik pakvietę Karlą, jie sugebėjo šiaip taip prilaikyti ją, kad Kleinas galėtų suleistų vaistus.

Dozės neužteko. Buvo suleista dar penkiasdešimt miligramų. Jie laukė.

Regana tapo paklusni. Vėliau mieguista. Paskui staiga sumišusi pažvelgė į gydytojus.

– Kur mama? Aš *noriu* pas mamą! – suverkšleno ji.

Neuropsichiatrui linktelėjus, Kleinas nuėjo pakviesti Kris.

– Tavo mama tuoj ateis, vaikeli, – tarė jai psichiatras. Jis atsisėdo ant lovos ir paglostė jai galvą. – Viskas gerai, brangioji, viskas gerai, aš esu gydytojas.

– Kur mama? – verkė Regana.

– Ji jau ateina. Vaikeli, tau skauda?

Ji linktelėjo, ašaros bėgo upeliais.

– Kur?

– Visur! – kūkčiojo Regana. – Visur skauda!

– Vaikeli mano!

– *Mamyte!*

Kris įbėgo į miegamąjį ir apkabino ją. Pabučiavo. Ramino ir guodė ją. Paskui Kris pati ėmė verkti.

– Regi, tai tu! Tai vėl tikrai tu!

– Mama, jis mušė mane! – šnarpštė Regana. – Priversk jį manęs nemušti! Gerai?

Kurį laiką Kris sumišusi žvelgė į ją, tada maldaujamai pažvelgė į gydytojus.

– Mes suleidome daug raminamųjų, – švelniai tarė psichiatras.

– Jūs norite pasakyti?..

Jis pertarė ją.

– Tuoj pažiūrėsime, – gydytojas pasisuko į Regana. – Brangioji, tu gali pasakyti, kas tau atsitiko?

– *Nežinau,* – atsakė ji. – Aš nežinau, kodėl jis taip daro, – ašaros bėgo jai iš akių. – Anksčiau jis visuomet buvo mano draugas.

– Kas toks?

– Kapitonas Haudis! O vėliau lyg kažkas kitas atsidūrė manyje. Vertė mane taip elgtis!

– Kapitonas Haudis?

– Aš nežinau!

– Bet asmuo?

Ji linktelėjo.

– Kas?

– Aš *nežinau*!

– Gerai, Regana, pabandykime pažaisti vieną žaidimą, – jis įsikišo ranką į kišenę ir ištraukė iš jos blizgantį daikčiuką, pri-

tvirtintą prie ilgos sidabrinės grandinėlės. – Ar matei kokį nors filmą, kuriame kas nors yra užhipnotizuojamas?

Ji linktelėjo.

– Na, aš esu hipnotizuotojas. Taip! Aš nuolat hipnotizuoju žmones. Žinoma, jei jie sutinka. Aš manau, Regana, jei aš užhipnotizuosiu tave, padėčiau tau pasveikti. Taip, tas žmogus išeis iš tavęs lauk. Ar nori būti užhipnotizuota? Žiūrėk, tavo mama yra čia, šalia tavęs.

Regana klausiamai pažvelgė į mamą.

– Sutik, vaikeli, sutik, – ragino Kris. – Pabandykime.

Regana pasisuko į psichiatrą ir linktelėjo.

– Gerai, – švelniai tarė ji, – tik labai trumpai.

Psichiatras šyptelėjo ir staiga pasisuko išgirdęs dūžtančio indo garsą už nugaros. Graži vaza, stovėjusi ant komodos, kur daktaras Kleinas buvo padėjęs ranką, nukrito ir sudužo į šipulius. Daktaras sumišęs pažvelgė į savo ranką, paskui į šukes ir pasilenkęs ėmė jas rinkti.

– Nekreipkite dėmesio, daktare, Vili surinks, – tarė jam Kris.

– Semai, uždarykite šias langines, – paprašė psichiatras. – Ir užtraukite užuolaidas.

Kai kambaryje pasidarė tamsu, psichiatras pirštų galais suėmė grandinėlę ir iš lėto pradėjo pirmyn atgal siūbuoti blizgutį. Jis apšvietė jį siauru prožektoriaus spinduliu. Blizgutis suspindėjo. Jis iš lėto ėmė sakyti hipnotinį ritualą:

– Žiūrėk čia, Regana, nenuleisk akių, ir netrukus tavo vokai ims sunkėti, sunkėti...

Po minutėlės ją jau apėmė transas.

– Labai įtaigi, – sumurmėjo psichiatras. Tada jis tarė mergaitei: – Regana, tau patogu?

– Taip, – jos balsas skambėjo švelniai ir tyliai.

– Regana, kiek tau metų?

– Dvylika.

– Ar tavyje kas nors yra?

– Kartais.

– Kada?

– Įvairiai.

– Tai asmuo?

– Taip.

– Kas jis?

– Nežinau.

– Kapitonas Haudis?

– Nežinau.

– Žmogus?

– Nežinau.

– Bet jis yra tavyje?

– Kartais.

– Dabar?

– Nežinau.

– Jei aš jo paklausiu, tu leisi jam atsakyti?

– Ne!

– Kodėl ne?

– Aš bijau.

– Ko?

– Nežinau.

– Regana, jei jis pakalbės su manimi, aš manau, kad jis išeis iš tavęs. Ar tu nori, kad jis išeitų iš tavęs?

– Taip.

– Tada leisk jam kalbėti. Tu leisi jam kalbėti?

Pauzė. Paskui:

– Taip.

– Dabar aš kalbu su asmeniu Reganoje, – tvirtai tarė psichiatras. – Jei tu esi ten, tu taip pat esi užhipnotizuotas ir turi atsakyti į visus mano klausimus, – kurį laiką jis patylėjo, leisdamas įtaigai įsisunkti į jos kraują. Tada pakartojo: – Jei tu esi ten, tu esi užhipnotizuotas ir privalai atsakyti į visus mano klausimus. Dabar atsakyk: ar tu esi ten?

Tyla. Staiga atsitiko kažkas neįtikėtina: iš Reganos burnos padvelkė bjaurus kvapas. Jis buvo toks stiprus, kad lyg srovė plūstelėjo į psichiatrą, stovėjusį daugiau kaip per pusmetrį nuo jos. Jis apšvietė prožektoriumi Reganos veidą.

Kris užgniaužė kvapą. Jos dukters bruožai šlykščiai keitėsi: lūpos išsitempė į priešingas puses, ištinęs, ilgas lyg vilko liežuvis išlindo iš burnos.

– O, Dieve, – sušnibždėjo Kris.

– Tu – asmuo Reganoje? – paklausė psichiatras.

Ji linktelėjo.

– Kas tu?

– Sakeinuseša, – atsakė ji gomuriniu balsu.

– Tai tavo vardas?

Ji linktelėjo

– Tu – žmogus?

– Piat, – atsakė ji.

– Tu atsakei?

– Piat.

– Jei tai reiškia „taip“, linktelk galvą.

Ji linktelėjo.

– Tu kalbi svetima kalba?

– Piat.

– Iš kur tu atsiradai?

– Oveid.

– Tu sakai, kad atsiradai iš veido?

– Oveidšiuadaristašaen.

Kurį laiką psichiatras svarstė, paskui nutarė panaudoti kitą būdą.

– Dabar, kai aš pateiksiu klausimą, tu atsakysi judindama galvą: linktelėjimas reikš „taip“, papurtymas – „ne“. Tu supratai?

Regana linktelėjo.

– Ar tavo atsakymai turi prasmę? – paklausė jis.

Taip.

– Tu kas nors, ką Regana pažinojo?

Ne.

– Ką ji pažįsta?

Ne.

– Tu kas nors, ką ji išgalvojo?

Ne.

– Tu realus?

Taip.

– Reganos dalis?

Ne.

– Ar kada nors buvai Reganos dalimi?

Ne.

– Tau ji patinka?

Ne.

– Nepatinka?

Taip.

– Tu nekenti jos?

Taip.

– Dėl kažko, ką ji padarė?

Taip.

– Tu kaltini ją dėl tėvų skyrybų?

Ne.

– Tai turi kokį nors ryšį su jos tėvais?

Ne.

– Su draugu?

Ne.

– Bet tu nekenti jos?

Taip.

– Tu baudi ją?

Taip.

– Tu nori sužaloti ją?

Taip.

– Užmušti ją?

Taip.

– Jei ji mirs, tu taip pat mirsi?

Ne.

Atsakymai kėlė baimę ir jis susimąstęs nuleido akis. Susilpnėjus jo įtakai, lovos spyruoklės sugirgždėjo. Duslioje tyloje Reganos kvėpavimas gergždė lyg supuvusios, dvokiančios dumplės. Visai šalia ir kartu taip toli. Tolimas blogis.

Psichiatras vėl pažvelgė į bjauriai iškreiptą veidą. Jo akyse suspindo abejonė.

– Ar yra kas nors, ką ji galėtų padaryti, kad tu išeitum iš jos?

Taip.

– Tu gali pasakyti, ką ji turi padaryti?

Taip.

– Tu pasakysi?

Ne.

– Bet...

Staiga psichiatrui nuo skausmo užgniaužė kvapą. Jis pajuto, kad Regana savo ranka kaip žnyplėmis suspaudė jo kiaušinius.

Išplėtęs akis jis stengėsi išsilaisvinti. Tačiau negalėjo.

– Semai, Semai, padėk, – sukrankė jis.

Agonija. Beprotnamis.

Kris pažvelgė į jį ir šoko prie šviesos jungiklio.

Pribėgo Kleinas.

Regana atlošusi galvą demoniškai juokėsi, paskui pradėjo staugti kaip vilkas.

Kris užčiuopė jungiklį. Įjungė šviesą. Pamatė lėtai besisukantį siaubo filmą: Regana ir gydytojai raitėsi lovoje, susipynusiomis rankomis ir kojomis, veiduose spindėjo kovos įkarštis, atodūsiai ir keiksmai, kaukimas ir lojimas, ir šlykštus kvatojimas. Reganos kriuksėjimas. Reganos žvengimas. Netrukus filmo greitis padidėjo, ir lovos rėmai ėmė drebėti, vėliau blaškytis į šonus, ir tuo metu Kris pamatė, kaip jos dukters akys apsivertė, ir tarsi iš pačios kraujuojančios širdies išsiliejo siaubingas ir veriamas klyksmas.

Kris suklupo ir neteko sąmonės. Kažkas neapsakomai bloga dingo iš kambario.

Kelias sekundes niekas nejudėjo. Paskui lėtai ir atsargiai gydytojai išsipainiojo ir atsistojo. Jie pažvelgė į Reganą. Bereikšmiu veidu Kleinas patikrino Reganos pulsą. Patenkintas užtraukė antklodę ir linktelėjo kitiems. Jie išėjo iš kambario ir nusileido į kabinetą.

Kurį laiką visi tylėjo. Kris sėdėjo ant sofos. Kleinas ir psichiatras – ant kėdžių priešais ją. Psichiatras buvo liūdnai susimąstęs, kramtė lūpą ir žiūrėjo į kavos staliuką; tada atsiduso ir pažvelgė į Kris. Ji nukreipė savo bereikšmį žvilgsnį į jo akis.

– Kokia velniava čia darosi? – paklausė gedulingu, svetimu balsu.

– Jūs supratote kalbą, kuria ji šnekėjo? – paklausė jis.

Kris papurtė galvą.

– Jūs tikinti?

– Ne.

– O jūsų duktė?

– Ne.

Psichiatras pateikė nemaža klausimų, susijusių su Reganos psichologija. Pagaliau, baigęs klausinėti, jis atrodė visiškai sumišęs.

– Kas jai yra? – paklausė jį Kris, išbalusiais pirštais gniaužydama suglamžytą nosinę. – Kas jai?

– Na, tai labai sudėtinga, – išsisukinėjo psichiatras. – Ir tiesą sakant, būtų labai neatsakinga pareikšti kokią nors diagnozę po tokio trumpo tyrimo.

– Bet jūs turite kokią mintį? – neatstojo Kris.

Psichiatras atsiduso ir parėmė ranka kaktą.

– Aš žinau, kad jūs labai nerimaujate, todėl paminėsiu keletą pirmų įspūdžių.

Kris palinko į priekį ir įtemptai linkčiojo. Jos pirštai nervingai spaudė nosinę, skaičiuodami pakraščio dygsnelius, lyg jie būtų buvę susiraukšlėję lininio rožinio karoliukai.

– Pirmiausia, – tarė jis, – labai neįtikima, kad ji apsimetinėtų.

Kleinas pritariamai linktelėjo.

– Mes taip manome dėl *keleto* priežasčių, – tęsė psichiatras. – Pavyzdžiui, nenormalūs ir skausmingi išnirimai, o tuo labiau – jos bruožų pasikeitimas, kai mes kalbėjome su vadinamuoju asmeniu, kuris, kaip ji mano, yra joje. Matote, toks fizinis efektas neįvyktų, jei ji netikėtų tuo asmeniu. Jūs mane suprantate?

– Manau, kad taip, – atsakė Kris, žaibuodama sutrikusiomis akimis. – Tačiau aš nesuprantu vieno dalyko – iš kur tas

asmuo *atsirado?* Aš turiu galvoje, kad daug kartų girdėjau apie „skilusią asmenybę", bet niekados nežinojau paaiškinimo.

– Na, niekas ir nežino, misis Makneil. Mes remiamės koncepcija *sąmonė – protas – asmenybė,* bet mes nežinome, ką iš tikrųjų šios sąvokos reiškia, – jis papurtė galvą. – Nežinome. Visiškai nežinome. Taigi kai aš imu kalbėti apie susidvejinusią ar skilusią asmenybę, aš galiu remtis tik keliomis teorijomis, kurios iškelia daugiau klausimų negu duoda atsakymų. Froidas manė, kad tam tikros idėjos ir jausmai yra kažkaip nuslopinami sąmoningo proto, bet išlieka gyvi žmogaus pasąmonėje; faktiškai jie išlieka gan stiprūs ir siekia išraiškos būdų per įvairius psichinius simptomus. Ir kai ši nuslopinta, arba atsilaisvinusi materija – kai žodis „atsilaisvinusi" reiškia atitrūkimą nuo sąmonės jėgos srauto, kai šis materijos tipas tampa ganėtinai stiprus arba kai subjekto asmenybė yra sutrikdyta ir silpna, tada gali pasireikšti šizofreninė psichozė. O tai nėra tas pats, – perspėjo jis, – kas *susidvejinusi* asmenybė. Šizofrenija reiškia asmenybės *suardymą.* Bet kai atsilaisvinusi materija yra ganėtinai stipri kažkaip susijungti arba organizuotis individo pasąmonėje – tada, kaip jau yra žinoma, ji gali funkcionuoti savarankiškai kaip atskira asmenybė; užvaldyti kūno funkcijas.

Jis stabtelėjo atsikvėpti. Kris atidžiai klausėsi, todėl jis tęsė toliau.

– Tai viena teorija. Yra kelios kitos, kurios apima ketinimus pasprukti į nežinomybę; pasprukti nuo kokio nors konflikto arba emocinės problemos. Grįžtant prie Reganos, anksčiau ji neturėjo jokių šizofrenijos priepuolių, o EEG neparodė smegenų bangų modelio, būdingo šiai ligai. Todėl aš linkęs atmesti šizofreniją. Mums tada lieka plati isterijos sritis.

– Kurioje aš gyvenau visą praeitą savaitę, – šaltai sumurmėjo Kris.

Susirūpinęs psichiatras šyptelėjo.

– Isterija, – tarė jis, – yra neurozės forma, kurioje emociniai negalavimai virsta kūno sutrikimais. Kai kurioms jos formoms būdingas atsiskyrimas. Pavyzdžiui, psichastenijos atveju individas sąmoningai nebekontroliuoja savo veiksmų, bet jis mato savo veiksmus ir priskiria juos kam nors kitam. Tačiau jo supratimas apie antrąją asmenybę yra labai miglotas, o Reganos atveju to nėra. Taigi mes susiduriame su tuo, ką Froidas vadino isterijos „pavirtimo" forma. Ji išauga iš nesąmoningo kaltės ir reikalavimo būti nubaustam jausmo. Čia atsiskyrimas ar net susidvejinusi asmenybė yra pagrindinis bruožas. Sindromas gali apimti ir epileptoidines konvulsijas, haliucinacijas, nenormalų motorinio nervo sujaudinimą.

– Tai labai panašu į Reganą, – liūdnai pareiškė Kris. – Kaip jūs manote? Na, išskyrus kaltės jausmą. *Už ką* ji turėtų jaustis kalta?

– Atsakymas bus banalus, – tarė psichiatras, – tai gali būti skyrybos. Vaikai dažnai jaučia, kad būtent *jie* yra atstumti, ir prisiima visą atsakomybę už vieno iš tėvų išėjimą sau. Jūsų dukters atveju yra pagrindo manyti, kad tai *gali* būti priežastimi. Aš turiu galvoje stiprią depresiją ir mintis apie žmonių mirtį – tanatofobiją. Vaikų ligos atveju tai visuomet sukelia kaltės jausmą, susijusį su šeimyniniu stresu, dažniausiai su baime prarasti vieną iš tėvų. Ji perauga į įniršį ir intensyvų beprasmiškumo pojūtį. Be to, šio isterijos tipo kaltė nebūtinai turi būti žinoma sąmonei. Tai gali būti kaltė, kurią mes vadiname „laisvai plaukiančia", bendra kaltė, kuri nėra su niekuo susijusi, – užbaigė jis.

Kris papurtė galvą.

– Aš visai susipainiojau, – sumurmėjo ji. – Aš noriu žinoti, iš kur ši nauja asmenybė atsirado?

– Ir vėl galima tik spėlioti, – atsakė jis, – tik spėlioti, bet turint omenyje, kad tai atsiskyrimo isterija, išauganti iš kaltės, ši antra asmenybė paprasčiausiai yra tarpininkas, vykdantis bausmę. Matote, jei pati Regana viską darytų, tai reikštų, kad ji pripažįsta kaltę. Bet ji nori išvengti šio prisipažinimo. Todėl tai – antra asmenybė.

– Ir jūs manote, kad čia ir yra jos liga?

– Aš jau sakiau, kad nežinau, – vis dar išsisukinėjo psichiatras. Atrodė, kad jis taip atsargiai rankioja žodžius, kaip atsargiai žengia žmogus samanomis apaugusiais akmenimis per upelį. – Reganos amžiaus vaikui visai nebūdinga gebėti sujungti ir organizuoti naujos asmenybės komponentus. Ir tam tikri kiti dalykai yra labai painūs. Pavyzdžiui, jos gebėjimas žaisti su planšete spiritizmo seansams rodo ypatingą įtaigumą. Ir tiesą sakant, aš negalėjau jos visiškai užhipnotizuoti, – jis patraukė pečiais. – Na galbūt ji priešinosi. Bet tikrai nuostabus yra naujos asmenybės neabejotinai ankstyvas susiformavimas, – pažymėjo jis. – Ši asmenybė visiškai nėra dvylikametė. Ji yra gerokai vyresnė. Ir ši kalba, kuria ji šnekėjo... – jis žvelgė į kilimėlį priešais židinį ir susimąstęs kramtė apatinę lūpą. – Žinoma, esama panašios būklės, bet mes mažai žinome apie ją: somnambulizmo forma, kai subjektas staiga įgyja žinių ir gebėjimų, kurių jis niekada neturėjo – ir antrosios asmenybės tikslas yra pirmosios sunaikinimas. Tačiau...

Psichiatras staiga pažvelgė į Kris.

– Tai yra labai sudėtinga, – tarė jis, – ir aš viską baisiai supaprastinau.

– Taigi kokia yra žemutinė riba? – paklausė Kris.

– Šiuo metu, – tarė jis jai, – sunku pasakyti. Reikia intensyvių tyrimų, ekspertų grupės, dviejų ar trijų savaičių tyrimų klinikoje, sakykime, Berindžerio klinikoje Deitone.

Kris nukreipė akis.

– Tai neįmanoma?

– Ne, įmanoma, – atsiduso ji. – Aš tik praradau Viltį, ir viskas.

– Nesupratau?

– Tai mano tragedija.

Psichiatras paskambino į Berindžerio kliniką iš Kris kabineto. Jie sutiko priimti Reganą kitą dieną.

Gydytojai išėjo.

Skausmas skverbėsi į Kris širdį: ji prisiminė Deningsą, prisiminė mirtį ir šilumą, tuštumą ir neapsakomą vienatvę, ir tylą, tamsą po žeme, kur niekas nejuda, niekas niekas... Ji pravirko. *Per daug... per daug.* Paskui susitvardė ir ėmė krautis daiktus.

Karlas pasirodė tada, kai ji stovėjo savo miegamajame rinkdamasi maskuojantį peruką, kurį užsidės važiuodama į Deitoną. Jis pasakė jai, kad kažkas nori susitikti su ja.

– Kas?

– Seklys.

– Ir jis nori susitikti su *manimi?*

Jis linktelėjo. Tada padavė jai vizitinę kortelę. Ji pažvelgė į ją. VILJAMAS F. KINDERMANAS, SEKLYS LEITENANTAS; o apatiniame kairiame kampe toks užrašas: *Žmogžudysčių skyrius.* Kortelė buvo atspausdinta įmantriu iškiliu senovišku šriftu, kurį galėjo pasirinkti antikvarinių daiktų pirklys.

Kažką įtarusi Kris pakėlė akis nuo kortelės.

– Ar jis neturi su savimi kokio daikto, kuriame galėtų būti koks scenarijus? Pavyzdžiui, kokio nors didelio voko ar kažko panašaus?

Kris buvo nusprendusi, kad pasaulyje nėra nė vieno žmogaus, kuris nebūtų parašęs romano ar scenarijaus arba galvoje neturėtų vieno iš jų ar abiejų ir nebūtų užkišęs jų į stalčių ar smegenų kojinę. Atrodo, ji traukia tokius žmones – kaip gėrimas traukia kunigus.

Tačiau Karlas papurtė galvą. Kris iškart susidomėjo ir nusileido laiptais. Burkas? Ar tai susiję su Burku?

Vyriškis susikūprinęs stovėjo prieškambaryje ir trumpais, storais pirštais stipriai spaudė minkštos ir suglamžytos kepurės kraštą. Apkūnus. 44–46 metų. Pilni, muilu nublizginti žandai. Susiglamžiusios, nudribusios, ranka sulygintos kelnės juokingai nederėjo rūpestingai maitinamam kūnui. Pilkas, vilnonis, senamadiškas paltas laisvai kabojo ant pečių, jo drėgnos, rudos, gilios akys kartais sužvairuodavo. Jis sunkiai, astmiškai kvėpavo. Kris priėjo artyn. Seklys išvargusiai ir kažkaip tėviškai ištiesė ranką ir prabilo kimiu balsu.

– Aš atpažinčiau šį veidą *kiekvienoje* įtariamųjų eilėje, misis Makneil.

– Aš jau esu *šioje* eilėje? – paklausė Kris, draugiškai paimdama jo ranką.

– O, Viešpatie, ne, – tarė jis, ranka pliaukštelėdamas per kaktą, lyg ant jos būtų tupėjus musė.

Jis užmerkė akis ir palenkė galvą, antrą ranką laisvai padėjęs ant pilvo. Kris tikėjosi „Neduok Dieve“, bet seklys tarė:

– Ne, tai senos tvarkos formalumai, – patikino jis. – Formalumai. Jūs užsiėmusi? Rytoj. Aš užeisiu rytoj.

Jis pasisuko lyg ketindamas išeiti, bet Kris neramiai tarė:

– Dėl Burko? Burko Deningso?

Seklio nerūpestingas laisvumas vertė Kris labiau įsitempti.

– Apmaudu. Kaip apmaudu, – sušnopavo seklys, nuleidęs akis ir purtydamas galvą.

– Jis buvo *nužudytas?* – sukrėsta paklausė Kris. – Jūs dėl to ir atėjote čia? Jis buvo nužudytas? Taip?

– Ne, ne, ne, tai tik formalumai, – pakartojo jis, – formalumai. Žinote, toks svarbus žmogus. Mes negalime jo taip palikti, – gynėsi jis beviltišku žvilgsniu. – Mažiausiai vieną ar du klausimus. Jis nukrito? Jis buvo nustumtas? – klausdamas jis lingavo galvą į šonus ir mojavo ranka. Paskui patraukė pečiais ir kimiai sušnibždėjo: – Kas žino?

– Jis buvo *apiplėštas?*

– Ne, neapiplėštas, misis Makneil, jis nebuvo apiplėštas, bet kam reikia motyvų šiais laikais? – jo rankos nuolat judėjo, lyg nulėpusi pirštinė, judinama lėlių aktoriaus pirštų. – Šiandien, misis Makneil, motyvas žudikui yra tik našta, bauginama priemonė, – jis papurtė galvą. – Narkotikai, narkotikai, – vaitojo jis. – Narkotikai kalti. LSD.

Jis pažvelgė į Kris ir barkštelėjo pirštų galiukais sau į krūtinę.

– Patikėkite manimi, aš pats tėvas, ir kai matau, kas aplinkui darosi, man širdis plyšta. Jūs turite vaikų?

– Taip, vieną.

– Sūnų?

– Dukterį.

– Na...

– Klausykite, eime į kabinetą, – sumišusi pertarė Kris ir pasitraukė, duodama jam kelią. Ji visiškai neteko kantrybės.

– Misis Makneil, ar aš galėčiau jus šio to paprašyti?

Ji pasisuko ir suvargusi pagalvojo, kad jis paprašys jos autografo savo vaikams. Jie niekada neprašydavo sau. Visuomet savo vaikams.

– Žinoma, – tarė ji.

– Mano skrandis, – vyptelėjo jis. – Gal jūs turite mineralinio vandens? Aš nenoriu jūsų trukdyti, nesvarbu. Nenoriu jūsų varginti.

– Tai nesudarys jokių sunkumų, – atsiduso ji. – Prisėskite kabinete, – ji parodė į kabinetą, apsisuko ir nuėjo į virtuvę. – Man atrodo, šaldytuve yra vienas butelis.

– Ne, aš eisiu į virtuvę, – tarė jis sekdamas paskui. – Nenoriu sukelti rūpesčių.

– Jokių rūpesčių nėra.

– Ne, jūs tikrai užsiėmusi. Jūs turite vaikų? – paklausė jis. – Ach taip, dukterį, jūs jau sakėte, taip. Vienturtė?

– Vienturtė.

– Kiek metų?

– Sukako dvylika.

– Tada jums nėra ko jaudintis, – tyliai kalbėjo jis. – Ne dabar. Vėliau, vėliau saugokite, – jis purtė galvą. Kris pastebėjo, kad jis eina krypuodamas. – Matant šį šleikštulį kiekvieną dieną, – tęsė jis, – tai neįtikėtina! Baisu! Beprotiška. Žinote, prieš porą dienų – ar savaičių, užmiršau – aš pažvelgiau į savo žmoną ir pasakiau, kad pasaulis, *visas pasaulis* išgyvena didžiulę nervų krizę. Visas. Visas pasaulis, – jis bandė apkabinti rankomis visą pasaulį.

Jie įėjo į virtuvę, kur Karlas šveitė orkaitę. Jis nei pasisuko, nei atkreipė dėmesį į jų įėjimą.

– Viskas taip netikėta, – kimiai tarė seklys, kai Kris atidarė šaldytuvą. Tačiau jo žvilgsnis nenukrypo nuo Karlo. Kaip ma-

žas paukščiukas iš paskutinių jėgų skrenda per ežerą, liesdamas šaltą vandenį, taip ir jo žvilgsnis greitai ir klausiamai slydo jo nugara, rankomis, kaklu. – Aš sutinku garsią kino žvaigždę, – tęsė jis, – ir paprašau mineralinio vandens. Tik pagalvok.

Kris surado butelį ir ieškojo atidarytuvo.

– Ledo? – paklausė ji.

– Ne, ačiū.

Ji atidarė butelį.

– Pamenate filmą „Angelas", kuriame jūs vaidinote? – tarė jis. – Aš žiūrėjau jį šešis kartus.

– Jeigu jūs ieškote žudiko, – sumurmėjo ji, pildama burbuliuojantį vandenį, – areštuokite prodiuserį ir scenarijaus autorių.

– Oi, ne, ne, jis tikrai nuostabus, tikrai – man jis labai patiko!

– Sėskitės, – ji palinko virš stalo.

– Ačiū, – jis atsisėdo. – Ne, filmas tikrai labai geras, – neatlyžo jis. – Toks jaudinantis. Išskyrus vieną dalyką, – išdrįso jis, – vieną labai mažytę smulkmeną. Oi, ačiū.

Ji pastatė mineralinio stiklinę ir atsisėdo kitoje stalo pusėje, sudėjusi prieš save rankas.

– Vieną labai mažą trūkumą, – lyg atsiprašinėdamas tęsė jis. – Labai mažytį. Ir patikėkite manimi, aš tik mėgėjas. Žinote? Tik žiūrovas. Ką aš galiu žinot? Tačiau man pasirodė, kaip mėgėjui, kad muzikinė partitūra netiko kai kurioms scenoms. Ji buvo per daug įkyri, – jis kalbėjo nuoširdžiai, įsijautęs. – Ji man vis primindavo, kad aš žiūriu filmą. Žinote? Panašiai kaip paskutiniai negyvenimiški filmai. Tokie netikri. Beje, misis Makneil, ar partitūra kartais nebuvo pavogta iš Mendelsono?

Kris lengvai barbeno pirštais į stalą. Keistas seklys. Ko jis taip žvilgčioja į Karlą?

– Aš nežinau, – atsakė ji, – bet man malonu, kad filmas jums patiko. Geriau atsigerkite, – tarė ji, linkteldama mineralinio link. – Jis baigia išsivadėti.

– Taip, žinoma. Aš toks plepys. Atleiskite man.– jis pakėlė stiklinę lyg pasakęs tostą ir išlenkė ją iki dugno, atskyręs mažąjį pirštą nuo kitų. – A, gerai, labai gerai, – atsipūtė jis patenkintas, padėjo stiklinę į šalį ir pažvelgė į Reganos padarytą paukščio skulptūrėlę. Dabar ji buvo centrinis objektas ant stalo, juokingai pakėlusi snapą virš druskos ir pipirų indelių. – Nuostabu, – nusišypsojo jis. – Puiku, – jis pakėlė galvą. – Menininkas?

– Mano duktė, – tarė jam Kris.

– Labai puiku.

– Klausykite, aš labai nemėgstu būti...

– Taip, taip, aš žinau. Aš labai įkyrus. Na, vienas, du klausimai – ir aš išeinu. Tiksliau, vienas klausimas, – jis žvelgė į savo laikrodį lyg skubėdamas į pasimatymą. – Kadangi vargšas misteris Deningsas, – lėtai pradėjo jis, – baigė filmavimą šioje vietovėje, mums įdomu, ar jis galėjo eiti ką nors aplankyti tą naktį. Išskyrus jus, žinoma, jis čia turėjo draugų?

– Jis tą naktį buvo *čia,* – tarė jam Kris.

– Tikrai? – jis išplėtė akis. – Prieš pat mirtį?

– Kada tai atsitiko? – paklausė ji.

– Po septynių penkios.

– Taip. Tikriausiai.

– Na, tada taip ir yra, – jis linktelėjo ir pasisuko ant kėdės lyg rengdamasis atsistoti. – Jis buvo girtas, jis išėjo ir nukrito nuo laiptų. Taip, viskas aišku. Galutinai. Tačiau, dėl paprasčiausio tikslumo, jūs nepasakysite – maždaug kada jis išėjo iš namo?

Jis kapstėsi tiesos link lyg išvargęs viengungis, turguje žnaibantis daržoves. „Kaip jis sugebėjo tapti leitenantu?“ – galvojo Kris.

– Aš nežinau, – atsakė ji, – aš jo nemačiau.

– Nesupratau.

– Na, jis atėjo ir išėjo, kol manęs nebuvo. Aš buvau Rosline, gydytojo kabinete.

– A, suprantu, – linktelėjo jis. – Žinoma. Bet iš kur jūs žinote, kad jis buvo čia?

– Na, Šarona sakė...

– Šarona? – pertarė jis.

– Šarona Spenser. Tai mano sekretorė. Ji buvo čia, kai Burkas užėjo. Ji...

– Jis atėjo pasimatyti su ja? – paklausė jis.

– Ne, su manimi.

– Taip, žinoma. Taip, atleiskite, kad nutraukiau.

– Mano duktė sirgo, ir Šarona paliko jį čia, o pati nubėgo pirkti vaistų. Kai aš grįžau namo, Burko jau nebebuvo.

– Kiek buvo valandų?

– Po septynių penkiolika, gal pusė aštuonių.

– O kada jūs išėjote?

– Turbūt penkiolika po šešių.

– Kada mis Spenser išėjo iš namų?

– Aš nežinau.

– O tuo metu, kai mis Spenser išėjo iš namų ir jūs grįžote, kas dar buvo name, be misterio Deningso ir jūsų dukters?

– Nieko.

– Nieko? Jis paliko ją vieną?

Ji linktelėjo.

– Tarnų nebuvo?

– Ne, Vili ir Karlas buvo...

– Kas jie?

Kris staiga pajuto, kad žemė po jos kojomis ėmė siūbuoti. Ji suprato, kad nerūpestingas pokalbis peraugo į griežtą apklausą.

– Na, Karlas yra čia, – ji linktelėjo galvą, abejingai žvelgdama į tarno nugarą. Vis dar šveičia orkaitę... O Vili – jo žmona, – tęsė ji. – Jie – mano namų prižiūrėtojai – šveičia... Jiedu turėjo laisvą popietę ir, kai grįžau namo, jie dar nebuvo parėję. Vili... – Kris nutilo.

– ...Vili?

– A, nieko, – ji truktelėjo pečiais ir nusuko akis nuo rudos tarno nugaros.

Orkaitė buvo švari, pastebėjo ji. Kodėl Karlas vis dar ją šveičia? Ji paėmė cigaretę. Kindermanas pridegė ją.

– Taigi tik jūsų duktė galėtų žinoti, kada Deningsas išėjo iš namo.

– Tai tikrai buvo nelaimingas atsitikimas?

– Taip, žinoma. Tai tik formalumai, misis Makneil, tik formalumai. Misteris Deningsas nebuvo apiplėštas ir jis neturėjo priešų, bent jau mums žinomų, šioje vietovėje.

Kris akimirksniu metė žvilgsnį į Karlą, bet vėl greitai nukreipė jį į Kindermaną. Pastebėjo? Turbūt ne. Jis čiupinėjo skulptūrėlę.

– Šis paukštelis turi vardą, tik aš negaliu jo sugalvoti. Kažkas, – jis pastebėjo, kad Kris žiūri į jį, ir sutriko. – Atleiskite man, jūs užsiėmusi. Dar minutėlė, ir aš išeinu. Taigi jūsų duktė – ji turėtų žinoti, kada išėjo misteris Deningsas.

– Ne, neturėtų. Jai buvo suleista daug migdomųjų.

– O, Dieve, kaip apmaudu, – jo antakiais nuvilnijo rūpestis. – Tai rimta?

– Taip, bijau, kad taip.

– Galėčiau paklausti?.. – švelniai paklausė jis.

– Mes vis dar nežinome.

– Saugokitės skersvėjų, – rimtai patarė jis.

Kris žvelgė bejausmėmis akimis.

– Skersvėjis žiemą, kai kambaryje karšta, yra stebuklingas kilimas bakterijoms. Taip sakydavo mano mama. Galbūt tai legenda. Galbūt, – jis patraukė pečiais.

– Bet tiesą sakant, man legenda yra kaip meniu prašmatniame Prancūzijos restorane: patrauklus, puikiai užsimaskavęs kaip driežas, kad jo negalėtum suvalgyti, – nuoširdžiai kalbėjo jis.

Kris atsipalaidavo. Gauruotas šuo, apsvaigęs kiūtinantis po laukus, sugrįžo.

– Tai jos, jos kambarys, – jis rodė pirštu į lubas, – su tuo didžiuliu langu, žvelgiančiu žemyn į laiptus?

Kris linktelėjo.

– Laikykite langą uždarytą, ir ji pasveiks.

– Jis visuomet uždarytas ir dar su langinėmis, – tarė Kris, jam kišant ranką į savo vidinę švarko kišenę.

– Ji pasveiks, – pamokomai pakartojo jis. – Tik prisiminkite: „Truputis atsargumo..."

Kris vėl pradėjo barbenti pirštais į stalą.

– Jūs užsiėmusi. Na, mes baigiame. Keletas sakinių dėl formalumų, ir mes baigiame.

Iš švarko kišenės jis išsitraukė suglamžytą mimeografinę aukštosios mokyklos spektaklio „Sirano de Beržerakas" programą ir dabar grabinėjosi švarko kišenėse, išsiėmė apkramtytą antro numerio geltoną pieštuką, kurio galas, atrodo, buvo smailintas žirklių ašmenimis. Jis pasidėjo programą ant stalo, išlygindamas sulenkimus.

– Keletą pavardžių, – pūškavo jis. – Spenser rašoma su „s"?

– Taip, s.

– S, – pakartojo jis, užrašydamas pavardę programos pakraštyje. – O tarnai? Džonas ir Vili?..

– Karlas ir Vili Engstriomai.

– Karlas. Teisingai. Karlas Engstriomas, – jis užrašė pavardes ant tamsios, gausiai prirašytos programos. – Dabar laikas, kuris yra žinomas, – kimiai tarė jis, apversdamas programą ir ieškodamas baltos vietos. – Laikas... Oi, palaukite, aš užmiršau. Taip, tarnai. Kada, jūs sakėte, jie grįžo namo?

– Aš nesakiau, Karlai, kada tu parėjai praeitą vakarą? – sušuko jam Kris.

Šveicaras pasisuko. Jo veidas buvo ramus.

– Lygiai pusę dešimtos, madam.

– Taip, teisingai, tu užmiršai savo raktą. Aš prisimenu, kad pažiūrėjau į laikrodį virtuvėje, kai tu paskambinai.

– Gerą filmą žiūrėjote? – paklausė Karlą seklys. – Aš niekuomet neinu į peržiūras, – paaiškino jis Kris.

Taip mąsto žmonės, žiūrovai.

– Polas Skofildas „Lyre“, – Karlas informavo seklį.

– O, aš mačiau jį. Puikus filmas. Nuostabus.

– Taip, „Crest“ kino teatre, – tęsė Karlas. – Šeštos valandos seansas. Iškart po jo aš sėdau į autobusą prie teatro ir...

– Na, tai nėra svarbu, – mosikuodamas pasipriešino seklys. – *Nereikia.*

– Kaip norite.

– Na, jei jūs užsispyrėte...

– Aš išlipau prie Viskonsino aveniu ir M gatvės. Maždaug dvidešimt po devynių. Ir grįžau tiesiai namo.

– Klausykite, jums nereikėjo to pasakoti, – tarė jam seklys, – tačiau dėkui, buvo labai malonu. Jums patiko filmas?

– Jis buvo nuostabus.

– Taip. Ir aš taip manau. Neįprastas. Na... – jis pasisuko į Kris ir savo programą. – Aš eikvoju jūsų laiką, bet toks mano darbas, – jis patraukė pečiais. – Dar keletą sekundžių ir baigsiu. Tragiška... Tragiška... – atsiduso jis, trumpai rašydamas pakraščiuose. – Toks talentas. Ir žmogus, kuris pažinojo kitus žmones, aš įsitikinęs, žinojo, kaip valdyti juos. Turėdamas tiek gabumų, kurie galėjo padaryti jį geru – ar padaryti blogu – kino operatorium, garso operatorium, kompozitorium, bet kuo... Jei aš klystu, pataisykite mane, bet man atrodo, kad šiais laikais svarbus režisierius turi būti beveik Deilu Karnegiu. Aš klystu?

– Na, Burkas turėjo charakterį, – atsiduso Kris.

Seklys vėl grįžo prie programos.

– Galbūt taip būna visoms įžymybėms. Tokio masto kaip jis, – jis vėl greitomis rašė. – Bet visa esmė – maži žmonės, tarnai, kurie valdo mažas valdas. Ir jei jie nesugeba gerai valdyti, tie mažmožiai virsta dideliais dalykais. Kaip jūs manote?

Kris pažvelgė į savo nagus ir liūdnai papurtė galvą.

– Burkas niekuomet neišsiskirdavo, – sumurmėjo ji silpnai šypsodamasi. – Ne, tik kai prisigerdavo.

– Baigiame, jau baigiame, – Kindermanas uždėjo tašką ant *i*. – Oi, ne, palaukite, – staiga prisiminė. – Misis Engstriom. Jie išėjo ir grįžo kartu? – jis parodė į Karlą.

– Ne, ji nuėjo pažiūrėti „The Beatles“ filmą, – atsakė Kris tuo metu, kai Karlas jau buvo bepraveriąs burną. – Ji grįžo iškart po manęs.

– Kodėl aš klausiu? Tai nėra svarbu, – jis patraukė pečiais, sulankstė programą ir įsikišo ją ir pieštuką į švarko kišenę. – Taigi. Kai išeisiu, būtinai prisiminsiu, kad *kažko* nepaklausiau. Man taip visad būna. Na, jei kas, aš paskambinsiu, – jis atsistojo.

Kris pakilo kartu su juo.

– Aš išvažiuosiu iš miesto keletui savaičių, – tarė ji.

– Aš galiu palaukti, – patikino jis. – Aš galiu palaukti, – jis su švelnia šypsenėle žvelgė į skulptūrėlę. – Žavi. Labai žavi, – tarė jis.

Jis pasilenkė, pakėlė ją ir perbraukė nykščiu per paukštelio snapą. Kris pasilenkė pakelti siūlą nuo grindų.

– Jūs turite gerą gydytoją? – paklausė ją seklys. – Aš turiu galvoje jūsų dukterį.

Jis padėjo skulptūrėlę ant stalo ir apsisuko eiti. Kris niūriai pėdino iš paskos, sukiodama siūlą aplink pirštą.

– Aš turėjau daug gerų gydytojų, – sumurmėjo ji. – Be to, aš vešiu ją į kliniką, kuri turi gerą vardą. Dirba taip gerai, kaip ir jūs, tik su virusais.

– Tikėkimės, kad jiems geriau sekasi. Ta klinika yra už miesto?

– Taip.

– Tikrai gera?

– Pamatysime.

– Venkite skersvėjų.

Jie priėjo prie paradinių durų. Jis uždėjo ranką ant rankenos.

– Man tikrai buvo labai malonu, bet susiklosčius tokioms aplinkybėms... – jis nuleido galvą. – Aš labai atsiprašau. Tikrai. Labai.

Kris sudėjo rankas ir žvelgė į kilimėlį. Ji linktelėjo.

Kindermanas atidarė duris ir išėjo į lauką. Dėdamasis kepurę jis atsisuko į Kris.

– Na, linkiu sėkmės jūsų dukteriai.

– Dėkui, – blausiai šyptelėjo ji. – Jums sėkmės kovoje su pasauliu.

Jis liūdnai ir šiltai linktelėjo ir nukrypavo. Kris žiūrėjo, kaip jis nuėjo prie policijos mašinos, pastatytos priešais hidrantą. Pūstelėjus vėjui, jis pridėjo ranką prie kepurės. Jo paltas suplasnojo. Kris uždarė duris.

Įlipęs į policijos mašiną šalia vairuotojo, Kindermanas apsisuko ir pažvelgė į namą. Jam pasirodė, kad jis pamatė kažką judant Reganos lange, greitą, lanksčią figūrą, šmėstelėjusią ir vėl dingusią iš regėjimo lauko. Jis nebuvo įsitikinęs. Jis matė ją akies krašteliu. Tačiau atkreipė dėmesį į tai, kad langinės buvo atidarytos. Keista. Kurį laiką jis laukė. Niekas nepasirodė. Suraukęs antakius seklys pasisuko ir išsitraukė mažą rudą voką ir peiliuką. Atskleidęs mažiausią peiliuko geležtę, jis įkišo savo nykštį į voką ir chirurgiškai išgramdė iš panagės dažus nuo Reganos skulptūrėlės. Baigęs užklijavo voką ir linktelėjo sekliui seržantui, sėdinčiam prie vairo. Jie pajudėjo.

Važiuojant Prospekto gatve Kindermanas įsikišo voką į kišenę.

– Neskubėk, – įspėjo jis seržantą, žiūrėdamas į eilę mašinų priekyje. – Tai darbas, o ne malonumas, – jis pasitrynė akis nuvargusiais pirštais. – Tai bent gyvenimas, – atsiduso jis. – Tai bent gyvenimas.

Tą patį vakarą, tuo metu, kai daktaras Kleinas leido Reganai penkiasdešimt miligramų sparino, norėdamas užmigdyti ją kelionei į Deitoną, leitenantas Kindermanas stovėjo savo kabinete ir mąstė, pasirėmęs į rašomąjį stalą, ant kurio buvo išbarstyti įvairiausių duomenų fragmentai. Siauras senovinės stalinės lempos spindulys apšvietė šūsnį paskleistų raportų. Kitos šviesos nebuvo. Jis tikėjo, kad tai jam padeda sutelkti mintis.

Tamsoje girdėjosi sunkus Kindermano kvėpavimas. Jo žvilgsnis šokinėjo šen ten. Tada jis giliai įkvėpė ir užsimerkė. *Išvalyti mintis!* – sukomandavo pats sau. Jis visuomet taip darydavo,

kai norėdavo sutvarkyti savo smegenis, kad į jas galėtų patekti naujas požiūris. *Absoliučiai viskas privalo išeiti!*

Paskui jis atsimerkė ir ėmė tyrinėti patologanatomo raportą apie Deningsą:

„...stuburo smegenų išsiveržimas, kaukolės ir kaklo lūžiai su daugeliu sumušimų, nudrėskimų ir įbrėžimų; kaklo odos ištempimas, kaklo odos dėminė kraujosrūva, poodinio kaklo raumens, galvos sukamojo raumens, diržinio, trapecinio ir įvairių mažesnių kaklo raumenų trūkimas, nugarkaulio lūžiai, priekinių ir užpakalinių nugaros raiščių ištempimas...“

Jis žvilgtelėjo pro langą į miesto tamsą. Spindėjo Kapitolijaus šviesos. Kongresas dar posėdžiavo. Jis vėl užmerkė akis, prisimindamas pokalbį su vietos patologu Deningso mirties naktį, be penkiolikos dvylika.

– *Tai galėjo atsitikti krentant?*

– *Ne, neatrodo. Vien galvos sukamasis ir trapecinis raumenys turėjo apsaugoti. Be to, esama įvairių kaklo sąnarių ir raiščių, sustiprinančių kaulus.*

– *Tačiau atvirai šnekant, ar tai įmanoma?*

– *Na žinoma, jis buvo girtas, ir šie raumenys buvo atsipalaidavę. Galbūt jei pradinio smūgio jėga būtų buvus ypač didelė ir...*

– *Galbūt jis skrido kokius šešis devynis metrus, kol nukrito?*

– *Taip, jei iškart po smūgio jo galva atsitrenkė į ką nors, tai yra jei normalus galvos ir kūno sukimasis buvo sutrikdytas, tada galbūt – aš sakau, tik galbūt – galėjo būti tokių traumų.*

– *O kitas žmogus galėjo tai padaryti?*

– *Taip, bet jis turėjo būti itin stiprus.*

Kindermanas patikrino Karlo Engstriomo alibi. Filmo laikas ir autobusų tvarkaraštis tą vakarą sutapo. Tranzitinis auto-

busas. Be to, autobuso, į kurį, Karlo tvirtinimu, jis įlipo prie teatro, vairuotojas baigė savo darbą prie Viskonsino ir M gatvių, kur Karlas išlipo maždaug dvidešimt po devynių. Tuo metu keitėsi vairuotojų pamaina, ir baigęs darbą vairuotojas tiksliai įsiminė laiką, kai atvyko į dispečerinę: lygiai aštuoniolika po devynių.

Ir vis dėlto ant Kindermano stalo gulėjo nusikaltimo protokolas, kuriame 1963 metų rugpjūčio 27 dieną Engstriomas buvo apkaltintas didelio narkotikų kiekio vagyste iš Beverli Hilzo gydytojo namų, kur tuo metu dirbo jis ir Vili.

...Gimęs 1921 m. balandžio 20 d. Ciūriche, Šveicarijoje. 1941 m. rugpjūčio 7 d. vedė Vilni Braun. Duktė Elvyra gimė 1943 m. sausio 11 d. Niujorke, jos dabartinis adresas nežinomas. Kaltinamasis...

Likusi dalis sekliui buvo neįdomi.

Gydytojas, kurio parodymai buvo *sine qua non** sėkmingam kaltinimui, staiga, be jokio paaiškinimo atsisakė kaltinimo.

Kodėl jis taip padarė?

Kris Makneil nusisamdė Engstriomus po dviejų mėnesių, tai reiškė, jog gydytojas išdavė jiems teigiamą rekomendaciją.

Kodėl jis taip padarė?

Engstriomas tikrai buvo pavogęs narkotikus, tačiau to meto medicinos tyrimai neparodė nė mažiausio ženklo, kad kaltinamasis buvo narkomanas ar kad vartojo juos.

Kodėl ne?

Užmerkęs akis seklys padeklamavo Luiso Kerolo „Tauškalių“: „Tai buvo puikus ir apdriskęs dabita...“ Kitas mintis apvalantis triukas.

* Sąlyga, be kurios neįmanoma ko nors pradėti *(lot.)*.

Baigęs deklamuoti jis atsimerkė ir nenuleido akių nuo Kapitolijaus rotondos, stengdamasis išlaikyti sąmonę tuščią. Bet – kaip visada – tai buvo neįmanoma. Atsiduses jis pažiūrėjo į policijos psichologo raportą apie pastaruosius išniekinimus Šventojoje Trejybėje: „... statula... falas... žmogaus ekskrementai... Demienas Karas“, jis pabraukė šiuos žodžius raudonu pieštuku. Atsikvėpė ir paėmė mokslo darbą apie burtus, atversdamas puslapį, kurį buvo pasižymėjęs popieriaus juostele:

„Juodosios mišios... velnio garbinimo forma, kurio pagrindinį ritualą sudaro: (1) raginimas („pamokslas“) puoselėti blogį visuomenėje, (2) lytinis aktas su demonu (kuris laikomas ypač skausmingu, nes demono penis nuolat apibūdinamas „šaltas kaip ledas“) ir (3) įvairūs išniekinimai, kurie savo prigimtimi yra susiję su lytiniais organais. Pavyzdžiui, būdavo pagaminama milžiniška komunijos ostija (susidedanti iš miltų, išmatų, menstruacijų kraujo ir pūlių), ji vėliau būdavo įpjaunama ir naudojama kaip dirbtinė vagina, su kuria kunigai įnirtingai kopuliuoja kliedėdami, kad jie prievartauja Šventąją Dievo Motiną ar patį Kristų. Kitu atveju Kristaus statula giliai įkišama į mergaitės vaginą, o į jos analinę angą įkišama ostija, kurią kunigas pralaužia ir, šventvagiškai keikdamasis, išprievartauja mergaitę. Natūralaus dydžio Kristaus ir Mergelės Marijos atvaizdai taip pat dažnai vaidindavo svarbią rolę rituale. Pavyzdžiui, prie Mergelės atvaizdo, kuris paprastai perdažomas, kad būtų suteikta amorali ir nevalyva išvaizda, pritvirtinamos krūtys, kurias čiulpdavo kulto garbintojas, ir vagina, į kurią galėtų būti įkišamas penis. Prie Kristaus statulos pritvirtinamas falas, kurį galėtų čiulpti ir vyrai, ir moterys ir kurį būtų galima įkišti į moterų vaginą arba vyrų analinę angą. Dažnai žmogaus kūnas prikalamas prie kryžiaus, turinčio statulos paskirtį, o jo ištekėjusi sperma surenkama į šventvagiškai pašventintą taurę

ir iš jos daroma komunijos ostija, kuri savo ruožtu pašventinama ant ekskrementais apteršto altoriaus. Šis..."

Kindermanas pervertė puslapius iki pabraukto skyriaus, aprašančio ritualinę žmogžudystę. Jis skaitė jį lėtai, kramtydamas smiliaus nagą, o baigęs skaityti susiraukė ir papurtė galvą. Jis pakėlė susimąsčiusį žvilgsnį į lempą. Paskui išjungė ją ir išvažiavo į lavoninę.

Jaunas tarnautojas sėdėjo prie rašomojo stalo ir kramsnojo ruginį sumuštinį su kumpiu ir sūriu. Kindermanui priėjus, jis nubraukė trupinius nuo kryžiažodžio ir pažvelgė į jį.

– Deningsas, – kimiai sušnibždėjo seklys.

Tarnautojas linktelėjo, išrašė penkių raidžių žodį kryžiažodyje, pasiėmė savo sumuštinį, atsistojo ir nužingsniavo koridoriumi. Kindermanas sekė paskui jį, laikydamas kepurę rankoje, praėjo eiles šaldytuvų, iš kurių sklido silpnas kmynų ir garstyčių kvapas, ir pasiekė reikiamą kambarį.

Jie sustojo prie šaldytuvo nr. 32. Bejausmis tarnautojas ištraukė jį ir atsikando sumuštinio. Majonezu apteptas gabalėlis lėtai nukrito ant gaubto.

Kurį laiką Kindermanas žvelgė žemyn, paskui lėtai ir švelniai atitraukė drobulę, atidengdamas tai, ko vis dar negalėjo pripažinti.

Burko Deningso galva buvo apsukta 180 laipsnių.

5

Apsivilkęs chaki spalvos šortais ir medvilniniais, nuo prakaito šlapiais ir prie kūno prilipusiais sportiniais marškinėliais, Demienas Karas bėgiojo molio takeliu šiltoje ir žalioje universiteto

teritorijos įdauboje. Priešakyje ant kalvelės į kiekvieną jo plataus žingsnio taktą pulsavo baltas kaip kalkės astronominės observatorijos kupolas; už nugaros, maišydamasi su žeme ir rūpesčiu, tolo Medicinos mokykla.

Po atleidimo iš pareigų jis ateidavo čia kiekvieną dieną ir ratais bėgiodavo takeliu, persekiodamas miegą. Jis beveik sugavo jį; beveik atlaisvino širdgėlos gniaužtus, kurie buvo suspaudę jo širdį. Dabar jie spaudė daug švelniau.

Dvidešimt ratų...

Kur kas švelniau.

Dar! Dar du!

Daug švelniau.

Kruvinos ir geliančios kunigo kojos bėgo liūto grakštumu. Kirsdamas kampą Karas pastebėjo žmogų, sėdintį ant suoliuko, kurio kampe jis buvo pasidėjęs savo rankšluostį, megztinį ir kelnes: vidutinio amžiaus, apsirengusį duksliu lietpalčiu ir su minkšta, suglamžyta kepure. Atrodo, kad jis stebėjo jį. Ar tikrai? Taip... Karui bėgant pro šalį, jis pasuko galvą.

Kunigas paspartino žingsnį. Priglaudęs rankas prie šonų, jis tvirtais ir plačiais žingsniais drebino žemę, iškili raumeninga krūtinė ir pečiai ištempė marškinėlius, iškreipdami kažkada juodomis, o dabar nuo dažno skalbimo išblukusiomis raidėmis ant krūtinės išrašytą žodį FILOSOFAI. Nepasukęs galvos jis prabėgo pro suoliuką ir, sunkiai kvėpuodamas, sulėtino žingsnį.

Lietpalčiu apsivilkęs vyriškis atsistojo ir ėmė artintis prie jo.

– Tėvas Karas? – kimiai šūktelėjo leitenantas Kindermanas.

Kunigas apsisuko ir linktelėjo galvą, žvelgdamas į saulę ir laukdamas, kol Kindermanas priartės. Tada mostelėjo jam ir vėl pradėjo žingsniuoti.

– Jūs neprieštaraujat? Mane sutrauks mėšlungis, – uždusęs išdrožė jis.

– Ne, – be entuziazmo atsakė seklys ir susikišo rankas į kišenes.

Vien kelias nuo mašinų stovėjimo aikštelės iki suoliuko nuvargino jį.

– Mes... mes esame susitikę? – paklausė jėzuitas.

– Ne, tėve. Ne, bet man sakė, kad jūs panašus į boksininką; kažkoks kunigas laukiamajame, užmiršau jo pavardę, – jis išsitraukė piniginę. – Niekaip neprisimenu pavardžių.

– O jūsų?

– Viljamas Kindermanas, tėve, – jis išsitraukė savo vizitinę kortelę. – Žmogžudysčių skyrius.

– Tikrai? – Karas permetė akimis vizitinę kortelę ir ženklelį su atviru vaikišku susidomėjimu. Jo įraudęs ir suprakaitavęs veidas švietė nekaltumu. – Kuo galiu padėti?

– Žinote, tėve, jūs *tikrai* panašus į boksininką, – atsakė Kindermanas, žiūrėdamas į išvagotą jėzuito veidą.

– Atleiskite man, šis randas prie akies, – jis parodė pirštu, – *visai kaip* Marlono Brando, labai panašus. „Krante“ Marlonas Brando turėjo tokį randą, – jis pirštu patraukė akies kraštelį, – kuris neleisdavo jam suvis atsimerkti, todėl jis atrodė toks svajingas ir liūdnas. Tai jūs, – tarė jis. – Jūs – Brando. Tėve, žmonės jums to nesako?

– Ne, nesako.

– Boksavotės?

– Truputį.

– Iš kur čia atvykote?

– Iš Niujorko.

– „Auksinės Pirštinės“. Tiesa?

– Jūs tapsite kapitonu, – Karas šyptelėjo. – Taigi kuo galėčiau padėti?

– Gal galėtume truputį lėčiau. Emfizema, – seklys parodė į gerklę.

– Atsiprašau, – Karas sulėtino žingsnį.

– Nieko. Jūs rūkote?

– Taip.

– Be reikalo.

– Na, arčiau prie reikalo.

– Žinoma, aš visiškai nutolau. Beje, jūs neužsiėmęs? – paklausė seklys. – Aš nenutraukiau?

– Ko nenutraukėte? – apstulbęs paklausė Karas.

– Na, maldos mintyse.

– Jūs tikrai tapsite kapitonu, – paslaptingai šyptelėjo Karas.

– Atsiprašau, nesupratau?

Vis dar šypsodamasis Karas papurtė galvą:

– Abejoju, ar jūs kada nors prašaunate.

Jo skersas ir gudrus žvilgsnis nukrypo į Kindermaną. Kindermanas stabtelėjo, tarsi beviltiškai stengdamasis apsimesti kvaileliu, bet pažvelgęs į išvargusias jėzuito akis, nuleido galvą ir liūdnai nusijuokė.

– Na žinoma... žinoma... psichiatras. Ką aš noriu apgauti? – jis patraukė pečiais. – Matote, toks mano įprotis tėve. Atleiskite. *Sentimentalumas* – tai Kindermano metodas. Paprastas *sentimentalumas.* Tuoj aš pasakysiu, ko atėjau.

– Išniekinimai, – linksėdamas tarė Karas.

– Mano *sentimentalumas* išseko, – tyliai tarė seklys.

– Man labai gaila.

– Nesvarbu, tėve. Taip man ir reikia. Išties – reikalai bažnyčioje, – patvirtino jis. – Teisingai. Tik galbūt šis tas svarbiau.

– Nužudymas?

– Taip, iš kur jūs žinote? Nuostabu.

– Na, Žmogžudysčių skyrius, – jėzuitas patraukė pečiais.

– Nesvarbu, nesvarbu, Marlonai Brando. Žmonės šneka, kad jūs smarkuolis.

– *Mea culpa,* – sumurmėjo Karas. Nors jis ir šypsojosi, tačiau su gailesčiu pajuto, kad užgavo pašnekovo savigarbą. Jis to nenorėjo. Dabar jis jautėsi patenkintas, kad turi progą parodyti nuoširdų suglumimą. – Bet aš nesuprantu, – pridūrė jis ir tyčia suraukė antakius, – kuo aš čia dėtas?

– Klausykite, tėve, mes galėtume viską išlaikyti tik tarp mūsų? Paslaptyje? Sakykime, kaip per išpažintį?

– Žinoma, – jis nuoširdžiai žvelgė į seklį.

– Jūs pažinojote tą režisierių, kuris čia filmavo? Burką Deningsą?

– Na, esu jį matęs.

– Jūs matėte jį, – linktelėjo seklys. – Jūs žinote, kaip jis mirė?

– Na, iš laikraščių... – Karas vėl patraukė pečiais.

– Tai tik maža dalis.

– Tikrai?

– Tik dalis. Dalis. Klausykite, ką jūs žinote apie burtus?

– Ką?

– Kantrybės. Aš tuoj prieisiu prie reikalo. Taigi jūs žinote ką nors apie burtus?

– Truputį.

– Apie pačius burtus, o ne kovą su jais.

– Kažkada aš parašiau apie tai straipsnį, – nusišypsojo Karas. – Psichiatrijos požiūriu.

– Tikrai? Nuostabu! Didelis pliusas. Jūs galėtumėte man daug kuo padėti, daug daugiau, nei aš maniau. Klausykite, tėve. Burtai...

Jis suėmė jėzuito ranką ir pavedėjo jį suoliuko link.

– Ne, tiesą sakant, aš – mėgėjas, ne visai išprusęs. Bet aš skaičiau. Žinau, ką jie šneka apie savo jėgomis iškilusį žmogų, bet tai baisus nemokšiškai atlikto darbo pavyzdys. Tačiau man negėda. Visiškai, aš... – staiga jis nutraukė žodžių srautą, pažvelgė žemyn ir papurtė galvą. – *Sentimentalumas.* Toks įprotis. Negaliu sustabdyti *sentimentalumo.* Atleiskite man, jūs užsiėmęs.

– Taip, aš meldžiuosi.

Jėzuito atsakas buvo sausas ir bejausmis. Kindermanas sekundę sustojo ir pažvelgė į jį.

– Jūs rimtai?

– Ne.

Jiems pajudėjus, seklys vėl pažvelgė į priekį.

– Klausykite, taigi – išniekinimai. Jie kaip nors susiję su burtais?

– Galbūt. Tam tikrų ritualų esama Juodosiose mišiose.

– Pirmas pliusas. O dabar Deningsas – jūs skaitėte, kaip jis mirė?

– Nukrito.

– Na, aš jums pasakysiu, tik – *prašau – paslaptyje!*

– Žinoma.

Staiga seklys pajuto gėlą supratęs, kad Karas neketina sustoti prie suoliuko.

– Jūs prieš? – mąsliai paklausė jis.

– Ką?

– Mes galėtume sustoti? Galbūt prisėsti?

– Žinoma, – jie sugrįžo prie suoliuko.

– Jūsų nesutrauks mėšlungis?

– Ne, dabar jau ne.

– Esate įsitikinęs?

– Taip.

– Gerai, gerai, kaip pageidaujate.

– Jūs sakėte?..

– Vieną sekundę, vieną sekundę.

Kindermanas patenkintas įsitaisė ant suoliuko.

– Taip, dabar daug geriau, – tarė jis tuo metu, kai jėzuitas paėmė rankšluostį ir ėmė šluostytis išprakaitavusį veidą. – Toks amžius. Toks gyvenimas.

– Burkas Deningsas?

– Burkas Deningsas, Burkas Deningsas, Burkas Deningsas... – seklys linksėjo galvą ir nukreipė žvilgsnį į batus. Paskui jis pažvelgė į kunigą. Karas šluostėsi kaklą. – Burkas Deningsas, tėve, buvo rastas tų ilgų laiptų apačioje lygiai penkios minutės po septynių 180 laipsnių apsukta galva.

Iš beisbolo aikštelės, kur treniravosi universiteto komanda, girdėjosi skardūs šūksniai. Karas baigė šluostytis ir įsmeigė akis į leitenantą.

– Tai negalėjo atsitikti krentant? – pagaliau tarė jis.

– Žinoma, tai įmanoma, – Kindermanas gūžtelėjo pečiais. – Bet...

– Neįtikėtina, – užbaigė Karas.

– Kokia mintis kyla jums burtų kontekste?

Jėzuitas lėtai atsisėdo. Jis buvo liūdnai susimąstęs.

– Na, – pagaliau tarė jis, – manoma, kad demonai būtent taip nusukdavo burtininkams galvas. Bent jau yra tokia legenda.

– Legenda?

– Taip, – tarė jis, pasisukdamas į Kindermaną. – Nors, man atrodo, yra buvę tokių mirčių: burtininkų draugijose, už dezertyravimą arba paslapčių išdavimą. Taip tik spėjama. Bet aš žinau, kad tai buvo demoniško nužudymo ženklas.

Kindermanas linktelėjo.

– Taip. Taip. Aš prisiminiau nužudymą Londone. Visai neseniai. Turiu galvoje tą žmogžudystę prieš ketverius ar penkerius metus, tėve. Prisiminiau, kad skaičiau apie ją laikraščiuose.

– Taip, aš taip pat skaičiau apie ją, bet, atrodo, ten buvęs kažkoks pokštas. Tiesa?

– Taip, tai tiesa, tėve. Gryna tiesa. Bet dabar jūs galbūt matote kokį nors ryšį tarp šio įvykio ir to, kas vyksta bažnyčioje. Tėve, gal kas nors išprotėjęs, kas nors nekenčiantis bažnyčios, gal tai koks nesąmoningas maištas...

– Nesveikas kunigas, – sumurmėjo Karas. – Jūs tai norite pasakyti?

– Klausykite, tėve, jūs psichiatras; jūs man ir pasakykite.

– Na žinoma, išniekinimai yra akivaizdžiai patologiški, – susimąstęs tarė Karas ir užsivilko megztinį. – Ir jei Deningsas buvo nužudytas, aš manyčiau, kad žudikas taip pat yra patologiškas.

– Ir galbūt šį tą žinojo apie burtus?

– Galbūt.

– Galbūt, – suniurnėjo seklys. – Taigi tas, kurio mes ieškome, gyvena čia ir gali įeiti į bažnyčią naktį.

– Nesveikas kunigas, – tarė Karas, siekdamas nuo saulės nublukusių chaki spalvos kelnių.

– Klausykite, tėve, aš suprantu, kad jums sunku. Bet jūs esate psichiatras ir pažįstate šios teritorijos kunigus, taigi...

– Ne, aš pakeičiau pareigas.

– Tikrai? Metų viduryje?

– Toks buvo įsakymas, – Karas patraukė pečiais ir užsimovė kelnes.

– Tačiau jūs turėtumėte žinoti, kas pastaruoju metu sirgo, o kas ne, tiesa? Aš turiu galvoje *tokio* tipo ligą. Jūs *turėtumėte* žinoti.

– Ne, nebūtinai, leitenante. Visiškai nebūtinai. Tiesą sakant, jei aš žinočiau, tai būtų atsitiktinumas. Matote, aš nesu psichoanalitikas. Aš esu tik patarėjas. O be to, – kalbėjo jis, sagstydamasis kelnes, – aš tikrai nežinau, kas galėtų tikti šiam aprašymui.

– Na, taip, gydytojo etika. Jei ir žinotumėte, jūs nepasakytumėte.

– Tikriausiai nepasakyčiau.

– Beje, šiuo metu tokia etika laikoma nelegalia. Nenoriu jūsų varginti smulkmenomis, bet neseniai saulėtojoje Kalifornijoje gydytojas buvo pasodintas į kalėjimą už tai, kad nepasakė policijai, ką žinojo apie ligonį.

– Tai grasinimas?

– Nešnekėkite nesąmonių. Aš tik šiaip pasakiau tai.

– Aš visad galėčiau pasakyti teisėjui, kad tai buvo išpažintis, – kreivai šypsodamasis tarė jėzuitas ir atsistojo susikišti baltinius. – Beje, – pridūrė jis.

Seklys niūriai pažvelgė į jį.

– Norite pratęsti šią temą, tėve? – tarė jis. Paskui nukreipė akis. – Tėve... koks „tėve“? – retoriškai paklausė jis. – Jūs – žydas, aš tai iškart supratau.

Jėzuitas nusijuokė.

– Taip, juokitės, – tarė Kindermanas. – Juokitės, – ir pats piktdžiugiškai nusišypsojo. Tada pakėlė spindinčias akis. – Tai man primena stojamuosius egzaminus į policijos akademiją. Kai aš laikiau juos, vienas klausimas buvo: „Kas yra rachitas ir ką jūs jam padarytumėte?“ Žinote, ką atsakė vienas kvailys? „Rachitas, – pasakė jis, – yra žydas kunigas, ir aš jam atiduočiau viską, ką galiu.“ Tikrai. Jis supainiojo žodžius „rabinas“ ir „rachitas“, – prisiekdamas jis iškėlė ranką.

Karas nusijuokė.

– Na gerai, aš jus palydėsiu iki automobilio. Jūs pastatėte jį aikštelėje?

Seklys žvilgtelėjo į jį nenorėdamas keltis.

– Tai mes baigėme?

Kunigas užkėlė koją ant suoliuko ir pasilenkęs atsirėmė ranka į kelį.

– Klausykite, aš tikrai nežinau, – tarė jis, – tikrai. Jei aš pažinočiau tokį kunigą, kokio jūs ieškote, aš bent jau prasitarčiau, kad toks žmogus yra, nepasakydamas jo pavardės. Aš praneščiau apie jį arkivyskupui. Tačiau aš nežinau nė vieno, kas bent truputį panėšėtų į jūsų aprašytąjį.

– Ką gi, – atsiduso seklys. – Iš pat pradžių aš visiškai nemaniau, kad tai gali būti kunigas. Visiškai, – jis linktelėjo mašinų stovėjimo aikštelės pusėn. – Taip, mano automobilis ten.

Jie pasuko aikštelės link.

– Jei aš pasakyčiau, ką iš tikrųjų įtariu, – tęsė seklys, – jūs pamanytumėte, kad aš išprotėjau. Aš nežinau. Nežinau, – jis purtė galvą. – Visi šie klubai ir kultai, kur žudoma be jokios priežasties. Jie verčia tave išgalvoti nebūtų dalykų. Nenorėdamas atitrūkti nuo laikmečio, šiomis dienomis žmogus turi būti truputį pamišęs.

Karas linktelėjo.

– Kas čia ant jūsų marškinėlių? – paklausė seklys, pasukdamas akis į jėzuito krūtinę.

– Kur?

– Ant sportinių marškinėlių, – paaiškino seklys. – Užrašas *Filosofai.*

– A, vienais metais aš turėjau keletą kursų Vudstoko seminarijoje Merilende, – tarė Karas. – Aš žaidžiau žemesnės klasės beisbolo komandoje. Jos pavadinimas buvo *Filosofai.*

– O aukštesnio lygio komanda?

– *Teologai.*

Kindermanas šyptelėjo ir papurtė galvą.

– *Teologai* – treti, *Filosofai* – antri, – tarė jis.

– *Filosofai* – treti, *Teologai* – antri.

– Na žinoma.

– Žinoma.

– Keisti dalykai, – svarstė seklys. – Keisti. Klausykite, tėve, – tyliai pradėjo jis. – *Daktare*... Ar aš išprotėjau, ar šiuo metu teritorijoje galėtų būti burtininkų draugija? Šiandien?

– Na ką jūs, – tarė Karas.

– Tada galėtų.

– Nesupratau.

– Dabar aš būsiu gydytojas, – pranešė jam seklys, iškeldamas į orą smilių. – Jūs nepasakėte ne, bet vėl išsisukote. Tai gynyba, gerasis tėve, gynyba. Galbūt jūs bijote, kad atrodysite lengvatikis; dievobaimingas kunigas priešais pasaulio protą ir racionalistą Kindermaną, – jis bakstelėjo pirštu į smilkinį. – Čia, šalia jūsų – genijus, vaikščiojantis Amžiaus Protas. Teisingai?

Jėzuitas pažvelgė į jį su augančiu įtarimu ir pagarba.

– Jūs labai įžvalgus, – pareiškė jis.

– Gerai, – suniurnėjo Kindermanas. – Aš dar kartą jus klausiu: ar šioje teritorijoje galėtų būti burtininkų draugija?

– Aš tikrai nežinau, – sukryžiavęs rankas ant krūtinės, susimąstęs atsakė Karras. – Tačiau kai kuriose Europos dalyse yra laikomos Juodosios mišios.

– Šiuo metu?

– Šiuo metu.

– Jūs turite galvoje – taip, kaip ir kadaise, tėve? Matote, aš netyčia perskaičiau apie tuos dalykus, susijusius su seksu, statu-

lomis ir taip toliau. Beje, aš nenoriu sukelti pasibjaurėjimo, bet ar jie tikrai viską taip darė?

– Aš nežinau.

– O jūsų nuomonė, tėve.

– Aš manau, kad tai tiesa. Bent jau įtariu. Tačiau mano mąstymas remiasi patologija. Žinoma, Juodosios mišios. Bet tas, kas daro tokius dalykus, yra itin iškrypęs žmogus, iškrypęs labai savotiškai. Tokio tipo iškrypimas, tiesą sakant, turi ir pavadinimą – satanizmas. Jis apima žmones, kurie negali pajusti jokio lytinio pasitenkinimo, kol neatlieka šventvagiškų veiksmų. Net šiomis dienomis jis nėra neįprastas, o Juodosios mišios tėra priedanga.

– Tačiau atleiskite, aš vėl grįžtu prie Jėzaus ir Marijos statulų.

– Na ir ką?

– Tai teisybė?

– Na, tai gali sudominti jus, kaip policininką, – kalbai pakrypus į mokslo dalykus, Karo elgsena palengva pagyvėjo. – Paryžiaus policijos dokumentuose užfiksuotas vienas atvejis, kai pora vienuolių iš šalimais esančio vienuolyno, iš... – jis pasikrapštė pakaušį, bandydamas prisiminti. – Taip, iš Krepo, atrodo. Na, nesvarbu, – jis patraukė pečiais. – Taigi šie vienuoliai atėjo į viešbutį ir atkakliai reikalavo trivietės lovos. Trečioji buvo žmogaus dydžio Šventosios Motinos statula.

– Tai baisu, – išlemeno seklys. – Baisu.

– Bet tai tiesa. Ir rodo, kad tai, ką jūs skaitėte, remiasi faktais.

– Na, seksas galbūt, galbūt. Taip. Tai vėl visa istorija. Nesvarbu. Bet tėve, tos ritualų žudynės? Tai teisybė? Klausykit! Imti kraują iš naujagimių? – seklys paminėjo kitą atvejį, apie kurį buvo skaitęs burtų knygoje. – Rašoma, kad pasitraukęs iš pareigų kunigas Juodųjų mišių metu perpjaudavęs naujagimio rankų venas, nuleisdavęs jo kraują į taurę, vėliau pašventindavęs jį

ir naudodavęs komunijai. Tokios pat istorijos pasakojamos apie žydus, – tęsė seklys. – Kaip jie vogdavę krikščionių vaikus ir gerdavę jų kraują. Jūs atleiskite man, bet *jūsų* žmonės ir pasakodavę šias istorijas.

– Atleiskite *man*, jei mes taip darydavome.

– Atleidžiame.

Kažkas tamsaus, kažkas liūdno šmėstelėjo kunigo akyse, lyg trumpai prisiminto skausmo šešėlis. Jis greitai įsistebeilijo į takelį priešakyje.

– Na, nieko tikra nežinau apie ritualines žudynes, – tarė Karas. – Aš nežinau. Tačiau kartą Šveicarijoje viena akušerė prisipažino nužudžiusi trisdešimt ar keturiasdešimt kūdikių Juodosioms mišioms. Galbūt ji buvo kankinama. Kas žino? Bet jos pasakojimas tikrai buvo įtikinamas. Ji pasakojo, kad po rankove slėpdavusi ilgą, ploną adatą ir perdurdavusi ja naujagimio galvutę. Jokių žymių, – tarė jis, žiūrėdamas į Kindermaną. – Visi manydavę, kad kūdikis gimęs negyvas. Jūs girdėjote Europos katalikų neigiamą požiūrį į akušeres? Štai dėl ko jis atsiradęs.

– Tai kraupu.

– Šiame šimtmetyje beprotybei nėra ribų. Tačiau...

– Palaukite, vieną minutėlę, aš atsiprašau. Visa tai papasakojo žmonės, kurie buvo kankinami, tiesa? Taigi jų pasakojimai nėra visiškai patikimi. Jie pasirašydavo prisipažinimus, o vėliau patys *kankintojai* užpildydavo lapus. Aš turiu galvoje, kad nebuvo nieko panašaus į *habeas corpus**, taip sakant, jokio įrašo „Išteisinkite mūsų žmones“. Aš teisus? Teisus?

* Asmens neliečiamybės įstatymas, priimtas Anglijos parlamento 1679 m.; pavadintas pagal pirmuosius žodžius, reiškiančius: „Būk asmenybė, jauskis esąs individas“ *(lot.)*.

– Taip, jūs teisus, tačiau daugelis išpažinčių buvo savanoriškos.

– Kokie savanoriai galėtų tai daryti?

– Na, turbūt žmonės, kurių psichika yra sutrikusi.

– Aha! *Dar vienas* patikimas šaltinis!

– Jūs visiškai teisus, leitenante. Dabar aš esu Velnio advokatas. Bet kartais mes užmirštame, kad pamišę žmonės, tikintys šiais dalykais, gali juos ir įvykdyti. Pavyzdžiui, pasakojimai apie vilkolakius. Gerai, jie juokingi; niekas negali pasiversti į vilką. Tačiau jei žmogaus psichika yra taip sutrikusi, kad jis ne tik laiko save vilkolakiu, bet ir elgiasi kaip jis?

– Baisu. Tėve, kas tai – išmonė ar faktas?

– Pavyzdžiui, Viljamas ar Peteris Štumfas. Aš neprisimenu. Nesvarbu. Šis vokietis šešioliktame amžiuje manėsi esąs vilkolakis. Jis nužudė apie dvidešimt ar trisdešimt vaikų.

– Jūs norite pasakyti, kad jis viską prisipažino?

– Taip, bet man atrodo, kad prisipažinimas turėjo pagrindą.

– Kokį?

– Tuo metu, kai jis buvo sučiuptas, jis valgė savo dviejų jaunų marčių smegenis.

Ryškioje balandžio saulės šviesoje suaidėjo kamuoliuko smūgiai ir šaižūs balsai iš beisbolo aikštelės: *Ei, Malinai, baigiam, užteks. Reikia eiti!*

Kunigas ir seklys priėjo mašinų stovėjimo aikštelę. Dabar jie žengė tylėdami.

Priėjęs prie policijos mašinos Kindermanas uždėjo ranką ant durų rankenėlės ir, sekundę patylėjęs, pakėlė liūdnas akis į Karą.

– Taigi, tėve, ko man ieškoti? – paklausė jis.

– Bepročio, – švelniai tarė Demienas Karas. – Galbūt kažko, kas vartoja narkotikus.

Seklys pagalvojo, paskui tylėdamas linktelėjo galvą ir pasisuko į kunigą.

– Jus pavėžėti? – paklausė jis, atidarydamas automobilio dureles.

– Dėkui, aš įpratęs vaikščioti pėsčiomis.

– Bus gera proga pakeisti įprotį! – Kindermanas mostelėjo ranka, paragindamas Karą lipti į automobilį. – Galėsite pasigirti savo draugams, kad važiavote policijos automobiliu.

Jėzuitas šyptelėjo ir įsitaisė ant užpakalinės sėdynės.

– Labai gerai, labai gerai, – kimiai atsiduso seklys, įsirangė šalia jo ir uždarė dureles. – Vaikščiojimą reikia derinti su važinėjimu, – pakomentavo jis.

Karui rodant kelią, jie privažiavo modernų jėzuitų pastatą Prospekto gatvėje, į kurį kunigas buvo persikėlęs. Jis jautė, kad jei gyvens kotedže, žmonės, kuriems jis patarinėjo, be perstojo ieškos jo profesionalios pagalbos.

– Tėve Karai, jūs mėgstate filmus?

– Labai.

– Jūs matėte „Lyrą“?

– Mano kišenė neišneša.

– O aš mačiau. Aš galiu eiti be bilieto.

– Tai puiku.

– Aš galiu eiti be bilieto į pačius geriausius filmus. Tačiau misis Kinderman nemėgsta vaikščioti į filmus, sako, kad ji pavargusi.

– Tai blogai.

– Tai labai blogai. Aš labai nemėgstu vaikščioti vienas. Man patinka kalbėti apie filmus, diskutuoti, kritikuoti, – jis žvelgė pro lango kraštą sėdėdamas greta kunigo.

Karas tyliai linktelėjo ir pažvelgė į savo dideles ir labai stiprias rankas, suspaustas tarp kojų. Kurį laiką abu tylėjo. Paskui Kindermanas nedrąsiai pasisuko ir susimąstęs tarė:

– Ar norėtumėte pažiūrėti kokį filmą drauge su manimi, tėve? Už dyka... Aš galiu įeiti be bilieto, – pridūrė jis.

Kunigas pažvelgė į jį ir šyptelėjo:

– Kaip sakydavo Elvudas Daudas „Haryje“: *Kada?*

– Aš jums paskambinsiu, paskambinsiu, – nušvito seklys.

Jie privažiavo prie jėzuitų pastato ir sustojo. Karas atidarė dureles.

– Paskambinkite. Man labai gaila, kad aš taip mažai galėjau jums padėti.

– Na ne. Jūs tikrai padėjote, – lėtai pratarė Kindermanas. Karas lipo iš automobilio. – Beje, kaip vengiantis padėti žydas, jūs – labai malonus žmogus.

Karas apsisuko, uždarė dureles ir, šiltai nusišypsojęs, pasirėmė ant langelio.

– Jums žmonės nesako, kad jūs panašus į Polą Njumeną?

– Visados. Ir patikėkite manimi, misteris Njumenas nuolat bando ištrūkti iš šio kūno. Jame per daug žmonių. Viduje, – tarė jis, – taip pat yra Klarkas Geiblas.

Karas šyptelėjo ir, pamojavęs ranka, nuėjo.

– Tėve, palaukite!

Karas atsigręžė. Seklys išsirito iš automobilio.

– Klausykite, tėve, aš pamiršau, – artėdamas pūškavo jis. – Visiškai išgaravo iš galvos. Jūs atsimenate tą nuotrauką su nešvankiais užrašais? Tą, kuri buvo rasta bažnyčioje?

– Jūs turite galvoje altoriaus nuotrauką?

– Taip. Jūs turite ją?

– Taip, kambaryje. Aš tikrinau lotynų kalbą. Jums ji reikalinga?

– Taip, galbūt ji ką nors parodys. Galbūt.

– Vieną minutę. Aš tuoj ją atnešiu.

Kol leitenantas lūkuriavo lauke prie policijos automobilio, jėzuitas nuėjo į savo kambarį pirmame aukšte, žvelgiantį į Prospekto gatvę, ir surado nuotrauką. Jis vėl išėjo į lauką ir padavė ją Kindermanui.

– Gal rasime kokių nors pirštų atspaudų, – sunkiai alsavo Kindermanas, žiūrėdamas į ją. – Oi, ne, juk jūs ją čiupinėjote, – greitai susiprato jis. – Teisingai. Jūs buvote pirmas, – jis čiupinėjo plastikinį atviruko paviršių. – Ne, palaukite, palaukite! – jis liūdnai pažvelgė į Karą. – Jūs ir antrą pusę čiupinėjote, Kirkai Duglasai?

Karas pasigailėtinai šyptelėjo ir linktelėjo galvą.

– Na, nesvarbu, galbūt mes vis tiek ką nors surasime. Beje, jūs tyrinėjote ją?

– Taip, tyrinėjau.

– Jūsų nuomonė?

Karas patraukė pečiais.

– Neatrodo, kad tai pokštininko darbas. Pirmiausia aš pagalvojau, kad tai gali būti studentas. Bet vėliau suabejojau. Tas, kas *tai* padarė, yra gerokai psichiškai sutrikęs.

– Jūs taip ir sakėte.

– O lotynų kalba... – tęsė Karas, – yra labai sklandi, leitenante, ji stilinga. Atrodo, kad tas, kuris tai padarė, geba *mąstyti* lotyniškai.

– O kunigai geba?

– Na, liaukitės!

– Aš tik prašau atsakyti į klausimą, tėve Paranoja.

– Taip, tam tikru mokslo metu jie geba. Bent jau jėzuitai ir kai kurie kiti. Vudstoko seminarijoje kai kurie kursai buvo dėstomi lotynų kalba.

– Kodėl?

– Dėl minties tikslumo. Kaip teisėje.

– Ak taip.

Staiga Karas tapo nuoširdus ir rimtas.

– Klausykite, leitenante, norite – aš pasakysiu, kas, mano manymu, tai padarė?

Seklys pasilenkė arčiau kunigo.

– Ne. Kas?

– Dominikonai. Eikite ir suimkite juos.

Karas nusišypsojo, pamojavo ranka ir nutolo.

– Aš pamelavau, – pavymui šūktelėjo seklys. – Jūs panašus į Salą Minėjų!

Kindermanas palydėjo kunigą akimis, šis dar kartą pamojavo ir įėjo į koridorių. Tada seklys apsisuko ir įlipo į mašiną. Minutę jis sėdėjo nejudėdamas ir sunkiai alsuodamas žvelgė žemyn. „Jis zvimbia, jis zvimbia, tas žmogus, – murmėjo jis. – Kaip kamertonas po vandeniu". Kurį laiką jis dar žvelgė žemyn, paskui pasisuko ir tarė vairuotojui:

– Gerai, važiuojame atgal į valdybą. Paskubėk. Velniop kelio ženklus.

Jie nuvažiavo.

Karo naujajame kambaryje baldų buvo nedaug: vienvietė lova, patogus krėslas, rašomasis stalas ir knygų lentynos, pritvirtintos prie sienų. Ant stalo gulėjo jo jaunos motinos nuotrauka, o ant sienos prie lovos kaip tylus priekaištas kabėjo metalinis kryžius.

Nors kambarys buvo siauras, erdvės jame pakako. Daiktais jis nesirūpino, išskyrus tai, kad jie turėjo būti švarūs.

Jis nusiprausė po dušu, energingai išsitrynė, tada įlindo į savo chaki spalvos kelnes ir sportinukus ir lengva eisena nužingsniavo vakarieniauti į kunigų valgyklą, kurioje prisėdo prie kampe įsitaisiusio raudonskruosčio Dajerio.

– Sveikas, Demienai, – tarė Dajeris.

Jaunasis kunigas vilkėjo nublukusiu sportiniu nertiniu. Karas nulenkė galvą ir, stovėdamas prie kėdės, greitai murmėjo padėkos žodžius. Paskui jis persižegnojo, atsisėdo ir pasisveikino su senu bičiuliu.

– Kaip sekasi dykaduoniauti? – paklausė Dajeris.

Karas pasitiesė servetėlę sau ant kelių.

– Kas dykaduonis? Aš dirbu.

– Vieną paskaitą per savaitę?

– Svarbu kokybiškai, – tarė Karas. – Kas vakarienei?

– Neužuodi?

– Ot velnias, šiandien vėl šuniškas valgis? Rūkyta kapota dešra su raugintais kopūstais.

– Svarbu kokybiška, – ramiai atsakė Dajeris.

Karas papurtė galvą ir paėmė metalinį pieno ąsotį.

– Aš to nedaryčiau, – abejingai sumurmėjo Dajeris, tepdamasis sviestą ant kvietinės duonos riekės. – Matai burbuliukus? Salietra.

– Man kaip tik jos reikia, – tarė Karas.

– Pildamasis pieną į stiklinę jis išgirdo, kad kažkas prisėdo prie jų stalo.

– Aš pagaliau perskaičiau tą knygą, – pasigirdo linksmas balsas.

Karas pakėlė akis ir, išvydęs kunigą, kuris neseniai buvo pas jį atėjęs paklausti patarimo dėl draugystės, pajuto skausmingą spaudimą, lyg švino luitas būtų ėmęs slėgti jo kaulus.

– Na, ir ką jūs manote apie ją? – paklausė Karas.

Jis padėjo ąsotį atgal, lyg tai būtų buvusi knygelė apie nepadorų elgesį.

Jaunasis kunigas pasakojo, o po pusvalandžio Dajeris jau plyšo iš juoko ir vos nešokinėjo ant stalo. Karas pažvelgė į laikrodį.

– Nenorėtumėte paimti savo švarko? – paklausė jis jaunąjį kunigą. – Galėtume pereiti gatvę ir pažvelgti į saulėlydį.

Netrukus jie stovėjo M gatvės apačioje, atsirėmę į turėklus. Diena ėjo į pabaigą. Blizgantys besileidžiančios saulės spinduliai didingai spindėjo debesuotame dangaus skliaute ir dužo į raibuliuojančius, tamsiai raudonus taškelius upės vandenyse. Kartą tokiame reginyje Karas sutiko Dievą. Labai seniai. Kaip pamestas mylimasis jis vis dar nešiojosi savyje šį prisiminimą.

– Nuostabus reginys, – tarė jaunuolis.

– Taip, – sutiko Karas. – Aš stengiuosi ateiti čia kiekvieną vakarą.

Universiteto laikrodis ėmė mušti valandas. Buvo lygiai septynios.

Po septynių dvidešimt trys leitenantas Kindermanas baigė spektrografinę analizę, kuri parodė, kad dažai nuo Reganos skulptūrėlės sutapo su dažais nuo išniekintos Panelės Marijos statulos.

Po aštuonių keturiasdešimt septynios niūrioje šiaurinėje miesto dalyje bejausmis Karlas Engstriomas išėjo iš žiurkių apsėsto nuomojamo namo, nuėjo tris kvartalus pietų kryptimi, trumpam sustojo prie autobusų stotelės ir, atsirėmęs į žibinto stulpą, ėmė verkti.

Tuo metu leitenantas Kindermanas buvo kino teatre.

6

Trečiadienį, kovo vienuoliktąją, jos grįžo namo. Regana buvo paguldyta į lovą, ant langinių įtaisytos spynos, o iš jos miegamojo ir vonios išnešti visi veidrodžiai.

– *...vis mažiau ir mažiau suprantamų momentų, dabar priepuolių metu jos sąmonė visiškai užtemsta. Tai yra nauja. Tai nėra isterija. Šiuo metu vadinamieji parapsichologinių fenomenų simptomai turėtų...*

Atėjo daktaras Kleinas, ir Kris su Šarona išklausė jo nurodymą, kaip suleisti sustageną, kol Reganai koma. Jis įstatė nazogastrinį vamzdelį.

– Pirmiausia...

Kris prisivertė žiūrėti, bet nematyti savo dukters veido, gaudyti gydytojo žodžius ir atmesti tuos, kuriuos ji girdėjo klinikoje. Jie skverbėsi į jos sąmonę kaip rūkas pro gluosnių šakas.

– *Misis Makneil, jūs tvirtinote „jokios religijos". Tai tiesa? Visiškai jokio religijos mokslo?*

– *Na, galbūt tik „Dievas". Žinoma, bendriausia prasme. O kas?*

– *Pirmiausia jos kliedėjimo turinys – kai ji šnekėjo suprantamai – yra nukreiptas į religiją. Iš kur ji galėjo tai paimti?*

– *Duokite man pavyzdį.*

– *Pavyzdžiui, Jėzus ir Marija, šešiasdešimt devyni...*

Kleinas nukreipė vamzdelį į Reganos skrandį.

– Pirmiausia reikia įsitikinti, ar skystis nepateko į plaučius, – pamokė jis suspausdamas vamzdelį, kad susikauptų sustageno srovė. – Jei jis...

– *...tokio sutrikimo tipo sindromas dabar labai retas. Jis aptinkamas tik primityviose kultūrose. Mes vadiname jį somnam-*

bulininiu užvaldymu. Tiesą sakant, labai mažai žinome apie jį, išskyrus tai, kad jis atsiranda dėl kažkokio konflikto ar kaltės jausmo ir atveda prie įsitikinimo, kad kūną užvaldęs svetimas protas, taip sakant, dvasia. Senais laikais, kai tikėjimas velniu buvo labai stiprus, užvaldanti būtybė dažnai būdavo demonas. Tačiau šiandien tai dažniausiai kurio nors mirusiojo dvasia. Jį ligonis pažinojęs ar yra matęs ir todėl gali nesąmoningai pamėgdžioti jį, jo balsą ir kartais net veido bruožus. Jie...

Kai niūrusis daktaras Kleinas išėjo, Kris paskambino savo agentui į Beverli Hilzą ir bejausmiu balsu pasakė, kad ji nerežisuos to filmo. Paskui ji paskambino misis Perin. Jos nebuvo namie. Kris padėjo ragelį jausdama, kad puola į neviltį. Kas nors. Jai reikia pagalbos iš...

...Atvejai su mirusiųjų sielomis yra daug paprastesni; daugeliu atvejų nebūna nei įniršio, nei perdėto aktyvumo, nei motorinio nervo sujaudinimo. Tačiau kitu somnambulinio užvaldymo atveju nauja asmenybė visuomet yra piktdžiugiška, visuomet priešiška pirmajai asmenybei. Jos pagrindinis tikslas, tiesą sakant, yra sužaloti, iškankinti ir kartais net nužudyti ją.

Į namą buvo atgabentas suvaržomųjų diržų komplektas, ir Kris išblyškusi, išvargusi žiūrėjo, kaip Karlas pritvirtino juos prie Reganos lovos ir jos riešų. Vėliau, kai Kris ėmė taisyti Reganos pagalvę, šveicaras atsitiesė ir gailiai pažvelgė į subjaurotą vaiko veidą.

– Jai viskas bus gerai? – paklausė jis.

Jo žodžiuose nuskambėjo kažkoks pasitikėjimas ir susirūpinimas. Tačiau Kris neatsakė. Karlui klausiant, ji po Reganos pagalve užčiuopė kažkokį daiktą ir ištraukė jį.

– Kas padėjo šitą krucifiksą? – paklausė ji.

– Šis sindromas yra kažkokio konflikto ar kaltės pasireiškimas, todėl mums reikia suprasti ir sužinoti jo kilmę. Geriausia procedūra šiuo atveju yra hipnoterapija, tačiau mes jos negalime jai pritaikyti. Tada mes pabandėme narkosintezę, – tai gydymas narkotikais, – tačiau, tiesą sakant, ir jis neišvedė iš aklavietės.

– Na ir kas toliau?

– Bijau, kad reikia laukti, reikia laukti. Mes bandysime ir tikėsimės poslinkių. O dabar ją reikia guldyti į ligoninę...

Kris rado Šaroną virtuvėje, statančią rašomąją mašinėlę ant stalo. Ji ką tik pasiėmė ją iš žaidimų kambario rūsyje. Vili stovėjo prie plovyklės ir pjaustė morkas troškiniui.

– Šarona, tai tu padėjai krucifiksą po pagalve? – paklausė Kris sudirgusi.

– Ką tu turi galvoje? – nesuprasdama paklausė Šarona.

– Nedėjai?

– Kris, aš net nežinau, apie ką tu šneki. Klausyk. Aš juk tau sakiau lėktuve, kad viskas, ką aš Reganai pasakojau apie Dievą, tai – „Dievas sukūrė pasaulį“ ir galbūt šį tą apie...

– Gerai, Šarona, gerai, aš tikiu, bet...

– Aš, aš nedėjau jo, – gindamasi sumurmėjo Vili.

– Po velniais, *kažkas* jį ten padėjo! – pratrūko Kris, paskui prišoko prie Karlo, įeinančio į virtuvę.

– Klausyk, aš dar kartą tave klausiu, – spiegte spiegė ji, – ar ne tu padėjai šitą krucifiksą po jos pagalve?

– Ne, madam, – ramiai atsakė jis ir, atsidaręs šaldytuvą, ėmė vynioti ledo gabaliukus į rankšluostį. – Ne. Jokio kryžiaus.

– Eikit velniop! Tas prakeiktas kryžius juk pats ten nenuėjo! Kažkas iš jūsų meluoja! – jos įniršęs balsas užtvindė visą virtuvę. – *Kuris padėjote jį ten, kuris...* – staiga ji sudribo į kėdę ir, užsidengusi veidą rankomis, ėmė verkti. – Atleiskite, atleiskite

man, aš nežinau, ką darau! – verkė ji. – Dieve mano, aš nežinau, ką darau!

Vili ir Karlas tyliai žiūrėjo, kaip Šarona priėjo prie jos ir raminamai ranka paglostė jai kaklą.

– Na, gerai, viskas gerai.

Kris rankove nusišluostė veidą.

– Taip, turbūt tas, kas tai padarė, – sušnarpštė ji, – norėjo tik gera.

– *Klausykite, aš jums dar kartą sakau, ir patikėkite manimi, aš nesirengiu jos išgrūsti į prakeiktą beprotnamį!*

– *Tai...*

– *Man nesvarbu, kaip jūs vadinate! Aš neišleisiu jos iš savo akių!*

– *Na, mes atsiprašome.*

– *Taip, atsiprašote! Dieve! Aštuoniasdešimt aštuoni gydytojai, ir viskas, ką jie gali pasakyti...*

Kris surūkė cigaretę, nervingai užgesino, užlipo į Reganos miegamąjį. Atidarė duris. Miegamojo tamsoje prie Reganos lovos ji įžvelgė siluetą, sėdintį ant medinės kėdės. Karlas. „Ką jis daro?" – pagalvojo ji.

Kris priėjo arčiau. Jis nepakėlė galvos ir toliau žiūrėjo į mergaitę. Ištiesta ranka lietė jos veidą. Kas buvo jo rankoje? Priėjusi prie lovos, Kris pamatė, kad tai tas pats virtuvėje greitomis sumegztas ledų ryšulys. Karlas šaldė Reganos kaktą.

Kris pasijuto sujaudinta. Ji nustebusi stovėjo, žiūrėdama į jį, tačiau Karlas nesijudino ir nejuto, kad ji stovi šalia. Ji apsisuko ir tyliai išėjo iš kambario.

Grįžo į virtuvę, išgėrė juodos kavos ir surūkė dar vieną cigaretę. Paskui impulsyviai nuėjo į savo kabinetą. Galbūt... galbūt...

– ...blogiausias atvejis, nes užvaldymas vargu ar yra susijęs su isterija, kadangi sindromo atsiradimas beveik visad yra autosugestyvus. Jūsų duktė turėjo sužinoti apie užvaldymą, tikėti užvaldymu ir žinoti kai kuriuos jo simptomus, todėl dabar jos pasąmonė „gamina" šį sindromą. Jei tai bus nustatyta, mes galėsime pabandyti autosugestyvų gydymą. Šiuo atveju aš turiu galvoje šoko terapiją, nors man atrodo, kad daugelis terapeutų nesutiktų. Na, kaip aš jau esu minėjęs, tai – blogiausias atvejis, o kadangi jūs prieštaraujate jūsų dukters hospitalizavimui, aš...

– Dėl Dievo meilės, ką jūs?!

– Misis Makneil, ar jūs ką nors esate girdėjusi apie egzorcizmą?

Knygos kabinete sudarė tą apstatymo dalį, su kuria Kris nebuvo susipažinusi. Dabar ji žiūrinėjo pavadinimus ir ieškojo, ieškojo...

– ...pasenęs stilizuotas ritualas, kurio metu rabinai ir kunigai stengiasi išvaryti dvasią. Šiuo metu tik katalikai dar nėra jo atsisakę, bet man atrodo, jie visokeriopai vengia jį atlikti. Tačiau tam, kuris manosi esąs tikrai užvaldytas, šis ritualas yra gan įspūdingas. Tiesą sakant, jis tepadėdavo kaip didelė įtaigos jėga. Aukos įsitikinimas užvaldymu sukeldavo šį sindromą, o tikėjimas egzorcizmo galia lygiai taip pat priversdavo jį išnykti. Tai – ak, jūs netikite. Na, pavyzdžiui, Australijos aborigenai. Jie yra įsitikinę, kad jeigu burtininkas iš tolo pasiunčia į juos „mirties spindulį", jie mirs. Ir esmė yra ta, kad jie iš tikrųjų miršta! Jie atsigula ir iš lėto numiršta. Ir vienintelis dalykas, kuris kartais išgelbsti juos, yra panaši įtaigos forma: priešingai veikiantis „spindulys", kurį pasiunčia kitas burtininkas!

– Jūs siūlote man nuvesti ją pas žmogų, besiverčiantį raganavimu?

– Taip, būtent tai aš ir norėjau pasakyti. Jei nebebus kitos išeities – veskite pas kunigą. Aš žinau, tai – keistas patarimas,

tiesą sakant – net pavojingas, kol mes nesužinosime, ar prieš visa tai Regana nežinojo apie užvaldymą ir ypač apie egzorcizmą. Kaip jūs manote, ar ji galėjo kur nors skaityti apie jį?

– Nemanau.

– Matė filmą? Ką nors panašaus per televizorių?

– Ne.

– Galbūt skaitė Evangeliją? Naująjį Testamentą?

– Kodėl?

– Juose yra keletas užuominų apie užvaldymą. Kristaus egzorcizmą. Tiesą sakant, simptomų apibūdinimas yra toks pat, kaip ir šių dienų užvaldymuose. Jei jūs...

– Ne. Nieko nebus. Užmirškite tai. Tik to betrūko, kad jos tėvas išgirstų, jog pasikviečiau visą gaują...

Kris pirštai lėtai slinko per knygų nugarėles. Nieko. Nei Biblijos, nei Naujojo Testamento, nei...

– *Štai!*

Jos akys sustojo ties knyga ant apatinės lentynos. Knyga apie burtus, kurią jai atsiuntė Meri Džou Perin. Kris ištraukė ją iš lentynos ir, atsivertusi turinį, pirštu ėmė vedžioti skyrių pavadinimus.

Štai!

Skyriaus pavadinimas tvinkčiojo kaip širdis: „Užvaldymo formos“.

Kris užvertė knygą ir užsimerkė...

Galbūt... galbūt...

Ji atsimerkė ir lėtai nužingsniavo į virtuvę. Šarona spausdino. Kris ištiesė knygą.

– Šarona, tu perskaitei ją?

Šarona toliau spausdino nepakeldama akių.

– Perskaičiau ką? – paklausė ji.

– Šią knygą apie burtus?

– Ne.

– Tu atnešei ją į mano kabinetą?

– Ne. Nebuvau prie jos prisilietusi.

– Kur Vili?

– Išėjo į parduotuvę.

Kris linktelėjo. Svarstydama ji užkopė į Reganos miegamąjį. Parodė knygą Karlui.

– Karlai, tai tu padėjai ją mano kabinete ant lentynos?

– Ne, madam.

– Galbūt Vili, – sumurmėjo Kris, žiūrėdama į knygą.

Nuojautos virpulys perbėgo jos kūnu. Nejau Berindžerio klinikos gydytojai buvo teisūs? Nejau taip ir yra? Nejau Regana per autosugestiją susirgo dėl šios knygos? Nejau ji surado čia aprašytus jos simptomus? Ką nors specifiška, ką Regana darė?

Kris atsisėdo prie stalo, atsivertė skyrių apie užvaldymą ir ėmė ieškoti, ieškoti ir skaityti.

Paplitusio tikėjimo demonais tiesioginis vedinys yra reiškinys, vadinamas užvaldymu. Tai būklė, kai paprastai individas yra įsitikinęs, kad kūno ir proto funkcijos yra užvaldytos ar kontroliuojamos arba demono (šiuo metu labiausiai paplitęs reiškinys), arba kurio nors mirusiojo sielos. Nėra istorijos tarpsnio ar žemės lopinėlio, kur šis reiškinys nebūtų buvęs užfiksuotas. Tačiau ir pastaruoju metu jis vis dar nėra visiškai išaiškintas. Nuo to laiko, kai 1921 metais pirmą kartą buvo išspausdinti išsamūs Trogoto Oistracho tyrimai, nors ir esama tam tikrų psichiatrijos pasiekimų, žinių apie šį reiškinį beveik nepadaugėjo.

Nėra visiškai išaiškinta? Kris susiraukė. Iš gydytojų kalbų ji susidarė kitokį įspūdį.

Yra žinomi tokie faktai: kad įvairūs žmonės įvairiais istorijos laikotarpiais patyrė tokių milžiniškų ir siaubingų transformacijų, kad aplinkiniai jautė, jog jie bendrauja visiškai su kitu žmogumi. Pasikeičia ne tik balsas, elgsena, veido išraiška ir įprasti judesiai, bet pats subjektas galvoja apie save kaip apie visiškai kitą asmenį, turi kitą vardą – žmogišką ar velnišką – ir kitą gyvenimo istoriją.

Simptomai. Kur tie simptomai? Kris nekantriai ieškojo.

...Malajų archipelage, kur užvaldymas plačiai paplitęs ir mūsų dienomis, kurio nors mirusiojo užvaldanti siela dažnai priverčia užvaldomąjį taip tobulai pamėgdžioti jos gestus, balsą ir elgesį, kad mirusiojo tėvai puola į ašaras. Tačiau be vadinamojo kvaziužvaldymo, t. y. tų atvejų, kurie iš tiesų sukelia apgavystę, paranoją ir isteriją, didžiausias keblumas yra paaiškinti šį reiškinį. Seniausias paaiškinimas yra spiritistinis. Įsiveržusioji asmenybė gali turėti savybių, kurios visiškai svetimos užvaldytajai. Pavyzdžiui, demonų užvaldymo atveju „demonai" gali kalbėti pirmajai asmenybei nežinoma kalba arba...

Štai! Čia! Reganos nesuprantamas murmėjimas. Nežinomos kalbos prasiveržimas? Ji greitai skaitė toliau.

...arba gali atsirasti įvairių parapsichinių reiškinių, pavyzdžiui, telekinezė: objektų judinimas be materialios jėgos.

Barbenimas? Lovos drebėjimas?

Mirusiųjų užvaldymo atvejų yra užregistruota gerokai daugiau. Pavyzdžiui, Oistrachas aprašo vieną vienuolį, kuris, būdamas užvaldytas, staiga tapo talentingu ir puikiu šokėju, nors prieš užvaldymą jis niekada nebuvo sušokęs nė vieno žingsnelio. Kar-

tais tai atrodo taip įspūdingai, kad psichiatras Jungas, nuodugniai ištyręs vieną atvejį, galėjo pasiūlyti tik dalinį paaiškinimą, kad jis yra įsitikinęs, jog tai „nebuvo apgavystė"...

Tai kelia nerimą. Šis tonas.

...o Viljamas Džeimsas, garsiausias visų laikų Amerikos psichologas, dažniausiai rėmėsi „šio reiškinio spiritistinio paaiškinimo įtaigumu". Jis nuodugniai ištyrė vadinamąjį „Vatsekos stebuklą" – Ilinojaus valstijos Vatseko miesto paauglę, kuri pasidarė neatskiriama nuo mergaitės, vardu Meri Rof – ši prieš dvylika metų buvo mirusi valstybiniame beprotnamyje...

Kris susiraukė. Ji negirdėjo skambučio, negirdėjo, kaip Šarona nustojo spausdinti ir nuėjo atidaryti durų.

Manoma, kad demonų užvaldymo forma atsirado tik užgimus krikščionybei, tačiau iš tiesų ir apie užvaldymą, ir apie egzorcizmą užsimenama dar prieš Kristaus gimimą. Senovės egiptiečiai ir ankstyvosios Tigro bei Eufrato civilizacijos tikėjo, kad psichikos ir dvasios sutrikimai atsiranda dėl demono įsiveržimo į kūną. Pavyzdžiui, senovės Egipte gydant vaikų ligas buvo taikoma tokia egzorcizmo formuluotė: „Išeik tu, kuris ateini tamsoje, kurio nosis apsukta atgal, kurio veidas apverstas. Ar tu atėjai pabučiuoti šio vaiko? Aš neleisiu tau..."

– Kris?

Ji skaitė toliau, įsigilinusi.

– Šarona, aš užsiėmusi.

– Tas seklys iš Žmogžudysčių skyriaus nori tave pamatyti.

– O Dieve, Šarona, pasakyk jam...

Ji sustojo.

– Ne, ne, palauk, – Kris susiraukė, tebežiūrėdama į knygą. – Ne. Pasakyk jam, kad užeitų. Įleisk jį.

Ėjimo garsas.

Laukimo garsas.

Ko aš laukiu? – stebėjosi Kris. Laukimas tapo jos gyvenimo dalimi, neapibrėžtas laukimas, lyg ryškus sapnas, kurio niekada negalima prisiminti.

Jis įėjo su Šarona, sugniaužęs kepurę rankoje, sunkiai alsuodamas ir svirduliuodamas, ir pagarbus.

– Aš labai atsiprašau. Jūs užsiėmusi, jūs užsiėmusi. Aš sukeliu tik rūpesčius.

– Kaip pasaulis?

– Labai blogai, labai blogai. Kaip jūsų duktė?

– Jokių pokyčių.

– O, man taip gaila, – jis nerangiai stovėjo prie stalo. Akyse tūnojo nerimas. – Klausykite, aš nenorėčiau jūsų trukdyti. Jūsų duktė. Kas žino, kai mano Rūtelė sirgo... ne ne, tai buvo Šeila, mano mažoji...

– Sėskitės, – pertarė Kris.

– Taip, ačiū, – atsiduso jis, dėkingai įsitaisydamas ant krėslo priešais Šaroną, kuri toliau spausdino laiškus.

– Aš atsiprašau, ką jūs pasakojote? – paklausė jį Kris.

– Na, mano duktė, ji... a, nesvarbu, – jis nutilo. – Jūs užsiėmusi. Kai aš imsiu kalbėti, papasakosiu visą savo gyvenimo istoriją, ir galbūt jūs galėsite pastatyti filmą apie ją. Ji neįtikima. Jei tik jūs žinotumėte nors *pusę* dalykų, kurie atsitiko mūsų išprotėjusioje šeimoje, jūs žinote, pavyzdžiui, mano... ach, jūs juk... Vieną! Aš papasakosiu *vieną* dalyką! Kiekvieną penktadienį mano mama gamindavo žuvies filė, suprantate? Ir visą savaitę, visą ilgą savaitę niekas negalėdavo išsimaudyti vonioje, nes joje mama laikydavo *karpį.* Šis plaukiodavo pirmyn ir atgal, pirmyn ir atgal, visą savaitę, nes mama sakydavo, kad taip iš jo organizmo išsivalo *nuodai.* Suprantate? Nes... Na, užtenka, užtenka, – jis

sunkiai atsiduso ir ranka nuvijo mintis. – Retkarčiais reikia mūsų verksmą paįvairinti juoku.

Kris abejingai lūkuriuodama žiūrėjo į jį.

– Jūs skaitote, – jis pažvelgė į knygą apie burtus. – Filmui? – paklausė jis.

– Ne, šiaip skaitinėju.

– Gera knyga?

– Ką tik pradėjau.

– Burtai, – sumurmėjo jis, palenkęs galvą, skaitydamas pavadinimą puslapių viršuje.

– Kas atsitiko? – paklausė jį Kris.

– Taip, aš atsiprašau. Jūs užsiėmusi, užsiėmusi. Aš tuoj baigsiu. Kaip jau sakiau, aš netrukdyčiau jūsų, bet...

– Kas bet?

Staiga jo veidas apsiniaukė ir jis sudėjo rankas ant stalo.

– Misis Makneil, misteris Deningsas.

– Na...

– Po galais, – susinervinusi sušvokštė Šarona ir išplėšė laišką iš rašomosios mašinėlės velenėlio. Ji suglamžė jį ir švystelėjo į šiukšlių dėžę prie Kindermano. – Oi, atsiprašau, – susigriebė ji pamačiusi, kad jos šūktelėjimas nutraukė jų pokalbį.

Kris ir Kindermanas žiūrėjo į ją.

– Jūs – mis Fenster? – paklausė ją Kindermanas.

– Spenser, – tarė Šarona atitraukdama kėdę, kad pakeltų nukritusį laišką.

– Nieko nieko, – tarė Kindermanas ir pasilenkęs pakėlė prie jo kojų nukritusį suglamžytą laišką.

– Ačiū, – padėkojo Šarona.

– Nieko. Atleiskite, jūs – sekretorė?

– Šarona, tai...

– Kindermanas, – priminė jai seklys. – Viljamas Kindermanas.

– Taip. Tai – Šarona Spenser.

– Labai malonu, – tarė Kindermanas šviesiaplaukei, kuri dabar susidėjo rankas ant mašinėlės ir susidomėjusi žiūrėjo į jį. – Galbūt jūs galite padėti, – tęsė jis. – Misterio Deningso mirties vakarą jūs ėjote į vaistinę ir palikote jį vieną šiame name, tiesa?

– Ne, Regana buvo namie.

– Mano duktė, – paaiškino Kris.

Kindermanas toliau klausinėjo Šaroną:

– Jis atėjo pasimatyti su misis Makneil?

– Taip.

– Jis tikėjosi, kad ji greitai grįš.

– Aš pasakiau jam, kad ji greitai grįš.

– Labai gerai. Ir kada jūs išėjote? Ar prisimenate?

– Taigi aš žiūrėjau žinias ir maždaug... taip, teisingai. Aš prisimenu, kad supykau, kai vaistininkas pasakė, jog vaistus išnešiojantis berniukas jau išėjo namo. Aš tada pasakiau: „Na, tiesiog puiku“, ar kažką panašaus, nes buvo dar tik pusė septynių. Paskui, maždaug po dešimties ar dvidešimties minučių, atėjo Burkas.

– Taigi, – reziumavo seklys, – jis čia atėjo maždaug be penkiolikos septynios.

– Na ir kas iš to? – paklausė Kris.

Ji pajuto augant neaiškią įtampą.

– Kyla klausimas, misis Makneil, – sušvokštė Kindermanas, pasisukdamas į ją. – Atvykti į namus be penkiolikos septynios ir išeiti po dvidešimties minučių...

– Burkas tai sugebėjo, – tarė Kris. – Jam būdinga.

– Ar būdinga misteriui Deningsui, – paklausė Kindermanas, – lankytis M gatvės baruose?

– Ne.

– Ne, ir aš taip manau. Aš patikrinau. Ar jis neturėjo įpročio važinėti taksi? Ar jis nebūtų išsikvietęs taksi prieš išeidamas?

– Taip, būtų.

– Taigi kyla klausimas, – kodėl jis ėmė vaikštinėti ant platformos laiptų viršuje? Ir keista, kodėl taksi kompanijos neužfiksavo jokio iškvietimo iš šio namo, – tęsė Kindermanas, – išskyrus tą, kurį užsakė mis Spenser lygiai be trylikos septynios.

– Nežinau, – atsakė Kris bejausmiu balsu, laukdama.

– Jūs viską žinote, – apstulbusi sušvokštė Šarona.

– Taip, atleiskite man, – tarė jai seklys. – Tačiau reikalas labai rimtas.

Kris giliai atsiduso, nenuleisdama nuo seklio akių.

– Kokiu požiūriu? – paklausė ji.

Balsas sudrebėjo.

Jis pasilenkė virš stalo, laikydamas rankoje suglamžytą laišką.

– Misis Makneil, patologo ataskaita rodo, kad nelaimingas atsitikimas visiškai įmanomas, bet...

– Jūs norite pasakyti, kad jis buvo nužudytas? – kirto Kris.

– Deningso... aš žinau, tai labai žiauru...

– Na?

– Deningso galvos padėtis ir tam tikrų kaklo raumenų nutraukimas turėtų...

– O, Dieve, – krūptelėjo Kris.

– Taip, tai labai žiauru. Aš atsiprašau, aš labai atsiprašau. Bet matote, ši būklė... mes galime praleisti smulkmenas... bet tai negalėjo įvykti, jei misteris Deningsas nebūtų kurį laiką kritęs prieš atsitrenkdamas į laiptus; pavyzdžiui, šešis–devynis metrus iki laiptų. Taigi tiesą sakant, galimas daiktas, kad gal-

būt... Na, pirmiausia aš norėčiau paklausti, – jis pasisuko į susiraukusią Šaroną, – kai jūs išėjote, kur buvo misteris Deningsas? Su vaiku?

– Ne, jis buvo čia, kabinete. Jis maišė kokteilį.

– Gal jūsų duktė prisimintų, – jis pasisuko į Kris, – ar misteris Deningsas buvo tą vakarą jos kambaryje?

Ar jie tikrai buvo dviese?

– Kodėl jūs klausiate?

– Ar jūsų duktė prisimintų?

– Ne, aš jums jau sakiau, kad jai buvo suleista migdomųjų ir...

– Taip taip, jūs sakėte, tai tiesa, aš prisimenu; bet galbūt ji atsibudo ir...

– Neįmanoma. Ir...

– Jai taip pat buvo duota migdomųjų, – pertarė jis, – kai mes kalbėjomės paskutinį kartą?

– Taip, tikrai buvo, – prisiminė Kris. – Na ir kas?

– Man atrodo, kad aš ją mačiau lange tą dieną.

– Jūs klystate.

Jis patraukė pečiais.

– Galbūt, galbūt. Aš nesu įsitikinęs.

– Klausykite, kodėl jūs viso to klausiate? – griežtai pasiteiravo Kris.

– Kaip aš jau esu sakęs, visai įmanoma, kad galbūt velionis buvo toks girtas, kad užkliuvo ir iškrito pro jūsų dukters miegamojo langą.

Kris papurtė galvą.

– Jokiu būdu. Neįmanoma. Pirma, jos langas visuomet uždarytas, o antra, būdamas girtas, Burkas niekad neprarasdavo savitvardos, niekad. Tiesa, Šarona?

– Tiesa.

– Burkas niekuomet girtas nesvyruodavo. Kaip jis galėjo užkliūti ir iškristi pro langą?

– Galbūt jūs dar ko nors laukėte tą vakarą? – paklausė jis Kris.

– Ne.

– Jūs turite draugų, kurie užeina nepaskambinę?

– Tik Burkas, – atsakė Kris. – Kodėl klausiat?

Seklys panarino ir papurtė galvą, piktai žiūrėdamas į suglamžytą laišką savo rankose.

– Keista... taip nesuprantama, – jis sunkiai atsiduso. – Nesuprantama, – jis pažvelgė į Kris. – Velionis ateina pas jus į svečius, palaukia tik dvidešimt minučių ir, net nesusitikęs su jumis, išeina palikdamas sunkiai sergančią mergaitę. Iš teisybės, misis Makneil, kaip jūs sakote, visai nebūdinga Deningsui iškristi pro langą. Be to, krentant jo kaklas taip galėjo lūžti tik vienu atveju iš tūkstančio, – jis linktelėjo galvą į knygą apie burtus. – Jūs skaitėte šioje knygoje apie ritualines žudynes?

Kris užplūdo šiurpi nuojauta. Ji papurtė galvą.

– Galbūt ne šioje knygoje, – tarė jis. – Tačiau atleiskite man, misis Makneil, aš norėčiau, kad jūs truputį geriau pagalvotumėte, nes vargšo misterio Deningso galva buvo apsukta 180 laipsnių – vadinamojo demoniško ritualo nužudymo būdu.

Kris išbalo kaip popierius.

– Misterį Deningsą nužudė koks nors lunatikas, – tęsė jis, nenuleisdamas akių nuo Kris. – Pirma, aš nenorėjau jums sukelti skausmo, o be to, žiūrint iš techninės pusės, tai vis dėlto gali būti nelaimingas atsitikimas. Tačiau aš taip nemanau. Tai mano nuojauta. Mano nuomonė. Aš esu įsitikinęs, kad jį nužudė stiprus žmogus – tai pirma. Jo kaukolės lūžiai – antra, ir

įvairiausi dalykai, kuriuos aš jau esu minėjęs, teigia, – teigia, o ne tvirtina, – kad jis buvo nužudytas ir tik tada išmestas pro jūsų dukters miegamojo langą. Tačiau, išskyrus jūsų dukterį, čia nieko nebuvo. Taigi kaip tai įvyko? Vienintelis atvejis – kad kas nors buvo atėjęs tuo metu, kai mis Spenser buvo išėjusi iki jūsų sugrįžimo. Tiesa? Turbūt taip. Taigi aš dar kartą jus klausiu: kas tai galėjo būti?

– Dieve mano, vieną minutėlę! – vis dar neatsipeikėjusi kimiai sušnibždėjo Kris.

– Taip, aš atsiprašau. Jums labai skaudu. Galbūt aš klystu, galbūt. Tačiau pagalvokite. Kas? Kas galėjo užeiti?

Kris mąstė nuleidusi galvą. Paskui pažvelgė į Kindermaną.

– Ne, niekas.

– Galbūt pas jus, mis Spenser? – paklausė ją seklys. – Kas nors ateina čia su jumis susitikti?

– Ne, ne, niekas, – tarė Šarona išplėtusi akis.

Kris pasisuko į ją.

– Tas arklininkas žino, kur tu dirbi?

– Arklininkas? – paklausė Kindermanas.

– Jos vaikinas, – paaiškino Kris.

Blondinė papurtė galvą.

– Jis niekuomet čia nebuvo užėjęs. Be to, tą vakarą jis buvo Bostone, kažkokioje konferencijoje.

– Jis – komivojažierius?

– Advokatas.

Seklys vėl pasisuko į Kris.

– Gal tarnus kas nors lanko?

– Ne. Niekada.

– Jūs laukėte siuntinio tą dieną? Laiško?

– Ne. Kodėl klausiate?

– Misteris Deningsas būdavo, – tegul jis ilsisi ramybėje, mirusieji minimi tik geruoju, – tačiau kaip jūs sakėte, girtas jis būdavo, na, sakykime, irzlus: žinoma, galėjo sukelti ginčą, ką nors supykinti, šiuo atveju, galbūt žmogų, atnešusį siuntinį. Taigi jūs kažko laukėte? Iš galanterijos? Bakalėjos? Vyno parduotuvės? Siuntinio?

– Neįsivaizduoju, – tarė Kris. – Tai Karlo rūpestis.

– Šit kaip.

– Norite su juo pakalbėti?

Seklys atsiduso ir atsilošė, susikišdamas rankas į palto kišenes. Jis niūriai žiūrėjo į burtų knygą.

– Ne, nereikia, tai nesvarbu. Jūs turite sunkiai sergančią dukterį ir... nereikia, – jis numojo ranka ir atsistojo. – Buvo labai malonu jus sutikti, mis Spenser.

– Man taip pat, – šaltai linktelėjo Šarona.

– Nesuprantama, – purtydamas galvą tarė Kindermanas. – Keista, – jis rodės paskendęs mintyse. Kris stojantis, pažvelgė į ją. – Na, aš labai atsiprašau. Aš varginu jus dėl niekų. Atleiskite man.

– Aš palydėsiu jus iki durų, – susimąsčiusi tarė Kris.

– Nereikia, nesivarginkite.

– Nesivarginu.

– Kaip norite. Beje, – tarė jis, išeidamas iš virtuvės, – aš žinau, tai vienas šansas iš milijono, tačiau jūsų duktė... jūs galėtumėte ją paklausti, ar ji matė misterį Deningsą tą vakarą savo kambaryje?

Kris sukryžiavo rankas ant krūtinės.

– Klausykite, pirmiausia – jam nebuvo jokios priežasties būti ten.

– Žinau; aš suprantu, bet jeigu vienas anglų gydytojas nebūtų paklausęs „Koks čia grybelis?“, mes šiandien neturėtume penicilino. Tiesa? Paklauskite. Gerai?

– Gerai, kai ji ganėtinai pasveiks, aš paklausiu.

– Blogiau nebus. O tuo tarpu... – jie priėjo prie durų. Kindermanas pamindžiukavo ir lyg abejodamas pridėjo pirštus prie burnos. – Klausykite, aš tikrai norėčiau jus prašyti, bet...

Kris įsitempė laukdama naujo smūgio. Venose vėl sutvinksėjo įtarimas.

– Ko?

– Mano dukteriai... gal jūs galėtumėte duoti autografą? – jis paraudo, o Kris iš palengvėjimo vos nepradėjo juoktis iš savęs; iš žmogaus būklės beviltiškumo.

– Taip, žinoma. Kur pieštukas? – tarė ji.

– Čia! – iškart atsakė jis ir iš palto kišenės išsitraukė buką apgraužtą pieštuką, o kita ranka pasirausė švarko kišenėje ir ištraukė vizitinę kortelę. – Jai bus labai malonu, tarė jis paduodamas ją Kris.

– Koks jos vardas? – paklausė Kris, prispausdama kortelę prie durų ir pasirengdama rašyti. Kurį laiką vyravo sunki tyla. Ji girdėjo tik šnopuojantį kvėpavimą. Pasukusi galvą pamatė Kindermano akyse baisias ir dideles grumtynes.

– Aš pamelavau, – pagaliau tarė jis. Jo akys pasidarė įžūlios ir beviltiškos. – Tai man, – jis pažvelgė į savo kortelę ir nuraudo. – Parašykite „Viljamui... Viljamui Kindermanui“... pavardė yra užrašyta antroje pusėje.

Kris pažvelgė į jį su išsekusiu ir netikėtu švelnumu, patikrino pavardės rašybą ir parašė: *Viljamui F. Kindermanui, su meile!* ir pasirašė. Po to atidavė jam kortelę, o jis įsikišo ją į kišenę net neperskaitęs užrašo.

– Jūs labai maloni moteris, – droviai tarė jis nukreipęs akis.

– Jūs labai malonus vyras.

Jis dar labiau paraudo.

– Ne, aš nesu toks. Aš visiems sukeliu rūpesčių, – jis atsidarė duris. – Nekreipkite dėmesio į tai, ką aš šiandien pasakiau. Tai slegia. Užmirškite. Galvokite apie savo dukterį. *Dukterį.*

Kris linktelėjo. Kindermanui išėjus į prieangį ir pakėlus kepurę, ją vėl apėmė liūdesys.

– Bet jūs paklausite? – priminė jis pasisukdamas.

– Paklausiu, – sušnibždėjo ji. – Aš pažadu. Paklausiu.

– Gerai. Sudie. Ir būkite atsargi.

Kris dar kartą linktelėjo.

– Jūs taip pat.

Ji lėtai uždarė duris. Paskui, jam pabeldus, staigiai vėl jas atvėrė.

– Koks nemalonumas. Aš vėl jus trukdau. Aš užmiršau savo pieštuką, – jis nusišypsojo atsiprašydamas.

Kris pažvelgė į apgraužtą pieštuką savo rankoje, blyškiai šyptelėjo ir atidavė jį Kindermanui.

– Ir dar viena... – abejojo jis. – Aš žinau, tai neturi prasmės, tai kvaila, bet aš žinau, kad negalėsiu užmigti, jei galvosiu, kad neužčiuopiau bent kokio siūlelio, kurį galėjau užčiuopti. Ar aš galėčiau... ne, tai kvaila, tai... ne, aš privalau. Ar aš galėčiau trumpai pakalbėti su misteriu Engstriomu? Pristatymas... Pristatymo klausimai. Man tikrai reikėtų...

– Žinoma, įeikite, – išvargusiai tarė Kris.

– Ne ne, jūs užsiėmusi. Nereikia. Aš galiu pakalbėti su juo čia. Čia labai gerai, labai gerai.

Jis pasirėmė ant turėklo.

– Kaip jūs pageidaujate, – nusišypsojo Kris. – Jis yra su Regana. Aš jį tuoj atsiųsiu.

– Labai dėkui.

Kris greitai uždarė duris. Po minutės Karlas atvėrė jas. Jis žengė į prieangį, uždėjęs ranką ant rankenos ir laikydamas duris truputį praviras. Stovėjo tiesiai ir žvelgė į Kindermaną geromis ir romiomis akimis.

– Taip? – šaltai paklausė jis.

– Jūs turite teisę tylėti, – sutiko jį Kindermanas, nuožmiai žvelgdamas Karlui į akis. – Jei jūs atsisakote šios teisės tylėti, – greitai kalbėjo jis monotonišku ir negailestingu tonu, – viskas, ką jūs pasakysite, bus panaudota prieš jus teisme. Jūs turite teisę išsikviesti advokatą ir atsakinėti į klausimus jam esant. Jei jūs to pageidaujate, bet neturite advokato, advokatas bus jums paskirtas be apkaltinimo prieš apklausą. Supratote teises, kurias aš ką tik paaiškinau?

Paukšteliai maloniai čirškė seno medžio šakose, o prislopinti mašinų garsai iš M gatvės panėšėjo į bičių zvimbimą tolimoje pievoje.

– Taip, – net nemirktelėjęs atsakė Karlas.

– Jūs atsisakote teisės tylėti?

– Taip.

– Jūs atsisakote teisės pakalbėti su advokatu ir atsakinėti į klausimus jam esant?

– Taip.

– Ar jūs anksčiau tvirtinote, kad balandžio dvidešimt aštuntąją, misterio Deningso mirties vakarą, jūs lankėtės „Crest“ kino teatre?

– Taip.

– Kada prasidėjo seansas?

– Neprisimenu.

– Anksčiau jūs tvirtinote, kad tai buvo šeštos valandos seansas. Tai jums padeda prisiminti?

– Taip. Taip, šeštos valandos seansas. Aš prisimenu.

– Ir jūs žiūrėjote *filmą* nuo pradžių?

– Taip.

– Ir išėjote filmui pasibaigus?

– Taip.

– Ne anksčiau?

– Ne. Aš žiūrėjau visą filmą.

– Išėjęs iš filmo jūs įlipote į D. C. tranzitinį autobusą priešais kiną ir išlipote M gatvės ir Viskonsino aveniu sankryžoje maždaug dvidešimt po devynių?

– Taip.

– Ir ėjote į namus?

– Ėjau į namus.

– Ir grįžote namo maždaug pusę dešimtos?

– Grįžau namo *lygiai* pusę dešimtos, – atsakė Karlas.

– Jūs įsitikinęs?

– Taip. Aš pažiūrėjau į laikrodį. Esu įsitikinęs.

– Ir jūs žiūrėjote filmą iki pabaigos?

– Taip. Aš tai jau sakiau.

– Misteri Engstriomai, jūsų atsakymai užrašomi į magnetofoną. Aš noriu, kad jie būtų tikslūs.

– Jie yra tikslūs.

– Jūs žinote apie ginčą tarp durininko ir girto nuolatinio lankytojo, kuris įvyko per paskutines penkias filmo minutes?

– Taip.

– Ar galėtumėte pasakyti šio ginčo priežastį?

– Tas vyras buvo girtas ir kėlė triukšmą.

– Ir ką jie galų gale jam padarė?

– Lauk. Jie išmetė jį lauk.

– Nieko panašaus. Jūs taip pat žinote, kad šeštos valandos seanso metu buvo techninis gedimas, kuris truko apie penkiolika minučių ir dėl kurio seansas buvo pertrauktas?

– Ne.

– Jūs prisimenate, kad visa salė švilpė?

– Ne. Nebuvo jokio gedimo.

– Jūs įsitikinęs?

– Nieko nebuvo.

– Buvo. Operatoriaus žurnale yra įrašas, kuris teigia, kad filmas tą vakarą baigėsi ne dešimt minučių po pusės devynių, o maždaug be penkių devynios, o tai reiškia, kad pirmas autobusas nuo kino galėjo jus atvežti į M ir Viskonsino gatvių sankryžą ne po devynių dvidešimt, o be penkiolikos dešimt, todėl anksčiausiai jūs galėjote pareiti namo maždaug be penkių dešimt, o ne pusę dešimt. Tai paliudijo ir misis Makneil. Ar dabar galėtumėte pakomentuoti šį painų prieštaravimą?

Karlas nė sekundę neprarado pusiausvyros ir jo atsakymas buvo tvirtas kaip visuomet.

– Ne.

Seklys kurį laiką žvelgė į jį tylėdamas, tada atsiduso ir, nuleisdamas galvą, išjungė monitoriaus rankenėlę, įtaisytą palto pamušale. Keletą sekundžių jis žvelgė žemyn, tada pakėlė akis į Karlą.

– Misteri Engstriomai, – pradėjo jis nuvargusiu ir suprantančiu tonu. – Buvo įvykdytas rimtas nusikaltimas. Jūs esate įtariamas. Iš kitų šaltinių aš sužinojau, kad misteris Deningsas įžeidinėjo jus. Taip pat nėra abejonės, kad jūs sumelavote savo

buvimo vietą jo mirties valandą. Kartais taip atsitinka, – juk mes žmonės, – kad vedęs žmogus kartais būna kažkur ten, kur jis sakosi nebuvęs. Jūs pastebėjote, kad aš padariau taip, kad mes būtume vieni. Atskirai nuo kitų. Atskirai nuo jūsų žmonos. Aš dabar neįrašinėju. Baigta. Jūs galite pasitikėti manimi. Jei jūs tą vakarą buvote su kita moterimi, pasakykite man, aš patikrinsiu, ir jūs išbrisite iš to vargo, o jūsų žmona nieko nesužinos. Taigi sakykite, kur jūs buvote Deningso mirties valandą?

Vieną sekundę Karlo akyse kažkas šmėstelėjo ir vėl užgeso.

– Kino teatre! – pro suspaustas lūpas pakartojo jis.

Seklys įbedė į jį ramų, tylų žvilgsnį. Sekundės slinko lėtai lėtai, girdėjosi tik sunkus jo alsavimas.

– Jūs areštuosite mane? – nepastebimai virpantis Karlo klausimas nuskriejo į tylą.

Seklys nieko neatsakė, vis dar nemirksėdamas žvelgė į jį, o kai Karlas vėl norėjo kažką sakyti, jis staiga atsistūmė nuo turėklo ir, susikišęs rankas į kišenes, pajudėjo policijos mašinos link. Ėjo neskubėdamas, žvalgydamasis tai į kairę, tai į dešinę, – lyg smalsus turistas.

Karlas stovėjo ant prieangio ir abejingai žiūrėjo, kaip Kindermanas atidarė policijos mašinos dureles, ištraukė iš dėžutės servetėlę, išsišnypštė ir tingiai apžvelgė upę, lyg ieškodamas vietos papietauti. Tada neatsigręždamas įlipo į mašiną.

Automobiliui nuvažiavus ir pasukus už Trisdešimt penktosios gatvės kampo, Karlas pažvelgė į savo ranką ant turėklo. Ji drebėjo.

Tuo metu, kai paradinės durys užsidarė, Kris stovėjo prie baro savo kabinete ir mąstė, pildama degtinę ant ledo gabaliukų. Žingsniai. Karlas lipa laiptais. Ji paėmė degtinę ir lėtai nuėjo į virtuvę, smiliumi maišydama gėrimą, ieškodama kelio nieko

nematančiomis akimis. Kažkas... kažkas buvo labai blogai. Lyg šviesa, besiskverbianti pro durų apačią, siaubo pašvaistė liejosi į jos užtemusią sąmonę. Kas glūdi už tų durų? Kas?

Nežiūrėk!

Ji įėjo į virtuvę, atsisėdo prie stalo ir gurkštelėjo gėrimo.

Aš tikiu, kad jį užmušė labai stiprus žmogus...

Ji nukreipė žvilgsnį į knygą apie burtus.

Kažkas...

Žingsniai. Šarona grįžta iš Reganos miegamojo. Įeina. Sėdasi prie rašomosios mašinėlės. Įsuka naują spausdinimo juostelę.

Kažkas...

– Gan šiurpu, – sumurmėjo Šarona, padėjusi pirštus ant klavišų ir žiūrėdama į stenografuotus ženklus šalia mašinėlės.

Jokio atsakymo. Kambaryje tvyrojo nerimas. Kris išsiblaškiusi siurbtelėjo gėrimo.

Šarona perskrodė tylą įtemptu, žemu balsu:

– M gatvėje ir Viskonsinio aveniu atsirado daugybė hipių landynių. Narkomanai. Okultizmo garbintojai. Policija vadina juos „pragaro šunimis“, – ji stabtelėjo lyg laukdama komentaro, nenukreipdama akių nuo ženklų. Paskui tęsė: – Įdomu, ar Burkas galėjo...

– O, *Dieve,* Šarona! Užmiršk jį, gerai? – pratrūko Kris. – Aš privalau galvoti tik apie Regi! Gerai? – ji užsimerkė ir užgniaužė kvapą.

Tą pačią akimirką Šarona grįžo prie mašinėlės klavišų ir kurį laiką pašėlusiu tempu tarškino žodžius, paskui staiga pašoko nuo kėdės ir nėrė iš virtuvės.

– Einu pasivaikščioti, – šaltai tarė ji.

– Laikykis toliau nuo tos prakeiktos M gatvės! – niūriai suurzgė jai pavymui Kris, žiūrėdama į knygą savo rankose.

– Gerai.

– Ir N gatvės!

Kris girdėjo, kaip paradinės durys atsidarė ir užsidarė. Ji atsiduso. Pajuto stiprią graužatį. Tačiau jaudulys buvo išstūmęs įtampą. Nors ne visą. Labai silpna pašvaistė sklido koridoriuje.

Neįleisk jos!

Kris giliai įkvėpė ir stengėsi įsigilinti į knygą. Ji rado reikiamą vietą; nekantriai, greitai ėmė versti puslapius, permesdama akimis ir ieškodama Reganos simptomų aprašymo, „...demonų užvaldymas... sindromas... atsitikimas su aštuonmete mergaite... nenormali... keturi stiprūs vyrai, besistengiantys sulaikyti jį nuo..."

Versdama puslapį Kris sustingo.

Garsai. Vili grįžta iš bakalėjos.

– Vili?.. Vili? – bejausmiai paklausė Kris.

– Taip, madam, – atsakė Vili, padėdama krepšį

– Vili, tai tu padėjai šią knygą į mano kabinetą? – nepakeldama akių Kris pakėlė knygą.

Vili pažvelgė į knygą ir linktelėjo, paskui apsisuko ir ėmė traukti iš krepšio pirkinius.

– Vili, kur tu ją radai?

– Viršuje, miegamajame, – atsakė Vili, dėdama kiaulieną į šaldytuvo mėsos skyrių.

– *Kuriame* miegamajame, Vili?

– Mis Reganos. Aš radau ją po lova valydama kambarį.

– *Kada* tu ją radai? – paklausė Kris, vis dar spitrydamasi į knygos puslapius.

– Tada, kai visi išvažiavote į ligoninę, madam, kai siurbiau Reganos miegamąjį.

– Tu įsitikinusi?

– Taip, madam. Aš įsitikinusi.

Kris nepajudėjo, nesumirksėjo, neatsiduso, kai jai atmintyje švystelėjo vaizdas: atviras langas Reganos miegamajame Deningso mirties vakarą, lyg plėšraus paukščio, žinančio savo darbą, išskėsti nagai; kai ji atpažino šiurpiai pažįstamą vaizdą; kai ji žvelgė į atverstą knygos puslapį.

Siaura juostelė nuo puslapio krašto buvo chirurgiškai nuplėšta.

Kris staigiai pasuko galvą į bruzdesį, sklindantį iš Reganos miegamojo.

Barbenimai, greiti, su košmarišku rezonansu, sodrūs, lyg kalvio kūjo dūžiai į antkapį.

Sielvartingas, siaubingas, maldaujamas Reganos klyksmas. Karlas! Karlas piktai plūsta Reganą.

Kris išlėkė iš virtuvės.

Dieve visagali, kas ten vyksta?

Įsiutusi Kris bėgo laiptais į miegamąjį. Girdėjo smūgį, kažką tarškant, kažką it akmens luitas krentant ant grindų, jos dukterį verkiant „Ne! Oi ne, nereikia! Ne, prašau!“ ir Karlą plūstantis... Ne! Ne Karlą! Kažką kitą! Balsas griaudė, gąsdino, siautėjo!

Kris nėrė į koridorių ir, įsiveržusi į miegamąjį, sustojo kaip paralyžiaus ištikta: dundėjimas gerokai pagarsėjo ir drebino sienas; Karlas be sąmonės gulėjo ant grindų prie komodos; Regana, sulenkusi ir plačiai išskėtusi kojas, gulėjo ant lovos, smarkiai šokinėjančios ir drebančios, spaudė baltą kaip sniegas krucifiksą išnirusiose rankose, baltą kaip sniegas krucifiksą, nutaikytą į jos vaginą, baltą kaip sniegas krucifiksą, į kurį ji žiūrėjo su siaubu išvirtusiose akyse, veidas apibėgęs iš nosies srūvančiu krauju, nazogastrinis vamzdelis išplėštas.

– Oi, prašau! Ne, prašau! – klykė ji, o tuo metu jos rankos su krucifiksu artėjo, nors atrodė, kad ji iš paskutiniųjų stengiasi nustumti jį.

– Tu darysi tai, ką aš tau *sakau,* kale! *Tu darysi* tai.

Šis siaubingas riaumojimas, šie žodžiai sklido iš Reganos, jos balsas buvo šiurkštus ir gomurinis, pritvinkęs pykčio. Tą patį akimirksnį jos išraiška ir bruožai šlykščiai pasikeitė į laukinės, demoniškos asmenybės bruožus, kurie buvo pasirodę hipnozės metu. Dabar, Kris akivaizdoje, veidai ir balsai keitėsi kas sekundę:

– Ne!

– Tu darysi tai!

– *Prašau!*

– Darysi, kale, arba aš tave užmušiu!

– *Prašau!*

– Taip, tu leisi Jėzui *dulkinti* save, *dulkinti* save, *dul...*

Reganos akys išsiplėtė, suvirpėjo lyg matydamos kažkokį šiurpų galą, klykianti burna atvėpo, pajutusi kažkokios pabaigos siaubą. Iškart demoniškas veidas vėl užvaldė, užpildė ją, kambarys staiga ėmė dusti nuo smarvės, iš sienų ėmė sunktis ledinis šaltis, barbenimas nutilo, o Reganos veriamas siaubo klyksmas virto gomuriniu, viauksinčiu, pagiežingu triumfo juoku, ji įstūmė krucifiksą į savo vaginą ir ėmė aistringai masturbuotis, riaumodama dusliu, šiurkščiu, kurtinamu balsu:

– Dabar tu *mano,* dabar tu mano, dvokianti karve! Kale! Leisk Jėzui *dulkinti* save, *dulkinti* save!

Kris stovėjo, siaubo prikaustyta prie grindų, sustingusi, prispaudusi delnus prie skruostų, o demoniškas kvatojimas nesiliovė, tuo tarpu iš perplėštų Reganos nekaltybės plėvės ir audinių ant paklodės paplūdo kraujas. Staiga iš Kris gerklės išsiveržė siaubingas klyksmas, ji puolė prie lovos ir nieko nematydama

čiupo krucifiksą. Ji vis dar klykė, kai Regana, švytinti iš įtūžio ir iškreipta velniškų bruožų, ištiesė ranką ir, sučiupusi Kris už plaukų, truktelėjo jos galvą žemyn, stipriai prispausdama veidą prie savo vaginos, ištepdama jį krauju, o kita ranka siaubingai glostydama savo dubenį.

– Aaa, mažytės kiaulytės motina! – suniūniavo Regana gomuriniu, gergždžiu, kimiu, erotiškumo kupinu balsu. – *Laižyk* mane, *laižyk* mane! Aaa!

Paskui ranka, laikanti nuleistą Kris galvą, atkragino ją, o kita ranka taip stipriai trenkė jai į krūtinę, kad Kris perskriejo per kambarį ir su trenksmu atsitrenkė į sieną, lydima Reganos juoko ir riaumojimo.

Kris susmuko ant grindų. Siaubo svaigulys, kambario garsų ir vaizdų verpetas beprotiškai sukosi jos vaizduotėje, temo, liejosi, ausyse spengė chaotiška klaikuma. Kris bandė atsistoti, buvo per silpna, susvyravo, tada pažvelgė į suteptą lovą, į Reganą, atsukusią į ją nugarą, švelniai ir gašliai kaišiojančią krucifiksą į savo vaginą, vidun, laukan, sentimentaliai niūniuojančią dusliu bosiniu balsu:

– Aa, štai kur mano kiaulytė, taip, mano brangus saldus paršelis, mano paršelis, mano...

Šie žodžiai nutrūko, Kris pradėjus slinkti pro Karlą lovos link. Jos veidas buvo suteptas krauju, akyse vis dar dvejinosi, rankos ir kojos gėlė. Staiga ji susigūžė ir, netikėdama savo akimis, pasitraukė atgal – jai pasirodė, lyg per slenkantį rūką, kad jos dukters galva iš lėto ėmė suktis aplink, nejudant liemeniui, suktis bjauriai ir negailestingai, kol galų gale ji jau žvelgė į kitą pusę.

– Tu žinai, ką ji *padarė,* tavo šlykšti duktė? – sukikeno pažįstamas išdykėliškas balsas.

Kris mirkčiodama žiūrėjo į išprotėjusį, išsišiepusį veidą, į įtrūkusias ir išdžiūvusias lūpas, į gudrias akis.

Ji klykė tol, kol apalpo.

• III •

BEDUGNĖ

Jie dar klausė: „Tai kokį padarysi ženklą, kad pamatytume ir tave *įtikėtume?"*

EVANGELIJA PAGAL JONĄ 6, 30–31

Kartą vienas vietnamiečių būrio vadas surengė *varžybas, kaip nukankinti dešimt* tūkstantąją *jų dalinio auką; prizas – savaitės prabanga asmeninėse pulkininko kareivinėse.*

NEWSWEEK, 1969

Bet aš jums sakiau: jūs mane regėjote, ir netikite...

EVANGELIJA PAGAL JONĄ 6, 36–37

1

Ji stovėjo ant Kei tilto šaligatvio, sudėjusi rankas ant parapeto, neramiai laukdama, o namo skubantys automobiliai mirkčiojo už jos nugaros, kasdieninių rūpesčių prispausti vairuotojai pypsėjo, amortizatoriai abejingai trynėsi vienas į kitą. Ji buvo susisiekusi su Meri Džou, primelavusi jai:

– *Regana jaučiasi gerai. Beje, aš ketinu iškelti dar vieną nedidelę puotą. Kokia buvo to jėzuitų psichiatro pavardė? Aš pagalvojau, kad galbūt reikia jį įtraukti į...*

Iš apačios atsklido juokas. Džinsuota porelė plaukė išnuomota kanoja. Greitai ir nervingai ji nukratė pelenus nuo ciga-

retės ir pažvelgė į tilto šaligatvį, vedantį priemiesčio link. Kažkas skubėjo prie jos: chaki spalvos kelnės ir mėlynas megztinis, ne kunigas; ne jis. Ji vėl pažvelgė į upę, į savo beviltiškumą, besisukantį ryškiai raudonos kanojos kilvateryje. Ant kanojos šono ji perskaitė pavadinimą: „Kapricija“.

Žingsniai. Vyriškis, vilkintis megztiniu, priartėjo ir sustojo. Akies krašteliu ji pamatė, kaip jis padėjo ranką ant parapeto, ir vėl greitai nugręžė akis į kanoją.

– Praeik pro šalį, baidykle, – dusliai suurzgė ji, numesdama cigaretę į vandenį, – arba, prisiekiu visais šventaisiais, aš rėksiu.

– Mis Makneil? Aš – tėvas Karas.

Ji krūptelėjo, paraudo, lėtai apsisuko. Randuotas, grublėtas veidas.

– O Dieve! Aš... Jėzau!

Susijaudinusi ji nusiėmė akinius nuo saulės ir vėl greitai juos užsidėjo. Liūdnos tamsios akys tyrė jos akis.

– Man reikėjo jums pasakyti, kad aš nebūsiu su sutana. Atsiprašau.

Jo balsas tarsi liūliavo, tarsi lengvino jos naštą. Švelniai sudėtos rankos buvo didelės ir jautrios: gyslų išvagotos Mikelandželo rankos. Kris jautė, kaip jos traukia žvilgsnį.

– Aš maniau, kad taip mažiau kris kitiems į akis, – tęsė jis. – Jūs taip rūpinotės, kad viskas būtų laikoma paslaptyje.

– Verčiau man reikėjo pasirūpinti, kad nepasirodyčiau tokia kvailė, – taikliai atkirto ji, apgraibomis ieškodama piniginės. – Aš maniau, kad jūs...

– Tiesiog žmogus? – pertarė jis šypsodamasis.

– Supratau tai, kai pamačiau jus pirmą kartą universitete, – tarė ji, naršydama švarko kišenes. – Todėl ir paskambinau. Jūs

atrodote toks paprastas, – ji pakėlė akis ir pamatė, kad jis žiūri į jos rankas. – Tėve, turite cigaretę?

Jis įsikišo ranką į marškinių kišenę.

– Ar tiks be filtro?

– Dabar aš surūkyčiau net prasčiausią cigarą.

Jis ištraukė iš kišenės „Camel" pakelį.

– Man leidus. Aš pats daug rūkau.

– Priesaika skurdui, – sumurmėjo ji silpnai šypsodamasi ir traukdama cigaretę.

– Priesaika skurdui turi privalumų, – pakomentavo jis, ieškodamas kišenėje degtukų.

– Pavyzdžiui?

– Prasčiausi cigarai tampa geresni.

Jis vėl šyptelėjo, žiūrėdamas į jos ranką su cigarete. Ši drebėjo. Jis matė, kaip cigaretė šokčioja tarp jos pirštų. Nieko nesakydamas, paėmė ją ir įsikišo sau į burną. Pridegė, apgaubęs degtuką delnais. Išpūtė dūmų kamuolį. Atidavė cigaretę Kris, nukreipęs žvilgsnį į mašinas, važiuojančias per tiltą.

– Taip geriau. Mašinos kelia vėją, – tarė jis.

– Ačiū, tėve.

Kris nužvelgė jį vertinamai, su dėkingumu, net su viltimi. Ji žinojo, ką jis buvo padaręs. Žiūrėjo, kaip jis prisidegė cigaretę sau. Delnais užuovėjos degtukui nepadarė. Jam išpūtus dūmą, jie pasirėmė alkūnėmis ant parapeto.

– Iš kur jūs kilęs, tėve Karai?

– Iš Niujorko.

– Aš taip pat. Tačiau niekada ten negrįžčiau. O jūs?

Karas nurijo gerkle kylantį gumulą.

– Ne, niekada, – jis prisivertė nusišypsoti. – Tačiau ne aš nusprendžiu.

– Dieve, kokia aš kvaila. Juk jūs – kunigas. Jūs turite vykti ten, kur jus siunčia.

– Teisingai.

– Kaip psichoanalitikas galėjo tapti kunigu? – paklausė ji.

Jis labai troško išsiklausinėti apie tą svarbų reikalą, kurį ji paminėjo telefonu. Jautė, kad ji pati jaučia artėjimą... artėjimą prie ko? Jam nereikia raginti. Ji pati atskleis... pati atskleis.

– Įvyko visiškai atvirkščiai, – švelniai pataisė jis. – Draugija...

– Kas?

– Jėzaus draugija. Jėzuitas yra sutrumpinimas.

– Šit kaip.

– Draugija nusiuntė mane į medicinos ir psichiatrijos mokyklas.

– Kur?

– Į Harvardą, Džono Hopkinso institutą, Beleviu.

Staiga jis suprato, kad nori padaryti jai įspūdį.

„Kodėl?“ – galvojo jis. Ir iškart pamatė atsakymą savo vaikystės lindynėse; Žemutinio Istsaido teatrų balkonuose. Mažasis Dimis su kino žvaigžde.

– Neblogai, – įvertino ji, linktelėdama galvą.

– Mes neduodame priesaikos *dvasios* skurdui.

Ji pajuto susierzinimą, patraukė pečiais ir nusisuko į upę.

– Matote, aš jūsų juk nepažįstu ir... – ji užtraukė gilų ir sodrų dūmą, išpūtė kamuolį ir užgesino nuorūką į parapetą. – Jūs – tėvo Dajerio draugas, tiesa?

– Taip.

– Artimas draugas?

– Artimas.

– Jis pasakojo apie pobūvį?

– Jūsų namuose?

– Mano namuose.

– Taip. Jis sakė, kad jūs atrodote tokia paprasta.

Ji praleido tai pro ausis, ignoravo.

– Jis pasakojo apie mano dukterį?

– Ne, aš nežinojau, kad jūs turite dukterį.

– Jai dvylika metų. Jis neminėjo jos?

– Ne.

– Jis nepasakojo, ką ji padarė?

– Jis niekada neminėjo jos..

– Kunigai laiko burnas užčiauptas, tiesa?

– Tai priklauso...

– Nuo ko?

– Nuo kunigo, – atsakė Karas.

Jo vaizduotės kamputyje šmėstelėjo įspėjimas dėl moterų, jaučiančių neurotinį potraukį kunigams, kurios nesąmoningai arba prisidengdamos kokia išgalvota priedanga trokšta suvedžioti nepasiekiamuosius.

– Aš turiu omenyje išpažintį. Jums neleidžiama kalbėti apie ją, tiesa?

– Taip, tiesa.

– O išeiti už išpažinties ribų? – paklausė ji. – Aš noriu pasakyti, jei kas nors... – dabar jos rankos mojo ore, skraidyte skraidė. – Man įdomu. Aš... Ne. Ne, aš tikrai norėčiau sužinoti – jei, sakykime, žmogus buvo nusikaltėlis, pavyzdžiui, žudikas ar kas nors panašaus, suprantate? Jei jis ateitų pas jus prašyti pagalbos, ar jūs padėtumėte jam pasikeisti?

Ar ji ieško patarimų? Ar ji nori atsikratyti abejonių atsiversdama? Karas žinojo, kad yra žmonių, kurie žiūri į išganymą kaip į nepatikimą tiltą, kabantį virš bedugnės.

– Jei jis ateitų pas mane pagalbos dvasiai, aš atsakyčiau – ne, – pratarė jis.

– Jūs nepadėtumėte.

– Ne. Aš nepadėčiau. Tačiau pamėginčiau įtikinti jį, kad jis pats sau padėtų pasikeisti.

– O kaip jūs žiūrite į egzorcizmą?

– Ką jūs pasakėt?

– Jei asmuo yra užvaldytas kokio nors demono, kaip žiūrite į egzorcizmą – šėtono išvarymą?

– Na, pirmiausia jį reikėtų pasodinti į laiko mašiną ir nukeldinti į šešioliktąjį amžių.

Ji suglumo.

– Ką jūs tuo norite pasakyti. Aš nesuprantu.

– Na, mis Makneil, šiais laikais to nebėra.

– Nuo kada?

– Nuo tada, kai sužinojome apie psichikos ligas: paranoją, skilusią asmenybę ir kitus dalykus, kurių mane mokė Harvarde.

– Jūs juokaujate?

Jos sutrikęs balsas bejėgiškai virpėjo, ir Karas ėmė gailėtis dėl savo žodžių. Iš kur jie išniro? Tiesiog išskrido kaip paukštis.

– Daugelis mokytų katalikų, mis Makneil, – tarė jis švelnesniu balsu, – daugiau nebetiki velniu, na, o užvaldymas – nuo tos dienos, kai aš tapau jėzuitu, nesu sutikęs nė vieno kunigo, kuris kada nors būtų ėmęsis šėtono išvarymo. Nė vieno.

– Ar jūs iš tikrųjų kunigas, – paklausė ji kandžiai ir nusivylusi, – ar iš Centrinės kanalizacijos? O visos šios Biblijos istorijos apie Kristų, išvarantį demonus?

Jis vėl atsakė ryžtingai ir nedvejodamas:

– Klausykite, jei Kristus būtų pasakęs tiems žmonėms, kad juos yra apėmusi šizofrenija, – o mano manymu, taip ir buvo, – jie tikriausiai būtų jį nukryžiavę trejais metais anksčiau.

– Tikrai? – Kris drebančia ranka pasitaisė akinius ir pažemino balsą, stengdamasi susitvardyti. – Tėve Karai, atsitiko taip, kad man labai artimas žmogus tikriausiai yra apsėstas. Vienintelė viltis – egzorcizmas. Ar jūs galėtumėte jį atlikti?

Karui staiga viskas pasirodė nenatūralu: Kei tiltas, užkandinė kitoje upės pusėje, mašinos, kino žvaigždė Kris Makneil. Kol jis žiūrėjo į ją ieškodamas atsakymo, Kris nusiėmė akinius, ir Karą iki širdies persmelkė jos paraudusių ir beviltiškai maldaujamų laukinių akių žvilgsnis. Jis suprato, kad ši moteris kalba rimtai.

– Tėve Karai, tai mano duktė, – dusliai tarė ji. – Mano *duktė!*

– Tuo labiau, – pagaliau atsakė jis, – reikia pamiršti egzorcizmą ir...

– *Kodėl,* Dieve, aš nesuprantu! – staiga pratrūko ji pamišusiu balsu.

Jis guodžiamai suėmė jai ranką.

– Pirmiausia, – tarė jis ramindamas, – tai gali būti tik į bloga.

– *Kodėl?*

– Egzorcizmo ritualas yra pavojingai sugestyvus. Matote, juo galima įteigti supratimą apie apsėdimą, kurio visiškai nėra, o jei jis yra, ritualas gali sustiprinti jį. Ir antra, mis Makneil, prieš pritardama egzorcizmui, bažnyčia turi atlikti tyrimus, kad įsitikintų, jog jis tikrai būtinas. Tai užima daug laiko. Tuo tarpu jūsų...

– Jūs negalėtumėte pats atlikti egzorcizmo? – maldavo ji.

Jos lūpos ėmė drebėti, o akys prisipildė ašarų.

– Matote, kiekvienas kunigas turi galią atlikti egzorcizmą, tačiau jam reikia gauti bažnyčios pritarimą, o jis, tiesą sakant, retai duodamas, taigi...

– Ar jūs galėtumėte nors pažvelgti į ją?

– Na, kaip psichiatras aš galėčiau, bet...

– Jai reikia *kunigo!* – suriko Kris. Pyktis ir baimė iškreipė jos bruožus. – Aš vedžiau ją pas visus prakeiktus, šlykščius gydytojus ir psichiatrus, ir jie nusiuntė mane pas *jus;* o jūs siunčiate mane atgal pas *juos!*

– Tačiau jūsų...

– Dieve mano, ar kas nors gali man *padėti!* – jos veriamas klyksmas nuaidėjo virš upės. Išgąsdinti paukščiai klykčiodami iš ramių pakrančių šovė į dangų. – Dieve mano, kas nors padėkite man! – vaitojo Kris, sukniubdama ant Karo krūtinės. – Prašau, padėkite man! Padėkite! Prašau!

Jėzuitas pažvelgė į ją ir švelniai apkabino jos pečius. Pro šalį važiuojantys vairuotojai abejingai žvelgė į juos.

– Viskas gerai, – sušnibždėjo Karas, tapšnodamas jai per petį. Jis stengėsi nuraminti ją, numalšinti isteriją, „...mano *dukterį“?* Jai pačiai reikėjo psichiatro pagalbos. – Viskas gerai. Aš aplankysiu ją, – tarė jis. – Aplankysiu.

Jie atėjo į jos namus tylėdami. Jį kankino jausmas, jog viskas vyksta ne iš tiesų, galvoje sukosi mintys apie rytojaus paskaitą Džordžtauno universiteto Medicinos mokykloje. Jam dar reikėjo pasirengti jai.

Jie užlipo į verandą. Karas pažvelgė į jėzuitų valgyklą kitoje gatvės pusėje ir suprato, kad pavėluos vakarienės. Buvo be dešimt šešios. Jis pažvelgė į Kris, kuri kišo raktą į durų spyną. Ji abejojo, pasisuko į jį.

– Tėve, jūs nemanote, kad jums reikėtų vilkėti sutana?

Koks vaikiškas, koks naivus jos balsas.

– Per daug pavojinga, – tarė jis.

Ji linktelėjo ir atidarė duris. Tik dabar Karas pajuto žvarbų, šiurpų įspėjimą. Jis gėlė kūną kaip ledo kruša.

– Tėve Karai?

Jis pakėlė akis. Kris jau buvo įėjusi. Ji stovėjo pravėrusi duris.

Kurį laiką jis abejojo, paskui staigiai įžengė į vidų, nujausdamas kažkokią keistą baigtį.

Karas išgirdo bruzdesį. Viršuje. Gilus, dundantis balsas. Keiksmai, grasinimai, pilni pykčio, neapykantos, paniekos.

Karas pažvelgė į Kris. Ji žiūrėjo į jį tylėdama. Paskui žengė toliau. Jis nusekė jai iš paskos laiptais į viršų, koridoriumi į Reganos miegamąjį, prie kurio, suėmęs rankomis nuleistą galvą, stovėjo Karlas. Tarnui lėtai pakėlus akis į Kris, Karas jose išvydo neviltį ir baimę. Balsas, sklindantis iš šalia esančio miegamojo, buvo toks garsus, jog atrodė, kad jis yra elektroniškai sustiprintas.

– Ji vis dar nenori diržų, – tarė Karlas išsigandusiu, drebančiu balsu.

– Aš tuoj grįšiu, tėve, – sušnibždėjo Kris.

Karas žiūrėjo, kaip ji nuėjo koridoriumi į savo miegamąjį, tada pažvelgė į Karlą. Šveicaras nenuleido nuo jo akių.

– Jūs – kunigas? – paklausė Karlas.

Karas linktelėjo ir vėl skubiai nukreipė žvilgsnį į Reganos miegamojo duris. Vietoje įniršusio balso pasigirdo ilgas, rėžiamas kažkokio gyvūno, greičiausiai jaučio, baubimas.

Kažkas bakstelėjo jam į ranką. Jis pažvelgė žemyn.

– Tai ji, – tarė Kris. – Tai Regana, – ji padavė jam nuotrauką.

Jis paėmė ją. Jauna mergaitė. Labai graži. Miela šypsenėlė.

– Ji buvo padaryta prieš keturis mėnesius, – be jausmo tarė Kris. Ji paėmė nuotrauką ir galva parodė į miegamojo duris. –

Įeikite ir pažiūrėkite į ją dabar, – ji atsirėmė į sieną šalia Karlo. – Aš čia palauksiu.

– Kas ten kartu su ja? – paklausė Karas.

– Nieko.

Suraukęs antakius jis pasisuko į miegamojo duris. Kai suėmė durų rankeną, garsai viduje staiga nutilo. Kelias tylias sekundes Karas dvejojo, tada lėtai įžengė į kambarį ir vos neišbėgo atgal, pajutęs aštrią pūvančių ekstrementų smarvę, stipriu gūsiu tvokstelėjusią jam į veidą.

Greitai susitvardęs jis uždarė duris. Paskui prikaustė apstulbusį žvilgsnį prie daikto, kuris buvo Regana, prie padaro, kuris ant nugaros gulėjo lovoje, parėmęs galvą ant pagalvės, išpūtęs giliose akiduobėse akis, blyksinčias beprotiška klasta ir intelektu, švytinčias susidomėjimu ir pykčiu, nukreiptas į jį, degančias bjauriame, piktdžiugiškame, į kaukolę panašiame veide. Karas nukreipė žvilgsnį į suveltus plaukus, iškreiptas rankas ir kojas, keistai išsipūtusį pilvą, paskui vėl į jos akis: jos stebėjo jį, skverbėsi į jį, sekė jį jam pajudėjus prie rašomojo stalo ir kėdės šalia lango.

– Sveika, Regana, – tarė kunigas šiltu ir draugišku balsu. Jis paėmė kėdę ir atsinešė ją prie lovos. – Aš tavo mamos draugas. Ji pasakė man, kad tu nelabai gerai jautiesi, – jis atsisėdo. – Ar nepasakytum man, kas tau yra? Aš norėčiau tau padėti.

Akys žiūrėjo nuožmiai, nemirksėdamos, gelsvos seilės nutįso iš burnos kampo ant smakro. Tada lūpos išsitempė ir žvėriškai išsiviepė:

– Taip, taip, taip, – kandžiai prašneko Regana tokiu giliu, grėsmingu ir galingu balsu, kad Karui plaukai piestu atsistojo. – Taigi tai tu... jie tave pasiuntė! Na, mums visiškai nėra ko tavęs bijoti.

– Taip, teisingai. Aš tavo draugas. Aš norėčiau tau padėti, – pakartojo Karas.

– Tada tu galėtum atlaisvinti tuos diržus, – suburbėjo Regana.

Ji pakėlė savo riešus, ir Karas pamatė, kad jie buvo pririšti suvaržomaisiais diržais.

– Jie tau nepatogūs? – paklausė jis.

– Labai. Jie man trukdo. Velniškai trukdo, – klastingose akyse suspindėjo piktdžiuga.

Karas pamatė randus ant jos veido, sukandžiotas lūpas.

– Regana, bijau, kad tu gali susižeisti.

– Aš ne Regana, – sugriaudė ji, vis dar bjauriai šypsodamasi. Dabar Karui atrodė, kad tai nuolatinė jos veido išraiška. Jis pastebėjo, kad jos dantų plokštelės buvo visiškai netinkamoje vietoje.

– Ach taip. Tada galbūt mums reikėtų prisistatyti. Aš – Demienas Karas, – tarė kunigas, – o tu?

– Aš – velnias.

– A, labai gerai, – Karas pritariamai linktelėjo galvą. – Dabar mes galime pasikalbėti.

– Pasikalbėti?

– Jeigu tu nori.

– Tai labai padeda sielai. Tačiau tu pamatysi, kad aš negaliu laisvai kalbėti su tais diržais. Aš įpratęs gestikuliuoti, – tauškė Regana. – Tu žinai, kad daug laiko praleidau Romoje, brangusis Karai. Atrišk tuos diržus!

Koks ankstyvas kalbos ir mąstymo išlavėjimas, nusistebėjo Karas. Susidomėjęs jis pasilenkė į priekį.

–Tu sakai, kad tu – velnias? – paklausė jis.

– Tikra tiesa.

– Tai kodėl tu nepriverti diržų išnykti?

– Karai, tai per daug vulgarus savo jėgos demonstravimas. Per daug šiurkštus. Be to, aš juk princas! – sukikeno ji. – Aš teikiu pirmenybę įtikinimui, Karai, bendriems veiksmams, visuomenės įtraukimui. Be to, jei aš pats atlaisvinsiu diržus, mano drauge, aš atimsiu iš tavęs galimybę įvykdyti labdaringą darbą.

– Tačiau labdaringas darbas, – tarė Karas, – yra dorybė, o jos velnias tikriausiai norėtų išvengti, taigi tiesą sakant, aš tau tikrai padėčiau, jei neatlaisvinčiau diržų. Žinoma, nebent, – jis patraukė pečiais, – jei tu nesi velnias. Tokiu atveju aš turbūt atriščiau diržus.

– Tu gudrus kaip lapė, Karai. Jei galėtų brangusis Erodas būti čia, jam būtų labai smagu.

– Kuris Erodas? – paklausė Karas, primerkęs akis. Nejau ji žaidė žodžiais, remdamasi tuo, kad Kristus pavadino Erodą „lape“? – Jų buvo du. Tu kalbi apie Judėjos karalių?

– Apie Galilėjos tetrarchą, – piktai ir niekinamai pratrūko ji, paskui vėl išsišiepė, meilikaudama piktu balsu: – Na matai, kaip tie prakeikti diržai mane sujaudino. Atrišk juos. Atrišk, ir aš tau nusakysiu ateitį.

– Itin gundantis pasiūlymas.

– Aš tai sugebu.

– Iš kur aš galiu žinoti, kad tu gali nusakyti ateitį?

– Aš esu velnias.

– Taip, tu taip sakai, bet man neįrodai.

– Tu netikintis.

Karas sustingo.

– Kuo?

– *Manimi,* brangusis Karai, *manimi,* – jos akių gilumoje blykstelėjo pasityčiojimas ir pyktis. – Įrodymai, ženklai danguje!

– Mane patenkins labai paprastas dalykas, – pasiūlė Karas. – Pavyzdžiui: velnias žino viską, tiesa?

– Ne, beveik viską, Karai, beveik. Matai, nuolat sakoma, kad aš esu išdidus. Aš nesu. Na, gudruoli, ką tu sugalvojai? – pageltusios, krauju pasruvusios akys gudriai sublyksėjo.

– Aš pagalvojau, kad mes galėtume paegzaminuoti tave.

– Žinoma! Didžiausias ežeras Pietų Amerikoje, – nusijuokė Regana, išpūtusi džiūgaujančias akis, – yra Tanganikos ežeras Peru! Užteks?

– Ne. Aš turiu paklausti to, ką tik velnias galėtų žinoti. Pavyzdžiui, kur yra Regana? Tu žinai?

– Ji yra čia.

– Kur čia?

– Paršelyje.

– Leisk man pamatyti ją.

– Kodėl?

– Kad įsitikinčiau, jog tu nemeluoji.

– Tu nori išdulkinti ją? Atleisk diržus, ir aš tau leisiu tai padaryti.

– Leisk man pažiūrėti į ją.

– Labai sultinga kekšė, – sušnairavo Regana, plaukuotu liežuviu laižydama seiles aplink apkramtytas lūpas, – bet prasta pašnekovė, mano drauge. Labai patarčiau likti su manimi.

– Na, dabar akivaizdu, kad tu nežinai, kur ji yra, – Karas patraukė pečiais, – taigi tu *nesi Velnias.*

– *Esu!* – sukriokė Regana pašokdama į priekį. Jos veidas išsikreipė nuo įniršio. Karą nupurtė šaltis, kai sodrus, siaubą keliantis balsas atsimušė nuo sienų. – *Esu.*

– Tuomet leisk man pamatyti Reganą, – reikalavo Karas. – Tai bus įrodymas.

– Aš tau parodysiu! Aš skaitysiu tavo mintis! – pašėlo ji. – Sugalvok skaičių tarp vieno ir dešimties!

– Ne, tai nieko neįrodys. Aš turiu pamatyti Reganą.

Staiga ji sukikeno ir atsilošė.

– Ne, Karai, niekas nieko tau neįrodys. Kaip nuostabu. Tikrai, kaip nuostabu! O tuo tarpu mes pasistengsime, kad tu maloniai praleistum laiką. Juk mes nenorime tavęs prarasti.

– Kas „mes"? – paklausė Karas budriai ir ūmiai susidomėjęs.

– Mes esame nedidelė grupelė paršelyje, – tarė ji linksėdama galvą. – Taip, stulbinama maža draugija. Vėliau aš galėsiu pasirūpinti, kad tu su visais susipažintum. O dabar mane kankina baisus niežulys. Aš negaliu pasiekti. Karai, ar galėtum trumpam atlaisvinti vieną diržą.

– Ne, pasakyk man, kur niežti, ir aš pakasysiu.

– Oi gudruolis, koks gudruolis.

– Parodyk man Reganą ir galbūt aš atrišiu vieną diržą, – pasiūlė Karas, – jei...

Staiga jis suvirpėjo iki sielos gelmių, supratęs, kad žiūri į siaubo pilnas akis, į plačiai pravertą ir pagalbos šaukiančią nebylią burną.

Tada Reganos veidas staiga išnyko ir neryškūs bruožai ėmė greitai kaitaliotis.

– Ar neatrištum tų diržų? – paklausė meilikaujamai balsas anglišku akcentu. Akimirksniu grįžo demoniška asmenybė. – Ar galėtum padėti senam diakonui, tėve? – sukranksėjo ji ir juokdamasi atlošė galvą.

Karas sėdėjo apstulbęs, jausdamas ant sprando ledines rankas, kurios dabar buvo apčiuopiamesnės, tvirtesnės. Reganapadaras liovėsi juoktis ir su patyčia žiūrėjo į jį.

– Beje, Karai, tavo mama yra su mumis. Nori perduoti jai žinutę? Aš pasistengsiu, kad ji gautų ją.

Staiga Karas šoko į šalį, pamatęs iš jo kėdės į viršų trykštantį vėmalų srautą. Kliuvo ant kunigo megztinio ir rankos. Nustėręs jis pažiūrėjo į lovą. Regana džiūgavo. Jis nupurtė vėmalus nuo rankos ant kilimėlio.

– Jei tai tiesa, – pagaliau tarė kunigas, – tai tu turi žinoti mano mamos vardą. Koks jis?

Regana-padaras sušnypštė. Jos išprotėjusios akys spindėjo, galva lengvai lingavo – it kobros.

– Koks jis?

Regana sumaurojo kaip jautis. Bliovimas prasiskverbė pro langines ir sudrebino švieslangio stiklus. Akys įriedėjo atgal į akiduobes.

Kurį laiką Karas klausėsi to garso, paskui pažvelgė į savo ranką ir išėjo iš kambario.

Kris vikriai atšlijo nuo sienos, sielvartingai žiūrėdama į jėzuito megztinį.

– Kas atsitiko? Ji vėmė?

– Ar turite rankšluostį? – paklausė jis.

– Štai ten yra vonia, – skubiai tarė ji ir parodė į prieškambario duris. – Karlai, prižiūrėk ją, – paliepė ji ir nusekė paskui kunigą į vonią.

– Man taip gaila! – šūktelėjo ji susijaudinusi, nukabindama nuo kabiklio rankšluostį. Jėzuitas pasisuko nuo praustuvės.

– Jūs suleidote jai raminamųjų? – paklausė jis.

Kris atsuko vandens čiaupus.

– Taip, libriumo. Nusivilkite megztinį, bus lengviau nusiprausti.

– Kokią dozę? – paklausė jis, švaria kairiąja ranka tampydamas megztinį.

– Leiskite, aš jums padėsiu, – ji patraukė megztinį į viršų. – Na, šiandien jai suleidome keturis šimtus miligramų, tėve.

– Keturis *šimtus?*

Ji užtraukė megztinį ant krūtinės.

– Taip, tik taip mes galėjome ją surišti tais diržais. Mums visiems reikėjo...

– Jūs suleidote savo dukteriai keturis šimtus miligramų *iš karto?*

– Na, pakelkite rankas, tėve, – jis pakėlė rankas, ir ji švelniai nuvilko megztinį. – Ji tokia stipri, kad neįmanoma patikėti.

Ji atitraukė dušo užsklandą ir numetė megztinį į vonią.

– Pasakysiu Vili, kad išplautų. Man labai gaila.

– Nieko. Nesvarbu, – jis atsisagstė dešinę iškrakmolytą baltą marškinių rankovę ir atsmaukė ją, atidengdamas tankius mažus rudus plaukelius ant raumeningos rankos.

– Man tikrai gaila, – tyliai pakartojo Kris, lėtai prisėsdama ant vonios krašto.

– Ar ji ką nors valgo? – paklausė Karas.

Jis ištiesė ranką po šiltu vandeniu, norėdamas nuplauti vėmalus. Ji sugniaužė ir atgniaužė rankšluostį. Jis buvo ryškiai rožinės spalvos su užrašu *Regana* mėlynais siūlais.

– Ne, tėve. Miegančiai suleidome sustageno. Tačiau atsibudusi ji išsiplėšė vamzdelį.

– Išsiplėšė?

– Taip.

Sumišęs Karas išsimuilijo ir nusimazgojo rankas, paskui liūdnai tarė:

– Ją būtina paguldyti į ligoninę.

– Aš negaliu to padaryti, – atsakė Kris bereikšmiu balsu.

– Kodėl ne?

– Negaliu, ir tiek! – pakartojo ji drebančiu balsu. – Aš negaliu leisti, kad dar kas nors būtų įtrauktas į šį reikalą! Ji... –

Kris nuleido galvą. Įkvėpė. Iškvėpė. – Tėve, ji padarė kažką baisaus. Aš negaliu rizikuoti, kad kas nors tai sužinotų. Nei gydytojas... nei seselė... – ji pakėlė galvą. – Niekas.

Suraukęs kaktą jis užsuko čiaupus, *„...jei, sakykime, žmogus buvo nusikaltėlis...“* Jis nuleido galvą ir žiūrėjo į praustuvę.

– Kas leidžia jai sustageną? Libriumą? Vaistus?

– Mes. Jos gydytojas parodė, kaip tai daryti.

– Jums reikia receptų.

– Na, jūs juk galite juos išrašyti, tiesa, tėve?

Karas pasisuko į ją pusiau pakėlęs rankas – kaip chirurgas. Akimirksnį jų akys susidūrė. Jos žvilgsnis buvo neramus, paslaptingas, išsigandęs. Jis linktelėjo į rankšluostį jos rankose. Ji abejingai žiūrėjo į jį.

– Prašyčiau rankšluosčio, – švelniai tarė jis.

– Oi, atsiprašau, – ji greitai ištiesė rankšluostį, vis dar žiūrėdama į jį su tvirta viltimi.

Jėzuitas nusišluostė rankas.

– Na, tėve, kaip jums atrodo? – pagaliau paklausė – Ar ji apsėsta? Kaip jūs manote?

– O jūs?

– Aš nežinau. Aš maniau, kad *jūs* čia ekspertas.

– Ką jūs žinote apie užvaldymą?

– Truputį. Tai, ką perskaičiau, šiek tiek gydytojai papasakojo.

– Kokie gydytojai?

– Berindžerio klinikoje.

Jis rūpestingai sulankstė rankšluostį ir pakabino jį ant kabiklio.

– Jūs – katalikė?

– Ne.

– O jūsų duktė?

– Ne.

– Kokią religiją išpažįstate?

– Jokios, bet...

– Tai kodėl į mane kreipėtės? Kas pasiūlė?

– Aš kreipiausi todėl, kad netekau vilties! – susijaudinusi atšovė ji. – Niekas man nepatarė!

Jis stovėjo atsukęs į ją nugarą, švelniai suspaudęs rankšluosčio kraštelius.

– Prieš tai jūs sakėte, kad psichiatrai patarė kreiptis į mane.

– Aš nežinau, ką sakiau! Visai baigiu iš proto išsikraustyti.

– Klausykite, man nesvarbu jūsų motyvai, – atsargiai atsakė jis, nemažindamas įtampos. – Aš rūpinuosi tik tuo, kad jūsų dukteriai būtų geriau. Tačiau dabar aš galiu jums pasakyti, kad jei jūs laikote egzorcizmą autosugestyviu šoko vaistu, tada jums geriau kreiptis į Centrinę kanalizaciją, mis Makneil, nes bažnyčia jam nepritars ir jūs būsite praradusi daug brangaus laiko.

Karas įsikibo į rankšluosčio laikiklį, kad ranka mažiau drebėtų. *Kas ne taip? Kas atsitiko?*

– Beje, misis Makneil, – jis išgirdo sausą Kris atsakymą.

Jis nuleido galvą ir sušvelnino balsą.

– Klausykite, ar tai būtų demonas, ar psichikos sutrikimas, aš padarysiu viską, ką galiu, kad padėčiau jai. Tačiau man reikia žinoti tiesą. Tai svarbu pačiai Reganai. Kol kas aš blaškausi nežinomybėje, kuri man nėra antgamtiška arba nenormali; man tai normali būsena. Kodėl mums neišėjus iš vonios ir nenuėjus kur nors, kur galėtume pasišnekėti, – jis atsisuko į ją, švelniai, guodžiamai nusišypsojo ir padavė ranką, padėdamas jai atsistoti. – Aš išgerčiau puodelį kavos.

– Aš išgerčiau ko nors stipresnio.

Kol Karlas ir Šarona prižiūrėjo Reganą, jie sėdėjo kabinete – Kris ant sofos, Karas krėsle prie židinio. Kris pasakojo Reganos ligos istoriją, rūpestingai vengdama visų įvykių, susijusių su Deningsu.

Kunigas klausėsi ir kalbėjo labai mažai – šio to paklausdavo, linkteldavo galvą, suraukdavo antakius.

Kris prisipažino, kad iš pradžių laikė egzorcizmą šoko terapija.

– Dabar aš nežinau, – tarė ji, purtydama galvą. Šlakuoti, suspausti pirštai virpėjo jos skreite. – Aš tikrai nežinau, – ji pažvelgė į susimąsčiusį kunigą. – Ką jūs manote, tėve?

– Priverstinis elgesys, sukeltas kaltės jausmo, galbūt kartu su skilusia asmenybe.

– Tėve, aš jau girdėjau visas šias nesąmones. Kaip jūs galite taip sakyti, kai viską tik ką pamatėte?

– Jei jūs būtumėte mačiusi tiek ligonių su psichikos sutrikimais, kiek aš mačiau, jūs lengvai galėtumėte taip pasakyti, – pareiškė jis. – Na gerai. Demono užvaldymas. Gerai, tarkime, kad tai gyvenimo faktas, kad taip būna. Tačiau jūsų duktė nesako, kad ji yra demonas, ji tvirtina, kad yra pats *Velnias,* o tai tas pats, kaip sakyti, kad tu – Napoleonas Bonapartas! Suprantate?

– Tada paaiškinkite visus tuos barbenimus ir daiktų stumdymą.

– Aš negirdėjau jų.

– Na, jie girdėjo, Berindžeryje. Tėve, šie reiškiniai vyksta ne tik šiuose namuose.

– Turbūt mums nebūtinai reikia velnio, norint juos paaiškinti.

– Tad paaiškinkite, – pareikalavo Kris.

– Psichokinezė.

– Kas?

– Jūs esate girdėjusi apie poltergeisto reiškinius, ar ne?

– Kai dvasios daužo indus ir panašiai?

Karas linktelėjo.

– Tai gan įprastas reiškinys, kuris paprastai būdingas emociškai sutrikusiems paaugliams. Akivaizdu, kad ypatinga sąmonės vidinė įtampa kartais gali išlaisvinti nežinomą energiją, o ši gali per distanciją judinti daiktus. Nieko antgamtiška čia nėra. O Reganos nenormali jėga? Patologijai tai gan įprasta. Jei norite, pavadinkite tai sąmonės pergale prieš materiją.

– Aš vadinu tai lemtimi.

– Na, šiaip ar taip, tai vyksta už užvaldymo ribų.

– Vaikeli, tai tiesiog gražu, – nuvargusiai tarė ji. – Štai mes čia – ateistė ir kunigas – ir...

– Geriausias paaiškinimas kiekvienam reiškiniui, – Karas nutraukė ją, – visuomet būna pats paprasčiausias, jei jis aprėpia visus faktus.

– Na, galbūt aš visiškai kvaila, – atkirto ji, – bet tai, kad kažkoks nežinomas įtaisas kažkieno galvoje svaido indus į lubas, nieko man nesako! Tad kas tai? Dėl Dievo meilės, ar jūs galite man pasakyti, kas tai yra?

– Ne, iš...

– Tėve, kas per velnias yra skilusi asmenybė? Jūs *kalbate apie ją, aš klausausi* apie ją. Kas ji? Ar aš tikrai kvaila? Ar jūs galėtumėte man taip paaiškinti, kad aš įsidėčiau į galvą? – krauju pasruvusiose akyse matėsi beviltiškas sumišimas.

– Matote, nėra pasaulyje žmogaus, kuris galėtų pasakyti, kad jis tai supranta, – tarė kunigas. – Mes tik žinome, kad taip atsitinka, o viskas, kas vyksta už reiškinio ribų, yra tik spėliojimai. Tačiau jei norite, galite mąstyti taip: žmogaus smegenys susideda iš, sakykime, septyniolikos milijardų ląstelių.

Kris palinko į priekį, ryžtingai stengdamasi suprasti.

– Pažvelgę į šias smegenų ląsteles, – tęsė Karas, – pamatysime, kad per sekundę jos apdoroja maždaug šimtą milijonų vienetų informacijos – toks skaičius jausmų bombarduoja jūsų kūną. Jos ne tik sutvarko visą šia informaciją, bet daro tai kvalifikuotai, jos niekuomet neklysta ar nesupainioja jų. Kaip jos galėtų tai daryti, jei nebendrautų tarpusavyje? Turbūt negalėtų. Taigi kiekviena ląstelė turi savo sąmonę. Dabar įsivaizduokime, kad žmogaus kūnas yra didžiulis laivas, o visos ląstelės sudaro laivo įgulą. Dabar viena ląstelė yra ant kapitono tiltelio. Ji yra kapitonas. Bet jis niekuomet *tiksliai* nežino, ką daro kita įgulos dalis. Jis žino tik tai, kad laivas plaukia tinkama kryptimi, kad darbas dirbamas gerai. Šiuo atveju kapitonas esate jūs – jūsų *budri* sąmonė. O susidvejinusioje asmenybėje galbūt atsitinka taip, kad viena iš tų ląstelių, sudarančių įgulą, išeina ant kapitono tiltelio ir imasi vadovauti. Kitais žodžiais tariant – maištas. Taigi ar dabar aiškiau?

Ji žiūrėjo į jį nepatikliomis akimis.

– Tėve, tai taip toliaregiška, kad man atrodo, lengviau yra tikėti Velniu!

– Na...

– Klausykite, aš nežinau visų šių teorijų ir nesąmonių, – pertarė ji žemu, įtemptu balsu. – Tačiau aš noriu štai ką jums pasakyti, tėve – jūs man parodykite identišką Reganos dvynį: tokio pat veido, tokio pat balso, tokio pat kvapo, tokio pat visko, kaip ir ji, ir aš jums akimirksniu pasakysiu, kad tai ne ji! Aš žinočiau! Aš atpažinčiau savo siela, ir aš jums sakau, kad *tas padaras viršuje nėra mano duktė! Aš tai žinau! Aš tai žinau!* – ji išsekusi atsilošė. – Dabar pasakykite man, ką daryti, – reikalavo ji. – Pirmyn: sakykite, kad jūs *tiksliai* žinote, jog mano duktė sveika, išskyrus jos galvą, kad jūs *tiksliai žinote,* jog jai nereikia egzor-

cizmo, kad jūs *tiksliai žinote,* jog tai jai nepadės. Pirmyn! Sakykite! Sakykite, ką man daryti!

Kelias ilgas ir neramias sekundes kunigas tylėjo. Tada romiai atsakė:

– Tiesą sakant, šiame pasaulyje yra mažai dalykų, kuriuos aš tiksliai žinau.

Jis susimąstė. Paskui vėl prašneko:

– Ar Reganos žemas balsas? – paklausė jis. – Normaliai?

– Ne. Sakyčiau, net labai aukštas.

– Nemanote, kad ji per anksti subrendo?

– Ne.

– Jūs žinote jos intelekto dalmenį?

– Vidutiniškas.

– Kokie skaitymo įpročiai?

– Daugiausia Nensi Dru ir komiškos knygos.

– Jos kalbos stilius; ar dabar jis gerokai skiriasi nuo įprastinio?

– Visiškai. Ji nevartojo nė *pusės* šių žodžių.

– Ne, aš neturiu galvoje kalbos *turinio,* aš turiu galvoje *stilių.*

– Stilių?

– Tai, kaip ji sugrupuoja žodžius.

– Nelabai suprantu, ką jūs norite pasakyti.

– Ar jūs turite kokių nors laiškų, kuriuos ji rašė? Rašinėlių? Galbūt jos balso įrašą?

– Taip, yra juosta, kur ji kalba tėvui, – pertarė Kris. – Ji įrašinėjo ją, kad pasiųstų kaip laišką, bet taip ir nebaigė. Jums reikia jos?

– Taip. Be to, man reikia jos gydytojo užrašų, ypač iš Berindžerio klinikos.

– Klausykite, tėve, aš *pati* ten buvau ir aš....

– Taip, taip, aš žinau, tačiau aš pats noriu peržvelgti užrašus.

– Jūs vis dar prieš egzorcizmą?

– Aš tik prieš tai, kas galėtų padaryti jūsų dukteriai daugiau žalos negu naudos.

– Dabar jūs kalbate griežtai, kaip psichiatras, tiesa?

– Ne, aš taip pat kalbu kaip kunigas. Jei aš nueisiu pas kanclerį ar kur nors kitur, kur reikės gauti leidimą atlikti egzorcizmą, pirmas dalykas, ką man reikės pateikti, tai gan tvirtų įrodymų, kad jūsų dukters būklė nėra susijusi tik su psichikos liga. Be to, man reikės tokių įrodymų, kuriuos bažnyčia traktuotų kaip užvaldymo požymius.

– Pavyzdžiui?

– Aš nežinau. Reikės eiti pasiskaityti.

– Jūs juokaujate? Aš maniau, kad jūs ekspertas.

– Šiuo metu jūs tikriausiai žinote apie demonų užvaldymą daugiau negu didžiuma kunigų. Beje, kada aš galėčiau gauti užrašus iš Berindžerio?

– Jei reikės, aš išnuomosiu lėktuvą.

– O tą juostą?

Ji atsistojo.

– Tuoj pabandysiu surasti.

– Ir dar, – pridūrė jis. – Minėjote knygą, kurioje yra skyrius apie užvaldymą. Jūs negalėtumėte prisiminti, ar Regana ją skaitė prieš prasidedant ligai?

Ji stengėsi prisiminti, nagais bilsnodama į dantis.

– Na, man atrodo, kad ji kažką skaitė dieną prieš prasidedant tai vel... tai nelaimei, – pasitaisė ji, – tačiau aš nesu įsitikinusi. Bet aš manau, kad kažkada ji ją skaitė. Tai yra, esu įsitikinusi. *Visiškai* įsitikinusi.

– Aš norėčiau pažvelgti į ją. Galima?

– Ji – jūsų. Ji paimta iš jūsų bibliotekos. Aš atnešiu ją, – ji pasuko iš kabineto. – Man atrodo, ta juosta yra rūsyje. Aš pažiūrėsiu ir tuoj grįšiu.

Karas išsiblaškęs linktelėjo, žiūrėdamas į kilimėlio raštą, po valandėlės atsistojo, lėtai nuėjo į vestibiulį ir nejudėdamas stovėjo tamsoje, sustingusiu veidu, kitame erdvės ir laiko mate, žvelgdamas į nieką, susikišęs rankas į kišenes ir klausydamasis kiaulės kriuksėjimo, šakalo lojimo, žagsėjimo, šnypštimo viršuje.

– A, jūs čia. O aš nuėjau į kabinetą.

Karas pasisuko į Kris. Ji įjungė šviesą.

– Jūs išeinate? – ji priėjo prie jo su knyga ir juosta.

– Deja, man reikia pasiruošti rytojaus paskaitai.

– Taip? Kur?

– Medicinos mokykloje, – jis paėmė knygą ir juostą iš jos rankų. – Aš pasistengsiu užeiti čia rytoj dieną arba vakare. Be to, jei įvyks kas nors svarbaus, paskambinkite man bet kuriuo paros metu. Aš pasakysiu kam nors prie komutatoriaus, kad mus tiesiai sujungtų, – ji linktelėjo. Jėzuitas atidarė duris. – Ar jūs apsirūpinę vaistais? – paklausė jis.

– Taip. Turim daugkartinį receptą.

– Jūs nenorite dar kartą iškviesti gydytojo?

Aktorė užmerkė akis ir vos vos papurtė galvą.

– Jūs žinote, aš nesu rajono gydytojas, – įspėjo jis.

– Aš negaliu, – sušnibždėjo ji. – Aš negaliu.

Jis jautė jos nerimą, besiliejantį lyg bangų mūša ant nežinomo paplūdimio.

– Na, anksčiau ar vėliau man reikės pasakyti vienam iš mano viršininkų, ką aš čia darau, ypač jei man reikės ateiti čia neįprastu nakties metu.

– Jums tikrai reikia tai pasakyti, – rūpestis suraukė jos antakius.

– Na, priešingu atveju gali atrodyti truputį keista, kaip jūs manote?

Ji nuleido akis.

– Taip, aš suprantu, ką jūs turite galvoje, – sumurmėjo ji.

– Jūs prieštaraujate? Nesirūpinkite, aš pasakysiu jiems tik tai, ką reikia, – patikino jis. – Niekas nepasklis už bažnyčios ribų.

Ji pakėlė bejėgį, iškankintą veidą į stiprias, liūdnas akis, pamatė stiprybę, pamatė skausmą.

– Gerai, – silpnai tarė Kris.

Ji pasitikėjo skausmu.

Jis linktelėjo.

– Mes dar pasikalbėsime.

Jis žengė į lauką, bet sustojo tarpduryje ir kelias sekundes galvojo, pridėjęs ranką prie lūpų.

– Ar jūsų duktė žinojo, kad čia ateina kunigas?

– Ne. Ne, niekas nežinojo, išskyrus mane.

– Ar jūs žinote, kad mano motina neseniai mirė?

– Taip. Reiškiu užuojautą.

– Ar Regana žino apie tai?

– Kodėl?

– Ar ji žino apie tai?

– Ne, žinoma, ne.

Jis linktelėjo.

– Kodėl jūs klausiate? – pakartojo Kris, iš susidomėjimo truputį suraukusi antakius.

– Nesvarbu, – jis patraukė pečiais. – Paprasčiausiai man buvo įdomu, – Karas su švelniu nerimu tyrė jos bruožus. – Ar jūs nors truputį miegate?

– O, labai mažai.

– Tada išgerkite tablečių. Ar naudojate librumą?

– Taip.

– Kiek? – paklausė jis.

– Dešimt miligramų. Du kartus per dieną.

– Pabandykite dvidešimt, du kartus per dieną. Tuo tarpu stenkitės laikytis atokiau nuo dukters. Kuo daugiau jus veikia jos dabartinis elgesys, tuo didesnė galimybė, kad jūsų jausmams jai bus padaryta nepataisoma žala. Jauskitės laisvai. Nusiraminkite. Jūs nepadėsite Reganai, jei gausite nervų priepuolį.

Ji liūdnai linktelėjo nudelbusi akis.

– Dabar eikite miegoti, – tarė jis. – Prašau, ar eisite dabar miegoti?

– Taip, gerai, – švelniai pažadėjo ji. – Gerai. Aš pažadu, – ji pažvelgė į jį ir pabandė nusišypsoti. – Labos nakties, tėve. Ačiū. Labai ačiū.

Kurį laiką jis žiūrėjo į ją bereikšmėmis akimis, tada greitai nuėjo.

Kris stebėjo jį nuo tarpdurio. Kai jis perkirto gatvę, Kris dingtelėjo, kad jis greičiausiai praleido vakarienę. Paskui ji staiga susirūpino, kad jam gali būti šalta. Jis raitėsi rankovę žemyn.

Prospekto ir 36-osios gatvių sankryžoje jam iškrito knyga ir Karas pasilenkė paimti ją, tada užsuko už kampo ir dingo iš akiračio. Žiūrėdama, kaip jis tolsta, Kris staiga pajuto, kad jai palengvėjo. Ji nepastebėjo, kad pasislėpęs automobilyje sėdi Kindermanas. Kris uždarė duris.

Už pusvalandžio Demienas Karas skubėjo į savo kambarį jėzuitų rezidencijoje, nešinas krūva knygų ir periodinių leidinių, paimtų nuo Džordžtauno bibliotekos lentynų. Jis skubiai trinktelėjo juos ant savo rašomojo stalo ir ėmė knaisiotis stal-

čiuose, ieškodamas cigarečių pakelio. Suradęs puspilnį išsivadėjusį „Camel" pakelį, prisidegė cigaretę, giliai įkvėpė dūmų kamuolį ir laikė jį plaučiuose, galvodamas apie Reganą.

Isterija. Jis žinojo, kad tai turi būti isterija. Karas išpūtė dūmus, užsikišo nykščius už diržo ir pažvelgė į knygas. Jis turėjo Oistracho „Užvaldymą", Hakslio „Lauduno velnius", „Froido Haicmano bylos parafrazes", Makaslando knygą „Demonų užvaldymas ir egzorcizmas ankstyvoje krikščionybėje šiuolaikinių pažiūrų į psichikos ligas šviesoje", ištraukas iš psichiatrijos žurnalų „Moderniosios psichiatrijos demonologija" ir Froido „Velnio užvaldymo XVII amžiuje" dalis.

„Ar galėtum padėti senam diakonui, tėve?"

Jėzuitas palietė savo antakius, paskui pažvelgė į pirštus ir nuvalė nuo jų lipnų prakaitą. Tada pastebėjo, kad jo durys praviros. Jis nužingsniavo per kambarį ir uždarė jas, nuėjo prie lentynos ir paėmė raudonais viršeliais įrištą „Katalikų ritualą", apeigų ir maldų kompendiumą. Suspaudęs cigaretę tarp lūpų ir šnairuodamas pro dūmus, jis apsistojo ties „Bendrosiomis taisyklėmis" egzorcistams, ieškodamas demonų apsėdimo požymių. Iš pradžių jis permetė akimis visą tekstą, paskui ėmė skaityti lėčiau:

...Egzorcistui nereikėtų per greitai patikėti, kad asmuo yra apsėstas piktos dvasios; jis turėtų rasti požymių, kuriais užvaldytas asmuo skiriasi nuo asmens, sergančio kokia nors, o ypač psichinio pobūdžio, liga. Užvaldymo požymiai gali būti tokie: gebėjimas laisvai kalbėti svetima kalba arba suprasti ją, kai kiti šneka; gebėjimas atskleisti ateitį ir slaptus įvykius; demonstravimas jėgos, kuri yra neįmanoma subjekto amžiui ir natūraliom sąlygom; ir įvairiausios kitos aplinkybės, kurios, paimtos kartu, sudaro įrodymus.

Kurį laiką Karas mąstė, paskui atsirėmė į lentyną ir perskaitė likusias instrukcijas. Baigęs skaityti jis grįžo prie instrukcijos nr. 8.

Kai kurie atskleidžia nusikaltimus, ir todėl juos įvykdęs nusikaltėlis...

Išgirdęs beldimą, jis atsigręžė į duris.

– Demienai?

– Įeik.

Tai buvo Dajeris.

– Sveiki. Kris Makneil ieškojo tavęs. Ar ji nutvėrė tave?

– Kada? Tu turi galvoje šį vakarą?

– Ne, po pietų.

– O taip. Aš kalbėjausi su ja.

– Gerai, – tarė Dajeris. – Aš tik norėjau įsitikinti, kad tau perdavė šią žinią.

Mažasis kunigas dabar klaidžiojo po kambarį, graibydamas daiktus kaip išdykėlis prabangioje parduotuvėje.

– Ko tau reikia, Džo? – paklausė Karas

– Turi ledinukų?

– Ko?

– Aš apibėgiojau visą bendrabutį, ieškodamas kelių ledinukų. Nė vienas neturi. Taip, man tikrai jų reikia, – Dajeris susirūpinęs svarstė, vis dar klaidžiodamas po kambarį. – Kartą aš visus metus klausiausi vaiko išpažinčių ir dusau nuo ledinukų narkomano. Aš pats tapau narkomanu. Tie maži žalčiukai nuolat *pučia* tau į nosį saldainėlių kvapą ir alkoholį. Man atrodo, kad būtent ledinukai ir yra narkotikai, – jis pakėlė tabako dėžutės dangtelį, kur Karas laikė kelis žemės riešutus. – Kas čia – šokinėjančios Meksikos pupelės?

Karas pasisuko į knygų lentynas, ieškodamas antraštės.

– Klausyk, Džo, aš turiu...

– Ta Kris iš tikrųjų šauni, tiesa? – pertarė Dajeris, šlepteldamas ant lovos. Jis išsitiesė visu ūgiu ir patogiai susidėjo rankas ant galvos. – Šauni moteris. Tu buvai ją sutikęs?

– Mes pasišnekėjome, – atsakė Karas, ištraukdamas knygą žaliu viršeliu, pavadintą „Šėtonas“ Tai buvo įvairių prancūzų teologų straipsnių ir katalikiškų pažiūrų pranešimų rinkinys. Jis nusinešė ją prie rašomojo stalo... – Klausyk, aš tikrai turiu...

– Paprasta, žemiška. Nuoširdi, – tęsė Dajeris. – Ji galėtų padėti mano planui, kai mes abu mesime dvasininko tarnybą.

– Kas rengiasi mesti dvasininko tarnybą?

– Pederastai. Masiškai. Dauguma užkietėjusiųjų jau metė. Dabar aš...

– Džo, man reikia pasiruošti rytojaus paskaitai, – tarė Karas, padėdamas knygas ant stalo.

– Taip, gerai. Mano planas yra nueiti pas Kris Makneil – supranti? – su pasiūlymu, kad turiu scenarijų, paremtą šventojo Ignacijaus Lojolos gyvenimu. Pavadinimas būtų „Drąsių jėzuitų žygis“, ir...

– Džo, nešdinkis iš čia su savo scenarijumi, – paragino Karas, maigydamas cigaretę peleninėje.

– Tau nuobodu?

– Aš turiu darbo.

– Kas tau neleidžia dirbti?

– Na gerai, aš tikrai turiu darbo, – Karas ėmė sagstytis marškinius. – Aš šoksiu į dušą ir tada dirbsiu.

– Beje, nemačiau tavęs per vakarienę, – tarė Dajeris, nenoriai keldamasis iš lovos. – Kur tu valgei?

– Aš nevalgiau.

– Tai kvaila. Kam vargintis dieta, kai nešioji kunigo drabužius, – jis priėjo prie stalo ir pauostė cigaretę. – Išsivadėjusi.

– Ar bendrabutyje yra magnetofonas?

– Bendrabutyje nėra net ledinukų. Pasinaudok lingvistikos laboratorija.

– Kas turi raktą? Tėvas prezidentas?

– Ne, tėvas prievaizdas. Tau reikia jo šiandien?

– Taip, – tarė Karas, dėdamas sulankstytus marškinius ant kėdės atšlošo. – Kur man jį surasti?

– Nori, kad aš surasčiau?

– Tu gali tai padaryti? Aš tikrai turiu krūvą darbo.

– Jokio vargo, Didžiai Palaimintasis Jėzuitų Raganiau. Išeinu, – Dajeris atsidarė duris ir išėjo.

Karas išsimaudė po dušu, apsivilko sportinukais, apsimovė kelnes. Sėsdamas prie stalo jis pastebėjo kartoninį pakelį „Camel“ be filtro, o šalia jo raktą, prie kurio buvo prikabintos kortelės „LINGVISTIKOS LABORATORIJA“ ir „VALGYKLOS ŠALDYTUVAS“. Prie pastarosios dar buvo pridėtas raštelis: *Geriau tu negu žiurkės.* Karas nusišypsojo, pažvelgęs į parašą: *Ledinukų berniukas.* Jis padėjo raštelį į šalį, tada nusisegė rankinį laikrodį ir padėjo jį priešais save ant stalo. Buvo be dviejų vienuolika. Jis ėmė skaityti. Froidas. Makaslandas. *Šėtonas.* Išsamūs Oistracho tyrimai. Kai jis baigė, jau buvo ketvirta valanda ryto. Jis pasitrynė veidą. Akys. Jos smarkiai perštėjo. Pažvelgė į peleninę. Pelenai ir užgesintos nuorūkos. Tiršti dūmų kamuoliai kabojo ore. Jis atsistojo ir nuėjo prie lango. Atidarė jį. Įkvėpė drėgno ryto vėsos ir stovėjo ten galvodamas. Reganos atveju esama fizinių užvaldymo simptomų. Jis žinojo tai. Suprato ir net neabejojo tuo. Nes visais atvejais, – kad ir kokioj geografijos platumoj, kad ir kokiu istorijos periodu, užvaldymo simptomai

iš esmės buvo nekintami. Kai kurių Regana dar nepatvirtino: stigmų, šlykštaus maisto troškimo, nejautrumo skausmui, garsaus ir nesuvaldomo žagsėjimo. Tačiau kiti akivaizdžiai pasireiškę: nevalingas judinamųjų raumenų sujaudinimas, dvokus kvapas, apsinešęs liežuvis, kūno išsekimas, išsipūtęs pilvas, odos ir gleivinės sudirgimas. Be to, akivaizdžiausi buvo pagrindiniai simptomai, kuriuos Oistrachas sunkiausiais atvejais charakterizavo kaip „tikrąjį" užvaldymą: stulbinamas bruožų, balso pokytis ir naujos asmenybės pasireiškimas.

Karas pakėlė akis ir blausiai pažvelgė į gatvę. Pro medžių šakas jis galėjo matyti namą ir didelį Reganos miegamojo švieslangį. Kai užvaldymas savanoriškas, pavyzdžiui, mediumų, naujoji asmenybė dažnai nėra piktybiška. Pavyzdžiui, Tija, mąstė Karas. Moters dvasia, užvaldžiusi vyrą. Skulptorių. Trumpam. Kasdien po valandą. Kol skulptoriaus draugas neįsimylėjo. Tijos. Maldavo skulptorių leisti jai nuolat valdyti jo kūną. *Tačiau Reganoje nėra Tijos,* negailestingai suvokė Karas. Įsiveržusi asmenybė buvo baisi. Piktdžiugiška. Tipiškas demonų užvaldymo atvejis, kai naujoji asmenybė stengiasi sunaikinti savo šeimininko kūną. Ir dažnai įstengia tai padaryti.

Paniuręs jėzuitas nužingsniavo atgal prie stalo, paėmė iš pakelio cigaretę ir prisidegė. *Taigi.* Ji turi demonų užvaldymo sindromą. Tačiau kaip gydyti *jį*?

Jis užpūtė degtuką. *Tai priklauso nuo to, kas sukėlė* jį. Jis atsisėdo ant stalo krašto. Svarstė. Lilio vienuolyno vienuolės. Užvaldytos. Septynioliktojo amžiaus pradžios Prancūzijoje. Jos prisipažino savo egzorcistams, kad būdamas beviltiškos užvaldymo būklės jos nuolat dalyvaudavo satanizmo orgijose, nuolat keitė erotinius partnerius: pirmadieniais ir antradieniais – heteroseksualinė kopuliacija; ketvirtadieniais – pederastija, felacija ir kuni-

lingas su homoseksualiniais partneriais; šeštadieniais – gyvuliška kopuliacija su naminiais gyvuliais ir drakonais. *Ir drakonais!...* Jėzuitas papurtė galvą. Kaip ir Lilio atveju, jis manė, kad daugelio užvaldymų priežastis yra apgavystė ir mitomanija. Tačiau kitus galėjo sukelti psichikos ligos: paranoja, šizofrenija, neurastenija, psichastenija, ir todėl jis žinojo, kad bažnyčia paprastai rekomenduoja, kad egzorcistas dirbtų dalyvaujant psichiatrui arba neurologui. Tačiau ne visi užvaldymai turėjo tokias aiškias priežastis. Oistrachas daugelį užvaldymų vadino visiškai savitais sutrikimais ir jiems paaiškinti vartojo ne psichiatrijos klišę „skilusi asmenybė“, o tokias koncepcijas, kaip „demonas“ ar „mirusiojo dvasia“.

Karas perbraukė pirštu raukšlę panosėje. Kris papasakojo jam, kad Berindžerio klinikos teigimu, Reganos sutrikimus galėjo sukelti sugestija ir kažkas, kas buvo kažkaip susiję su isterija. Karas pritarė. Jis tikėjo, kad būtent šie du faktoriai buvo daugelio atvejų, kuriuos jis išstudijavo, priežastis. *Pirma, tai dažniausiai atsitinka moterimis. Antra, visi tie užvaldymo epidemijos pakilimai. O egzorcistai...* Karas susiraukė. Jie patys dažnai tapdavo užvaldymo aukomis. Jis pagalvojo apie Louduną. Apie Ursulino vienuolyną Prancūzijoje. Apie keturis egzorcistus, pasiųstus ten nugalėti užvaldymo epidemiją. Trys – tėvai Lukas, Laktansas ir Trankvilas – ne tik buvo apsėsti, bet netrukus mirė, tikriausiai nuo šoko. O ketvirtasis, Pjeras Surinas, kuriam buvo trisdešimt treji užvaldymo metu, išprotėjo ir pamišęs išgyveno dar dvidešimt penkerius metus.

Karas linktelėjo galva. Jei Reganos sutrikimas būtų atsiradęs dėl isterijos, jei apsėdimo pradžia būtų įtaigos produktas, tada įtaigos šaltinis galėtų būti knygos apie burtus skyrius. *Skyrius apie užvaldymą. Ar jinai skaitė jį?*

Jis sklaidė puslapius. Ar esama stulbinamų knygos detalių ir Reganos elgesio panašumų? *Tai galėtų daug ką įrodyti. Galėtų.*

Jis rado tam tikrų ryšių:

...Atvejis su aštuonerių metų mergaite, kuri šiame skyriuje buvo apibūdinta „baubianti kaip bulius griaudžiamu, giliai bosiniu balsu“. *(Reganos bliovimas kaip jaučio.)*

...Atvejis su Helena Smit, kurią gydė didysis psichologas Flornojus. Jis aprašė žaibišką jos balso ir bruožų pasikeitimą į įvairių asmenų balsus ir bruožus. *(Ji padarė taip man esant. Asmuo, kuris kalbėjo anglišku akcentu. Staigus pasikeitimas. Akies mirksniu.)*

...Atvejis Pietų Afrikoje, kurį pirmas aprašė žinomas etnologas Junodas. Jis papasakojo apie vieną moterį, kuri kartą naktį dingo iš savo buto ir kitą rytą buvo rasta „pririšta plonomis lianomis prie labai aukšto medžio viršūnės, o paskui nusliuogė medžiu, žemyn galva, šnypšdama ir greitai kyščiodama liežuvį, kaip gyvatė“. Tada ji trumpam pakibo ant šakos ir ėmė kalbėti kalba, kurios niekas niekada nebuvo girdėjęs. *(Reganos sliuogimas kaip gyvatės, kai ji persekiojo Šaroną. Nesuprantama šneka. Bandymas prabilti „nežinoma kalba“.)*

...Atvejis su aštuonmečiu Džozefu ir dešimtmečiu Tibotu Burneriais, kurie, kaip aprašoma, gulėję ant nugaros ir staiga pradėję nepaprastu greičiu suktis kaip vilkučiai. *(Primena jos „dervišo“ sukimąsi.)*

Buvo ir kitų panašumų, kitų priežasčių įtarti sugestiją: nenormalios jėgos ir kalbos nešvankumo paminėjimas, užvaldymo aprašymai evangelijose, kurie, Karo nuomone, sudarė religinio turinio Reganos siautėjimo pagrindą Berindžerio klinikoje. Be to, šiame skyriuje buvo paminėtos užvaldymo pradžios stadijos: „...pirmoji, *invazija* – puolimas per auką supančią aplinką –

triukšmais, kvapais, daiktų judinimu; o antroji, *užvaldymas* – subjekto puolimas, trokštant įvaryti siaubą kokių nors sužalojimų būdu, kuriuos vienas žmogus gali padaryti kitam žmogui smūgiais rankomis ir kojomis". Barbenimai. Drebėjimai. Kapitono Haudžio puolimai.

Galbūt... galbūt ji skaitė ją. Tačiau Karas nebuvo įsitikinęs. *Visiškai neįsitikinęs... neįsitikinęs.* Ir Kris. Atrodė, kad ji visiškai tuo neįsitikinusi.

Jis vėl priėjo prie lango. *Taigi koks bus atsakymas? Tikrasis užvaldymas? Demonas?* Jis nuleido akis ir papurtė galvą. *Negali būti. Negali būti. Paranormalūs reiškiniai? Žinoma, kodėl ne?* Labai jau daug kompetentingų tyrinėtojų yra užregistravę juos. Gydytojai. Psichiatrai. Tokie žmonės, kaip Junodas. *Tačiau problema yra ta, kaip jūs suprantate šį reiškinį.* Jis vėl prisiminė Oistrachą. Istorija su Altajaus šamanu Sibire. Jis buvo savo noru užvaldytas ir tirtas klinikoje. Šamanas atliko visiškai paranormalų veiksmą – jis skraidė ore. Prieš tai jo pulsas padažnėjo iki šimto dūžių per minutę, paskui iki dviejų šimtų. Smarkiai pasikeitė temperatūra, kvėpavimas. *Taigi jo paranormalūs veiksmas buvo glaudžiai susijęs su fiziologija. Jį sukėlė kažkokia kūno energija ar jėga.* Bet kaip užvaldymo įrodymo, bažnyčia norėjo aiškaus ir išorinio reiškinio, kuris pateikia...

Jis pamiršo tikslius žodžius. Ieškojo jų. Vedžiojo pirštu ant stalo padėtos knygos lapo eilutes. Surado:

„... įrodomus išorinius reiškinius, teigiančius, kad jie priklauso nuo nepaprasto, nežmogiško proto įsikišimo." „Ar taip atsitiko su šamanu?" – Karas klausė save. *Ne. Ar taip atsitiko su Regana?*

Jis atsivertė ištrauką, kurią buvo pasibraukęs pieštuku: *„egzorcistas paprasčiausiai turi būti atsargus, kad nė vienas iš paciento simptomų nebūtų paliktas nepaaiškintas..."*

Jis linktelėjo. *Gerai. Pažiūrėsime.* Jis lėtai peržvelgė Reganos sutrikimo pasireiškimus ir galimus jų paaiškinimus. Dėliojo juos mintyse. Vieną po kito:

Stulbinamas Reganos bruožų pokytis.

Iš dalies dėl jos ligos. Iš dalies dėl menko maitinimosi. Daugeliu atveju, užbaigė jis, tai priklauso nuo to, kad fizionomija yra psichinės struktūros išraiška. *Nors velniai žino, ką tai reiškia!* – nepatenkintai pridūrė.

Stulbinamas Reganos balso pokytis.

Tačiau jam dar reikėjo išgirsti jos tikrąjį balsą. Ir nors jis būtų aukštas, kaip tvirtino jos mama, nuolatinis klykimas galėjo sustorinti jos balso stygas ir pažeminti balsą. Vienintelė problema, nusprendė jis, yra to balso galingumas, nes net pastorėjus stygoms, fiziologiškai tai nėra įmanoma. Ir vis dėlto, svarstė jis, patologijos ar nerimo būklės atveju, didesnės nei raumenų potencialo paranormalios jėgos pasireiškimai buvo seniai žinomi. Ar negalėtų šis paslaptingas poveikis turėti įtakos balso stygoms ir gerkloms?

Staiga praturtėjęs Reganos žodynas ir žinios.

Kriptomnezija: kažkada, galbūt vaikystėje, girdėtų ir užmirštų žodžių bei faktų prisiminimas. Somnambulams ir žmonėms, kurie yra prie mirties ribos, užmiršti faktai dažnai išplaukia į paviršių fotografijos tikslumu.

Regana atpažino, kad jis – kunigas.

Geras spėjimas. Jei ji tikrai būtų skaičiusi skyrių apie užvaldymą, ji galbūt būtų tikėjusis kunigo apsilankymo. Pasak Jungo, isteriškų ligonių nesąmoningas supratimas ir jautrumas gali kartais būti penkiasdešimt kartų stipresnis negu normalaus žmogaus, o tai paaiškina mediumo „minčių skaitymą“ iš stalo drebėjimo, nes tai, ką iš tiesų „skaito“ mediumo pasąmonė, yra stalo

virpesiai ir vibracijos, sukeliami asmens, kurio mintys yra skaitomos ant stalo padėtos rankos. Virpesiai sudaro raidžių ar skaičių modelį. Todėl Regana galėjo „perskaityti", kas jis toks, iš jo elgesio, iš jo rankų, iš sakramentinio vyno kvapo.

Regana žino, kad jo motina mirė.

Geras spėjimas. Jam buvo keturiasdešimt šešeri.

„Ar galėtum padėti senam diakonui, tėve?"

Katalikų seminarijoje naudojamuose vadovėliuose telepatija buvo laikoma realybe ir natūraliu reiškiniu.

Ankstyvas Reganos intelekto ištobulėjimas.

Psichiatras Jungas, asmeniškai tirdamas skilusią asmenybę ir susidūręs su tariamais okultizmo reiškiniais, priėjo išvadą, kad isterinio somnambulizmo būsenoje padidėja ne tik nesąmoningas pojūčių jautrumas, bet ir intelekto veikla, nes naujosios asmenybės šiuo atveju pasirodo esančios kur kas aukštesnio intelekto negu pirmoji. Ir vis dėlto, suko galvą Karas, ar reiškinio *užfiksavimas paaiškina jį?*

Staiga jis nustojo vardijęs simptomus ir pasilenkė virš stalo. Jis suvokė, kad Reganos kalambūras apie Erodą buvo dar sudėtingesnis, negu jis iš pradžių manęs: jis prisiminė, kad kai fariziejai papasakojo Kristui apie Erodo gąsdinimus, Kristus atsakęs jiems: „Eikite ir pasakykite tam lapei: „Tai aš išvarau demonus..."

Jis trumpam pažvelgė į juostą su Reganos balsu, paskui sunkiai atsisėdo prie stalo. Prisidegė dar vieną cigaretę... išpūtė dūmus... vėl pagalvojo apie Burnerių berniukus, apie atvejį su aštuonerių metų mergaite, kai itin ryškiai pasireiškė užvaldymo simptomai. Kokią knygą perskaitė mergaitė, kad privertė savo pasąmonę taip tobulai imituoti simptomus? O kaip aukų pasąmonė Kinijoje perdavė simptomus Sibire, Vokieti-

joje, Afrikoje užvaldytų žmonių pasąmonei, kad simptomai visuomet buvo tie patys.

Beje, Karai, tavo mama yra su mumis...

Jis žiūrėjo nereginčiomis akimis, kaip nuo cigaretės lyg susipynę prisiminimai kyla dūmai. Kunigas atsilošė, nuleisdamas žvilgsnį į apatinį kairįjį stalo stalčių. Kurį laiką žvelgė į jį. Paskui lėtai pasilenkė, atidarė stalčių ir ištraukė nublukusį kalbos vadovėlį. Suaugusiųjų mokymas. Jo motinos. Jis padėjo knygą ant stalo ir švelniai vertė puslapius. Abėcėlės raidės. Daugelyje puslapių. Vėliau paprasti pratimai:

6 pamoka

Tikslus mano adresas

Tarp puslapių – bandymas rašyti laišką:

Brangusis Dimi, Aš laukiu

Paskui kita pradžia. Nebaigta. Jis nugręžė akis. Pamatė jos akis lange... laukiančias...

„Domine, non sum dignus...“

Akys tapo Reganos... klykiančios akys... laukiančios akys...

„Pasakyk tik vieną žodį...“

Jis pažvelgė į juostą su Reganos balsu.

Išėjo iš kambario. Nusinešė juostą į lingvistikos laboratoriją. Rado magnetofoną. Atsisėdo, įsuko juostą į tuščią kasetę. Užsidėjo ausines. Paspaudė jungiklį. Tada pasilenkė ir ėmė klausytis. Išsekęs, įsitempęs.

Kurį laiką šnypštė tik juosta. Spragsėjo mechanizmai. Staiga pasigirdo smarkus garsas. Triukšmas. „Sveiki...“ Tada trumpas cypimas. Kris Makneil prislopintas balsas fone: „Vaikeli, ne taip arti prie mikrofono. Atitrauk jį toliau.“ „Štai taip?“ „Ne, daugiau.“ „Taip?“ „Taip, gerai. Dabar kalbėk.“ Kikenimas. Mikrofono trenksmas į stalą. Tada švelnus, aiškus Reganos Makneil balsas:

„Sveiki, tėte. Tai aš. Ėėė..." Kikenimas, paskui šnibždėjimas į šoną: „Aš nežinau, ką sakyti!" „Na, vaikeli, pasakyk, kaip tau sekasi. Papasakok apie tai, ką tu veiki." Vėl kikenimas, tada: „Ėėė, tėte... Na, tu žinai... Aš noriu pasakyti, aš tikiuosi, kad tu gerai mane girdi ir, ėėė... taigi. Na, pirma, mes esame... Ne, palauk, tuoj... Taigi pirma, žinai, tėte, mes esame Vašingtone. Čia gyvena prezidentas, o šis namas, žinai, tėte... jis... Ne, palauk. Geriau aš pradėsiu iš naujo. Matai, tėte, čia..."

Tęsinį Karas girdėjo silpnai, iš tolo, kraujas šėlo ausyse kaip vandenynas, o nuo krūtinės iki veido atslinko nenugalima intuicija: *Tas padaras, kurį aš mačiau tame kambaryje, nėra Regana.*

Jis sugrįžo į jėzuitų bendrabutį. Rado tuščią kabinetą. Sukalbėjo mišias. Kai pakėlė ostiją pašventinti, ji sudrebėjo jo pirštuose su nedrąsia viltimi, kurią puoselėjo kiekviena valios gyslelė.

– Kadangi tai mano Kūnas... – sušnibždėjo jis drebančiu balsu.

Ne, duona! Tai niekas kitas, o duona!

Jis nedrįso vėl pamilti ir prarasti. Praradimas buvo per žiaurus, skausmas per stiprus. Jis nuleido galvą ir prarijo ostiją kaip prarastą iliuziją. Ji įstrigo išdžiūvusioje gerklėje.

Po mišių jis praleido pusryčius ir pasirengė paskaitai. Susitiko su savo klase Džordžtauno universiteto Medicinos mokykloje. Kimiu balsu mėgino sujungti blogai parengtos kalbos žodžius: „...ir atsižvelgiant į žmogaus nuotaikos sutrikimo simptomus, galima..." *„Tėte, tai aš... tai aš..."*

Tačiau kas tas „aš"?

Karas anksti paleido klasę ir grįžo į savo kambarį, kur iškart užgulė stalą, tvirtai suspaudęs delnus, iš naujo tyrinėdamas bažnyčios požiūrį į demonų užvaldymo paranormalius požymius. *Ar aš nebuvau per daug griežtas?* – pagalvojo jis. Karas kruopščiai

išnagrinėjo pagrindinius šėtono bruožus: „telepatija... natūralūs reiškiniai... įtariama, kad galimas objektų judinimas iš tolo... iš kūno gali išsiskirti koks nors skystis... mūsų protėviai... mokslas... šiais laikais mes privalome būti atsargesni. Paranormalių įrodymų nepakanka, tačiau..." Jis ėmė skaityti lėčiau, „... visi pokalbiai su pacientu turi būti rūpestingai išanalizuojami, kadangi jei jie turi tą pačią idėjų bei loginių ir gramatinių įpročių sistemą kaip ir asmuo, kurio būklė normali, tai užvaldymu galima stipriai suabejoti".

Karas giliai įkvėpė. Tada iškvėpė.

Nuleido galvą. *Neįmanoma. Negali būti.* Jis pažvelgė į iliustraciją atverstame lape. Demonas. Jo žvilgsnis tingiai nukrypo žemyn į užrašą: „Pazuzu". Karas užsimerkė. Kažkas ne taip. *Trankvilas...* Jis įsivaizdavo egzorcisto mirtį: paskutinė agonija... kriokimas... šnypštimas... vėmimas... jis nusviedžiamas nuo lovos ant grindų, nes jo „demonai" buvo įsiutę, kad jis greitai mirs be jų kankinimo. O *Lukas!* Lukas. Klūpantis prie lovos. Besimeldžiantis. Trankvilo mirties akimirką Lukas staiga įgavo demonų tapatybę, ėmė žiauriai spardyti dar šiltą, suardytą, sudraskytą lavoną, dvokiantį ekskrementais ir vėmalais, o šeši stiprūs vyrai bandė sutramdyti jį, bet negalėjo, kol lavonas nebuvo išneštas iš kambario. Karas matė šį vaizdą. Aiškiai matė jį.

Ar tai gali būti? Ar tai įmanoma? Nejau vienintelė viltis išgelbėti Reganą yra egzorcizmo ritualas? Nejaugi jam reikia atidaryti tą skausmo skrynią?

Jis negalėjo atsikratyti šios minties. Negalėjo palikti jos neištirtos. Jis privalo žinoti. Bet kaip? Karas atsimerkė, „...pokalbiai su pacientu turi būti rūpestingai..." Taip. Taip, ir kodėl ne? Jei Reganos ir „demono" kalbos modeliai yra vienodi, tai rodo, kad

net esant paranormaliems reiškiniams, užvaldymo gali nebūti. Taigi... *Žinoma... žymūs modelių skirtumai turėtų reikšti, kad tai užvaldymas!*

Jis mąstė toliau. *Kas dar? Kas dar? Kažkas staigaus. Ji... Palauk, palauk...* Jis stabtelėjo, nuleido akis ir susidėjo rankas už nugaros. *Šis skyrius... šis skyrius knygoje apie burtus.* Ar buvo jame užsimenama?.. Taip, buvo: kad demonai būtinai turi pašėlusiai *reaguoti,* susidūrę su pašventinta ostija... su relikvijomis... su *švęstu vandeniu! Taip! Teisingai! Aš nueisiu ir apšlakstysiu ją čiaupo vandeniu! Bet pasakysiu, kad tai švęstas vanduo! Jei ji reaguos taip, kaip turėtų reaguoti demonai, tada aš žinosiu, kad ji nėra užvaldyta... kad simptomai yra sugestyvūs! Kad jie iš knygos! Bet jei ji nesureaguos, tai reikš...*

Tikrąjį užvaldymą? *Galbūt.*

Susijaudinęs jis ėmė ieškoti švęsto vandens buteliuko.

Vili įleido jį į namą. Vestibiulyje jis pažvelgė Reganos miegamojo pusėn. Šauksmas. Nešvankybės. Tačiau ne giliu, šiurkščiu demono balsu. Gergždžiu. Aukštesniu. Aiškiu anglišku akcentu... *Taip.* Akimirksnio pasireiškimas, kai jis paskutinį kartą matė Reganą.

Karas pažvelgė į laukiančią Vili. Ji susimąsčiusi žiūrėjo į katalikiškus karolius. Į kunigo drabužius.

– Kur mis Makneil? – paklausė ją Karas.

Vili parodė į viršų.

– Ačiū.

Jis nuėjo prie laiptų. Užkopė. Pamatė Kris koridoriuje. Ji sėdėjo ant kėdės prie Reganos miegamojo nuleidusi galvą, sudėjusi rankas ant krūtinės. Jėzuitui artinantis, išgirdusi jo drabužių šlamesį, ji pakėlė veidą ir greitai atsistojo.

– Sveiki, tėve.

Po jos akimis buvo melsvi maišeliai. Karas susiraukė.

– Jūs miegojote?

– O, labai mažai.

Jis įspėjamai papurtė galvą.

– Na, aš negalėjau, – atsiduso ji, rodydama į Reganos duris. – Visą naktį taip.

– Vėmė?

– Ne, – ji suėmė jį už alkūnės ir nusivedė į šalį. – Eime žemyn, kur mes galėtume...

– Ne, aš norėčiau pamatyti ją, – švelniai pertarė jis.

Jis lengvai išsilaisvino iš Kris rankos.

– Dabar?

Kažkas ne taip, pastebėjo Karas. Ji atrodė įsitempusi. Bijanti.

– Kodėl ne dabar? – paklausė jis.

Ji akies krašteliu pažvelgė į Reganos miegamojo duris. Iš vidaus girdėjosi kimus išprotėjęs balsas: *„Prakeiktas nacistas! Nacistų kiaulė!“*

Kris nusuko akis, po to nenoriai linktelėjo.

– Gerai. Užeikite.

– Jūs turite magnetofoną?

Jos akys blaškėsi, žvilgsnis šokčiojo.

– Ar galėtumėte atnešti jį į kambarį su tuščia kasete?

Ji suraukė antakius, įtarimas.

– Kam?

Pavojus.

– Jūs norite įrašyti..

– Taip, tai su...

– Tėve, aš negaliu!..

– Man reikia sulyginti kalbos modelius, – ryžtingai pertarė jis. – Prašau. Jums reikia pasitikėti manimi!

Jie pasuko į duris tuo metu, kai veriamas nešvankybių srautas išvarė Karlą iš Reganos miegamojo. Pilku ir nuožmiu veidu jis nešė suterštus paklotus ir patalynę.

– Karlai, pakeitei? – paklausė Kris, tarnui uždarius miegamojo duris.

Karlas pažvelgė į Karą, po to į Kris.

– Pakeičiau, – trumpai atsakė jis ir greitai nuėjo prie laiptų.

Kris nusekė jį akimis. Tada vėl atsisuko į Karą.

– Gerai, – silpnai tarė ji. – Aš jį atsiųsiu, – ji greitai nužingsniavo koridoriumi.

Kurį laiką Karas susimąstęs žiūrėjo jai pavymui. Kas čia ne taip? Paskui pajuto tylą miegamajame. Ji buvo trumpa. Vėl nuskambėjo velniškas juokas. Jis pajudėjo pirmyn. Jautė vandens buteliuką kišenėje. Atsidarė duris ir įžengė į miegamąjį.

Smarvė buvo dar stipresnė nei praeitą vakarą. Karas uždarė duris. Žiūrėjo. Tas siaubas. Tas padaras ant lovos.

Kunigui artėjant prie lovos, padaro akys prisipildė pasityčiojimo. Klastos. Neapykantos. Galios.

– Sveikas, Karai.

Kunigas išgirdo tuštinimosi į plastiko kelnes garsą.

Jis ramiai prašneko stovėdamas lovos kojūgalyje.

– Sveikas, Šėtone, kaip jautiesi?

– Šiuo metu aš labai džiaugiuosi tave matydamas. Aš patenkintas, – liežuvis išlindo iš burnos, o akys įžūliai vertindamos spitrijosi į Karą. – Matau, tu gerai atrodai. Puiku, – dar vienas sudundėjimas. – Nieko, kad čia truputį smirda, ar ne, Karai?

– Nieko.

– Melagis!

– Tau tai trukdo?

– Truputį.

– Tačiau velnias mėgsta melagius.

– Tik gerus, brangusis Karai, tik gerus, – sukikeno jis. – Beje, kas tau sakė, kad aš – velnias?

– Tu pats nesakei?

– O, galbūt. Galbūt. Aš blogai jaučiuosi. Tu tiki?

– Žinoma.

– Atsiprašau.

– Tu sakai, kad nesi velnias?

– Aš tik vargšas kovojantis demonas. Velnias. Labai subtilus skirtumas, tačiau mūsų Tėvas, esantis pragare, nelabai supranta jį. Beje, Karai, tu neišduosi jam, kad aš netyčia taip pasakiau, gerai? A? Kai sutiksi jį?

– Sutiksiu jį? Jis čia? – paklausė Karas.

– Kiaulėje? Visiškai ne. Čia yra tik mažytė klajojančių sielų šeimynėlė, mano drauge. Tu nepriekaištauji, kad mes esame čia, tiesa? Be to, mums nėra kur eiti. Mes neturime namų.

– Ir kiek dar jūs manotės čia būti?

Iškreipta nuo pykčio galva pašoko nuo pagalvės ir suriaumojo:

– Kol paršelis numirs! – tada staiga Regana susitvardė ir apsiseilėjusi išsiviepė. – Beje, Karai, nuostabi diena egzorcizmui.

Knyga! Ji tikrai perskaitė tai knygoje.

Sardoniškos akys verte vėrė jį.

– Pasiskubink, Karai, na, greičiau.

Prieštaringa. Kažkas neįtikėtina.

– Tu to norėtum?

– Labai labai.

– Bet ar tai neišvarytų tavęs iš Reganos?

Demonas atlošė galvą ir pratrūko maniako juoku, paskui staigiai liovėsi.

– Tai sujungtų mus.

– Tave ir Reganą?

– Tave ir *mus,* mano gerasis drauge, – sukrankė demonas. – Tave ir *mus,* – iš gerklės gilumos išsiveržė juokas.

Karas spoksojo į jį. Ant sprando ūmai pajuto rankas. Šaltas kaip ledas. Jos palengva prisilietė ir išnyko. Baimė, nutarė jis. Baimė.

Kokia baimė?

– Taip, Karai, tu prisidėsi prie mūsų mažos šeimynėlės. Matai, mano brangus kąsneli, tie dangaus ženklai – tikra nelaimė: tas, kuris kartą pamatė juos, neturi išsigelbėjimo. Tu pastebėjai, kad pastaruoju metu įvyksta taip mažai stebuklų? Ne *mūsų* kaltė, Karai. Nesmerk *mūsų.* Mes *stengiamės.*

Karas pasuko galvą į staigų ir garsų trenksmą. Komodos stalčius išsitraukė visu ilgiu. Jis pajuto kylantį virpulį pamatęs, kaip stalčius staigiai trenkėsi atgal... *Štai!* Ir staiga emocijos atlėgo, lyg nukrito nuo jo kaip supuvęs žievės gabalas nuo medžio. *Psichokinezė.* Karas išgirdo kikenimą. Jis vėl pažvelgė į Reganą.

– Kaip smagu su tavimi pasišnekėti, Karai, – išsišiepdamas tarė demonas. – Aš jaučiuosi laisvas. Kaip ištvirkėlis. Aš skleidžiu savo didingus sparnus. Tiesą sakant, tai, ką aš tau kalbu, tik padidins tavo prakeikimą, mano daktare, mano brangusis ir negarbingasis psichiatre.

– Tai tu taip padarei? Tu privertei stalčių judėti?

Demonas nesiklausė. Jis žvelgė į duris, į kažką, greitai artėjantį koridoriumi. Dabar jo bruožai visiškai pasikeitė.

– Prakeiktas mėsininkas! – suklykė jis kimiu anglišku akcentu. – Iškrypęs fašistas!

Pro duris lėtai įėjo Karlas, nešinas magnetofonu. Nukreipęs akis, jis pastatė jį prie lovos ir greitai išėjo iš kambario.

– *Lauk,* Himleri! Dink iš akių! Eik ir aplankyk savo išklišusią dukterį! Nunešk jai raugintų kopūstų! Raugintų kopūstų ir *heroino,* Torndaikai! Jai *patiks!* Jai...

Karlas dingo. Staiga padaras Reganoje kažkaip nuoširdžiai ėmė stebėti Karą – šis vikriai pastatė magnetofoną, surado elektros lizdą, įjungė kištuką, uždėjo juostą.

– O, taip, vienas, vienas, vienas. Kas čia? – nudžiugęs tarė jis. – Mes įrašinėsime ką nors, *padre?* Kaip smagu! Ach, žinai, aš *taip* mėgstu vaidinti. Labai labai!

– Aš – Demienas Karas, – tarė Karas toliau dirbdamas. – O tu kas?

– Klausyk, balandėli, tu klausi mano garbės vardo? Labai jau tu įžūlus, ar ne? – jis sukikeno. – Pirmoje klasėje aš vaidinau velniūkštį, – jis apsižvalgė. – Beje, kur gėrimas? Aš baigiu išdžiūti.

Kunigas švelniai padėjo mikrofoną ant naktinio staliuko.

– Jei pasakysi savo vardą, aš tau atnešiu.

– Taip, žinoma, – atsakė jis linksmai juokdamasis. – Ir tikiuosi, pats jį išgersi.

Spausdamas mygtuką „Įrašymas“, Karas atsakė:

– Pasakyk savo vardą.

– Prakeiktas plėšikas! – sudžeržgė tas.

Tada staiga bruožai vėl pasikeitė ir į Karą vėl žvelgė demonas.

– Na, ir ką mes dabar darome, Karai? Įrašinėjame mūsų nedidelį pokalbį?

Karas atsitiesė. Spoksojo. Paskui pasitraukė kėdę prie lovos ir atsiduso.

– Tu prieštarauji? – atsakė jis.

– Visiškai ne, – sukrankė demonas. – Man visuomet patiko pragariški instrumentai.

Staiga stipri, nauja smarvė užplūdo Karą. Kvapas buvo panašus į...

– *Rauginti kopūstai,* Karai. Tu jauti?

Tikrai raugintų kopūstų kvapas, nusistebėjo jėzuitas. Atrodo, jis sklido iš lovos. Iš Reganos kūno. Staiga dingo. Jį pakeitė troški smarvė. Karas susiraukė. *Ar aš įsivaizdavau jį? Autosugestija?* Jis pagalvojo apie šventą vandenį. *Dabar? Ne, palaikyk jį. Išgauk daugiau kalbos modelių.*

– Su kuo kalbėjau prieš tai? – paklausė jis.

– Su vienu iš mūsų šeimos, Karai.

– Demonu?

– Tu per daug pasitiki savimi.

– Kodėl?

– Žodis „demonas“ reiškia „išmintingasis“. O šis yra kvailys.

Jėzuitas įsitempė.

– Kokia kalba žodis „demonas“ reiškia „išmintingasis“?

– Graikų.

– Tu kalbi graikiškai?

– Labai sklandžiai.

Vienas iš požymių! – susijaudinęs pagalvojo Karas. *Kalbėjimas nežinoma kalba!* Tai buvo kur kas daugiau negu jis tikėjosi.

– *Pos egnokas hoti presbyteros eimi?* – greitai paklausė jis klasikine graikų kalba.

– Aš nenusiteikęs, Karai.

– A, tai tu nemoki...

– Aš *nenusiteikęs.*

Nusivylimas. Karas mąstė.

– Tu privertei komodos stalčių išsitraukti? – paklausė jis.

– Tikrai aš.

– Labai įspūdinga, – Karas linktelėjo. – Tu tikrai esi labai labai galingas demonas.

– Esu.

– Įdomu, ar galėtum tai dar kartą padaryti?

– Taip, kada nors.

– Prašau, padaryk dabar. Aš tikrai norėčiau pamatyti.

– Kitąkart.

– Kodėl ne dabar?

– Mes privalome palikti tau *pagrindą* abejoti, – sukrankė jis. – Truputį. Kad garantuotume galutinį rezultatą, – jis atlošė galvą ir piktai nusikvatojo. – Kaip nauja yra pulti remiantis teisybe! Ak, koks malonumas!

Ledinės rankos vėl lengvai palietė sprandą. Karas spoksojo į demoną. Kodėl vėl baimė? Baimė? Ar tai baimė?

– Ne, ne baimė, – tarė demonas. Jis šaipėsi. – Tai – aš.

Rankos dingo. Karas susiraukė. Nauja nuostaba. Atsikratė jo. *Telepatija. O gal ji? Išsiaiškink. Išsiaiškink dabar.*

– Tu gali pasakyti, apie ką aš dabar galvoju?

– Tavo mintys yra per daug nuobodžios, kad suteiktų malonumo.

– Tad tu negali skaityti mano minčių?

– Kaip nori, taip ir galvok... kaip nori.

Pabandyti šventą vandenį? Dabar? Jis išgirdo magnetofono mechanizmo cypimą. Ne. *Kapstyk toliau. Išgauk daugiau kalbos pavyzdžių.*

– Tu – nuostabus asmuo, – tarė Karas.

Regana nusijuokė.

– Ne ne, tikrai, – tikino Karas. – Aš norėčiau daugiau sužinoti apie tavo kilmę. Pavyzdžiui, tu niekad nesakei, kas tu toks.

– Velnias, – sudundėjo demonas.

– Taip, aš žinau, bet *kuris* velnias? Koks tavo vardas?

– Ak, Karai, kas yra vardas? Nesijaudink dėl mano vardo. Jei nori, vadink mane Haudžiu.

– A, taip. Kapitonas Haudis, – Karas linktelėjo. – Reganos draugas.

– Labai artimas draugas.

– Tikrai?

– Tikrai.

– Tad kodėl tu kankini ją?

– Nes aš – jos draugas. Paršeliui patinka, kai ją kankina.

– Jai patinka?

– Nepaprastai.

– Bet kodėl?

– Paklausk ją.

– Tu leisi jai atsakyti?

– Ne.

– Tai kam tada man klausti?

– Ir neklausk! – demono akys suspindo pykčiu.

– Kas tas asmuo, su kuriuo aš anksčiau kalbėjau? – paklausė Karas.

– Tu jau klausei.

– Prisimenu, bet tu neatsakei.

– Dar vienas geras saldžiosios kiaulytės draugas, brangusis Karai.

– Ar aš galiu su juo pasišnekėti?

– Ne. Jis užsiėmęs su tavo motina. Ji čiulpia jo penį, Karai, iki pat *šaknies!* – jis tyliai sukikeno ir pridūrė: – Nuostabus tavo motinos liežuvis. Gera burnytė.

Jis su patyčia šypsojosi, ir Karas pajuto, kaip atslenka pyktis, neapykantos virpulys, kuris, kaip greitai suprato kunigas, buvo

nukreiptas ne į Reganą, o į demoną. *Demoną! Po galais, kas tau yra, Karai?* Jėzuitas susitvardė, giliai įkvėpė, atsistojo ir, išsitraukęs iš kišenės vandens buteliuką, atkimšo jį. Demonas atsargiai pažvelgė į jį.

– Kas tai?

– Nejau nežinai? – paklausė Karas, nykščiu pusiau uždengdamas buteliuko kakliuką ir šlakstydamas jo turinį ant Reganos. – Tai švęstas vanduo, Šėtone.

Tą akimirką demonas susigūžė, ėmė raitytis ir klykti iš siaubo ir skausmo:

– Degina! Degina! Nustok! Liaukis, prakeiktas kunige! Baik!

Bereikšmiu veidu Karas nustojo šlakstęs. *Isterija. Sugestija. Ji tikrai skaitė knygą.* Jis pažvelgė į magnetofoną. *Nėra ko jaudintis.*

Karas pajuto tylą. Pažvelgė į Reganą. Suraukė antakius. *Kas čia? Kas čia yra?* Demoniška asmenybė išnyko ir vietoje jos atsirado kitų bruožų, šiek tiek panašių ir šiek tiek skirtingų. Ir akys, įriedėjusios atgal į akiduobes. Lėtas murmėjimas. Karštligiška nesuprantama šneka. Karas priėjo prie lovos šono. Pasilenkė ir ėmė klausytis. *Kas tai? Nieko.* Ir vis dėlto... *Yra ritmas. Panašu į kalbą.* Ar tai įmanoma? Jis jautė, kaip skrandyje plazda sparnai, tvirtai suspaudė juos, neleido judėti. *Gerai, nebūk idiotas! Ir vis dėlto...*

Jis pažvelgė į magnetofono garso monitorių. Nedegė. Pasuko stiprintuvo rankenėlę ir klausėsi, įsitempęs, pridėjęs ausį prie Reganos lūpų. Neaiškų murmėjimą pakeitė džeržgiantis ir gilus kvėpavimas.

Karas atsitiesė.

– Kas tu esi? – paklausė jis.

– Sakeinuseša, – atsakė būtybė. Dejuojantis šnibždesys. Skausmas. Baltos akys. Mirkčiojantys vokai. – Sakeinuseša.

Trūkčiojantis duslus balsas, lyg savininko siela, uždaryta į tamsią, atskirtą, belaikę erdvę.

– *Tai tavo vardas?* – *Karas susiraukė.*

Lūpos sujudėjo. Karštligiški skiemenys. Lėti.

Nesuprantami. Iškart jie baigėsi.

– Tu mane supranti?

Tyla. Tik kvėpavimas. Gilus. Keistai prislopintas. Klaikus miego garsas deguonies balione.

Jėzuitas laukė. Dar kažko tikėjosi.

Niekas nesikeitė.

Jis atsuko juostą, įdėjo magnetofoną į dėžę. Paėmė jį ir juostą. Paskutinį kartą pažvelgė į Reganą. Išklibę diržai. Neryžtingai jis išėjo iš kambario ir nusileido žemyn.

Karas rado Kris virtuvėje. Ji paniurusi sėdėjo prie stalo kartu su Šarona, parimusi prie kavos puodelio. Pamačiusios jį ateinant, jos pakėlė į jį klausiamą, neramų, laukiantį žvilgsnį. Kris tyliai tarė Šaronai.

– Geriau eik, pažiūrėk, kaip ten Regana. Gerai?

Šarona išgėrė paskutinį gurkšnį kavos, vos vos linktelėjo Karui ir išėjo. Jis išvargęs atsisėdo prie stalo.

– Taigi kaip sekėsi? – paklausė Kris, atidžiai žvelgdama jam į akis.

Karui besirengiant atsakyti, į virtuvę įėjo Karlas ir pasuko prie plovyklės šveisti puodų. Kris sekė jo žvilgsnį.

– Nieko tokio, – tarė ji. – Pirmyn. Ką sužinojote?

– Buvo dvi asmenybės, kurių aš anksčiau nebuvau matęs. Ne, atrodo, vieną aš trumpai buvau matęs. Kalbančią angliškų akcentu. Jūs pažinojote ką nors tokį?

– Tai svarbu? – paklausė Kris.

Jis vėl pamatė tam tikrą įtampą jos veide.

– Tai svarbu.

Ji nuleido akis ir linktelėjo.

– Kas jis?

Ji pakėlė akis.

– Burkas Deningsas.

– Režisierius?

– Taip.

– Režisierius, kuris...

– Taip, – pertarė ji.

Kurį laiką jėzuitas tyliai svarstė jos atsakymą. Jis pastebėjo, kad jos smilius nervingai trūkčioja.

– Tėve, gal norėtumėte kavos ar ko nors?

Jis papurtė galvą.

– Ačiū, ne, – jis palinko į priekį ir pasirėmė alkūnėmis į stalą. – Ar Regana pažinojo jį?

– Taip.

– Ir...

Trinktelėjimas. Kris krūptelėjo iš išgąsčio ir pasisukusi pamatė, kad Karlui iš rankų iškrito keptuvė. Jis pasilenkė, pakėlė ją, ir vėl ji iškrito.

– Dieve mano, Karlai!

– Atsiprašau, madam.

– Karlai, išeik iš čia. Nueik į kokį filmą ar dar kur nors! Mes negalime kaip vištos užsisklęsti šiame name! – ji pasisuko į Karą, paimdama cigarečių pakelį ir tėkšdama jį atgal ant stalo, Karlui pradėjus protestuoti.

– Ne aš...

– Karlai, aš pasakiau! – atšovė ji pakeldama balsą, bet nepasukdama galvos. – Nešdinkis! Nors trumpam dink iš šio namo! Tuoj mes visi pradėsime iš čia nešdintis! O dabar, prašau, *išeik*.

– Taip, išeik! – pakartojo Vili, įeidama į virtuvę ir ištraukdama keptuvę iš Karlo rankų.

Ji irzliai stūmė Karlą į sandėliuką. Karlas žvilgtelėjo į Karą su Kris ir išėjo.

– Atsiprašau, tėve, – sumurmėjo Kris ir paėmė cigaretę. – Pastaruoju metu jam skaudžiai kliuvo.

– Jūs buvote teisi, – švelniai tarė Karas. Jis paėmė degtukus. – Jums *visiems* reikėtų pasistengti dingti iš šio namo, – jėzuitas pridegė cigaretę. – Jums taip pat.

– Taigi ką pasakė Burkas? – paklausė Kris.

– Tik nešvankybes, – tarė Karas, patraukdamas pečiais.

– Ir viskas?

Jis sugavo silpną baimės virpesį jos balse.

– Jis gan daug šnekėjo, – atsakė jis. Paskui tylesniu balsu: – Beje, ar Karlas turi dukterį?

– Dukterį? Ne, nieko apie tai nežinau. O jei ir turi, tai man nieko neminėjo.

– Jūs įsitikinusi?

Vili šveitė plovyklę. Kris pasisuko į ją.

– Vili, jūs neturite dukters, tiesa?

– Ji mirė, madam, seniai seniai.

– Oi, atsiprašau.

Kris vėl pasisuko į Karą.

– Pirmą kartą apie ją girdžiu, – sušnibždėjo ji. – Kodėl klausiate? Iš kur jūs žinote?

– Regana. Ji minėjo ją, – tarė Karas.

Kris spoksojo į jį.

– Ar ji niekad nedemonstravo ekstrasensorinių jutimų? – paklausė jis. – Aš turiu galvoje, anksčiau?

– Na... – abejojo Kris, – aš nežinau. Nesu įsitikinusi. Daug kartų buvo taip, kad abi vienukart galvojom apie tuos pačius dalykus, bet juk taip atsitinka artimiems žmonėms?

Karas linktelėjo. Galvojo.

– O ta kita asmenybė, kurią aš minėjau, – pradėjo jis. – Tai ta pati, kuri kartą pasirodė hipnozės metu?

– Kalba nesuprantama kalba?

– Taip. Kas ji?

– Aš nežinau.

– Ji visiškai nepažįstama?

– Visiškai.

– Jūs paprašėte medikų užrašų?

– Jie bus atsiųsti po pietų. Tiesiai jums, – ji sriubtelėjo kavos. – Tai vienintelis būdas, kuriuo aš galėjau išpešti juos, nors ir šiuo atveju reikėjo sukelti pragarą.

– Taip. Aš ir maniau, kad gali iškilti sunkumų.

– Buvo iškilę. Bet jie bus atsiųsti, – ji sriubtelėjo dar vieną gurkšnį. – Na, o ką jūs galvojate apie egzorcizmą, tėve?

Jis nuleido akis ir atsiduso.

– Nelabai tikiuosi, kad įstengsiu įtikinti vyskupiją.

– Ką jūs norite pasakyti tuo „nelabai tikiuosi"? – ji susirūpinusi pastatė puodelį ant stalo.

Jis įsikišo ranką į kišenę, ištraukė buteliuką, iškėlė jį ir parodė Kris.

– Matote jį?

Ji linktelėjo.

– Aš jai pasakiau, kad tai šventas vanduo, – paaiškino Karas. – O kai pradėjau jį šlakstyti, ji suregavo labai smarkiai.

– Na, ir?

– Tai ne švęstas vanduo. Tai paprastas vanduo iš čiaupo.

– Galbūt kai kurie demonai paprasčiausiai nežino skirtumo.

– Jūs tikrai įsitikinusi, kad joje yra demonas?

– Aš įsitikinusi, kad Reganoje yra kažkas, kas bando nužudyti ją, tėve Karai, ir tai, ar jis skiria šlapimą nuo vandens, ar ne, ne taip jau svarbu, tiesa? Aš atsiprašau, bet jūs klausėte mano nuomonės! – ji užgesino cigaretę. – Beje, kuo švęstas vanduo skiriasi nuo vandens iš čiaupo?

– Švęstas vanduo yra pašventintas.

– Mazel tov, tėve. Aš džiaugiuosi. Taigi ką jūs dabar man norite pasakyti – jokio egzorcizmo?

– Klausykite, aš tik ką pradėjau gilintis, – įsikarščiavo Karas. – Tačiau bažnyčia turi kriterijų, su kuriais reikia taikstytis, ir taikstytis dėl labai svarbios priežasties: išvalyti visą prietaringą šlamštą, kurį metai iš metų žmonės krauna ant jos! Pavyzdžiui, „skrajojančius kunigus“ ir Šventosios Motinos statulas, kurios, kaip manoma, rauda Didžiojo Penktadienio ir atlaidų dienomis. Aš manau, kad aš galiu gyventi ir netalkininkaudamas joms.

– Jūs norėtumėte truputį libriumo, tėve?

– Atsiprašau, bet jūs klausėte mano nuomonės.

– Aš ją supratau.

Jis paėmė cigaretę.

– Duokite ir man, – kimiai tarė Kris.

Jis ištiesė pakelį. Ji paėmė cigaretę. Karas pridegė jai ir sau. Abudu garsiai iškvėpė dūmus ir užsikvempė ant stalo.

– Aš atsiprašau, – švelniai tarė ji.

– Tos cigaretės be filtro jus užmuš.

Jis žaidė su cigarečių pakeliu, glamžė celofaną.

– Yra požymių, kuriuos bažnyčia galėtų pripažinti. Pirma – šnekėjimas kalba, kurios subjektas anksčiau nemokėjo. Ir nie-

kados nesimokė. Dabar man šis požymis svarbiausias. Su juostomis pažiūrėsime vėliau. Be to, pastebima aiškiaregystė, nors mūsų dienomis telepatija arba ekstrasensoriniai jutimai gali anuliuoti šį bruožą.

– Jūs tikite tomis nesąmonėmis? – paklausė ji skeptiškai.

Karas pažvelgė į ją. Kalba rimtai, nusprendė jis. Tada tęsė:

– Ir dar viena savybė – jėga, šiaip jau visiškai nebūdinga jos amžiaus mergaitėms. Labai svarbus požymis. Labiausiai okultiškas.

– Na, o tie barbenimai į sieną?

– Savaime tai nieko nereiškia.

– O tai, kaip ji pakildavo virš lovos?

– Nepakanka.

– Na, o tie dalykai ant jos odos?

– Kokie dalykai?

– Aš nepasakojau?

– Ko nepasakojote?

– Tai atsitiko klinikoje, – paaiškino Kris. – Tai buvo... – ji pirštu vedžiojo ant krūtinės. – Žinote, kaip raštas. Tik raidės. Jos pasirodydavo ant jos krūtinės ir paskui išnykdavo. Štai taip.

Karas susiraukė.

– Jūs sakote – raidės. Ne žodžiai?

– Ne, ne žodžiai. Porą kartų pasirodė M, po to L.

– Ir jūs tai matėte? – paklausė jis.

– Ne, bet jie man pasakojo.

– Kas pasakojo?

– Klinikos gydytojai. Klausykite, jūs surasite tai užrašuose. Aš neišsigalvoju.

– Taip, aš tikiu. Bet tai natūralus reiškinys.

– Kur? Transilvanijoje? – nepatikliai paklausė Kris.

Karas papurtė galvą.

– Ne, aš esu skaitęs apie tokius atvejus žurnaluose. Pamenu, kad vienu atveju kalėjimo psichiatras pranešė, kad vienas jo pacientas – kalinys – galėjo įeiti į savo susikurtą transą ir padaryti taip, kad ant jo krūtinės atsirasdavo Zodiako ženklai, – jis parodė sau į krūtinę. – Priversdavo odą pakilti.

– Jus sunku nustebinti, tiesa?

– Kartą buvo padarytas toks eksperimentas, – švelniai aiškino jis, – kurio metu subjektas buvo užhipnotizuotas, įvestas į transą, o tada abiejose jo rankose padaryti pjūviai. Jam buvo pasakyta, kad jo kairė ranka kraujuos, o dešinė – ne. Ir iš tiesų, kairė ranka kraujavo, o dešinė – ne. Sąmonės jėga kontroliavo kraujo tekėjimą. Žinoma, mes nežinome kodėl, bet taip yra. Taigi stigmų atveju – kaip atsitiko su mano minėtu kaliniu arba su Regana – nesąmoningas protas kontroliuoja kraujo tekėjimą į odą, siųsdamas daugiau kraujo į tas dalis, kurias norima pakelti. Taip ir atsiranda paveikslai, raidės ir taip toliau. Paslaptinga, tačiau vargu ar antgamtiška.

– Jūs tikrai sunkus žmogus, tėve. Ar žinote tai?

Karas nykščiu barkštelėjo dantis.

– Klausykite, gal tai jums padės suprasti, – pagaliau tarė jis. – Bažnyčia, o ne aš – bažnyčia – kartą išleido tokį pareiškimą, įspėjimą egzorcistams. Aš perskaičiau jį praeitą naktį. Jame sakoma, kad daugeliui žmonių, kurie, kaip patys mano arba kaip *kiti* mano, yra užvaldyti, – dabar cituoju, – „labiau reikia gydytojo negu egzorcisto“, – jis pažvelgė Kris į akis: – Jūs galite atspėti, kada buvo išleistas šis įspėjimas?

– *Ne,* kada?

– Tūkstantis penki šimtai aštuoniasdešimt trečiais metais.

Kris atrodė nustebusi, susimąsčiusi.

– Taip, tikriausiai tai buvo velniški metai, – sumurmėjo ji.

Ji išgirdo kunigą keliantis nuo kėdės.

– Palaukime, kol gausime užrašus iš klinikos, – tarė jis.

Kris linktelėjo.

– O tuo tarpu, – tęsė jis, – aš sumontuosiu juostas ir nunešiu jas į Kalbos ir lingvistikos institutą; galimas daiktas, kad ši neaiški šneka yra kažkokia kalba. Tačiau aš abejoju. Bet kas žino? Palyginus kalbos modelius... Na, matysime. Jei jie bus vienodi, mes tiksliai žinosime, kad ji nėra užvaldyta.

– O kas tada? – neramiai paklausė ji.

Kunigas žvelgė jai į akis. Jose matė maištą. *Susikrimto, kad jos duktė nėra užvaldyta!* Jis pagalvojo apie Deningsą. Kažkas visai ne taip.

– Man labai nepatogu prašyti, tačiau ar aš galėčiau trumpam pasiskolinti jūsų automobilį?

Ji niūriai žiūrėjo į grindis.

– Jūs galite trumpam pasiskolinti mano gyvenimą, – sumurmėjo ji. – Tik atvarykite jį iki ketvirtadienio. Kas žino, gal man jo prireiks.

Skaudama širdimi Karas žiūrėjo į nuleistą, bejėgę galvą. Jis troško paimti jos ranką ir pasakyti, kad viskas bus gerai. Tačiau kaip?

– Palaukite, aš atnešiu raktus, – tarė ji.

Jis žiūrėjo, kaip ji išnyko lyg beviltiška malda.

Gavo raktus, sėdo į mašiną, grįžo į savo kambarį bendrabutyje, paliko čia magnetofoną ir paėmė juostą su Reganos balso įrašu. Tada išėjo į gatvę, kur buvo pastatęs Kris automobilį.

Lipdamas į vidų jis išgirdo Karlą, šaukiantį nuo prieangio:

– Tėve Karai!

Karas atsisuko. Karlas bėgo prieangiu, vilkdamasis švarką. Jis mojavo ranka.

– Tėve Karai! Vieną sekundę!

Karas pasilenkė ir atidarė langą iš keleivio pusės. Karlas įkišo galvą.

– Į kurią pusę važiuojate, tėve Karai?

– Du Ponto žiedo pusėn.

– O, gerai. Gal jūs galėtumėte mane pavėžėti, tėve?

– Man labai malonu. Sėskitės.

Karlas linktelėjo.

– Labai dėkui, tėve.

Karas užvedė variklį.

– Gera kartais išeiti iš namų.

– Taip. Einu į kiną. Rodo gerą filmą.

Karas įjungė pavarą, ir mašina pajudėjo. Kurį laiką jie tylėjo. Karas svarstė. *Užvaldymas.*

Neįmanoma. Šventas vanduo. Vis dėlto...

– Karlai, jūs gerai pažinojote Deningsą, tiesa?

Karlas minutę žiūrėjo pro priekinį langą, po to nevikriai linktelėjo.

– Taip, aš pažinojau jį.

– Kai Regana... kai ji tampa Deningsu, ar jums neatrodo, kad tai tikrai jis?

Ilga pauzė. Po to trumpas ir bejausmis:

– Taip.

Karas linktelėjo. Rodėsi, lyg šmėklos jį persekioja.

Daugiau jie nesišnekėjo, kol pasiekė Du Ponto žiedą. Čia jie privažiavo prie šviesoforo ir sustojo.

– Aš čia išlipsiu, tėve Karai, – tarė Karlas atidarydamas duris. – Čia galėsiu įsėsti į autobusą, – jis išlipo, po to įkišo galvą pro langą. – Labai ačiū, tėve. Tikrai dėkui.

Jis atsistojo ant šaligatvio ir palaukė, kol užsidegs žalia šviesa. Kunigui nuvažiuojant, dar šyptelėjo ir pamojo ranka. Jis žiūrėjo į mašiną, kol ta išnyko už Masačiusetso aveniu posūkio. Tada nubėgo prie autobuso, įlipo. Persėdo. Dar kartą persėdo. Važiavo tylėdamas, kol galų gale išlipo šiaurės rytų nuomojamų namų miesto dalyje, čionai pasuko prie apgriuvusio gyvenamojo pastato ir įėjo į jį.

Karlas stabtelėjo tamsių laiptų apačioje, uosdamas aitrų aromatą, sklindantį iš virtuvių. Kažkur girdėjosi kūdikio verksmas. Jis nuleido galvą. Nuo grindjuostės per laiptus greitai nuskuodė tarakonas. Karlas griebėsi už turėklo ir lyg nutarė pasukti atgal, bet papurtė galvą ir ėmė lipti laiptais. Kiekvienas girgždantis žingsnis skambėjo kaip priekaištas.

Antrame aukšte jis priėjo prie durų niūriame kampe ir kurį laiką stovėjo ten, uždėjęs ranką ant durų rėmo. Pažvelgė į sieną: atsilupę dažai, užrašas pieštuku *Nikis ir Elena,* data ir širdis su perskeltu viduriu. Karlas paspaudė skambutį ir laukė nuleidęs galvą. Iš kambario vidaus girdėjosi lovos spyruoklių girgždėjimas. Irzlus niurnėjimas. Paskui kažkas pajudėjo durų link: ortopedinių batų šlepsėjimas. Staiga durys atsidarė, kiek leido skląsčio grandinė, ir jose pasirodė apatiniais baltiniais vilkinti moteris su burnos kampe styrančia cigarete.

– A, tai tu, – tarė ji kimiai ir atsegė grandinę.

Į Karlą žvelgė atkaklios akys, netrukus jos virto srauniais skausmo ir priekaištų šaltiniais; amoraliai išlinkusios lūpos; suniokotas veidas, kuriame jaunystė ir grožis buvo gyvi palaidoti tūkstantyje motelių kambarių, tūkstantį kartų prabundant iš neramaus miego, dūstant nuo malonės šauksmo.

– Ei, pasakyk jam, kad nešdintųsi velniop! – šiurkštus, neaiškus vyriškas balsas iš vidaus.

Jos draugas.

Mergina pasuko galvą ir greitai atšovė:

– Užtilk, snargliau. Čia tėvukas!

Mergina pasisuko į Karlą.

– Jis girtas, tėvuk. Geriau neik į vidų.

Karlas linktelėjo.

Merginos įdubusios akys nukrypo į jo ranką, lendančią į užpakalinę kišenę ir traukiančią piniginę.

– Kaip mama? – paklausė ji, užsitraukdama cigaretę ir nenuleisdama akių nuo rankų, kurios rausėsi piniginėje, skaičiuodamos dešimtines.

– Gerai, – glaustai atsakė jis. – Tavo mamai visuomet gerai.

Imdama pinigus, ji ėmė smarkiai kosėti. Prisidėjo ranką prie burnos.

– Prakeiktos cigaretės, – dusdama tarė ji.

Karlas žiūrėjo į tatuiruotę ant jos rankos.

– Ačiū, tėvuk.

Jis pajuto, kaip pinigai išslysta iš jo rankos.

– Jėzau, ar baigsit pagaliau! – suriaumojo draugas.

– Klausyk, tėvuk, mums geriau būtų pastatyti kryželį. Gerai? Tu žinai, kaip jis reaguoja.

– Elvyra!.. – Karlas staigiai sugriebė jos riešą. – Dabar Niujorke atsidarė klinika! – maldaujamai sušnibždėjo jis.

Ji vaipėsi, stengdamasi išsilaisvinti iš jo gniaužtų.

– Na, liaukis.

– Aš nusiųsiu tave. Jie tau padės! Tu nepateksi į kalėjimą! Tai...

– Jėzau, tėvuk, ką čia šneki! – suspiegė ji, išlaisvindama ranką.

– Ne ne, prašau! Tai...

Ji užtrenkė duris prieš pat jo nosį.

Tamsiame koridoriuje, kilimais išklotame jo vilčių kape, Karlas tylėdamas žiūrėjo į duris, tada sielvartingai nuleido galvą. Iš buto pasigirdo tylus pokalbis. Vėliau ciniškas, skambus moters juokas. Po jo – kosėjimas.

Karlas pasisuko ir sustingo kaip stabo ištiktas – priešais jį stovėjo leitenantas Kindermanas.

– Galbūt mes dabar galėsime pasikalbėti, misteri Engstriomai, – sušvokštė jis. Rankos sukištos į kišenes. Akys liūdnos. – Galbūt dabar mes galėsime pasišnekėti...

2

Karas įsuko juostą į tuščią kasetę apkūnaus ir pražilusio Kalbų ir lingvistikos instituto vedėjo kabinete. Atidžiai sumontavęs juostų dalis į atskiras kasetes, jis buvo pasirengęs paleisti pirmąją. Įjungė magnetofoną ir atsitraukė nuo stalo. Jie klausėsi karštligiško balso, burbančio neaiškius žodžius. Tada jis pasisuko į vedėją

– Kas tai, Frenkai? Kalba?

Vedėjas sėdėjo ant stalo krašto. Pasibaigus įrašui, jis sumišęs susiraukė.

– Labai nesuprantama. Iš kur ją gavote?

Karas sustabdė juostą.

– O, tai iš senų laikų, kai aš tyrinėjau susidvejinusią asmenybę. Dabar rašau apie tai straipsnį.

– Ak taip.

– Na ir ką?

Vedėjas nusiėmė akinius ir krimstelėjo vėžlio kiauto rėmelius.

– Ne, aš niekada nesu girdėjęs tokios kalbos. Tačiau... – jis susiraukė. Tada pažvelgė į Karą. – Galėtumėt dar kartą atsukti?

Karas greitai atsuko juostą, ir jie vėl ją perklausė.

– Na, ką jūs manote? – paklausė jis.

– Tie garsai turi kalbos ritmą.

Karas pajuto atsirandančią viltį. Nuslopino ją.

– Taip, ir aš apie tai pagalvojau, – sutiko jis.

– Bet aš tikrai jos neatpažįstu, tėve. Ji senovinė ar šiuolaikinė? Ar jūs nežinote?

– Ne, nežinau.

– Na, kodėl jums nepalikus jos pas mane, tėve? Pasitelkčiau ką nors į pagalbą.

– Frenkai, jūs negalėtumėte jos persirašyti? Aš norėčiau, kad originalas liktų pas mane.

– Taip, žinoma.

– Beje, turiu dar šį tą. Jūs turite laiko?

– Taip, žinoma. Pirmyn. Klausau jūsų

– Jei aš duočiau jums įprastos kalbos fragmentus, kuriuos įrašė du skirtingi žmonės, ar galėtumėte semantinės analizės metodu nustatyti, ar vienas ir tas pats žmogus galėtų apimti dvi kalbos tonacijas?

– Turbūt galėčiau.

– Kaip?

– Na, mano nuomone, geriausias būdas – paskaičiuoti tam tikrų kalbos vienetų vartojimo santykį. Iš tūkstančio ar daugiau žodžių galima nustatyti įvairių kalbos dalių paplitimo dažnį.

– O rezultatus galima laikyti tiksliais?

– Taip. Na, gan tiksliais. Matote, toks testas nekreips dėmesio į jokius pagrindinio žodyno pokyčius. Tiriami ne žodžiai, o

stilius. Mes tai vadiname „įvairovės indeksu“. Žinoma, neprofesionalui sunku suprasti, tačiau kaip tik to mums ir reikia, – vedėjas kreivai šyptelėjo. Tada linktelėjo į juostas Karo rankose. – Jose įrašyti du skirtingi žmonės, ar ne?

– Ne. Frenkai, balsas ir žodžiai yra ištarti tų pačių lūpų. Kaip jau esu sakęs, tai – susidvejinusi asmenybė. Žodžiai ir balsai man atrodo visiškai skirtingi, tačiau jie pasakyti vieno asmens. Norėčiau, kad jūs padarytumėte man paslaugą...

– Jūs norėtumėte, kad aš juos ištirčiau? Mielai. Aš perduosiu jas vienam iš instruktorių.

– Ne, Frenkai, didžiausia paslauga štai kokia: aš norėčiau, kad jūs pats tai padarytumėte, ir kuo greičiau. Tai labai svarbu.

Vedėjas linktelėjo.

– Gerai. Aš pats padarysiu.

Vedėjas persirašė abi juostas, o Karas grįžo į jėzuitų bendrabutį su originalais. Savo kambaryje jis rado žinutę: *Gauti užrašai iš klinikos.*

Jis nuskubėjo į priimamąjį. Pasirašė ant siuntinio. Grįžęs į kambarį, ėmė nedelsdamas skaityti ir netrukus įsitikino, kad jo kelionė į institutą buvo bereikalinga.

...kaltės užvaldymo simptomai, privedantys prie isterinio somnambulinio...

Gana vietos abejonėms. Visuomet paliekama. Aiškintis. *Tačiau Reganos stigmos...* Karas užsidengė išvargusį veidą rankomis. Odos stigmos, apie kurias pasakojo Kris, tikrai buvo užrašytos Reganos byloje. Tačiau buvo taip pat pažymėta, kad Reganos oda pernelyg reaktyvi ir mergaitė pati galėjo išrašyti tas paslaptingas raides, išvedžiodama jas pirštu ant kūno prieš jų pasirodymą. Dermatografija.

Ji pati tai padarė, mąstė Karas. Buvo įsitikinęs. Nes kai tik Reganos rankas surišo diržais, teigė užrašai, paslaptingi reiškiniai baigėsi ir daugiau niekad nepasikartojo.

Apgavystė. Sąmoninga ar nesąmoninga, bet apgavystė.

Jis pakėlė galvą ir pažvelgė į telefoną. Frenkas. Paskambinti ir pasakyti, kad nereikia? Jis paėmė ragelį. Frenko nerado, perdavė, kad šis jam paskambintų.Tada, visai be jėgų, jis atsistojo ir nuėjo į vonią. Šliūkštelėjo šalto vandens ant veido. „*Egzorcistas turi būti akylas, kad nė vienas iš paciento simptomų neliktų nepaaiškintas...*" Jis pažvelgė į save veidrodyje. Nejau kažką praleido? Ką? *Raugintų kopūstų kvapą.* Jis pasisuko, nukabino nuo kabiklio rankšluostį ir nusišluostė veidą. *Autosugestija,* prisiminė jis. Tam tikrais atvejais psichiniai ligoniai nesąmoningai gebėdavo išleisti iš savo kūno įvairius kvapus.

Karas nusišluostė rankas. Barbenimai... stalčiaus atsidarymas ir užsidarymas. Psichokinezė? Tikrai? „*Jūs tikite tomis nesąmonėmis?*" Jis stabtelėjo, pakabino rankšluostį; suprato, kad mintys pinasi. *Perdaug išvargęs.* Tačiau jis neišdrįso atiduoti Reganos spėlionėms, nuomonėms, negailestingoms sąmonės išdavystėms.

Jis išėjo iš bendrabučio ir pasuko į universiteto biblioteką. Pasiėmė periodinės literatūros sisteminį katalogą; Po... Pol... Polte... Rado tai, ko ieškojo ir, paėmęs mokslo žurnalą, atsisėdo perskaityti vokiečių psichiatro dr. Hanso Benderio straipsnio apie poltergeisto tyrimus.

Nėra abejonės, nusprendė jis, baigęs skaityti: psichokinetiniai reiškiniai egzistuoja; jie buvo kruopščiai užfiksuoti, nufilmuoti, tirti psichiatrijos klinikose. Ir nė vienas straipsnyje aprašytas atvejis nebuvo susijęs su demonų užvaldymu. Maža to, hipotezė teigė, kad sąmonės nukreipta energija yra gaminama

nesąmoningai ir dažniausiai atsiranda – tai Karui buvo svarbiausia – paaugliams, kai itin sustiprėja vidinė įtampa, neviltis ar įniršis.

Karas pasitrynė pavargusias akis. Jis vis dar jautėsi neatidus. Iš naujo peržiūrėjo simptomus – kaip berniukas, einantis palei tvorą ir liečiantis jos baltas lentas. „Kurį jis praleido“, – kirbėjo mintis. Kurį?

Žinoma, galų gale atsakymas buvo – jokio.

Karas padėjo žurnalą atgal ant stalo.

Jis nuėjo į Makneil namus. Vili įleido jį ir palydėjo iki kabineto. Durys buvo uždarytos. Vili pasibeldė.

– Tėvas Karas, – pranešė ji.

– Įeikite.

Karas įėjo į kabinetą ir uždarė duris. Kris stovėjo nusigręžusi nuo jo, ranka parėmusi kaktą, alkūnę uždėjusi ant baro.

– Sveikas, tėve.

Jos balsas buvo duslus ir beviltiškas. Susirūpinęs jis priėjo artyn.

– Kaip jaučiatės? – švelniai paklausė jis.

– Gerai.

Jos balse skambėjo įtampa. Jis susiraukė. Jos ranka slėpė veidą. Ranka drebėjo.

– Kaip sekasi? – paklausė ji.

– Na, aš peržiūrėjau užrašus iš klinikos, – jis laukė. Ji nieko neatsakė. Jis tęsė: – Aš tikiu... – stabtelėjo: – Dabar tvirtai žinau, kad Reganai gali padėti intensyvi psichiatro priežiūra.

Ji lėtai papurtė galvą.

– Kur jos tėvas? – paklausė jis.

– Europoje, – sušnibždėjo ji.

– Ar jūs sakėte jam, kas čia vyksta?

Ji daug kartų norėjo pasakyti jam apie tai. Vylėsi. Krizė vėl galėjo juos sujungti. Tačiau Hovardas ir kunigai... Dėl Reganos ji nusprendė, kad neverta sakyti.

– Ne, – tyliai atsakė ji.

– Aš manau, kad jo buvimas čia galėtų padėti.

– Klausykite, niekas čia nepadės, išskyrus kažką nematoma! – staiga pratrūko Kris, pakeldama į kunigą ašaromis pasruvusį veidą. – Kažkokį nematomą būdą!

– Aš tikiu, kad jums reikia pakviesti jį.

– *Kodėl?*

– Tai...

– Aš prašiau jus išvaryti demoną lauk, po velnių, o ne atvesti dar vieną! – isteriškai suriko ji ant Karo. Sielvartas iškreipė jos bruožus. – Mes *tarėmės dėl egzorcizmo?*

– Dabar...

– Kokio velnio man reikalingas tas *Hovardas!*

– Mes galėtume pakalbėti apie tai...

– Kalbėkite dabar, po velniais. Kokio galo *Hovardas* čia reikalingas? *Kam?*

– Galimas daiktas, kad Reganos sutrikimo šaknys glūdi kaltės jausme dėl...

– Dėl ko?! – sušuko ji, išplėtusi akis.

– Tai galėtų...

– Dėl skyrybų? Dėl visos tos psichinės nesąmonės?

– Aš...

– Ji yra kalta tuo, kad nužudė Burką Deningsą! – riktelėjo jam Kris, spausdama rankomis smilkinius. – Ji nužudė jį, ir dabar ją pasodins, ją pasodins! Dieve mano, Dieve mano...

Karas apglėbė verkiančią, begriūvančią Kris ir nuvedė ją prie lovos.

– Viskas gerai, – švelniai kartojo jis, – viskas gerai...

– Ne, ją... pasodins, – verkė ji. – Ją pasodins... pasodins!.. Dieve... Dieve!

– Viskas gerai...

Jis nuramino ją ir paguldė ant sofos. Pats atsisėdo ant krašto ir abiem rankomis suėmė jos ranką. Mintys apie Kindermaną. Deningsą. Jos verksmas. Nerealu.

– Viskas gerai... viskas gerai... nusiraminkite... viskas gerai...

Po kurio laiko verksmas baigėsi, ir jis padėjo jai atsisėsti. Atnešė vandens ir servetėlių dėžutę, kurią rado ant lentynos už baro. Paskui prisėdo šalia.

– Oi, kaip gerai, – tarė ji įkvėpdama ir išsišnypšdama nosį. – Dieve, kaip gerai, kad aš viską išsakiau.

Karas sumišo. Kuo ji darėsi ramesnė, tuo stiprėjo jo neįtikimas supratimas. Kvėpavimas tylus. Protarpiais spazmai gerklėje. Dabar vėl visa našta buvo ant jo pečių, sunki ir slegianti. Jo širdis sustingo. *Viskas! Pasakyk, kad viskas!*

– Jūs dar ką nors norite pridurti? – švelniai paklausė jis.

Kris linktelėjo. Atsikvėpė. Nusišluostė akis ir trūkčiojamu balsu papasakojo apie Kindermaną, apie knygą, apie įsitikinimą, kad Deningsas buvo Reganos miegamajame, apie milžinišką Reganos jėgą, apie Deningsą apsukta galva, kurį pamatė Reganoje.

Ji baigė. Dabar laukė, ką pasakys Karas. Kurį laiką jis tylėjo, nes norėjo viską pergalvoti. Pagaliau tyliai tarė:

– Jūs nežinote, kad ji tai padarė.

– Bet apsukta galva! – tarė Kris.

– Jūs pati gan smarkiai trenkėtės galva į sieną, – atsakė Karas. – Be to, jus ištiko šokas. Jūs viską įsivaizdavote.

– Ji pati man pasakė, kad tai padarė, – be išraiškos tarė Kris.

Tyla.

– Ji pasakė jums, kaip tai padarė? – paklausė Karas.

Kris papurtė galvą. Jis pasisuko ir pažvelgė į ją.

– Ne, – tarė ji. – Ne.

– Tada tai nieko nereiškia, – tarė Karas. – Tai nieko nereikš, kol ji nepasakys kokių nors detalių, kurių niekas, išskyrus žudiką, negali žinoti.

Ji abejodama purtė galvą.

– Aš nežinau, – atsakė ji. – Aš nežinau, ar elgiuosi teisingai. Aš manau, kad ji nužudė jį ir gali dar ką nors užmušti. Aš nežinau, – ji sudvejojo. – Tėve, ką man daryti? – beviltiškai paklausė ji.

Dabar kunigas dar ryškiau pajuto naštą slegiant jam pečius. Jis pasirėmė alkūne ant kelio ir užsimerkė.

– Na, dabar jūs jau papasakojote, – tyliai tarė jis. – Jūs padarėte tai, ką jums reikėjo padaryti. Dabar visa užmirškite. Pastūmėkite į šalį ir palikite man, – jis pajuto jos žvilgsnį ir pakėlė akis. – Dabar jūs geriau jaučiatės?

Ji linktelėjo.

– Jūs galite padaryti man paslaugą?

– Kokią?

– Eikite ir pažiūrėkite kokį filmą.

Ji ranka nusišluostė akis ir nusišypsojo.

– Aš nekenčiu filmų.

– Tada aplankykite kokį draugą.

Ji sudėjo rankas ant kelių ir šiltai pažvelgė į jį.

– Aš ir čia turiu draugą, – pagaliau tarė ji.

Jis šyptelėjo.

– Pailsėkite, – patarė jis.

– Gerai.

Jam kilo kita mintis.

– Kaip jūs manote, ar Deningsas atnešė knygą į viršų, ar ji jau buvo ten?

– Man atrodo, kad ji jau buvo ten, – atsakė Kris.

Jis svarstė. Tada atsistojo.

– Na, gerai. Jums reikia automobilio?

– Ne, turėkite jį.

– Gerai. Aš vėliau pas jus grįšiu.

– *Ciao**, tėve.

– *Ciao.*

Jis išėjo į lauką visiškai sumišęs. Tikra košė. Regana. Deningsas. *Ne! Neįmanoma!* Tačiau Kris įsitikinusi. Jos reakcija, jos isterija. *Isteriška vaizduotė – štai kas. Ir vis dėlto...* Faktai krito vienas po kito kaip lapai žvarbiame vėjyje.

Praeidamas pro ilgus laiptus prie namo, apačioje prie upės jis išgirdo garsus. Sustojo ir pažvelgė žemyn į C ir O kanalą. Armonika. Kažkas grojo „Raudonosios upės slėnį", mėgstamiausią nuo vaikystės Karo dainą. Jis klausėsi, kol automobilių triukšmas neužgožė jos, kol jo plaukiantys prisiminimai nesudužo į dabartinį iškankintą pasaulį, šaukiantį pagalbos ir leidžiantį kruvinus garsus. Jis susikišo rankas į kišenes. Karštligiškai mąstė. Apie Kris. Apie Reganą. Apie Luką, spardantį Trankvilą. Jis privalo kažką daryti. Ką? Ar jis galėtų išsiaiškinti geriau negu Berindžerio klinikos gydytojai? ... *eik į Centrinę kanalizaciją!* Taip. Taip, jis žinojo, koks yra atsakymas – Viltis. Jis prisiminė Achilo atvejį. Užvaldytas. Kaip ir Regana, jis vadino save velniu, kaip ir Reganos, jo sutrikimo šaknys buvo kaltės graužatis dėl santuokinės neištikimybės. Psichologas Žane atliko gydy-

* Viso gero *(ital.)*.

mą: hipnoze įteigė Achilui žmonos pasirodymą, ir ši iškilmingai atleido jam. Karas linktelėjo. Sugestija gali padėti Reganai. Tačiau ne hipnozės būdu. Tai jau buvo išbandyta Berindžeryje. Ne. Jis tikėjo, kad neutralizuojanti sugestija Reganai būtų egzorcizmo ritualas. Ji žinojo, kas tai yra, žinojo jo galią. *Jos reakcija į šventą vandenį. Prisiskaitė knygoje.* O knygoje buvo ir sėkmingų egzorcizmo aprašymų. *Tai gali padėti! Gali! Gali padėti!* Tačiau kaip gauti kanclerio leidimą? Kaip sukurti bylą neminint Deningso? Karas negalėjo meluoti vyskupui. Negalėjo falsifikuoti faktų. *Bet tegul kalba patys faktai!*

Kokie faktai?

Jis persibraukė ranka per kaktą. Reikėjo miego, bet miegoti negalėjo. Smilkiniai tvinkčiojo, kad net galvą skaudėjo. *„Sveiki, tėte."*

Kokie faktai?

Juostos institute. Ką išsiaiškins Frenkas? Ar jis *gali* ką nors išsiaiškinti? Ne. Tačiau, kas žino? Regana neatskyrė šventsto vandens nuo vandens iš čiaupo. *Žinoma,* tačiau jei ji gali skaityti mano mintis, kodėl ji nesuprato apgaulės? Jis pridėjo ranką prie kaktos. Galvos skausmas. Painiava. *Jėzau, Karai, atsipeikėk! Kažkas miršta! Atsipeikėk!*

Grįžęs į savo kambarį jis paskambino į institutą. Frenko nebuvo. Jis padėjo ragelį. Šventstas vanduo. Čiaupo vanduo. Kažkas. Jis atsivertė „Instrukcijos egzorcistui" ritualą: ...piktosios dvasios, apgaulingi atsakymai... taigi gali paaiškėti, kad nukentėjusysis nėra užvaldytas... Karas susimąstė. Ar tikrai taip? *Apie ką tu šneki? Kokia „piktoji dvasia"?*

Jis taukštelėdamas užvertė knygą ir paėmė medikų užrašus. Dar kartą perskaitė juos, rūpestingai peržiūrėdamas, ar nėra nieko, kas galėtų padėti įtikinti vyskupą.

Stop! Jokios isterijos istorijos. Tai jau *šis tas.*

Tačiau to maža. Reikia dar kažko. Kokio nors prieštaravimo. Koks jis galėtų būti? Jis beviltiškai perkratė savo studijų darbą. Paskui šį tą prisiminė. Nedaug. Tačiau šį tą.

Jis pakėlė ragelį ir paskambino Kris. Jos balsas buvo silpnas.

– Sveikas, tėve.

– Jūs miegojote? Aš atsiprašau.

– Nieko tokio.

– Kris, kur yra tas daktaras... – Karas pirštu vedžiojo per užrašus. – Daktaras Kleinas?

– Rosline.

– Medicinos centre?

– Taip.

– Paskambinkite jam ir pasakykite, kad daktaras Karas atvyks pas jį ir kad aš norėčiau pažvelgti į Reganos EEG. Kris, pasakykite jam – *daktaras* Karas. Supratote?

– Supratau.

– Aš vėliau su jumis pakalbėsiu.

Padėjęs ragelį, Karas nusiėmė karolius ir, nusivilkęs dvasininko drabužį, apsimovė chaki spalvos kelnes ir medvilninį megztinį. Ant jų užsivilko juodą kunigo lietpaltį ir susisagstė iki apykaklės. Jis pažvelgė į veidrodį ir susiraukė. *Kunigai ir policininkai,* pagalvojo jis ir greitai atsisagstė lietpaltį. Jų drabužiai turi tam tikrą kvapą, kurio neįmanoma nuslėpti. Karas nusimetė batus ir apsiavė vienintelę ne juodą porą – nudėvėtus baltus teniso batelius.

Jis sėdo į Kris automobilį ir greitai nuvažiavo į Rosliną. Stovėdamas prie šviesoforo M gatvėje netoli tilto, jis pažvelgė į dešinę pro langą ir pamatė kažką neįtikėtina. Karlas išlipo iš juodo limuzino priešais Diksio likerių parduotuvę Trisdešimt penktoje gatvėje. Limuzino vairuotojas buvo leitenantas Kindermanas.

Užsidegė žalia šviesa. Karas paspaudė akceleratorių ir šovė pirmyn, pasuko ant tilto ir pažvelgė į veidrodėlį. Ar jie matė jį? Turbūt ne. Tačiau ką jie veikė kartu? Atsitiktinumas? Tai turėjo kokį ryšį su Regana? Su Regana ir?..

Užmiršk! Vienu metu galvok apie vieną dalyką!

Jis pastatė automobilį prie medicinos centro ir užlipo laiptais į daktaro Kleino kabinetą. Daktaras buvo užsiėmęs, tačiau seselė perdavė Karui EEG ir netrukus jis jau stovėjo atskiroje kabinoje studijuodamas ją. Ilga ir siaura popieriaus juosta lėtai slinko tarp jo pirštų.

Kleinas įėjo į kabiną ir sumišęs pažvelgė į Karo drabužius.

– Daktaras Karas?

– Taip. Sveiki.

Jie paspaudė vienas kitam ranką.

– Aš – Kleinas. Kaip mergaitė?

– Taisosi.

– Labai malonu tai girdėti.

Karas vėl pažvelgė į diagramą, Kleinas kartu ėmė tirti ją, pirštu vedžiodamas per bangų linijas.

– Štai matote? Jos labai reguliarios. Jokių svyravimų.

– Taip, aš matau, – Karas suraukė antakius. – Labai keista.

– Keista?

– Taip, jei mes turime reikalą su isterija.

– Nesupratau.

– Man atrodo, tai nėra labai gerai žinoma, – sumurmėjo Karas, traukdamas popierių tarp pirštų, – tačiau belgas Iteka pastebėjo, kad isterija sukelia grafose tam tikrų keistų svyravimų, labai mažų, bet visuomet identiškų. Aš ieškau jų čia, bet negaliu surasti.

– Na ir kas? – dvejodamas suniurnėjo Kleinas.

Karas pažvelgė į jį.

– Ji jau turėjo sutrikimų, kai jūs darėte šią diagramą, tiesa?

– Taip, turėjo. Tikrai turėjo.

– Na, tuo atveju ar nėra keista, kad tyrimas toks tobulas? Net normalios sąmonės būklės subjektai gali paveikti savo smegenų bangas iki nenormalios amplitudės, o Regana tuo metu jau turėjo sutrikimų. Reikėtų manyti, kad turi būti *tam tikrų* svyravimų. Kalbant...

– Daktare, misteris Simonsas labai nekantrauja, – pertarė seselė, atidarydama duris.

– Taip, einu, – atsiduso Kleinas. Seselei išėjus, jis žengė koridoriaus link, tada uždėjo ranką ant durų briaunos ir atsisuko. – Kalbant apie isteriją, – sausai pakomentavo jis. – Atsiprašau. Man reikia eiti.

Jis uždarė duris. Karas girdėjo jo žingsnius koridoriuje, girdėjo, kaip atsidarė durys, girdėjo „Na, kaip šiandien jaučiatės, misteri..."

Durys užsidarė. Karas dar pastudijavo diagramą, paskui sulankstė, susegė ir atidavė ją seselės priimamajame. *Šis tas.* Tai buvo šis tas, ką jis galėjo pateikti vyskupui kaip argumentą, kad Regana *nebuvo* isterikė ir todėl greičiausiai buvo užvaldyta. Tačiau EEG iškėlė dar vieną klausimą: kodėl nėra svyravimų? Kodėl jų visiškai nėra?

Karas nuvažiavo Kris namo link, bet ties ženklu „STOP" Prospekto ir Trisdešimt penktosios gatvių sankryžoje tiesiog suakmenėjo prie vairo: automobilyje tarp jo ir jėzuitų bendrabučio sėdėjo Kindermanas. Jis sėdėjo vienas, iškišęs alkūnę pro langą ir žiūrėdamas į priekį.

Karas pasuko į dešinę, kad Kindermanas nepastebėtų jo Kris jaguare. Jis greitai susirado laisvą vietą, sustojo ir užrakino auto-

mobilį. Tada pasuko už kampo, lyg rengdamasis grįžti į bendrabutį. *Ar jis stebi namą,* nerimavo jis. Deningso šmėkla vėl iškilo prieš jo akis. Nejau Kindermanas mano, kad Regana?..

Ramiai. Nusiramink. Nusiramink.

Jis nuėjo prie automobilio šono ir įkišo galvą pro langą iš keleivio pusės.

– Sveiki, leitenante.

Seklys greitai pasisuko. Atrodė nustebęs. Tačiau džiugiai nusišypsojo:

– Tėvas Karas.

Šalin principus, pagalvojo Karas. Jis pastebėjo, kad rankas išpylė šaltas prakaitas. *Jauskis laisvai! Neleisk jam pastebėti, kad tu sunerimęs! Jauskis laisvai!*

– Nežinote, kad būsit nubaustas bauda? Darbo dienomis nuo keturių iki šešių čia negalima statyti automobilio.

– Nekreipkite į tai dėmesio, – sunkiai alsavo Kindermanas. – Aš juk kalbuosi su kunigu. Čia kiekvienas arba faras, arba katalikas, arba pažįstamas.

– Kaip jums sekasi?

– Tiesą sakant, tėve Karai, šiaip sau. O jums?

– Negaliu skųstis. Ar ištyrėte tą bylą?

– Kokią bylą?

– Režisieriaus.

– A, šitą, – jis skėstelėjo rankomis. – Ir neklauskite. Klausykite, ką jūs šį vakarą veikiate? Jūs užsiėmęs? Aš galiu be bilieto įeiti į „Crest“ kino teatrą. Šiandien rodo „Otelą“.

– Kas vaidina?

– Dezdemoną – Moli Pikon, o Otelas – Leo Fuksas. Jūs patenkintas. Bilietų nereikės, tėve Marlonai Ypatingasai! Tai Viljamas Šekspyras! Nesvarbu, kas vaidina, o kas ne. Tai kaip, eime?

– Deja, turiu atsisakyti. Esu paskendęs darbuose.

– Aš matau. Atsiprašau už pastabą, bet jūs kraupiai atrodote. Turbūt dirbate iki išnaktų?

– Aš visuomet kraupiai atrodau.

– Bet dabar kraupiau negu paprastai. Na, atsipūskite vieną vakarą. Tikrai nesigailėsite!

Karas nutarė patikrinti; užgauti gyslelę.

– Jūs įsitikinęs, kad būtent tai rodoma? – paklausė jis. Jo akys prisvilo prie Kindermano akių. – Aš galėčiau prisiekti, kad „Crest" rodo Kris Makneil filmą.

Seklys išvengė smūgio ir greitai atsakė:

– Ne, aš įsitikinęs. Šiandien – „Otelas".

– Beje, kokiu tikslu jūs čia važinėjate?

– Dėl jūsų! Aš tik atvažiavau pakviesti jūsų į filmą.

– Taip, žinoma, lengviau atvažiuoti automobiliu, negu susukti telefono numerį, – švelniai tarė Karas.

Seklys neįtikinamai nekaltai išplėtė akis.

– Jūsų telefonas visad užimtas, – kimiai sušnibždėjo jis, iškeldamas delnus į viršų.

Jėzuitas bereikšmiu veidu spoksojo į jį.

– Kas atsitiko? – po kurio laiko paklausė Kindermanas.

Karas tylėdamas ištiesė ranką ir pakėlė Kindermano akies voką. Jis tyrinėjo akį.

– Aš nežinau. Jūs kraupiai atrodote. Taip galima susirgti mitomanija.

– Aš nežinau, ką tai reiškia, – atsakė Kindermanas Karui atitraukus ranką. – Tai rimta liga?

– Nemirtina.

– O kokia? Nežinia veda mane iš proto.

– Pažiūrėkite žodyne, – tarė Karas.

– Klausykite, nebūkite toks pasipūtęs. Kartkartėm jums nors truputį reikėtų elgtis taip, kaip elgėsi Cezaris. Aš esu įstatymas. Jūs žinote, juk aš galiu jus deportuoti.

– Už ką?

– Psichiatras neturi versti žmonių kamuotis. Tiesą sakant, jūsų nežydiškas vardas taip pat pagelbėtų. Be to, tėve, jūs jiems visiems įkyrėjote. Ne, tiksliau sakant, jūs jiems trukdote. Jie su malonumu jūsų atsikratytų. Kam reikia kunigo, vilkinčio medvilniniu megztiniu ir avinčio sportbačiais!

Šypsodamasis puse lūpų Karas linktelėjo galvą.

– Aš turiu eiti. Prisižiūrėkite save, – atsisveikindamas jis porą kartų tepštelėjo ranka į lango rėmą, tada apsisuko ir lėtai nužingsniavo bendrabučio link.

– Kreipkitės į psichoanalitiką, – pavymui šūktelėjo seklys.

Šiltas kunigo žvilgsnis privertė jį sunerimti. Jis pažvelgė pro langą į Kris namą, paskui užvedė variklį ir nuvažiavo. Pravažiuodamas pro Karą pyptelėjo ir pamojavo ranka.

Karas taip pat pamojo ranka ir žvelgė pavymui, kol Kindermanas užsuko už Trisdešimt šeštosios gatvės kampo. Tada trumpam stabtelėjo ant šaligatvio ir drebančia ranka pasitrynė kaktą. Ar tikrai ji galėjo tai padaryti? Ar galėjo Regana taip siaubingai nužudyti Deningsą? Karštligiškomis akimis jis pažvelgė į Reganos langą. *Kas iš tikrųjų vyksta tame name?* Ir kiek laiko Kindermanui prireiks įsiveržti ir pamatyti Reganą? Ir kiek – išvysti Deningsą? Išgirsti ją? Kiek dar praeis laiko, kol Regana bus uždaryta į labdaringą instituciją?

Arba mirs?

Jam reikėjo sudaryti bylą kancleriui.

Jis greitai perkirto gatvę ir, priėjęs prie Kris namo, paspaudė skambutį.

Vili įleido jį.

– Misis dabar miega, – tarė ji.

Karas linktelėjo.

– Gerai. Labai gerai.

Jis įžengė į vidų ir užlipo į Reganos miegamąjį. Jis ieškojo žinių, kurias turėjo griebti visa esybe.

Jis įėjo į miegamąjį ir pamatė prie lango sėdintį Karlą, sudėjusį rankas ant krūtinės ir stebintį Reganą. Jis buvo tylus ir gūdus kaip tamsus miškas.

Karas priėjo prie lovos ir pažvelgė žemyn. Jos akys skendėjo pieno rūke. Murmėjimas. Žodžiai iš kito pasaulio. Karas pažvelgė į Karlą. Tada lėtai pasilenkė ir ėmė rišti vieną suvaržomąjį diržą.

– Tėve, *nereikia!*

Karlas prišoko prie lovos ir stipriai truktelėjo kunigo ranką.

– Bus blogai, tėve! Tiek jėgos! Ji stipri! Palikite diržus!

Jo akyse spindėjo nuoširdi baimė, ir Karas suprato, kad Reganos jėga buvo ne prielaida, o faktas. Ji galėjo tai padaryti. Galėjo apsukti Deningso galvą. *Dieve mano, Karai! Paskubėk! Surask įrodymų! Paskubėk, kol!..*

– *Ich mochte Sie etwas fragen, Engstriom!**

Karą užplūdo dar viena viltis padaryti atradimą.

Jis pasisuko ir pažvelgė į lovą. Demonas vaipėsi iš Karlo.

– Tanzt Ihre Tochter gern?**

Vokiškai! Jis paklausė, ar Karlo duktė mėgsta šokti! Tvinksinčia širdimi Karas pažvelgė į tarną ir pamatė, kad jo skruostai nuraudę, kad jis dreba, kad jo akyse šėlsta įtūžis.

* Aš norėčiau jūsų šio to paklausti, Engstriomai! *(Vok.)*

** Ar jūsų duktė mėgsta šokti? *(Vok.)*

– Karlai, jums geriau išeiti, – patarė jam Karas.

Šveicaras papurtė galvą ir sugniaužė kumščius.

– Ne, aš liksiu čia!

– Prašau, išeikite, – tvirtai tarė jėzuitas.

Jo žvilgsnis buvo nepermaldaujamas. Kelias sekundes Karlo akys atkakliai grūmėsi, bet greitai pralaimėjo, ir jis išėjo iš kambario.

Juokas liovėsi. Karas atsisuko. Demonas stebėjo jį. Jis atrodė patenkintas.

– Taigi tu sugrįžai, – sukrankséjo jis. – Aš nustebęs. Galėčiau pagalvoti, kad nesusipratimas su švęstu vandeniu atėmė tau norą kada nors sugrįžti čia. Tačiau aš užmiršau, kad kunigas neturi gėdos.

Karas giliai kvėpavo ir stengėsi suvaldyti savo lūkesčius, stengėsi mąstyti blaiviai. Jis žinojo, kad kalbos testas užvaldymo atveju reikalauja protingo pokalbio. Tik taip galima įrodyti, jog viskas, kas pasakyta, neturi ryšio su giliai paslėptais kalbiniais prisiminimais. *Ramiai! Nusiramink! Prisimeni tą mergaitę!* Paauglė tarnaitė. Užvaldyta. Kliedėdama ji murmėjo svetima kalba – kaip vėliau paaiškėjo, siriškai. Karas prisivertė galvoti apie susijaudinimą, kurį sukėlė ši kalba, apie tai, kaip pagaliau buvo išaiškinta, kad vienerius metus mergaitė dirbo pensione, kur vienas iš nuomininkų buvo teologijos studentas. Egzaminų išvakarėse jis vaikščiodavo po kambarį ir po koridorių, garsiai kartodamas sirų kalbos pamokas. Mergaitė girdėjo jas. *Nusiramink. Neeikvok jėgų.*

– *Sprechen Sie deutch?** – atsargiai paklausė Karas.

– Dar pažaisime?

* Ar jūs kalbate vokiškai? *(Vok.)*

– *Sprechen Sie deutch?* – pakartojo jis.

Jo širdis vis dar plakė su tolima viltimi.

– *Naturlich,** – piktai sušnairavo demonas. – *Mirabile dictu,*** tiesa?

Jėzuito širdis ėmė plakti dar smarkiau. Ne tik vokiečių, bet ir lotynų! Ir dar kontekste!

– *Ouod namen mini est?* (Koks mano vardas?) – greitai paklausė jis.

– Karas.

Dabar kunigas susijaudinęs ėmė skubėti.

– *Ubi* sum? (Kur aš esu?)

– *In cubiculo.* (Kambaryje.)

– *Et ubi esi cubiculum?* (O kur yra kambarys?)

– *In domo.* (Name.)

– *Ubi es Burkas Deningsas?* (Kur yra Burkas Deningsas?)

– *Mortuus.* (Jis negyvas.)

– *Quomodo mortuus est?* (Kaip jis mirė?)

– *Inventus est capite reverso.* (Jis buvo rastas su apsukta galva.)

– *Quis occidit eum?* (Kas nužudė jį?)

– Regana.

– *Quomodo ea occidit illum? Dic mini exacte!* (Kaip ji nužudė jį? Papasakok man detaliai!)

– Na, šiuokart užtenka, – šaipydamasis tarė demonas. – Užtenka. Suvis užtenka. Nors aš tikiuosi, jog tu supranti, kad pateikdamas klausimus lotyniškai, tu mintyse lotyniškai formulavai atsakymus, – jis nusijuokė. – Žinoma, viskas buvo nesąmoningai. Taip, ir ką mes darytume be nesąmoningo mąsty-

* Žinoma *(vok.).*

** Puikus tarimas *(lot.).*

mo. Karai, tu supranti, ką aš noriu pasakyti? Aš visiškai nemoku lotyniškai. Aš skaičiau tavo mintis. Aš paprasčiausiai traukiau atsakymus iš tavo galvos!

Subyrėjus neabejotiniems faktams, Karas iškart pajuto nusivylimą, pasijuto kankinamas neįgyvendinamų vilčių ir abejonių, pasėtų jo smegenyse.

Demonas sukikeno.

– Taip, aš žinojau, kad tu tai suprasi, Karai,– sukrankė jis. – Todėl aš tave ir mėgstu. Todėl aš ir myliu visus protingus žmones, – jis atmetė galvą netverdamas juokais.

Jėzuito mintys greitai ir beviltiškai lakstė, formuluodamos klausimus, į kuriuos galima būtų atsakyti keliais būdais. *Tačiau galbūt aš galvosiu apie visus atsakymus,* suprato jis. *Gerai! Tuomet užduok tokį klausimą, kurio atsakymo pats nežinai!* Atsakymo teisingumą jis galėjo patikrinti vėliau.

Jis palaukė, kol juokas nuslūgo, ir tęsė toliau:

– *Quam profundus est imus Oceanus Indicus?* Koks yra didžiausias Indijos vandenyno gylis?

Demono akys sublizgėjo.

– *La plume de ma tante,** – sudžeržgė jis.

– *Responde Latine.***

– *Bon jour! Bonne nuit!****

– *Quam...*

Karas nutilo, nes padaro akys įsirito į akiduobes ir pasirodė nesuprantama kalba šnekanti būtybė.

– Leisk man kalbėtis su demonu! – netverdamas nekantrumu pareikalavo Karas.

* Mano tetulės parkeris *(pranc.).*
** Atsakyk lotyniškai *(lot.).*
*** Laba diena! Labos nakties! *(Pranc.)*

Jokio atsakymo. Tik kvėpavimas iš kito pasaulio.

– *Quis es tu?** – kimiai paklausė jėzuitas drebančiu baisu.

Tik kvėpavimas.

– Leisk man pasikalbėti su Burku Deningsu!

Žagsėjimas. Kvėpavimas. Žagsėjimas. Kvėpavimas.

– Leisk man pasikalbėti su Burku Deningsu!

Reguliarus ir skausmingas žagsėjimas tęsėsi.

Karas papurtė galvą. Tada nuėjo prie kėdės ir atsisėdo ant jos krašto. Susikūprino. Įsitempė. Kankinosi. Ir laukė ...

Laikas bėgo. Karas ėmė snūduriuoti. Staiga papurtė galvą. *Nemiegok!* Pro sunkius, mirkčiojančius vokus jis pažvelgė į Reganą.

Žagsėjimas baigėsi. Įsivyravo tyla.

Miega?

Jis priėjo prie lovos ir pažvelgė žemyn. Sunkus kvėpavimas. Jis paėmė jos ranką ir patikrino pulsą, tada pasilenkė ir atidžiai ištyrė jos lūpas. Jos buvo sukepusios. Jis atsitiesė ir minutėlę luktelėjęs, išėjo iš kambario.

Užsuko į virtuvę, ieškodamas Šaronos, ir rado ją prie stalo, valgančią sriubą ir sumuštinį.

– Paruošti jums ko nors valgyti, tėve Karai? – paklausė ji. – Jūs tikriausiai išalkęs.

– Ne, ačiū, aš neišalkęs, – atsakė jis. Sėsdamasis jis ištiesė ranką, paėmė pieštuką ir kortelę, gulinčius prie Šaronos rašomosios mašinėlės. – Ji labai žagsi, – tarė jis. – Jai išrašytas kompazinas?

– Taip, išrašytas.

Jis užsirašė ant kortelės.

– Tai šiandien įkiškite jai pusę 25 miligramų žvakutės.

– Gerai.

* Kas tu esi? *(Lot.)*

– Ji pradeda dehidratuoti, – tęsė jis. – Jei reikės intraveninio maitinimo. Pirmiausia rytą paskambinkite į medicinos įrangos parduotuvę ir užsakykite šiuos aparatus, – jis pastūmė kortelę Šaronai. – Šiuo metu ji miega, taigi galite pradėti maitinti sustagenu.

– Gerai, – linktelėjo Šarona. – Gerai, – semdama šaukštu sriubą, ji apsuko kortelę ir pažvelgė į sąrašą.

Karas stebėjo ją. Paskui susikaupęs suraukė antakius.

– Jūs – jos mokytoja.

– Taip.

– Jūs mokėte ją lotynų kalbos?

– Ne, nemokiau, – sumišo ji.

– O vokiečių?

– Tik prancūzų.

– Kiek ji pramoko? *La plume de ma tante?*

– Panašiai.

– O vokiečių ir lotynų nemokėte?

– Ne.

– O Engstriomai? Jie kartais kalba vokiškai?

– Žinoma.

– Reganai girdint?

Ji patraukė pečiais.

– Tikriausiai, – ji atsistojo ir nunešė lėkštes į plovyklę. – Tiesą sakant, aš įsitikinusi.

– Jūs kada nors studijavote lotynų kalbą? – paklausė Karas.

– Ne, niekada.

– Bet jūs žinote, kaip ši kalba skamba?

– Žinoma, – ji išplovė lėkštes ir padėjo jas į bufetą.

– Ji kada nors kalbėjo lotyniškai jūsų akivaizdoje?

– Regana?

– Ligos metu.

– Ne, niekada.

– Visiškai nekalbėjo svetima kalba? – mygo Karas.

Susimąsčiusi ji užsuko čiaupą.

– Na, galbūt man taip tik pasirodė, bet...

– Taip?

– Na, man pasirodė... – ji susiraukė, – kad aš girdėjau ją kalbant rusiškai.

Karas išplėtė akis.

– Jūs kalbate rusiškai? – paklausė jis.

Jo gerklė išdžiūvo.

Ji patraukė pečiais.

– Labai mažai, – ji ėmė lankstyti staltiesę. – Aš studijavau ją koledže, ir viskas.

Karui pasidarė silpna. *Ji paėmė lotyniškų žodžių iš mano minčių.* Apsiblaususiu žvilgsniu jis nuleido galvą ant rankos, nuleido ją į abejones, į žinių ir proto kančias. *Telepatija, įprasta esant didelės įtampos būklei. Visada šnekama kalba, kurią moka kas nors kambaryje: „...galvojom apie tuos pačius dalykus...“, „Bon jour...“, „La plume de ma tante...“, „Bonne* nuit...“ Paskendęs tokiose mintyse, jis žiūrėjo, kaip kraujas lėtai vėl tampa vynu.

Ką daryti? *Reikia truputį pamiegoti. Tada grįžti ir vėl mėginti... vėl mėginti... vėl mėginti.*

Jis atsistojo ir per miglą pažvelgė į Šaroną. Ji stovėjo atsirėmusi nugara į plovyklę ir, sudėjusi rankas, susimąsčiusi žvelgė į jį.

– Aš einu į bendrabutį, – tarė jis. – Kai tik Regana atsibus, paskambinkite man.

– Gerai, paskambinsiu.

– Ir nepamirškite kompazino, – priminė jis. – Nepamiršite?

Ji papurtė galvą.

– Ne, aš tuojau pat pasirūpinsiu, – tarė ji.

Jis linktelėjo. Susikišęs rankas į kelnių kišenes, jis nuleido galvą galvodamas, ką dar galėjo pamiršti pasakyti Šaronai. Visad dar kažką reikia padaryti. Visad kažkas pamirštama, nors atrodo, kad viskas padaryta.

– Tėve, kas jai yra? – jis išgirdo jos tylų balsą. – Kas tai? Kas iš tikrųjų yra Reganai?

Jis pakėlė išsekusias perštinčias akis.

– Gerai nežinau, – tuščiai atsakė jis.

Jis apsisuko ir išėjo iš virtuvės. Prieškambaryje Karas išgirdo už savęs greitai artėjančius žingsnius.

– Tėve Karai!

Jis atsisuko. Pamatė Karlą su jo megztiniu.

– Labai atsiprašau, – tarė tarnas, paduodamas megztinį. – Galėjau atiduoti daug anksčiau, bet vis užmiršdavau.

Vėmalų dėmės buvo dingusios, ir dabar jis maloniai kvepėjo.

– Jūs labai rūpestingas, Karlai. – švelniai tarė Karas. – Ačiū.

– Ačiū *jums,* tėve Karai.

Jo balsas drebėjo, akys buvo išplėstos.

– Ačiū jums, kad padedate mis Reganai, – užbaigė Karlas.

Paskui jis droviai nukreipė akis ir greitai išėjo iš verandos. Karas palydėjo jį akimis, prisimindamas jį Kindermano automobilyje. Dar viena paslaptis. Painiava. Palengva atsidarė duris. Buvo tamsu. Be vilties jis žengė iš tamsos į tamsą.

Perkirto gatvę ir įėjo į bendrabutį, ieškodamas miego, bet įėjęs į kambarį, ant grindų rado pro durų apačią įkištą raštelį. Pakėlė. Nuo Frenko. Juostos. Namų telefonas... Paskambink...

Jis pakėlė ragelį ir užsakė numerį. Laukė. Jo rankos drebėjo su žūtbūtine viltimi.

– Alio? – jaunas, spigus berniuko balsas.

– Gal gali pakviesti tėtį?

– Tuoj. Vieną sekundę, – ragelis trinktelėjo. Paskui kaipmat vėl buvo pakeltas. Tas pats berniukas. – Kas prašo?

– Tėvas Karas.

– Tėvas Karitas?

Besidaužančia širdimi Karas lėtai tarė:

– Karas. Tėvas Karas.

Ragelis vėl trinktelėjo.

Karas prispaudė pirštus prie kaktos. Garsas ragelyje.

– Tėvas Karas?

– Taip, sveiki, Frenkai. Aš stengiausi jus surasti.

– Aš atsiprašau. Dirbau institute su jūsų juostomis.

– Baigėte?

– Taip baigiau. Beje, tai labai paslaptingas dalykas.

– Aš žinau, – Karas stengėsi numalšinti įtampą savo balse. – Na ir kaip, Frenkai? Ką išsiaiškinote?

– Na, pirma, šis „įvairovės indeksas"...

– Taip?

– Na, suprantat, aš neturėjau ganėtinai įrašo, kad būčiau visiškai įsitikinęs, tačiau galiu beveik be abejonės pasakyti, – arba, tiesą sakant, tiek be abejonės, kiek galima, turint galvoje tokius dalykus, – kad tie du skirtingi balsai juostose yra tikriausiai ne vieno individo.

– Tikriausiai?

– Na, teisme aš negalėčiau prisiekti. Tiesą sakant, galiu pasakyti, kad tas skirtumas yra minimalus...

– Minimalus... – tingiai pakartojo Karas. Na *štai žaidimas ir baigėsi.* – O tas neaiškus murmėjimas? – beviltiškai paklausė jis. – Ar kokia nors kalba?

Frenkas nusijuokė.

– Kas čia juokinga? – niūriai paklausė jėzuitas.

– Ar tai tikrai buvo koks nors paslaptingas psichologinis testas, tėve?

– Frenkai, aš nežinau, ką jūs turit galvoje.

– Na, man atrodo, kad jūs visiškai supainiojote juostas ar dar ką nors. Tai...

– Frenkai, tai – kalba, ar ne? – pertarė Karas.

– Aš sakyčiau, kad tai išties kalba.

Karas sustingo.

– Juokaujate?

– Ne, visiškai nejuokauju.

– Kokia tai kalba? – netikėdamas paklausė jis.

– Anglų.

Kurį laiką Karas tylėjo, po to prašneko visiškai silpnu balsu:

– Frenkai, atrodo, mes visiškai blogai vienas kitą suprantame; arba gal paaiškinsite man šitą pokštą?

– Turite prie savęs magnetofoną? – paklausė Frenkas.

Jis gulėjo ant stalo.

– Taip, turiu.

– Ar jis gali groti atbuline eiga?

– Kodėl?

– Ar gali?

– Vieną sekundę, – susinervinęs Karas padėjo ant stalo ragelį ir, pakėlęs magnetofoną, pažvelgė į jo viršų.

– Taip, gali. Frenkai, kas yra?

– Įdėkite juostą į magnetofoną ir paleiskite atbuline eiga.

– *Ką?*

– Jūs turite reikalą su piktaisiais gnomais, – Frenkas nusijuokė. – Taigi perklausykite juostą, o aš rytoj paskambinsiu. Labos nakties, tėve.

– Labanakt, Frenkai.

– Linkiu maloniai praleisti laiką.

Karas padėjo ragelį. Jis atsidūrė aklavietėje. Susirado juostą su nesuprantama kalba ir įdėjo į magnetofoną. Pirmiausia paleido ją į priekį. Pasiklausė. Papurtė galvą. Jokios abejonės. Tai buvo nesuprantama kalba.

Jis persuko ją iki galo ir įjungė atbulinę eigą. Išgirdo savo balsą, kalbantį atbulai. Paskui Reganos – ar kažkieno – balsą, kalbantį angliškai!

Merinas Merinas Karas būti mums leisk mus...

Anglų kalba. Beprasmė, bet anglų. *Kaip ji galėjo tai padaryti, Dieve mano?* – stebėjosi jis.

Jis perklausė visą kalbą, tada atsuko juostą atgal ir perklausė dar kartą. Dar kartą. Ir tada suprato, kad žodžių tvarka buvo atvirkščia.

Jis sustabdė juostą ir atsuko ją. Paėmęs pieštuką ir popieriaus, jis atsisėdo prie stalo ir paleido juostą nuo pradžių, transkribuodamas žodžius, dirbdamas ilgai ir sunkiai, nuolat stabdydamas ir vėl paleisdamas įrašą. Kai pagaliau viskas buvo baigta, ant kito lapo jis iš naujo perrašė žodžius, sudėliodamas juos atbuline tvarka. Tada jis išsitiesė ir perskaitė:

...pavojus. Dar ne. (neiššifruojama) mirs. Mažai laiko. Dabar (neiššifruojama). Leisk jai mirti. Ne, ne, malonu! Malonu būti kūne! Aš jaučiu! Tai yra (neiššifruojama). Geriau (neiššifruojama) negu tuštuma. Aš bijau kunigo. Duok mums laiko. Bijok kunigo! Jis yra (neiššifruojama). Ne, ne šito (neiššifruoja-

ma) to, kuris (neiššifruojama). Jis serga. A, kraujas, jauti kraują, kaip jis (ūžia?).

Čia Karas paklausė: „Kas tu?“ Atsakymas buvo:

Aš esu niekas. Aš esu niekas.

Tada Karas: „Tai tavo vardas?“ ir atsakymas:

Aš neturiu vardo. Aš nesu niekas. Daug. Leisk mums būti. Leisk mums šildytis kūne. Nereikia (neiššifruojama) iš kūno į tuštumą, į (neiššifruojama). Palik mus. Palik mus. Leisk mums būti. Karas. (Merinas? Merinas?)...

Jis dar ir dar kartą skaitė tekstą, jausdamas siaubą nuo jo tono, nuo supratimo, kad kalba daugiau nei vienas asmuo, skaitė, kol monotoniškas kartojimas nesuplakė žodžių į bendrą visumą. Jis padėjo bloknotą su užrašytais žodžiais ir pasitrynė veidą, akis, kaktą. Tai nebuvo nežinoma kalba. Sklandi rašyba atbuline eiga nebuvo paranormalus ar neįprastas reiškinys. Tačiau kalba atbuline eiga: toks fonetikos sutvarkymas ir pakeitimas, kad perklausant atbuline eiga kalba darosi suprantama, ar nebuvo toks veiksmas nepasiekiamas net perdėtai stimuliuotam protui? Pagreitėjusi pasąmonės veikla, kuria rėmėsi Jungas? Ne. Kažkas...

Jis prisiminė. Priėjo prie lentynos, ieškodamas Jungo „Vadinamųjų okultizmo reiškinių psichologija ir patologija“. Kažkas čia buvo panašaus, galvojo jis. Kas?

Jis surado: eksperimento su automatine rašyba aprašymas, kuriame subjekto pasąmonė sugebėjo atsakyti į jo klausimus ir anagramas.

Anagramas!

Jis atvertė knygą, padėjo ją ant stalo ir pasilenkęs ėmė skaityti eksperimento dalies aprašymą:

Trečioji diena

Koks yra žmogus? *Maaren gaisvužya sgainymialg.*

Ar tai anagrama? *Taip.*

Kiek žodžių yra joje? *Keturi.*

Koks yra pirmasis žodis? *Ne.*

Koks yra antrasis žodis? *Eee.*

Ne? Man pačiam iššifruoti ją? *Bandyk.*

Subjektas surado tokį sprendimą: *„Gyvenimas yra mažiau galingas"*. Jis buvo apstulbintas tokio intelekto pasireiškimo, kuris, jo manymu, įrodo proto egzistavimą nepriklausomai nuo jo paties. Todėl jis tęsė apklausą:

Kas tu esi? *Klelija.*

Tu – moteris? *Taip.*

Tu esi gyvenusi žemėje? *Ne.*

Tu ateisi į gyvenimą? *Taip.*

Kada? *Po šešerių metų.*

Kodėl tu kalbiesi su manimi? *Ušaji Klelija auč.*

Subjektas pateikė šį atsakymą kaip sakinio „Aš Klelija jaučiu" anagramą.

Ketvirtoji diena

Ar tai aš atsakinėju į klausimus? *Taip.*

Ar Klelija yra čia? *Ne.*

Tada kas yra čia? *Nieko.*

Ar Klelija išvis egzistuoja? *Ne.*

Tada su kuo aš vakar kalbėjau? *Su niekuo.*

Karas toliau nebeskaitė. Jis papurtė galvą. Čia nebuvo paranormalių pasireiškimų, tik neriboti proto gebėjimai.

Jis paėmė cigaretę ir prisidegė. *„Aš esu niekas. Daug."* Klaiku. Iš kur jis – toks kalbos turinys, galvojo jis.

„Su niekuo."

Ar Klelija kilo iš tos pačios vietos? Staiga atsirandančios asmenybės?

„Merinas.... Merinas..." „A, kraujas..." „Jis serga..."

Jis neramiai pažvelgė į knygą „Šėtonas" ir niūriai atvertė pirmąjį įrašą „Tenebūna drakonas mano vadovas..."

Jis išpūtė dūmus ir užsimerkė. Sukosėjo. Jo gerklė buvo jautri ir skaudi. Jis sumaigė cigaretę. Akys ašarojo nuo dūmų. Išsekęs. Atrodė, kad vietoje kaulų yra geležiniai vamzdžiai. Jis atsistojo ir uždėjo ant durų lentelę „Netrukdyti". Paskui užgesino šviesą, užtraukė užuolaidą, nusiavė batus ir nugriuvo ant lovos. Nuotrupos. Regana. Deningsas. Kindermanas. Ką daryti? Jis privalo padėti. Kaip? Pabandyti eiti pas vyskupą su tais menkais faktais, kuriuos jis turi? Jis taip nemano. Jis jokiu būdu negalėtų jo įtikinti.

Pagalvojo, kad reikia nusirengti, palįsti po antklode. Buvo per daug pavargęs. Ši našta. Jis norėjo būti laisvas.

„...Leisk mums būti!"

Leisk man būti, atsakė jis šiai nuotrupai. Jį prislėgė sunkus tamsaus granito miegas.

Telefono skambutis pažadino jį. Užsimiegojęs jis apgraibomis ieškojo šviesos jungiklio. Kiek buvo valandų? Dvi minutės po trijų. Nieko nematydamas jis pakėlė ragelį. Atsakė. Šarona. Ar jis galėtų iškart atvykti pas juos? Jis atvyks. Jis padėjo ragelį, vėl pasijuto įviliotas į spąstus, išsekęs, susipainiojęs.

Nuėjo į vonią, apšlakstė veidą šaltu vandeniu, nusišluostė ir jau rengėsi išeiti iš namų, bet prie durų apsigręžė ir grįžo pasiimti megztinio. Užsivilko jį per galvą ir išėjo į lauką.

Tamsoje oras buvo lengvas ir ramus. Jam kertant gatvę, nuo šiukšlių dėžės išsigandusios nuskuodė kelios katės.

Šarona sutiko jį prie durų. Ji buvo apsivilkusi megztinį ir užsimetusi vilnonę antklodę. Atrodė išsigandusi. Išmušta iš vėžių.

– Atsiprašau, tėve, – sušnibždėjo ji, įeidama į vidų, – bet aš pagalvojau, kad jūs turėtumėte tai pamatyti.

– Ką?

– Pamatysite. Dabar eikime tyliai. Aš nenoriu pažadinti Kris. Jai nereikia to matyti, – ji mostelėjo ranka.

Jis nusekė paskui ją ant pirštų galų, užlipo į Reganos miegamąjį. Įeidamas vidun, jėzuitas pajuto žvarbą. Ledinį šaltį kambaryje. Jis sunerimęs susiraukė. Šarona baugiai linktelėjo.

– Taip taip, šildymas yra įjungtas, – sušnibždėjo ji.

Tada ji pasisuko ir pažvelgė į Reganą, į baltas jos akis, klaikiai spindinčias lempos šviesoje. Atrodė, kad šiai buvo koma. Kvėpavimas sunkus. Nejudanti. Nazogastrinis vamzdelis savo vietoje, sustagenas lėtai sunkiasi jai į kūną.

Šarona tyliai priėjo prie lovos. Paskui ją atsekė Karas, vis dar sukaustytas šalčio. Stovėdamas prie lovos, jis pastebėjo prakaito lašelius ant Reganos kaktos; pažiūrėjo žemyn ir pamatė jos rankas, tvirtai pririštas suvaržomaisiais diržais.

Šarona. Ji pasilenkė ir švelniai praskleidė viršutinę Reganos pižamos dalį. Karą užplūdo gailestis, pamačius nuniokotą krūtinę ir kyšančius šonkaulius, iš kurių buvo galima išskaičiuoti likusias jos gyvenimo savaites ir dienas.

Jis pajuto įbaugintą Šaronos žvilgsnį.

– Aš nežinau, ar tai baigėsi, – sušnibždėjo ji, – tačiau žiūrėkite, nenuleiskite akių nuo jos krūtinės.

Ji pasisuko ir pažvelgė žemyn. Sumišęs jėzuitas žvelgė ten pat. Tyla. Kvėpavimas. Žingsniai. Šaltis. Paskui jėzuito antakiai pakilo, kai jis pamatė, kad kažkas vyksta su jos oda: silpnas, bet aiškus raudonis. Lyg rašmenys. Jis atidžiai žiūrėjo.

– Štai, prasideda, – sušnibždėjo Šarona.

Staiga Karo rankos pašiurpo, tačiau ne nuo šalčio kambaryje, o nuo to, ką jis pamatė ant Reganos krūtinės – nuo reljefiško užrašo, iškylančio ryškiomis raidėmis kraujo raudonumo odoje. Du žodžiai:

padėkite man.

– Tai jos rašysena, – sušnibždėjo Šarona.

To paties ryto devintą valandą Demienas Karas atėjo pas Džordžtauno universiteto rektorių ir paprašė leidimo atlikti egzorcizmą. Jis gavo jį ir iškart nuėjo pas vyskupijos vyskupą, o šis rimtai ir dėmesingai išklausė viską, ką Karas turėjo pasakyti.

– Jūs įsitikinęs, kad tai visiškas užvaldymas? – galiausiai paklausė vyskupas.

– Aš padariau atsargų sprendimą, kad šis atvejis patenkina visus *Ritualo* keliamus reikalavimus, – išsisukinėdamas atsakė Karas.

Jis vis dar nedrįso patikėti. Ne protas, bet širdis pastūmė jį šiam žingsniui; gailestis ir viltis išgydyti sugestijos būdu.

– Jūs norėtumėte pats atlikti šėtono išvarymą? – paklausė vyskupas.

Akimirksniu jis pajuto kylant nuotaiką; pamatė, kaip durys atsiveria į šviesą, išvaduodamos jį nuo slegiančių rūpesčių naštos ir kasdienių susitikimų su jo tikėjimo šmėkla.

– Taip, žinoma, – atsakė Karas.

– Kaip jūsų sveikata?

– Gera.

– Ar kada nors anksčiau yra tekę imtis tokio pobūdžio gydymo?

– Ne, neteko.

– Na, tuoj pažiūrėsime. Tinkamiausias būtų patyręs žmogus. Žinoma, tokių žmonių nėra daug, tačiau galbūt kas nors yra grįžęs iš užsienio misijų. Aš pasidomėsiu, ką galima surasti, ir paskambinsiu jums iš karto, kai ką nors sužinosiu.

Karui išėjus, vyskupas paskambino Džodžtauno universiteto rektoriui, ir jie tą dieną ėmė kalbėtis apie Demieną antrą kartą.

– Na, jis tikrai žino pagrindus, – tarė rektorius. – Aš nemanau, kad kiltų koks nors pavojus, jei jis būtų asistentas. Kiekvienu atveju psichiatras būtinas.

– O ką jūs galvojate apie egzorcistą? Ar turite kokių idėjų? Aš nieko negaliu pasiūlyti.

– Na, Lankasteris Merinas yra netoliese.

– Merinas? Aš maniau, kad jis yra Irake. Man atrodo, kad esu skaitęs, jog jis atlieka kasinėjimus prie Ninevijos miesto.

– Taip, į pietus nuo Mosulo. Tai tiesa, Maikai. Tačiau jis baigė darbus ir prieš tris ar keturis mėnesius sugrįžo į Vudstoką.

– Ką nors dėsto?

– Ne, rašo antrąją knygą.

– Padėk Dieve! Jūs nemanote, kad jis per senas? Kaip jo sveikata?

– Na, tikriausiai gera, jei jis vis dar laksto kasinėti kapų, tiesa?

– Taip, tikriausiai.

– Be to, Maikai, jis patyręs.

– Šito aš nežinojau.

– Na, bent jau taip žmonės šneka.

– Kada tai buvo?

– Oi, galbūt prieš dešimt ar dvylika metų, atrodo, Afrikoje. Manoma, kad egzorcizmas tęsėsi ne vieną mėnesį. Girdėjau, kad tai vos jo nepribaigė.

– Na, tokiu atveju aš abejoju, ar jis norės atlikti dar vieną.

– Mes darome tai, ką mums pasako, Maikai. Pasauliečiams visi maištai baigėsi.

– Ačiū, kad priminėte.

– Na, ir ką jūs manote?

– Klausykite, aš palieku tai spręsti jums ir arkivyskupui.

Tos pačios dienos tylų vakarą jaunas scholastas, besirengiantis tapti dvasininku, klajojo po Merilendo Vudstoko seminarijos teritoriją, ieškodamas liekno, pražilusio, seno jėzuito. Surado jį, vaikščiojantį giraitės takeliais, ir perdavė jam telegramą. Senasis jėzuitas tyliai padėkojo, švelniai pažvelgė į jį, tada apsisuko ir toliau mąstė, toliau vaikštinėjo gamtos, kurią mylėjo, prieglobstyje. Retsykiais jis stabtelėdavo ir klausydavosi liepsnelės čiulbėjimo, žiūrėdavo į ryškų drugelį, snaudžiantį ant šakos. Jis neatvertė ir neskaitė telegramos. Jis žinojo, kas joje rašoma. Jau anksčiau žinojo. Jis buvo skaitęs ją Ninevijos šventovių dulkėse. Jis buvo pasirengęs.

Jis tęsė atsisveikinimą.

• IV •

„IR TEGUL MANO ŠAUKSMAS TAVE PASIEKIA...“

Tas, kuris yra ištikimas meilei, yra ištikimas Dievui, ir Dievas jame...

ŠVENTASIS PAULIUS

1

Prikvėpuotoje ramios kontoros tamsoje Kindermanas mąstė palinkęs virš rašomojo stalo.

Jis pareguliavo stalinės lempos šviesą. Ant stalo gulėjo įrašai, iššifruotos stenogramos, daiktiniai įrodymai, policijos bylos, nusikaltimų laboratorijos raportai, prikeverzoti užrašai. Apimtas niūrios nuotaikos, jis sudėliojo iš jų rožės formos kompoziciją, lyg norėdamas neteisingai įvertinti šlykščią išvadą, prie kurios jis buvo priėjęs, kurios negalėjo priimti.

Engstriomas buvo nekaltas. Deningso mirties metu jis buvo pas savo dukterį, atnešė jai pinigų, kad ši nusipirktų narkotikų. Jis sumelavo savo buvimo vietą tą vakarą, norėdamas apsaugoti ją ir jos motiną, kuri tikėjo, kad Elvyra yra mirusi ir išvengusi visų kančių ir degradavimo.

Kindermanas sužinojo tai ne iš Karlo. Netikėto susitikimo Elvyros namo koridoriuje vakarą tarnas užsispyręs tylėjo. Tik tada, kai Kindermanas pranešė dukteriai apie tėvo įsipainiojimą į Deningso bylą, Elvyra papasakojo teisybę. Buvo liudytojų,

kurie tai patvirtino. Engstriomas buvo nekaltas. Nekaltas dėl įvykių Kris Makneil namuose ir nekalbus.

Kindermanas susiraukęs pažvelgė į rožės kompoziciją. Kažkas joje buvo ne taip. Jis pastūmė vainiklapį krašte truputį žemiau ir į dešinę.

Rožės. Elvyra. Jis niūriai įspėjo ją, kad jei ji per dvi savaites nepasitikrins klinikoje, jis ieškos pas ją vedančių pėdsakų ir įrodymų tol, kol turės ganėtinai įkalčių, kad galėtų ją areštuoti. Nors jis netikėjo, kad ji kreipsis į kliniką. Kartais jis nemirksėdamas žiūrėjo į įstatymą lyg į vidudienio saulę tikėdamasis, kad ji trumpam jį apakins, ir laukė, kol kokia žinutė pabėgs jam iš akių.

Engstriomas buvo nekaltas. Tai kas lieka?

Sunkiai alsuodamas Kindermanas pasimuistė ant kėdės. Tada užsimerkė ir įsivaizdavo, kad mirksta karštoje pursluotoje vonioje. *Protinio užsiskleidimo atpalaidavimas!* Paliepė sau: *Perėjimas prie naujų išvadų! Visiškai viskas privalo atsipalaiduoti!* Kurį laiką jis laukė. Nebuvo įsitikinęs. Paskui griežtai pridūrė: *Visiškai viskas!*

Jis atsimerkė ir iš naujo ėmė tirti supainiotus duomenis.

Faktas: Režisieriaus Burko Deningso mirtis yra kažkaip susijusi su išniekinimais Šventojoje Trejybėje. Taigi burtai ir nežinomas išniekintojas, kuris tikrai galėtų būti Deningso žudiku.

Faktas: Burtų ekspertas – jėzuitų kunigas – dažnai lankosi misis Makneil namuose.

Faktas: Šventojoje Trejybėje rastas rašomąja mašinėle atspausdintas popieriaus lapas su tekstu ir šventvagiška altoriaus nuotrauka. Jis buvo patikrintas, siekiant rasti latentinių pirštų atspaudų. Atspaudų buvo rasta abiejose pusėse. Kai kurie buvo Demieno Karo, tačiau ne visi – kiti dėl savo dydžio buvo priskirti asmeniui su labai mažomis rankomis, galbūt vaikui.

Faktas: Spausdintas užrašas ant altoriaus nuotraukos buvo išanalizuotas ir palygintas su nebaigtu rašyti laišku, kurį Šarona Spenser ištraukė iš mašinėlės, suglamžė ir numetė į šiukšlių dėžę, tačiau nepataikė – tuo metu, kai Kindermanas klausinėjo Kris. Jis pakėlė jį ir vogčiomis išsinešė. Šio laiško tekstas ir tekstas ant altoriaus nuotraukos lapo buvo atspausdinti ta pačia rašomąja mašinėle. Tačiau ataskaitoje buvo rašoma, kad spausdintojų „braižas" buvo skirtingas. Asmens, rašiusio šventvagišką tekstą, klavišų spaudimas buvo kur kas stipresnis, negu Šaronos Spenser. Be to, pirmojo spausdinimas nebuvo „kaip kirviu kapotas", o meistriškai atliktas, o tai rodo, kad nežinomas altoriaus nuotraukos teksto spausdintojas buvo ypatingos jėgos asmuo.

Faktas: Burkas Deningsas – jei jo mirtis nebuvo nelaimingas atsitikimas – buvo nužudytas ypatingos jėgos asmens.

Faktas: Engstriomas daugiau nebeįtariamas.

Faktas: Lėktuvų užsakymų patikrinimas parodė, kad Kris Makneil su dukterimi skrido į Deitoną Ohajo valstijoje. Kindermanas žinojo, kad jos duktė serga ir buvo nuvežta į kliniką. Tačiau klinika Deitone turėjo būti Berindžerio klinika. Kindermanas patikrino, ir klinika patvirtino, kad Regana buvo joje tiriama. Ir nors klinika atsisakė pasakyti ligos pobūdį, buvo akivaizdu, kad tai rimtas psichikos sutrikimas.

Faktas: Rimti psichikos sutrikimai kartais suteikia ypatingos jėgos.

Kindermanas atsiduso ir užsimerkė. Tas pats. Jis vėl priėjo prie tos pačios išvados. Papurtė galvą. Tada atsimerkė ir pažiūrėjo į rožės vidurį: nublukęs, senas valstybės žinių žurnalas. Ant viršelio buvo Kris ir Regana. Jis tyrė dukterį: švelnus, strazdanotas veidelis, kaspinu į uodegytę surišti plaukai, šypsenoje

trūksta priekinio danties. Jis pažvelgė pro langą į tamsą. Lauke dulksnojo lietutis.

Jis nuėjo į garažą, sėdo į juodą limuziną be numerių ir nuvažiavo aplytomis, blizgančiomis gatvėmis į Džordžtauno teritoriją. Sustojo kairėje Prospekto gatvės pusėje ir laukė. Penkiolika minučių. Sėdėjo žiūrėdamas į Reganos langą. Ar jam pasibelsti į duris ir pareikalauti pamatyti ją? Jis nuleido galvą. Pasitrynė kaktą. *Viljamai Kindermanai, tu sergi! Tu sergi! Važiuok namo! Išgerk vaistų! Pamiegok!*

Jis vėl pažvelgė į langą ir nusiminęs papurtė galvą. Vaiduoklių persekiojimo logika atvedė jį į šią vietą.

Jo žvilgsnis nukrypo į taksi, privažiuojantį prie namo. Jis užvedė variklį ir įjungė valytuvus.

Iš taksi išlipo aukštas senas žmogus, Juodas lietpaltis, skrybėlė, apdaužytas lagaminas. Jis užmokėjo vairuotojui, paskui pasisuko ir stovėjo nejudėdamas, žiūrėdamas į namą. Taksi nuvažiavo ir užsuko į Trisdešimt šeštąją gatvę. Kindermanas nuvažiavo paskui taksi. Už posūkio jis pastebėjo, kad aukštasis senis nebuvo pajudėjęs. Jis stovėjo migloje po gatvės žibintu, lyg melancholiškas keliautojas, sušalęs laike. Seklys mirktelėjo taksistui šviesomis.

Tuo metu namo viduje Karas ir Karlas prispaudė Reganos rankas, o Šarona suleido libriumo. Per paskutines dvi valandas buvo suleista keturi šimtai miligramų. Karas žinojo, kad tokia dozė yra stulbinamai didelė. Tačiau po daugelio valandų snūduriavimo demoniška asmenybė staiga gali prabusti taip baisiai įsiutus, kad nusilpęs Reganos organizmas negalės ilgai išlaikyti.

Karas jautėsi visai bejėgis. Po rytinio apsilankymo rektoriaus kabinete jis grįžo į Kris namus ir papasakojo jai, kas atsitiko. Tada prijungė Reganai intraveninį maitinimą, grįžo į savo kambarį ir nuvirto ant lovos. Tačiau po pusantros valandos miego

telefono skambutis jį pažadino. Šarona. Regana vis dar buvo be sąmonės, o jos pulsas palengva silpnėjo. Taigi Karas, paėmęs gydytojo krepšį, nuskubėjo į Kris namą ir sužnybo Reganos Achilo sausgyslę, laukdamas reakcijos į skausmą. Reakcijos nebuvo. Jis stipriai suspaudė piršto nagą. Vėl jokios reakcijos. Karas sunerimo. Nors ir žinojo, kad isterijos ir transo metu kartais skausmo nejaučiama, šiuo atveju jis bijojo komos, tokios būklės, iš kurios Regana gali lengvai nuslysti į mirtį. Jis patikrino jos kraujo spaudimą: devyniasdešimt ir šešiasdešimt; paskui pulsą – šešiasdešimt. Jis stovėjo kambaryje ir kas penkiolika minučių tikrino ją, kol po pusantros valandos pastebėjo, kad kraujo spaudimas ir pulsas stabilizavosi; tai reiškė, kad Reganai ne šokas, o tiesiog ją apėmęs sustingimas. Jis paliepė Šaronai kas valandą tikrinti pulsą. Tada grįžo į savo kambarį, į savo miegą. Tačiau telefonas vėl jį pažadino. Rektorius pranešė, kad egzorcistu bus Lankasteris Merinas. Karas bus asistentu.

Ši žinia jį pribloškė. Merinas! Filosofas ir paleontologas! Tobuliausias, stulbinamas intelektas! Jo knygos sudrebino visą bažnyčią, nes jose tikėjimas buvo aiškinamas mokslo terminais, materijos, kuri nuolat tobulėja ir kuriai yra lemta tapti dvasia bei susijungti su Dievu, terminais!

Karas iškart paskambino Kris pranešti šią naujieną, bet sužinojo, kad vyskupas jai jau buvo viską pranešęs. Jis pasakė jai, kad Merinas atvyks rytoj. „Aš pasakiau vyskupui, kad jis galės kelias dienas pabūti pas mane, – pasakė Kris. – Tai vis tiek truks porą dienų, tiesa?“ Prieš atsakydamas Karas patylėjo – *aš nežinau.* Tada lėtai tarė: „Jūs neturėtumėte per daug tikėtis.“ „Žinoma, jei tai padės“, – atsakė Kris. Jos balsas buvo prislėgtas. „Aš nenorėjau pasakyti, kad jis nepadės, patikino jis. – Aš turėjau galvoje, kad tai gali užimti daug laiko.“ „Kiek?“ „Įvai-

riai.“ Jis žinojo, kad dažnai egzorcizmas trukdavo savaites, net mėnesius, žinojo, kad dažnai jis nepavykdavo. Jis tikėjosi blogiausio, tikėjosi, kad visa našta ir gydymas sugestijos būdu užgrius dar kartą, ir paskutinį kartą, ant jo pečių. „Tai gali trukti kelias savaites“, – tarė jis. „O kiek ji dar gali iškęsti, tėve Karai?“

Padėjęs ragelį jis pasijuto pavargęs ir iškankintas. Išsitiesęs lovoje jis galvojo apie Meriną. *Merinas!* Susijaudinimas ir viltis tekėjo jo gyslomis. Paskui apėmė stingdantis nerimas. Gamta išrinko jį egzorcistu, o vyskupas atmetė. Kodėl? Todėl, kad Merinas buvo atlikęs jį anksčiau?

Užmerkęs akis jis prisiminė, kad egzorcistai atrenkami „pamaldumo“ ir „aukštos moralės savybių“ pagrindu; prisiminė Evangeliją pagal Matą, kurioje pasakojama, kad Kristus, paklaustas savo mokinių, kodėl jiems nepavyko atlikti egzorcizmo, atsakė jiems: „...todėl, kad jūs per mažai tikite“.

Arkivyskupas žinojo šį reikalą, rektorius taip pat, mąstė Karas. Ar katras nors iš jų pasakė vyskupui?

Jis apsivertė lovoje. Jautėsi prislėgtas, nevertas, nekompetentingas, atstumtas. Tai degino. Nesąmoningai, bet degino. Pagaliau miegas nugramzdino jį į tuštumą, užpildydamas širdies nišas ir plyšius.

Jį vėl pažadino telefono skambutis. Skambino Kris. Ji pranešė, jog Regana atsigavo. Atvykęs jis patikrino Reganos pulsą. Jis buvo padažnėjęs. Karas kelis kartus suleido libriumo, paskui nuėjo į virtuvę, trumpam prisėdo prie stalo išgerti kavos. Kris skaitė knygą. Vieną iš Merino knygų, kurią ji buvo užsakiusi pristatyti į namus.

– Man tai nesuprantama, – švelniai tarė ji, tačiau atrodė didžiai sujaudinta. – Bet čia yra kažko tokio gražaus, tokio didingo.

Ji pervertė atgal kelis puslapius, surado ištrauką, kurią buvo pasižymėjusi, ir perdavė knygą Karui. Jis perskaitė:

Mūsų patyrimas apie mus supančio materialaus pasaulio tvarką, pastovumą ir nuolatinį atsinaujinimą yra familiarus. Nors kiekviena jo dalis yra trapi ir trumpalaikė, nors jo elementai yra neramūs ir judantys, šis pasaulis vis dar tvirtai gyvuoja. Jis yra suvaržytas nekintamumo dėsnio ir, nors jis nuolat miršta, visad vėl atgimsta. Mirtis suteikia gyvybę naujoms organizmų formoms, ir viena mirtis yra tūkstančio gyvybių gimdytoja. Kiekviena slenkanti valanda yra įrodymas, kokia nerūpestinga, bet kartu saugi ir tikra yra visuma. Tai kaip atvaizdas vandenyje, kuris visąlaik išlieka toks pat, nors vandenys visuomet kažkur bėga. Saulė paskęsta vandenyne, kad vėl pakiltų, diena yra užgožiama nakties tamsos, tačiau ji gimsta iš šios tamsos tokia pat šviesi, lyg niekuomet nebūtų užgesusi. Pavasaris perauga į vasarą, o po rudens ir žiemos vėl sugrįžta, tik kur kas tvirtesniu žingsniu, triumfuodamas virš to kapo, kurio link ryžtingai skuba nuo pirmos užgimimo valandos. Mes apverkiame gegužės žiedus, nes jie nudžiūsta; tačiau mes žinome, kad gegužės dienos visuomet gali atkeršyti lapkričio dienoms sukantis šiam didingui ratui, kuris niekad nesustoja, kuris moko mus išlikti blaivaus proto sėkmės viršūnėje ir niekad nenusiminti nelaimės gelmėje.

– Taip, tai gražu, – tyliai tarė Karas.

Jo akys vis dar žvelgė į puslapį. Demono siautėjimas viršuje garsėjo:

– *...išperos... padugnės... dievobaimingi veidmainiai!*

– Ji visad padėdavo rožę ant mano lėkštės... rytais... prieš tai, kai aš išeidavau į darbą.

Karas pakėlė į ją klausiamą žvilgsnį.

– Regana, – tarė Kris ir nuleido akis. – Taip, tiesa. Aš pamiršau... Jūs niekuomet jos nematėte, – ji išsišnypštė nosį ir pridėjo nosinę prie akių. – Jums įpilti konjako į kavą, tėve Karai? – paklausė ji.

– Ačiū, nereikia.

– Kava visiškai išsivadėjusi, – tarė ji drebančiu balsu. – Aš atnešiu konjako. Atsiprašau, – ji greitai išėjo iš virtuvės.

Karas sėdėjo vienas ir niūriai gurkšnojo kavą. Jis jautė šilumą nuo megztinio, kurį vilkėjo po sutana, jautė silpnumą, nesugebėjus paguosti Kris. Paskui jo vaizduotėje lėtai iškilo vaikystės prisiminimas – prisiminimas apie Džindžę, negrynakraują kalę, virstančią griaučiais jo bute; Džindžę, drebančią nuo karštligės ir vemiančią, o tuo tarpu Karas suka ją į rankšluosčius, bando pagirdyti šiltu pienu, kol užėjęs kaimynas pamato jos negalavimą, papurto galvą ir sako: „Geriau būtų tavo kalę nedelsiant nušauti“. Paskui jis grįžta iš mokyklos vieną popietę... gatvėje... netoliese... prie kolonų... netikėtai... jį pasitinka mama... nuliūdusi... paima jo ranką ir įspraudžia į ją švytintį dolerį... pakili jo nuotaika... tiek pinigų! ... tada jos balsas, tylus ir švelnus: „Džindžė mirė...“

Jis nuleido akis į garuojančią, skausmingą tamsą puodelyje ir pajuto, kad jo rankose nėra nei paguodos, nei vaistų.

– ...dievobaimingas išpera!

Demonas. Vis dar niršta.

„Geriau būtų tavo kalę nedelsiant nušauti...“

Jis greitai grįžo į Reganos miegamąjį ir palaikė ją, kol Šarona suleido libriumo, padidindama bendrą dozę iki penkių šimtų miligramų.

Šaronai valant tamponu adatos padarytą skylutę, Karas susimąstęs žvelgė į Reganą. Beprotiški keiksmai nebuvo skirti kam nors esančiam kambaryje, greičiau jie buvo adresuoti kažkam nematomam – arba nesančiam kambaryje.

Jis nuvijo šią mintį.

– Aš tuoj grįšiu, – tarė jis Šaronai.

Susirūpinęs dėl Kris, jis sugrįžo į virtuvę ir rado ją sėdinčią prie stalo ir besipilančią konjaką į kavą.

– Jūs tikrai nenorite, tėve? – paklausė ji.

Purtydamas galvą jis priėjo prie stalo ir nerangiai atsisėdo. Jis žvelgė į grindis. Girdėjo kavą maišančio šaukštelio barškėjimą į porcelianinį puoduką.

– Jūs kalbėjote su jos tėvu? – paklausė jis.

– Taip. Taip, jis skambino, – pauzė. – Jis norėjo pakalbėti su Regana.

– Ir ką jūs jam pasakėte?

Pauzė. Paskui:

– Aš pasakiau, kad ji išėjusi į vaikų vakarėlį.

Tyla. Karas nebegirdėjo barškėjimo. Jis pakėlė akis ir pamatė, kad ji žiūri į lubas. Ir tada jis taip pat pastebėjo: šūkavimai viršuje baigėsi.

– Turbūt libriumas veikia, – su palengvėjimu tarė jis.

Pasigirdo skambutis. Jis pažvelgė į durų pusę, į Kris, kuri susirūpinusi, tarsi spėliodama žvelgė į jį, klausiamai pakėlusi antakius.

Kindermanas?

Tiksėjo sekundės. Jie laukė. Vili ilsėjosi, Šarona ir Karlas buvo viršuje. Niekas nėjo atidaryti durų. Įsitempusi Kris staigiai atsistojo ir nuėjo į svetainę. Atsiklaupusi ant sofos ji atitraukė užuolaidą ir paslapčiomis pažvelgė pro langą į skambinusįjį. *Ačiū Dievui! Ne Kindermanas.* Ten stovėjo aukštas senas žmogus, vilkintis sudėvėtu lietpalčiu, kantriai nusukęs galvą nuo lietaus. Jo rankose buvo senoviškas apdaužytas lagaminas. Lagaminui sujudėjus, gatvės žibinto šviesoje blykstelėjo jo sagtis.

Durų skambutis dar kartą suskambėjo.

Kas jis?

Sumišusi Kris nulipo nuo lovos ir nuėjo į prieangį. Ji truputį pravėrė duris, šnairuodama į tamsą. Smulkus lietus sudrėkino jai akių vokus. Žmogaus skrybėlės kraštas slėpė jo veidą.

– Sveiki, kuo galiu padėti?

– Misis Makneil? – iš šešėlio pasigirdęs balsas buvo švelnus, rafinuotas ir kartu labai sodrus.

Jis pakėlė skrybėlę, ir Kris, linkteldama galvą, staiga pažvelgė į akis, kurios užvaldė ją, kurios švytėjo protu ir švelniu supratimu, švytėjo ramybe, sklindančia į ją lyg šiltos ir gydančios upės vandenys, kurio šaltiniai yra ir jame, ir kažkur už jo; kurio tekėjimas yra stabdomas, o drauge veržlus ir begalinis.

– Aš – tėvas Merinas.

Kurį laiką ji buvo sutrikusi, žiūrėdama į liesą ir asketišką veidą, į išsišovusius žandikaulius, nublizgintus kaip muilo akmuo; paskui paskubom plačiai atvėrė duris.

– Oi, Dieve, prašom, įeikite! Oi, įeikite! Ak, aš... tikrai! Aš nežinau, kur mano...

Jis įėjo į vidų, ir ji uždarė duris.

– Atleiskit, aš laukiau jūsų rytoj.

– Taip, aš žinau, – išgirdo ji žodžius.

Pasisukusi ir pažvelgusi į jį, jinai pamatė, kad jis stovi pakreipęs galvą ir žvelgia į viršų lyg klausydamas – ne, daugiau *jausdamas,* pagalvojo ji – kažką nematomą... kažkokią tolimą pažįstamą vibraciją. Sumišusi stebėjo jį. Atrodė, kad jo odą dirgina svetimi vėjai, saulė, šviečianti kažkur kitur, kažkur toli nuo jos vietos ir laiko. *Ką jis daro?*

– Tėve, galiu paimti jūsų lagaminą? Jis turbūt sveria visą toną.

– Nereikia, – tyliai atsakė jis vis dar jausdamas, vis dar tirdamas. – Tai mano rankos dalis: labai senas... labai apdaužytas, – jis nuleido akis ir švelniai, išvargusiai nusišypsojo jai į akis. – Aš pripratęs prie svorio... Ar tėvas Karas čia? – paklausė jis.

– Taip. Jis – virtuvėje. Beje, tėve, jūs kur nors pietavote?

Jis nukreipė žvilgsnį į viršų, į atidaromų durų girgždesį.

– Taip, aš pavalgiau traukinyje.

– Jūs tikrai nenorėtumėte dar ko nors?

Tyla. Paskui uždaromų durų girgždesys. Jis pažvelgė žemyn.

– Ne, ačiū.

– Ak, ir tas lietus, – vis dar susijaudinusi protestavo ji. – Jei būčiau žinojusi, kad jūs atvažiuosite, būčiau galėjusi pasitikti jus stotyje.

– Nieko tokio.

– Jūs ilgai laukėte taksi?

– Porą minučių.

– Aš paimsiu jį, tėve!

Karlas. Jis labai greitai nusileido laiptais ir, paėmęs iš kunigo rankų lagaminą, nunešė jį koridoriumi.

– Mes pastatėme jums lovą kabinete, tėve, – nenustygo Kris. – Ji tikrai labai patogi, ir aš manau, kad jūs mėgstate vienumą. Aš parodysiu jums, kur ji yra, – ji norėjo eiti, bet stabtelėjo. – Ar norėtumėte pamatyti tėvą Karą?

– Pirmiausia aš norėčiau pamatyti jūsų dukterį, – tarė Merinas.

Kris atrodė sumišusi.

– Jūs norite pasakyti, iškart dabar, tėve?

Jis pažvelgė į viršų kažkaip rūpestingai.

– Taip, dabar. Aš manau, dabar.

– Ak, man atrodo, ji dabar miega.

– O man atrodo, kad ne.

– Na, jei...

Staiga Kris sudrebėjo nuo garsų iš viršaus, nuo demono balso, griaudžiančio ir kartu slopinamo, krankiančio lyg per priešlaikines laidotuves.

– Meeeriiinaiii!

Paskui galingas ir šiurpus trenksmas į miegamojo sieną.

– *Dieve visagali!* – sušnibždėjo Kris, pridėdama išbalusią ranką prie krūtinės.

Apstulbusi ji žiūrėjo į Meriną. Kunigas nejudėjo. Jis vis dar žvelgė į viršų, įsitempęs ir visiškai ramus, jo akyse nebuvo nė lašelio nuostabos. Jose buvo atpažinimas, pagalvojo Kris.

Dar vienas trenksmas sudrebino sieną.

– *Meeeriiinaiii!*

Jėzuitas lėtai pajudėjo pirmyn, užmiršęs Kris, išsižiojusią iš nuostabos, užmiršęs Karlą, greitai ir nepatikliai išlendantį iš kabineto, užmiršęs Karą, suglumusį išeinantį iš virtuvės. Daužymasis ir krankimas nesiliovė. Jis lėtai ėmė lipti laiptais, laiba ranka kabindamasis į turėklą.

Karas priėjo prie Kris ir jie kartu žiūrėjo iš apačios, kaip Merinas įėjo į Reganos miegamąjį ir uždarė duris. Kurį laiką viešpatavo tyla. Vėliau demonas staiga nusikvatojo, ir Merinas išėjo iš miegamojo. Jis uždarė duris ir nutolo koridoriumi. Paskui miegamojo durys dar kartą atsidarė, ir jose pasirodė Šaronos galva, palydinti jį keista veido išraiška.

Jėzuitas greitai nusileido laiptais ir ištiesė ranką belaukiančiam Karui.

– Tėvas Karas...

– Sveiki, tėve.

Merinas abiem rankomis suspaudė kunigo ranką, žiūrėdamas į Karo veidą rimtomis ir dalykiškomis akimis, o tuo tarpu viršuje juoką pakeitė bjaurios nešvankybės, skirtos Merinui.

– Jūs atrodote labai išvargęs, – tarė jis. – Jūs pavargęs?

– Visiškai ne. Kodėl jūs klausiate?

– Ar turite su savimi lietpaltį?

Karas papurtė galvą.

– Ne.

– Tada paimkite mano, – tarė žilaplaukis jėzuitas, atsisagstydamas lietpaltį. – Aš norėčiau, Demienai, kad jūs nueitumėte į rezidenciją, paimtumėte man sutaną, dvi kamžas, purpurinę stulą, truputį švęsto vandens ir dvi „Katalikų ritualo“ knygas, – jis padavė lietpaltį sumišusiam Karui. – Aš manau, kad mums reikia pradėti.

Karas susiraukė.

– Jūs norite pasakyti – dabar? Iškart?

– Taip, aš taip manau.

– Ar jūs nenorėtumėte pirmiausia išgirsti bylos istoriją, tėve?

– Kam?

Merino antakiai lyg susipynė nuo įsitikinimo.

Karas suprato, kad neturi ką atsakyti. Jis nukreipė žvilgsnį nuo šių trikdančių akių.

– Gerai, – tarė jis, vilkdamasis lietpaltį ir sukdamasis eiti. – Aš tuoj viską atnešiu.

Karlas nuskubėjo per kambarį, stryktelėjo priešais Karą ir atidarė jam duris. Jie trumpam pažvelgė vienas į kitą, ir Karas žengė į lietingą vakarą. Merinas pažvelgė į Kris.

– Jūs neprieštarausit, jei mes iškart pradėsime? – tyliai paklausė jis.

Jinai žiūrėjo į jį, švytėdama iš palengvėjimo nuo šito ryžtingumo, vadovavimo ir valios jausmo, kuris skverbėsi į ją lyg riksmas saulėtą dieną.

– Ne, aš patenkinta, – dėkingai tarė ji. – Tačiau jūs tikriausiai pavargęs, tėve?

Jis pamatė, kaip jos neramus žvilgsnis nukrypo į viršų, kur šėlo demonas.

– Jūs norėtumėte puodelio kavos? – paklausė ji.

– Ji tik ką išvirta, – atkaklumas. Silpnas prašymas. – Karšta. Norėtumėte, tėve?

Jis pamatė, kaip jos rankos susigniaužė ir atsigniaužė, pažvelgė į gilias akis.

– Taip, norėčiau, – šiltai tarė jis. – Ačiū, – kažkas sunkus buvo švelniai nustumtas į šoną, paprašytas palaukti. – Žinoma, jei jums nesunku...

Ji nuvedė jį į virtuvę, ir po kurio laiko jis stovėjo atsišliejęs į viryklę su juodos kavos puodeliu rankoje.

– Jums įpilti truputį konjako, tėve? – Kris iškėlė butelį.

Jis nuleido galvą ir neišraiškingai pažvelgė į puodelį.

– Na, gydytojai sako, kad man šito negalima, – tarė jis. Paskui ištiesė puodelį. – Bet, ačiū Dievui, aš esu silpnavalis.

Kurį laiką Kris nežinojo, ką daryti, paskui pamatė šypseną jo akyse, kai jis pakėlė galvą. Ji įpylė konjako.

– Koks gražus jūsų vardas, – tarė jis. – Kris Makneil. Tai ne aktorės vardas?

Kris įvarvino konjako į savo kavą ir papurtė galvą.

– Ne, aš tikrai nesu Esmeralda Glutz.

– Ačiū Dievui už *tai,* – sumurmėjo Merinas.

Kris nusišypsojo ir atsisėdo.

– O kodėl Lankasteris, tėve? Toks neįprastas vardas. Jus pavadino kieno nors garbei?

– Krovininio laivo, – sumurmėjo jis, pridėdamas puodelį prie lūpų. Jis gurkštelėjo. – Arba tilto. Taip, man atrodo, kad buvo toks tiltas, – jis atrodė nusiminęs. – O Demienas, – tęsė jis, – kaip aš norėčiau turėti tokį vardą, kaip Demienas. Jis toks nuostabus.

– Iš kur jis kilęs, tėve? Šis vardas?

– Demienas? – jis nuleido žvilgsnį į puodelį. – Tai vardas kunigo, kuris paskyrė savo gyvenimą raupsuotiesiems Molokajo saloje gydyti. Galų gale jis pats užsikrėtė šia liga, – jis stabtelėjo. – Gražus vardas, – pakartojo jis. – Turbūt, jei turėčiau Demieno vardą, galėčiau pasitenkinti pavarde Glutz.

Kris nusijuokė. Ji atsipalaidavo. Jautėsi laisviau. Kelias minutes ji kalbėjosi su Merinu apie namų reikalus, nesvarbius dalykus. Tada į virtuvę įžengė Šarona, ir Merinas pakilo eiti. Atrodė, kad jis laukė jos atėjimo, nes iškart nunešė puodelį į plovyklę, išplovė jį ir atsargiai pastatė į bufetą.

– Puiku. Tai buvo būtent tai, ko aš norėjau, – tarė jis.

Kris atsistojo.

– Aš palydėsiu jus į jūsų kambarį.

Jis padėkojo ir nusekė paskui ją iki kabineto durų.

– Jei jums ko nors reikės, tėve, – tarė ji, – pasakykite man.

Jis padėjo ranką ant jos peties ir raminamai spustelėjo jį. Kris pajuto jėgą ir šilumą tekant į ją. Ji pajuto ramybę. „Keistą... saugumo jausmą? – pamanė ji.

– Jūs labai maloni, – jo akys šypsojosi. – Ačiū jums.

Jis patraukė ranką ir palydėjo ją akimis. Kai ji nutolo, jo veidą iškreipė stiprus skausmas. Jis įėjo į kabinetą ir uždarė duris. Iš kelnių kišenės išsitraukė dėžutę su užrašu „Bayer Aspirin“, atsidarė ją, išsitraukė nitroglicerino tabletę ir atsargiai pakišo ją po liežuviu.

Kris įėjo į virtuvę. Sustojusi prie durų ji pažvelgė į Šaroną, stovinčią prie viryklės, priglaudusią delną prie kavinuko ir laukiančią, kol jis sušils.

Kris susirūpinusi priėjo prie jos.

– Sveika, brangioji, – tyliai tarė ji. – Kodėl tu neini pailsėti?

Jokio atsako. Šarona buvo paskendusi mintyse. Staiga ji atsisuko ir bejėgiškai pažvelgė į Kris.

– Atsiprašau. Tu ką nors sakei?

Kris tyrė įtampą jos veide, tolimą žvilgsnį.

– Kas ten atsitiko, Šarona? – paklausė ji.

– Kur atsitiko?

– Kai tėvas Merinas įėjo į miegamąjį.

– Ak taip... – Šarona susiraukė. Ji nukreipė savo užsisvajojusį žvilgsnį kažkur tarp abejonės ir prisiminimo. – Taip, tai buvo juokinga.

– Juokinga?

– Keista. Jie abu... – ji stabtelėjo. – Na, jie tik trumpam pažvelgė vienas į kitą, paskui Regana – tas padaras – pasakė...

– Ką pasakė?

– Jis pasakė: „Šį kartą tu pralaimėsi“.

Kris spoksojo į ją laukdama.

– O paskui?

– Ir viskas, – atsakė Šarona. – Tėvas Merinas apsisuko ir išėjo iš kambario.

– O kaip jis atrodė? – paklausė Kris.

– Juokingai.

– O Dieve, Šarona, sugalvok kokį kitą žodį, – piktai atkirto Kris ir norėjo dar kažką pasakyti, bet pastebėjo, kad Šarona išsiblaškiusi pakreipė galvą į viršų lyg kažko klausydama.

Kris pakėlė akis ir taip pat išgirdo... tylą, staiga pertraukusią demono šėlsmą, tačiau ten kažkas buvo... buvo... ir augo.

Moterys pažvelgė viena į kitą.

– Tu taip pat tai jauti? – tyliai paklausė Šarona.

Kris linktelėjo. Name. Kažkas name. Įtampa.

Nuolatinis oro sunkėjimas. Pulsavimas, lyg lėtai kauptųsi energija.

Durų skambučio skambtelėjimas atrodė nerealus.

Šarona pasisuko.

– Aš atidarysiu.

Ji nuėjo į prieangį ir atidarė duris. Tai buvo Karas. Jis laikė rankose kartoninę skalbinių dėžę.

– Ačiū, Šarona.

– Tėvas Merinas yra kabinete, – tarė ji.

Karas greitai nuėjo prie kabineto ir, lengvai pabarbenęs į duris, įėjo į vidų, rankose nešdamas dėžę.

– Atsiprašau, tėve, – tarė jis, – aš turiu truputį...

Karas stabtelėjo. Merinas, vilkintis kelnėmis ir sportinukais, meldėsi atsiklaupęs prie pastatytos lovos, žemai nuleidęs galvą ir tvirtai suspaudęs rankas. Kurį laiką Karas stovėjo nejudėdamas – lyg, išėjęs iš už kampo, netikėtai būtų susidūręs su jaunu pačiu savimi, persimetusiu per ranką diakono sutaną, skubančiu pro šalį ir nenorinčiu nieko pažinti.

Karas nukreipė akis į atidarytą skalbinių dėžę, į lietaus lašų žymes ant krakmolo. Paskui lėtai priėjo prie sofos ir tyliai išdėliojo dėžės turinį. Baigęs darbą jis nusivilko lietpaltį ir, rūpestingai sulankstęs, padėjo jį ant kėdės. Pažvelgęs į Meriną jis pamatė, kad kunigas žegnojasi. Skubiai nusisukęs paėmė didesnę baltos medvilnės kamžą ir ėmė vilktis ją ant sutanos. Jis išgirdo, kaip Merinas atsistojo ir tarė:

– Ačiū, Demienai.

Karas atsisuko į jį traukdamas žemyn kamžą, o Merinas priėjo prie sofos, apžvelgdamas ant jos išdėliotus daiktus. Karas paėmė megztinį.

– Aš pamaniau, kad jūs galėtumėte apsivilkti jį po sutana, tėve, – tarė jis Merinui, paduodamas megztinį. – Kartais kambarys tampa šaltas kaip ledas.

Merinas švelniai palietė megztinį.

– Jūs labai rūpestingas, Karai.

Karas pakėlė Merino sutaną nuo sofos ir žiūrėjo, kaip jis velkasi per galvą megztinį, ir tik dabar, labai netikėtai, žiūrėdamas į šį buitišką kasdieninį veiksmą, Karas pajuto sukrečiantį poveikį, kurį sukėlė šis žmogus, šis momentas, užgriūvantis ant jo pečių ir neleidžiantis kvėpuoti, ramybė name.

Iš rankų ištraukiama sutana sugrąžino jį į realybę. Merinas. Jis užsivilko sutaną.

– Jūs susipažinęs su egzorcizmo taisyklėmis, Demienai?

– Taip, susipažinęs, – atsakė Karas.

Merinas užsisagstė sutaną.

– Ypač svarbus yra įspėjimas vengti pokalbių su demonu...

Demonu. Jis ištarė šį žodį taip realiai ir tikroviškai, pagalvojo Karas. Šis žodis jį sukrėtė.

– Mes galime paklausti ko nors svarbaus, – tarė Merinas, užsisagstydamas sutanos apykaklę. – Bet tolesni pokalbiai yra pavojingi. Labai pavojingi, – jis paėmė kamžą iš Karo rankų ir ėmė vilktis ją ant sutanos. – Ypač nereikia klausytis to, ką jis sako. Demonas yra melagis. Jis meluos, kad mus sutrikdytų, tačiau jis taip pat painios melą su tiesa ir puls mus. Tai psichologinė ataka, Demienai. Ir labai galinga. Neklausykite. Prisiminkite tai. Neklausykite.

Karas ištiesė jam stulą, o egzorcistas tęsė:

– Ar dabar jūs ko nors norėtumėte paklausti, Karai?

Karas papurtė galvą.

– Ne. Tačiau aš manau, kad būtų naudinga, jei aš papasakočiau apie skirtingas asmenybes, kurios pasirodė Reganoje. Iki šiol jų buvo trys.

– Yra tik viena asmenybė, – tyliai tarė Merinas, užsimesdamas stulą ant pečių. Kurį laiką jis laikė ją prispaudęs ir nejudėjo. Jo akyse šmėstelėjo nerimas. Paskui jis paėmė „Katalikų ritualus“ ir padavė vieną Karui. – Mes praleisime Šventųjų Litaniją. Jūs turite švęsto vandens?

Karas ištraukė iš kišenės plokščią užkimštą buteliuką. Merinas paėmė jį ir ramiai linktelėjo į duris.

– Prašom pirmas, Demienai.

Viršuje, prie Reganos miegamojo durų, laukė įsitempusios Šarona ir Kris. Jos buvo apsivilkusios storus megztinius ir švarkus. Atsidarant durims, jos atsisuko ir pamatė Karą ir Meriną, iškilminga procesija artėjančius koridoriumi prie laiptų. Aukšti, kokie jie aukšti, pagalvojo Kris; o Karas: kančių išvagoto veido tamsa virš diakono kamžos baltumo. Žiūrėdama, kaip jie tvirtai kyla laiptais, Kris pasijuto giliai ir keistai sukrėsta. *Na, baidykle, tai ateina mano didysis brolis, kuris sudaužys tavo galvą.* Ji pagalvojo, kad pajuto kažką panašaus į tai. Jautė, kaip jos širdis ėmė greičiau plakti.

Prie kambario durų jėzuitai sustojo. Karas susiraukė, pažvelgęs į Kris megztinį ir švarką.

– Jūs ketinate eiti į vidų?

– Na, aš maniau, kad turėčiau eiti.

– Prašau, nereikia, – tvirtai tarė Karas. – Jūs padarytumėte didžiulę klaidą.

Kris klausiamai pasisuko į Meriną.

– Tėvas Karas geriau žino, – tyliai tarė egzorcistas.

Kris vėl pažvelgė į Karą. Nuleido galvą.

– Gerai, – liūdnai tarė ji ir atsirėmė į sieną. – Aš palauksiu čia.

– Koks jūsų dukters antras vardas? – paklausė Merinas.

– Teresė.

– Koks gražus vardas, – šiltai tarė Merinas.

Kurį laiką jis raminamai žiūrėjo jai į akis, paskui pažvelgė į duris. Ir vėl Kris pajuto tą įtampą, tą tamsos susikaupimą. Viduje. Miegamajame. Už durų. Ji pastebėjo, kad Karas ir Šarona taip pat tai jautė.

Merinas linktelėjo.

– Gerai, – švelniai tarė jis.

Karas atidarė duris ir jo vos neparvertė smarvės ir ledinio šalčio smūgis. Kambario kampe susirietęs sėdėjo Karlas, apsirengęs nublukusiu gelsvai žaliu medžiokliniu švarku. Jis su viltimi pažvelgė į Karą. Jėzuitas greitai nukreipė žvilgsnį į demoną lovoje. Jo švytinčios akys žvelgė pro jį į koridorių. Jos buvo prikaustytos prie Merino.

Karas priėjo prie lovos kojūgalio, o tiesus ir aukštas Merinas – prie lovos šono. Jis sustojo ir su neapykanta pažvelgė žemyn.

Kambaryje tvyrojo dusinanti ramybė. Regana pajuodusiu liežuviu kaip vilkas aplaižė suskerdėjusias ir apkramtytas lūpas. Šis garsas buvo panašus į ranka lyginamo pergamento šlamesį.

– Na, išdidi bjaurybe, – sukrankė demonas, – pagaliau! Pagaliau tu atėjai!

Senasis kunigas iškėlė ranką ir ore virš lovos nubrėžė kryžių, paskui pakartojo šį gestą vaikščiodamas po visą kambarį. Atsisukęs į lovą jis atkimšo buteliuką su šventu vandeniu.

– O, taip! O dabar šventas šlapimas! – sudžeržgė demonas. – Šventųjų sperma!

Merinas iškėlė buteliuką, o demono veidas išsikreipė ir pamėlynavo.

– Ką, niekše, taškysies? – užsiplieskė jis. – *Taškysies?*

Merinas pradėjo šlakstyti šventą vandenį.

Demonas atlošė galvą. Jo burnos ir kaklo raumenys drebėjo nuo įniršio.

– Taip, šlakstyk! Šlakstyk, Merinai! Šlapink mus! Skandink mus savo prakaite. Jūsų prakaitas yra šventas, Šventasis Merinai! Pasilenk ir išpersk smilkalų debesis. Pasilenk ir parodyk savo šventą užpakalį, kad mes galėtume garbinti ir dievinti jį! *Bučiuoti jį! Laižyti jį!* Palaimintą...

– *Nutilk!*

Šis žodis trenkė kaip perkūnas. Karas suvirpėjo ir nustebęs pasisuko į Meriną, kuris įsakmiai žiūrėjo į Reganą. O demonas nutilo. Spoksojo į Meriną. Tačiau jo tvinkčiojančiose akyse šmėstelėjo atsargumas ir abejonės.

Merinas užkimšo švęsto vandens buteliuką ir atidavė jį Karui. Psichiatras įsikišo jį į kišenę ir žiūrėjo į Meriną, kuris atsiklaupė prie lovos ir užsimerkęs ėmė kalbėti poterius.

– „Tėve mūsų..." – pradėjo jis.

Regana spjovė Merinui į veidą. Geltonų gleivių gniužulas lėtai nutekėjo egzorcisto skruostu.

– „...Teateinie tavo karalystė..." – nuleidęs galvą Merinas nesustodamas toliau kalbėjo poterius, o viena ranka išsitraukė iš kišenės nosinę ir neskubėdamas nusivalė skruostą. – „...ir neleisk mūsų gundyti", – romiai užbaigė jis.

– „Bet gelbėk mus nuo pikto", – atitarė Karas.

Jis trumpam pažvelgė į lovą. Reganos akys išsirito iš akiduobių ir tapo visiškai baltos. Karas pasijuto nepatogiai. Pajuto kažką tirštėjant kambaryje. Jis grįžo prie savo teksto ir sekė Merino maldą.

– „Dieve ir mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Tėve, aš kreipiuosi į Tavo šventą vardą, nuolankiai maldaudamas Jūsų maloningai suteikti man pagalbos prieš piktąją dvasią, dabar kankinančią Tavo kūrinį; per Kristų mūsų Viešpatį".

– Amen, – atsakė Karas.

Dabar Merinas atsistojo ir nuolankiai meldėsi.

– „Dieve, žmogaus rasės Kūrėjau ir Gynėjau, pažvelk su gailesčiu į savo tarnaitę, Reganą Teresę Makneil, dabar suvystytą seno žmonijos priešo vijose, prisiekusio mūsų rasės priešo, kuris..."

Išgirdęs Reganos šnypštimą, Karas pakėlė akis ir pamatė ją tiesiai sėdinčią, išvertusią baltas akis, greitai kaišiojančią liežuvį, kaip kobros palengva pirmyn atgal siūbuojančią galvą.

Karas dar kartą pajuto nerimą. Jis vėl pažvelgė į tekstą.

– „Išgelbėk savo tarnaitę", – meldėsi Merinas, stovėdamas ir skaitydamas iš ritualo knygos.

– „Kuri tiki Tavimi, mano Dieve", – atsakė Karas.

– „Leisk surasti Tavyje, Viešpatie, neprieinamą tvirtovę".

– „Susidūrus su priešu".

Merinui skaitant kitą eilutę, Karas už savo nugaros išgirdo Šaronos šūktelėjimą ir, pasisukęs į ją, pamatė, kad ji apstulbusi žiūri į lovą. Sunerimęs jis atsigręžė ir iškart suakmenėjo. *Lovos galvūgalis kilo nuo grindų.*

Netikėdamas savo akimis Karas žvelgė į ją: dešimt centimetrų, penkiolika, trisdešimt. Paskui pradėjo kilti kojūgalis.

– *Goti in Himmel!** – išsigandęs sušnibždėjo Karlas.

Tačiau Karas jo negirdėjo ir nematė, kaip šis persižegnojo. Tuo metu lovos kojūgalis susilygino su galvūgaliu. *To negali būti,* sukaustytas pagalvojo jis.

* Dieve visagali *(vok.).*

Lova pakilo dar apie trisdešimt centimetrų ir pakibo ore. Švelniai siūbuodama ji lyg plaukė stovinčio vandens ežere.

– Tėve Karai?

Regana siūbavo. Šnypštė.

– Tėve Karai?

Karas pasisuko. Egzorcistas ramiai žvelgė į jį, paskui linktelėjo galvą į „Ritualą“ Karo rankose.

– Prašau atsakymą, Demienai.

Karas nesuprantančiomis akimis žvelgė į jį. Šarona išbėgo iš kambario.

– „Tegul priešas neturi galios prieš ją“, – ramiai pakartojo Merinas.

Karas skubiai pažvelgė į tekstą ir besidaužančia širdimi iškvėpė atsakymą:

– „Ir blogio sūnus tebūnie bejėgis sužaloti ją“.

– „Viešpatie, išgirsk mano maldą“, – tęsė Merinas.

– „Ir tegul mano šauksmas Tave pasiekia“.

– „Viešpats su tavimi“.

– „Ir su tavo dvasia“.

Merinas ėmė skaityti ilgą maldą, ir Karas vėl nukreipė žvilgsnį į lovą, į savo Dievo ir antgamtiškumo viltis, žemai plevenančias tuštumoje. Jo esybę sudrebino padrąsėjimas. *Jis ten! Štai jis! Priešais mane! Ten!* Staiga durys sugirgždėjo ir jis atsigręžė. Šarona įbėgo į kambarį kartu su Kris, kuri, netikėdama savo akimis, sustojo ir sunkiai atsiduso:

– *Dieve mano!*

– „Visagali Tėve, amžinas Dieve...“

Egzorcistas iškėlė ranką ir neskubėdamas kasdieniška maniera tris kartus nubrėžė ant Reganos kaktos kryžiaus ženklą toliau skaitydamas „Ritualo“ tekstą:

– „...kuris pasiuntei savo vienturtį sūnų į šį pasaulį sunaikinti šį riaumojantį liūtą...“

Šnypštimas baigėsi, ir iš ištemptų Reganos lūpų pasigirdo nervus draskantis jaučio baubimas.

– „...išplėšk iš pražūties ir klestinčio velnio gniaužtų šį žmogų, sukurtą pagal Tavo atvaizdą ir...“

Garsėjantis baubimas skverbėsi į kūną ir drebino kaulus.

– „Visa ko kūrėjau Dieve ir Viešpatie...“ – Merinas šabloniškai pakėlė ranką, prispaudė stulos gabalėlį prie Reganos kaklo ir toliau meldėsi. – „...kurio valia Šėtonas buvo priverstas kristi iš dangaus kaip žaibas; įvaryk siaubą į šį žvėrį, dabar niokojantį tavo vynuogyną...“

Baubimas liovėsi, bet tylos skambesys nebuvo silpnesnis. Iš Reganos burnos lėta ir vienoda srove ėmė lietis tiršti ir dvokiantys žalsvi vėmalai, jie kaip lava prasiveržė pro jos lūpas ir bangomis užliejo Merino ranką. Tačiau jis jos neatitraukė.

– „Tegul Tavo galinga ranka ištraukia šį žiaurų demoną iš Reganos Teresės Makneil, kuri...“

Karas lyg per rūką išgirdo, kaip atsidarė durys ir Kris išlėkė iš kambario.

– „Išvaryk šį nekaltųjų persekiotoją...“

Lova pradėjo lėtai suptis, paskui drebėti, vėliau smarkiai kratytis ir, kol vėmalai vis dar tekėjo iš Reganos burnos, Merinas prisitaikė prie kratymosi ir tvirtai spaudė stulą prie Reganos kaklo.

– „Pripildyk savo tarnus drąsos, kad šie ryžtingai pasipriešintų šiam niekšiškam drakonui, nes jis niekina tuos, kurie tiki Tavimi, ir...“

Staiga kratymasis baigėsi, ir lova kaip plunksnelė lėtai nusileido ant grindų ir dusliai bumptelėjusi įsitaisė ant kilimėlio.

– „Viešpatie, leisk, kad ši...“

Sustingęs Karas pažvelgė į Merino ranką. Jos nesimatė. Ji buvo palaidota garuojančių vėmalų krūvoje.

– Demienai?

Karas pažvelgė į jį.

– „Viešpatie, išgirsk mano maldą“, – ramiai tarė egzorcistas.

Karas lėtai pasisuko į lovą.

– „Ir tegul mano šauksmas Tave pasiekia“.

Merinas atitraukė stulą, žengė žingsnį atgal ir įsakmiu, griežtu balsu sudrebino kambarį:

– „Aš išvarau tave, piktoji dvasia, kartu su visa šėtoniška priešo galia! Visas pragaro šmėklas! Visus žiaurius tavo bendrus“, – Merino ranka nukrėtė vėmalus ant kilimėlio. – „Tai įsako tau Kristus, kuris kartą nuramino vėją ir jūrą, ir audrą! Kuris...“

Regana liovėsi vėmusi. Sėdėjo tylėdama. Nejudėdama. Jos baltos akys grėsmingai žvelgė į Meriną. Atidžiai žiūrėdamas į jas iš lovos kojūgalio, Karas pajuto, kad šokas ir susijaudinimas ėmė blėsti, o jo mintys savavališkai ir kartu priverstinai ėmė graužtis, lįsti į pačius toliausius loginės abejonės kampelius: poltergeistai, psichokinetiniai reiškiniai, paauglių įtampa ir sąmonės valdoma jėga. Kažką prisiminęs jis susiraukė. Priėjo prie lovos krašto, pasilenkė ir sugriebė Reganos riešą. Rado tai, ko bijojo. Kaip ir Sibiro šamano, jos pulsas daužėsi neįtikėtinu greičiu. Šie dūžiai sekino jį kaip vasaros saulė. Žiūrėdamas į laikrodį jis suskaičiavo širdies dūžius lyg argumentus prieš savo gyvenimą.

– „Tai įsako tau Jis, kuris nubloškė tave iš dangaus aukštybių!“

Galingas Merino maldavimas skambiais ir negailestingais smūgiais daužė Karo sąmonę. O pulsas dažnėjo ir dažnėjo. Karas pažvelgė į Reganą. Ji vis dar tylėjo ir nejudėjo. Lyg kylantis pasiūlymas į ledinį orą nuo vėmalų padvelkė garų migla. Karas pajuto nerimą. Paskui ant jo rankų ėmė piestu stotis plaukai.

Kaip sulėtintame filme Reganos galva košmariškai lėtai, traškėdama lyg surūdijęs mechanizmas, pasisuko į jį ir prikaustė savo baisias ir spindinčias baltas akis prie jo akių.

– „Ir todėl dabar drebėk iš baimės, Šėtone..."

Galva lėtai pasisuko į Meriną.

– „...tu, teisybės iškraipytojau! Tu, mirties įkvėpėjau! Tu, tautų išdavike! Tu, gyvenimo plėšike! Tu..."

Karas atsargiai apsižvalgė. Kambario lempos ėmė mirksėti, blankti, paskui pulsuoti blyškia gintaro spalva. Jis sudrebėjo. Kambaryje darėsi šalčiau.

– „...Tu, žudikų prince! Tu, visų keiksmų išradėjau! Tu, žmonių rasės prieše! Tu..."

Duslus trenksmas sudrebino kambarį. Tada dar vienas. Netrukus reguliarūs trenksmai drebino sienas, grindis, lubas, tvinkčiojantys nuobodžiu greičiu lyg sunkios ir nesveikos širdies plakimas.

– „Išeik, pabaisa! Tavo vieta yra tuštumoje! Tavo buveinė yra gyvačių lizde! Išeik ir šliaužk su jomis! Tau įsako pats Dievas! Kraujas..."

Trenksmai darėsi garsesni ir grėsmingai greitesni.

– „Aš įsakau tau, Šėtone..."

Dar greitesni.

– „...gyvųjų ir mirusiųjų teisėjo vardu, tavo kūrėjo vardu, visos visatos kūrėjo vardu, išeik..."

Šarona sukliko, suspausdama kumščiais ausis, nes kurtinami trenksmai būgnijo siaubingu greičiu.

Reganos pulsas buvo stulbinamas. Jis tvinksėjo kaip plaktukas tokiu greičiu, kurio neįmanoma išmatuoti. Kitoje lovos pusėje Merinas ramiai ištiesė ranką ir nykščiu nubrėžė kryžiaus ženklą ant vėmalais sudergtos Reganos krūtinės. Trenksmai rijo jo maldos žodžius.

Karas pajuto, kaip pulsas staiga ėmė kristi, o kai Merinas nubrėžė kryžiaus ženklą ant Reganos kaktos, košmariški trenksmai staiga nutilo.

– „O dangaus ir žemės Dieve, angelų ir arkangelų Dieve...“

Karas girdėjo Merino maldą, o pulsas lėtėjo ir lėtėjo...

– Išdidus išpera, Merinai! Niekše! Tu pralaimėsi! Ji mirs! Paršelis mirs!

Mirkčiojanti migla pamažu sklaidėsi. Sugrįžusi demoniška asmenybė niekinamai plūdo Meriną:

– Ištvirkęs povas! Senovės eretikas! Aš įsakau tau, atsisuk ir pažiūrėk į mane! *Pažiūrėk į mane, niekše!* – demonas truktelėjo į priekį ir spjovė *Merinui į* veidą, paskui sukrankė: – *Štai taip* tavo mokytojas gydo akluosius!

– „Visko kūrėjau Dieve ir Viešpatie...“ – meldėsi Merinas, ramiai išsitraukdamas nosinę ir valydamasis seiles.

– Sek jo mokymu, Merinai! Sek! Įkišk savo šventintą penį į kiaulytės burną ir *išgrynink jį, išvalyk* jį į sudūlėjusias atliekas, ir ji bus išgydyta, Šventasis Merinai! *Stebuklas!*

– „...išvaduok šį tarną nuo...“

– *Veidmainys! Tu visiškai* nesijaudini dėl paršelio. *Visiškai* nesijaudini! Tu pavertei ją *kova tarp mūsų!*

– „...aš nuolankiai...“

– Melagis! Meluojantis niekšas! Pasakyk mums, kur tavo nuolankumas, Merinai? Dykumoje? Griuvėsiuose? Kapuose, kuriuose tu norėjai pasislėpti nuo savo bičiulio, pasislėpti nuo savo pavaldinių, nuo beprotystės? Ar tu kalbi su *žmonėmis,* dievobaimingasis vėmale?

– „...apsaugok...“

– Tavo buveinė yra povų lizde, Merinai! Tavo vieta yra tik tavyje! Grįžk ant kalnų viršūnės ir kalbėk su vieninteliu sau lygiu!

Merinas atkakliai tęsė maldą, o įžeidimų srautas pylėsi toliau:

– Tu alkanas, Šventasis Merinai? Štai aš duodu tau nektaro iš bičių ambrozijos, aš duodu tau tavo Dievo maisto! – sukrankė demonas ir tyčiodamasis garsiai išsituštino. – Nes tai mano kūnas! Pašventink *jį*, Šventasis Merinai!

Pasibjaurėjęs Karas sutelkė dėmesį į tekstą. Merinas skaitė ištrauką iš Evangelijos pagal Luką:

– „...Šis atsakė: „Legionas“. Mat jį buvo apsėdę daug demonų. Jie maldavo, kad Jėzus neįsakytų jiems nugrimzti gelmėn. Tenai kalne ganėsi didelė kaimenė kiaulių. Demonai prašė leisti sueiti į jas. Jėzus leido. Tuomet demonai, išėję iš žmogaus, apniko kiaules. Kaimenė tuojau metėsi nuo skardžio į ežerą ir prigėrė...“

– Vili, aš turiu tau gerų naujienų! – sukrankė demonas.

Karas pakėlė galvą ir tarpduryje pamatė Vili, trumpam sustojusią su rankšluosčiu ir paklodžių glėbiu.

– Aš turiu neįkainojamą žinią! – džiūgavo demonas. – *Elvyra gyva! Ji gyva!* Ji...

Vili apstulbusi žiūrėjo į jį, o atsisukęs Karlas sušuko:

– Ne, Vili, neik!

– Narkomanė, Vili, beviltiška...

– Vili, neklausyk! – rėkė Karlas.

– Man pasakyti, kur ji gyvena?

– *Neklausyk! Neklausyk!* – Karlas paskubomis ištempė Vili iš kambario.

– Nueik ir aplankyk ją per Motinos dieną, Vili! Nustebink ją! Nueik ir...

Staiga demonas nutilo ir pažvelgė į Karą, kuris vėl tikrino pulsą. Jis buvo stiprus, o tai reiškė, kad Reganai dar galima suleisti libriumo. Jis priėjo prie Šaronos duoti nurodymų, kad ji parengtų dar vieną injekciją.

– Tu nori jos? – sušnairavo demonas. – Ji tavo. Taip, arklidės prostitutė – tavo. Gali jodinėti ant jos kiek tik nori. Juk ji naktimis svajoja apie tave, Karai! Masturbuojasi galvodama apie tavo didžiulį kunigišką....

Šarona paraudo ir nukreipė akis. Karas davė nurodymus dėl libriumo.

– Ir kompazino žvakutes, jei daugiau nebus vėmimo, – pridūrė jis.

Šarona linktelėjo grindims ir nerangiai apsisuko. Jai einant pro lovą, Regana sukrankė *„Kalė!"* ir, truktelėjusi į priekį, tėškė jai į veidą vėmalų kamuolį. Šarona sustojo lyg suparalyžiuota, vėmalų dribsniai krito ant grindų. Atsiradusi Deningso asmenybė ėmė rėkti:

– *Arklidės prostitutė! Kekšė!*

Šarona išbėgo iš kambario.

Dabar Deningso asmenybė šlykščiai išsiviepė, apsižvalgė ir ėmė maldauti:

– Prašau, kas nors atidarykite langą. Šiame kambaryje tokia *smarvė!* Tai tiesiog!..

– Ne, ne, ne, nereikia, – greitai pasitaisė jis. – Dėl *Dievo meilės,* nereikia, ne, nes *dar kas nors* gali tikrai pakratyti kojas!

Paskui jis sukikeno, žvėriškai mirktelėjo Karui ir išnyko.

– „Tai Jis išvaro tave..."

– *Ar tikrai išvaro,* Merinai, *ar tikrai?*

Demonas sugrįžo, o Merinas tęsė įsakymus, stulos pridėjimus, nuolat brėžė kryžiaus ženklą. Demonas vėl pliekė jį nešvankybėmis. Per ilgai, susirūpino Karas: per ilgai trunka šis priepuolis.

– Štai ir kiaulė ateina! Paršelio motina! – tyčiojosi demonas.

Karas pasisuko ir pamatė prie jo einančią Kris su tamponu ir parengtu švirkštu. Demonui plūstantis, ji nuleido galvą, ir Karas susiraukęs priėjo prie jos.

– Šarona persivelka rūbus, – paaiškino Kris, – o Karlas...

– Gerai, – pertarė ją Karas, ir jie priėjo prie lovos.

– O, taip, prieik, pažvelk į savo kūrinį, paršavede motina! Prieik!

Kris beviltiškai stengėsi nesiklausyti, nežiūrėti. Karas sugriebė nesipriešinančią Reganos ranką.

– Pažvelk į šią *apsivėmusią baidyklę!* Pažvelk į žmogžudišką kalę! – niršo demonas. – Tu patenkinta? Tai *tu* viską padarei. Taip, *tu* su savo karjera virš visko, karjera virš savo *vyro,* virš *jos,* virš...

Karas pažvelgė į ją. Kris stovėjo lyg suparalyžiuota.

– Pirmyn! – įsakė jis. – Nesiklausyk! Pirmyn!

– ...tavo *skyrybos!* Eik pas kunigus, gerai? Kunigai nepadės! – Kris ranka ėmė drebėti. – *Ji – išprotėjusi! Ji – išprotėjusi! Kiaulytė – išprotėjusi!* Tu atvedei ją iki *beprotybės* ir prie *žmogžudystės, ir...*

– *Aš negaliu!* – iškreiptu veidu Kris žvelgė į drebantį švirkštą. Papurtė galvą. – Aš negaliu.

Karas ištraukė jį iš jos pirštų.

– Gerai, patrink ją! Patrink ranką! Štai čia! – tvirtai tarė jis.

– ...į *karstą,* kale, savo...

– Neklausyk! – vėl įspėjo Karas, o demonas pasuko galvą į jį ir įsmeigė išsprogusias akis.

– *O tu,* Karai!

Kris patrynė Reganos ranką.

– Dabar išeik, – liepė jai Karas, smeigdamas adatą į suniokotą kūną.

Ji išnyko.

– Taip, mes žinome apie tavo gerumą *motinoms,* brangusis Karai! – sukrankė demonas.

Jėzuitas užsimerkė ir kurį laiką nejudėjo. Paskui lėtai ištraukė adatą ir pažvelgė į akis, įsiritusias į akiduobes. Iš Reganos burnos pasigirdo lėtas, liūliuojantis dainavimas, beveik giedojimas saldžiu, švariu choro berniuko balsu:

– Tantum ergo sacramentum veneremur cernui...

Tai buvo himnas, giedamas katalikų palaiminimo metu, Karo kraujas sustingo. Pranašingas ir šiurpinantis dainavimas sudarė vakuumą, kuriame Karas pajuto tikrąjį šio vakaro siaubą. Jis pakėlė akis ir pamatė Meriną su rankšluosčiu rankose. Išvargusiais ir švelniais judesiais jis valė vėmalus nuo Reganos veido ir kaklo.

– „...et antiquum documentum..."

Dainavimas. *Kieno balsas?* – galvojo Karas. Staiga prisiminė fragmentus: *Deningsas... Langas...* Išsigandęs jis pamatė, kaip įėjusi Šarona paėmė iš Merino rankšluostį.

– Aš sutvarkysiu, tėve, – tarė ji. – Aš jaučiuosi gerai. Aš norėčiau pervilkti ir nuvalyti ją prieš duodant kompaziną, gerai? Jūs galėtumėte trumpam abu palaukti už durų?

Abu kunigai įžengė į šilumą ir koridoriaus miglą ir išvargę atsirėmė į sieną.

Karas klausėsi klaikaus ir duslaus dainavimo, paskui tyliai tarė Merinui:

– Jūs sakėte... jūs anksčiau sakėte, kad yra tik viena... viena esybė.

– Taip.

Prislopinti balsai, nuleistos galvos – kaip klausykloje.

– Visos kitos yra tik atakos formos, – tęsė Merinas. – Yra tik vienas... tik vienas. Tai – demonas, – trumpa pauzė. Paskui

Merinas atvirai pareiškė: – Aš žinau, kad jūs tuo abejojate. Bet šį demoną... aš jau kartą buvau sutikęs. O jis yra galingas... galingas...

Tyla. Karo žodžiai:

– Sakoma, kad demonas... negali paliesti aukos valios.

– Taip, tai tiesa... tai tiesa... Tai nėra nuodėmė.

– Tad koks užvaldymo *tikslas?* – susiraukęs tarė Karas. – Kokia jo esmė?

– Kas gali žinoti? – atsakė Merinas. – Kas gali tikėtis sužinoti? – kurį laiką jis galvojo, netrukus tęsė: – Vis dėlto aš manau, kad demono taikinys nėra užvaldytasis, taikinys – tai mes... stebėtojai... kiekvienas asmuo šiame name. Ir aš manau... aš manau, jog siekiama, kad mes netektume vilties, kad mes atsisakytume žmogiškumo, Demienai; žiūrėtume į save kaip į sužvėrėjusius, niekingus ir dvokiančius, be orumo, šlykščius ir nevertus padarus. Taip, turbūt čia ir yra esmė – būti nieko nevertiems. Nes aš manau, kad tikėjimas Dievu visiškai nėra pagrįstas protu; aš manau, kad jis pagrįstas meile, galimybe pripažinti tai, kad Dievas gali mus mylėti...

Merinas vėl stabtelėjo. Paskui tęsė lėtai ir susimąstęs:

– Jis žino... demonas žino, kur smogti... – jis linksėjo galvą. – Seniai seniai aš praradau viltį kada nors pamilti savo artimą. Kai kurie žmonės... atstūmė mane. „Kaip aš galiu juos mylėti?“ – galvojau aš. Ši mintis mane kankino, Demienai; ji atvedė mane prie nusivylimo pačiu savimi... o paskui, labai greit, prie nusivylimo mano Dievu. Mano tikėjimas buvo pakirstas.

Karas susidomėjęs pažvelgė į Meriną.

– Ir kas atsitiko? – paklausė jis.

– Na... pagaliau aš supratau, kad Dievas manęs niekada neprašys to, kas, mano manymu, yra psichologiškai neįmanoma;

kad meilė, kurios Jis prašė, yra mano *valioje,* ir visiškai neturi pasireikšti emocijomis. Neturi. Jis prašė, kad aš *gyvenčiau* su meile, kad aš *ugdyčiau* ją kitiems, ypač tiems, kurie atstūmė mane; o tai, aš tikiu, yra pati didžiausia meilė, – jis papurtė galvą. – Aš žinau, kad visa tai yra labai akivaizdu, Demienai. Aš žinau. Tačiau anuo metu aš to nemačiau. Keistas aklumas. Kiek vyrų ir žmonių, – liūdnai kalbėjo jis, – yra įsitikinę, kad jie nebeturi meilės jausmo, nes jų širdys nebespurda matant savo numylėtinį! Brangusis Dieve! – jis papurtė galvą, paskui linktelėjo. – Štai kur jis glūdi, Demienai... užvaldymas; ne karuose, kaip kai kurie mano, ne, ir labai retai tokiuose įsikišimuose, kaip kad čia... šioje mergaitėje... šioje vargšėje. Ne, dažniausiai aš matau jį mažuose dalykuose, Demienai: beprasmiškame ir mažame pyktyje, nesusipratimuose; žiauriuose ir kandžiuose žodžiuose, kurie išsprūsta tarp draugų. Tarp įsimylėjusiųjų. To užtenka, – sušnibždėjo Merinas, – ir mums nereikia Šėtono, kad šis sukeltų karus, mes patys galime juos sau sukelti... patys sau...

Liūliuojantis dainavimas vis dar sklido iš miegamojo. Merinas pažvelgė į duris ir kurį laiką klausėsi.

– Ir vis dėlto, net iš jo – iš blogio – išeis gėris. Kažkokiu būdu. Kažkokiu būdu, kurio mes galbūt niekada nesuprasime ar nepamatysime, – Merinas stabtelėjo. – Galbūt blogis yra sunkus gėrio išbandymas, – mąstė jis. – Ir galbūt net Šėtonas, prieštaraudamas sau pačiam, kažkaip vykdo Dievo valią.

Jis nutilo, ir kurį laiką jie stovėjo tylėdami. Karas galvojo. Dar vienas prieštaravimas šmėstelėjo jo mintyse.

– Kai demonas išvaromas, – tarė jis, – kas gali apsaugoti nuo to, kad jis negrįžtų atgal?

– Aš nežinau, – atsakė Merinas. – Aš nežinau. Tačiau taip niekad nebūna. Niekad, – Merinas pridėjo ranką prie veido ir

stipriai suspaudė akių kraštus. – Demienas... koks nuostabus vardas, – sumurmėjo jis.

Karas pajuto išsekimą jo balse. Ir dar kažką. Kažkokį susirūpinimą. Kažkokį mėginimą nugalėti skausmą.

Staiga Merinas atšlijo nuo sienos ir, užsidengęs veidą rankomis, atsiprašė ir nuskubėjo į vonios kambarį. „Kas atsitiko?“ – pagalvojo Karas. Jis pajuto trumpalaikį pavydą ir nuostabą stipriam ir paprastam egzorcisto tikėjimui. Jis pasisuko į duris. Dainavimas. Jis baigėsi. Nejau ši naktis pagaliau baigėsi?

Po kelių minučių Šarona išėjo iš kambario su dvokiančiu drabužių ir patalynės ryšuliu.

– Ji miega, – tarė ji.

Paskui ji greitai nuleido akis ir nuėjo koridoriumi.

Karas giliai atsiduso ir grįžo į miegamąjį. Pajuto šaltį. Užuodė smarvę. Jis lėtai priėjo prie lovos. Regana. Miega. Pagaliau. Ir pagaliau, pagalvojo Karas, jis galės pailsėti.

Jis pasilenkė ir užčiuopė Reganos riešą, žiūrėdamas į laikrodžio sekundinę rodyklę.

– Kodėl tu taip darai man, Dimi?

Jo širdis sustingo.

– Kodėl tu taip darai?

Kunigas negalėjo pajudėti, negalėjo įkvėpti, neišdrįso pažvelgti į tą sielvarto iškreiptą veidą, neišdrįso pažvelgti į tas akis: kaltinančias, vienišas. Jo motina. Jo *motina!*

– Tu palieki mane, kad taptum kunigu, Dimi; siunti mane į šią instituciją...

Nežiūrėk!

– O dabar mane išvarai?

Tai ne ji!

– Kodėl tu taip darai?..

Karas stipriai užmerkė akis. Gerklėje besidaužančia širdimi jis girdėjo, kaip maldaujamas balsas darosi išsigandęs, verksmingas.

– Tu visad buvai geras vaikas. Dimi, prašau! Aš bijau! Prašau, neišvaryk manęs, Dimi! *Prašau!*

...ne mano motina!

– Išorėje *nieko nėra! Tik tamsa, Dimi! Vienuma!* – verksmingas balsas.

– Tu – ne mano motina, – sujaudintas sušnibždėjo Karas.

– Dimi, prašau!...

– Tu – ne mano...

– O, dėl Dievo meilės, Karai!

Deningsas.

– Klausyk, paprasčiausiai nesąžininga mus iš čia išvaryti. Tikrai! Aš noriu pasakyti, kad kalbant iš mano pozicijų, teisinga yra tai, kad aš esu čia! Tai kalė! Ji atėmė mano kūną, ir aš manau, kad būtų teisinga, jei man būtų leista būti jos kūne, tiesa? Dėl Dievo meilės, Karai, pažvelk į mane, a? Pažvelk! Nedažnai man dabar tenka kalbėti. Pasisuk ir pažvelk.

Karas atsimerkė ir pamatė Deningso bruožus.

– Taip, taip daug geriau. Klausyk, ji užmušė mane. Ne viešbučio šeimininkas, Karai, o ji! Taip taip! – jis pritariamai linksėjo. – *Ji!* Žinai, aš dirbau savo darbą prie baro, kai išgirdau jos dejones. Viršuje. Na, aš juk *privalėjau* pažiūrėti, kas jai yra, todėl užlipau į viršų, ir žinai, ką ji man padarė, ši kekšė? Ji griebė man už gerklės, – dabar jo balsas buvo inkščiantis, graudus. – Dieve, nė sykio gyvenime nebuvau matęs tokios jėgos! Ji ėmė klykti, kad aš dulkinu jos motiną ar kažką panašaus, kad aš esu skyrybų kaltininkas. Kažką panašaus. Sunku buvo suprasti. Bet brangusis, aš sakau tau, ji išmetė mane pro tą prakeiktą *langą,* – jo balsas drebėjo, vėliau tapo

skardus. – Ji *nužudė* mane! Ta kekšė *nužudė* mane! Ir tu manai, kad yra *sąžininga* išvaryti mane *lauk!* Na, Karai, atsakyk man! Ar tai sąžininga? Kaip tu manai?

Karas tylėjo.

– Taip ar ne, – ragino jis. – Sąžininga ar ne?

– Kaip... kaip galva buvo apsukta? – kimiai paklausė Karas.

Deningsas išsisukinėdamas nukreipė akis.

– A, na, tai buvo nelaimingas atsitikimas... gamtos išdaiga... žinai, aš trenkiausi į laiptus... Labai smarkiai.

Karas svarstė. Jo gerklė perdžiūvo. Paskui jis paėmė Reganos riešą ir, nuvijęs mintis, pažvelgė į laikrodį.

– Dimi, prašau! Neleisk man būti vienumoje.

Jo motina.

– Jei būtum tapęs ne kunigu, o gydytoju, aš būčiau gyvenusi gražiame name, Dimi, ne su tais tarakonais, ne vieniša tame name! Tąsyk...

Jis stengėsi nieko negirdėti, bet balsas vėl ėmė verkšlenti.

– Dimi, *prašau.*

– Tu – ne mano...

– Pažvelk tiesiai į akis, smirdantis niekše! – tai buvo demonas. – Tu tiki, ką tau sako Merinas, – pyko jis. – Tu tiki, kad jis šventas ir geras? Ne, taip *nėra!* Jis – išdidus ir nieko vertas! Aš tau įrodysiu tai, Karai! Aš tau įrodysiu *užmušdamas paršelį!*

Karas atsimerkė, bet nedrįso pažvelgti.

– Taip, ji mirs, ir Merino Dievas jos neišgelbės, Karai! Tu jos neišgelbėsi! Ji mirs nuo Merino išdidumo ir tavo nekompetentiškumo! *Kvaily! Tau nereikėjo duoti jai libriumo!*

Dabar Karas atsisuko ir pažvelgė į akis. Jos švytėjo triumfu ir skvarbiu pykčiu.

– Patikrink jos pulsą! – iššišiepė demonas. – Pirmyn, Karai! Patikrink!

Reganos riešas vis dar buvo sugniaužtas jo rankoje. Karas susirūpinęs susiraukė. Pulso dūžiai buvo greiti ir...

– Silpni? – sukrankė demonas. – Taip, tai menkniekis. Kol kas tai menkniekis.

Karas atsinešė savo gydytojo krepšį ir išsitraukė stetoskopą. Demonas gergždėjo:

– Klausykis, Karai! Atidžiai klausykis!

Karas klausėsi. Širdies tonai skambėjo neritmingai ir dusliai.

– *Aš neleisiu jai miegoti!*

Karas pažvelgė į demoną. Šiurpas perbėgo jo kūnu.

– Taip, Karai! – sukrankė jis. – Ji nemiegos! Girdi? *Aš neleisiu paršeliui miegoti!*

Karas sustingo, o demonas atlošė galvą ir piktdžiugiškai ėmė juoktis. Jis negirdėjo, kaip Merinas įėjo į kambarį.

Egzorcistas atsistojo prie lovos ir pažvelgė jam į veidą.

– Kas atsitiko? – paklausė jis.

– Demonas... pasakė, kad jis neleis jai miegoti, – niūriai atsakė Karas ir išsigandusiomis akimis pažvelgė į Meriną. – Tėve, jos širdis ėmė plakti neritmingai. Jei ji artimiausiu metu nepailsės, mirs nuo širdies išsekimo.

Merinas atrodė nuliūdęs.

– Ar galima duoti jai kokių narkotikų? Kokių nors vaistų, kad ji užmigtų?

Karas papurtė galvą.

– Ne, tai pavojinga. Ją gali ištikti koma, – jis pasisuko į Reganą, kuri sukudakavo kaip višta. – Jei jos kraujo spaudimas ims kristi... – jis nebaigė sakinio.

– Ką galima padaryti? – paklausė Merinas.

– Nieko... nieko... – atsakė Karas. – Bet aš nežinau, galbūt naujas pakilimas... – staiga jis tarė Merinui: – Aš einu iškviesti širdies specialistą, tėve.

Merinas linktelėjo.

Karas nulipo žemyn. Virtuvėje rado budinčią Kris, iš indų kambariuko girdėjosi Vili verksmas ir raminamas Karlo balsas. Neatskleisdamas viso pavojaus Reganos gyvybei, jis paaiškino, kad reikia konsultacijos. Kris sutiko, ir Karas paskambino savo draugui, garsiam Džordžtauno universiteto Medicinos mokyklos specialistui, pažadino jį iš miego ir trumpai nupasakojo situaciją.

– Tuoj atvažiuoju, – tarė specialistas.

Jis atvyko greičiau nei po pusvalandžio. Miegamajame jis su nuostaba reagavo į šaltį bei smarvę ir su siaubu bei gailesčiu – į Reganos būklę. Dabar ji krankė nesuprantama kalba. Kol specialistas ją tyrinėjo, ji tai dainavo, tai leido gyvuliškus garsus. Paskui pasirodė Deningsas.

– O, tai baisu, – ėmė verkšlenti jis, žiūrėdamas į specialistą. – Tai kraupu! O, aš taip tikiuosi, kad jūs kuo nors galėsite padėti. Kaip nors. Matote, priešingu atveju mes neturime kur eiti ir kadangi... Ak, *velniop* tą užsispyrusį demoną! – kol specialistas keistai spoksojo į jį, matuodamas Reganos kraujo spaudimą, Deningsas pažvelgė į Karą ir ėmė skųstis: – Kokio velnio tu čia? Nejau *nematai,* kad tą kalę reikia uždaryti į ligoninę, į beprotnamį, Karai! Juk tu tai žinai! Tikrai! Baikime šitą prakeiktą bereikšmį ritualą! Žinai, jei ji mirs, tai bus *tavo* kaltė! *Tavo!* Aš noriu pasakyti, kad nors *Jis* ir yra užsispyręs, tai nereiškia, kad tu turi elgtis kaip snarglius! Tu esi gydytojas! Tu geriau žinai, Karai! Na, pagalvok; paskutinėmis dienomis mums baisiai trūksta vietos. Jeigu mes...

Čia vėl grįžo demonas, stūgaudamas kaip vilkas. Specialistas bereikšmiu veidu nuėmė sfigmomanometro raištį ir linktelėjo Karui. Jis baigė tyrimą.

Jie išėjo į koridorių, paskui specialistas, akies krašteliu žvilgtelėjęs į miegamojo duris, atsisuko į Karą.

– Kokia velniava ten vyksta, tėve?

Jėzuitas nukreipė akis.

– Aš negaliu to pasakyti, – tyliai tarė jis.

– Gerai.

– Na, ir ką nustatėte?

Specialisto veidas buvo niūrus.

– Jai reikia nutraukti tai ir... miegoti... užmigti, kol nenukrito kraujo spaudimas.

– Ar aš ką nors galiu *padaryti,* Bili?

Specialistas pažvelgė tiesiai Karui į akis ir tarė:

– Melstis.

Jis atsisveikino ir išėjo. Karas žvelgė į jį. Kiekviena jo arterija, kiekvienas nervas maldavo poilsio, maldavo vilties, maldavo stebuklų, kurių, kaip jis žinojo, negalėjo būti. *„...Tau nereikėjo duoti jai libriumo.“*

Jis atsisuko į kambarį ir sunkia kaip siela ranka atidarė duris.

Merinas stovėjo prie lovos žiūrėdamas, kaip Regana žvengė nelyginant arklys. Jis matė, kaip įeina Karas ir klausiamai pažvelgė į jį. Karas papurtė galvą. Merinas linktelėjo. Jo veide matėsi liūdesys, susitaikymas, o kai pasisuko į Reganą, jame spindėjo negailestingas ryžtas.

Merinas atsiklaupė prie lovos

– Tėve mūsų... – pradėjo jis.

Regana aptėškė jį tamsia ir dvoklia tulžimi, paskui sukrankė:

– *Tu pralaimėsi! Ji mirs! Ji mirs!*

Karas paėmė „Ritualą“. Atsivertė jį. Pakėlė akis ir žvelgė į Reganą.

– „Išgelbėk savo tarną“... – meldėsi Merinas.

– „...susidūrus su priešu“.

Karo širdyje buvo beviltiška kančia. *Užmik! Užmik!* – beprotiškai riaumojo jo valia.

Tačiau Regana neužmigo.

Nei iki aušros.

Nei iki vidurdienio.

Nei iki nakties.

Nei iki sekmadienio, kai pulsas padažnėjo iki šimto keturiasdešimties, pasidarė silpnesnis, o priepuoliai atkakliai tęsėsi. Karas ir Merinas kartojo ir kartojo ritualą, nepaisydami tykojančio miego, Karas karštligiškai ieškojo vaistų: varžomosios anklodės, kad Reganos judesiai sumažėtų iki minimumo; kuriam laikui išvarė visus iš miegamojo tikėdamasis, kad, esant mažiau provokacijų, priepuoliai gali baigtis. Jie nesibaigė. Ir Reganos šauksmai sekino ją taip pat, kaip ir jos judesiai. Tačiau kraujo spaudimas laikėsi. Bet kiek ilgai? Karas atkakliai kovojo. O, *Dieve, neleisk jai mirti!* – kartojo jis mintyse. *Neleisk jai mirti! Leisk jai užmigti! Leisk jai užmigti!* Jis niekuomet nesuprato, kad jo mintys buvo malda, tik ši maldą nebuvo išklausyta.

Septintą valandą sekmadienio vakare Karas tylėdamas sėdėjo miegamajame šalia Merino, išsekęs ir iškankintas demono atakų, netvirto tikėjimo, nekompetentingumo, pabėgimų nuo motinos ieškant padėties visuomenėje. Ir Reganos. Jo klaidos. *„Tau nereikėjo duoti jai libriumo“.*

Kunigai ką tik užbaigė ritualo ciklą. Jie ilsėjosi klausydamiesi Reganos, dainuojančios „Panis Angelicus“. Jie nuolat buvo kambaryje. Vieną kartą Karas buvo išėjęs persirengti ir apsi-

skusti. Tačiau šaltyje buvo lengviau nemiegoti; šaltyje ir smarvėje, kuri nuo ryto pavirto į šlykštų sušvinkusios, supuvusios mėsos kvapą.

Karštligiškai žiūrėdamas į Reganą krauju pasruvusiomis akimis, Karas išgirdo, kad kažkas girgžtelėjo. Ir vėl. Jam markstantis. Ir tada jis suprato, kad šis garsas sklinda iš jo paties perdžiūvusių vokų. Jis pasisuko į Meriną. Tų ilgų valandų metu egzorcistas kalbėjo labai mažai: kartais apie kokią nors vaikystės istoriją, prisiminimus, menkniekius, istoriją apie antį, kurią jis vadino Klensi. Karas nerimavo dėl jo. Miego trūkumas. Demono išpuoliai. Jo amžiuje. Merinas užsimerkė ir nuleido smakrą ant krūtinės. Karas pažvelgė į Reganą, paskui sunkiai atsistojo ir priėjo prie lovos. Jis patikrino jos pulsą ir ėmė matuoti kraujo spaudimą. Vyniodamas juodą sfigmomanometro raištį ant rankos, jis nuolat mirksėjo, stengdamasis paryškinti regėjimo kontūrus.

– Šiandien Mirties diena, Dimi.

Kurį laiką jis negalėjo pajudėti jausdamas, lyg jo širdis nori išsprūsti iš krūtinės. Tada pažvelgė į akis, kurios buvo ne Reganos, o liūdnos ir priekaištingos. Jo motinos.

– Aš negera tau? Kodėl palieki mane mirti visiškai vieną, Dimi? Kodėl? Kodėl tu...

– *Demienai!*

Merinas tvirtai sugriebė jo ranką.

– Prašau, eikite ir dabar truputį pailsėkite, Demienai.

– Dimi, *prašau!* Kodėl tu...

Šarona įėjo pakeisti patalynę.

– Eikite ir dabar truputį pailsėkite, Demienai! – reikalavo Merinas.

Su gumulu gerklėje Karas apsisuko ir išėjo iš miegamojo. Pastovėjo koridoriuje, nusileido laiptais ir neryžtingai sustojo.

Kavos? Jis trоško kavos, tačiau dar labiau troško išsimaudyti po dušu, pasikeisti drabužius, nusiskusti.

Jis išėjo iš namo ir, perkirtęs gatvę, pasuko į jėzuitų bendrabutį. Įėjo. Užsiropštė į savo kambarį. O kai pažvelgė į lovą... *Užmiršk dušą. Miegok. Pusvalandį.* Jis jau buvo beimąs ragelį paskambinti į priimamąjį, kad jį pažadintų, kai telefonas suskambo.

– Klausau, – kimiai tarė jis.

– Tėve Karai, su jumis nori susitikti misteris Kindermanas.

Kurį laiką Karui užgniaužė kvapą, paskui jis silpnai atsakė:

– Pasakykite jam, kad aš išeisiu po minutės.

Padėjęs ragelį Karas pamatė ant rašomojo stalo „Camel“ pakelį. Prie jo buvo pritvirtintas Dajerio laiškelis. Lyg per miglą jis perskaitė:

Koplyčios klauptuose buvo rastas raktas į „Playboy“ klubą. Ar jis ne tavo? Gali reikalauti jo priimamajame.

Be jokios išraiškos Karas padėjo raštelį atgal, persivilko naujais drabužiais ir išėjo iš kambario, užmiršęs pasiimti cigaretes.

Priimamajame prie telefonų komutatoriaus jis pamatė Kindermaną, rūpestingai tvarkantį gėlių puokštę vazoje. Kai jis pasisukęs pamatė Karą, laikė rankoje rožinę kameliją.

– O, tėvas Karas! – nušvito Kindermanas.

Paskui jo veide šmėkštelėjo susirūpinimas, pamačius išsekusį jėzuito veidą. Jis greitai įkišo kameliją į vazą ir priėjo prie Karo.

– Jūs siaubingai atrodote! Kas atsitiko? Štai kas būna, kai be perstojo *sukate* ratus! Meskite šį įprotį! Klausykite, eime! – jis pačiupo Karą už alkūnės ir ištempė jį į gatvę. – Jūs turite laisvą minutę? – paklausė jis, kai jie ėjo pro paradines duris.

– Vargu, – sumurmėjo Karas. – Kas atsitiko?

– Noriu truputį pakalbėti. Man reikia patarimo, ir daugiau nieko, tik patarimo.

– Kam?

– Vieną minutę, – Kindermanas nuvijo mintis. – Paėjėkime truputį. Pakvėpuokime. Pasimėgaukime gamta, – jis paėmė jėzuitą už rankos ir vedė jį įstrižai Prospekto gatvės. – Štai, *pažiūrėkite!* Puiku! Nuostabu! – jis mostelėjo ant Potomako upės besileidžiančios saulės pusėn.

Priešais barą prie Trisdešimt šeštosios gatvės stovėjo Džordžtauno universiteto studentai, kalbomis ir juokais trikdė tylą. Vienas jų stipriai smogė kitam į petį, ir jie abu pradėjo draugiškai ristis.

– Ak, koledžas, koledžas, – liūdnai atsiduso Kindermanas ir linktelėjo galvą. – Aš niekad nesimokiau... bet aš norėčiau... – jis pamatė, kad Karas žiūri į saulėlydį. – Aš norėjau pasakyti, kad jūs tikrai labai blogai atrodote, – pakartojo jis. – Kas atsitiko? Jūs sergate?

„Kada Kindermanas prieis prie reikalo?“ – galvojo Karas.

– Ne, tik užsiėmęs, – atsakė jis.

– Tad mažiau dirbkite, – sunkiai atsiduso Kindermanas. – Mažiau. Jūs juk pats žinote. Beje, jūs matėte „Bolšoj Balet“ Votergeite?

– Ne.

– Ir aš nemačiau. Bet norėčiau pamatyti. Jos tokios grakščios... tokios žavingos!

Jie priėjo prie automobilių stovėjimo aikštelės sienos. Uždėjęs ant jos alkūnę, Karas pažvelgė į Kindermaną, kuris pasirėmęs liūdnai žvelgė į upę.

– Kas neduoda jums ramybės, leitenante? – paklausė Karas.

– Ak, tėve, – atsiduso Kindermanas. – Mane slegia vienas dalykas.

Karas trumpam pažvelgė į Reganos langą užrakintomis langinėmis.

– Profesinis?

– Na, iš dalies taip... bet tik iš dalies.

– Koks?

– Na, jis yra daugiau... – Kindermanas abejodamas sužvairavo. – Na, sakyčiau, jis yra daugiau dvasios dalykas... – seklys apsisuko ir atsilošė į sieną. Jis susiraukė, po to gūžtelėjo pečiais. – Paprasčiausiai nėra žmogaus, su kuriuo galėčiau apie ją pakalbėti, o ypač su mano kapitonu. Aš negalėčiau. Negalėčiau jam papasakoti. Todėl aš pagalvojau... – staiga jo veidas pagyvėjo. – Aš turėjau tetą... paklausykite, tai labai juokinga. Metai iš metų mano dėdė kėlė jai siaubą. Ji nė sykio neišdrįso jam prieštarauti. Neišdrįso pakelti balso. *Niekados!* Taigi tąsyk, kai ji už ką nors įširsdavo ant jo, – už bet ką, – iškart nubėgdavo į tualetą prie savo miegamojo ir ten tamsoje – jūs nepatikėsite – pati viena, tarp kabančių drabužių ir kandžių, ji keikdavosi – keikdavo mano dėdę gal apie dvidešimt minučių! Išsakydavo tai, ką ji mano apie jį! Tikrai! Ji *rėkdavo!* Paskui išeidavo, pasijausdavo geriau, prieidavo prie jo ir pabučiuodavo į skruostą. Kas tai, tėve Karai? Tai terapija ar ne?

– Tai labai gera terapija, – tarė Karas blyškiai šypsodamasis. – Ir dabar aš esu jūsų tualetas? Jūs tai norėjote pasakyti?

– Iš dalies taip, – tarė Kindermanas ir vėl nuleido akis. – Iš dalies. Bet kalbant rimtai, tėve Karai, – jis stabtelėjo, – ir tualetas turi kalbėti, – pridūrė jis.

– Gal turite cigaretę? – paklausė Karas. Jo rankos drebėjo.

Seklys nepatikliai pažvelgė į jį.

– Ar aš, būdamas tokios būklės, galiu *rūkyti?*

– Tikrai, negalima, – sumurmėjo Karas, pasiremdamas rankomis į sieną ir spoksodamas į jas. *Liaukitės drebėjusios.*

– Gydytojas! Neduok Dieve susirgti kokiose nors džiunglėse! Neduok Dieve atsidurti ten su jumis, o ne su Albertu Šveiceriu! Jūs vis dar gydote karpas varlėmis, daktare Karai?

– Rupūžėmis, – prislopintu balsu atsakė Karas.

– Šiandien jūs nejuokaujate, – susirūpino Kindermanas. – Kas nors ne taip?

Karas tylėdamas papurtė galvą.

– Pasakokite, – tyliai tarė jis.

Seklys atsiduso ir pažvelgė į upę.

– Aš sakiau... – sunkiai alsavo jis, trindamasis nykščiu kaktą.

– Aš sakiau... na, sakykime, aš tiriu bylą, tėve Karai. Žmogžudystę.

– Deningso?

– Ne ne, tai hipotetinė byla. Jūs nieko apie ją nežinote. Nieko. Visiškai nieko.

Karas linktelėjo.

– Tai atrodo kaip ritualinė žmogžudystė, – susimąstęs tęsė Kindermanas. Jis susiraukė ir iš lėto rinko žodžius. – Ir sakykime, kad tame name – hipotetiniame name – gyvena penki žmonės, ir vienas jų turi būti žudikas, – jis mostelėjo ranka, pabrėždamas šiuos žodžius. – Dabar aš tai *žinau.* Aš tai *žinau* – tai yra *faktas,* – jis stabtelėjo ir lėtai atsikvėpė. – Ir čia iškyla problema... Visi įkalčiai... na, jie rodo į vaiką, tėve Karai, mažą mergaitę, galbūt dešimties, dvylikos metų... vaiką; ji galbūt galėtų būti mano duktė, – jis žvelgė į upės krantinę. – Taip, aš žinau: tai skamba fantastiškai... juokingai... bet tai tiesa. Ir štai į šį namą, tėve, ateina kunigas – labai garsus kunigas – ir

kadangi ši byla tik hipotetinė, tėve, aš sužinau iš savo taip pat hipotetinės dvasios, kad šis kunigas kartą yra išgydęs labai savotišką ligą. Ligą, kuri yra psichinė; beje, aš paminėjau šį faktą tik dėl įdomumo.

Tuo metu Karas pajuto, kad jo veidas papilkėjo.

– Be to, į šią ligą... įveltas satanizmas, taip pat... jėga... taip, milžiniška jėga. Ir ši... hipotetinė mergaitė, sakykime, galėtų... apsukti žmogaus galvą į kitą pusę, suprantate. Taip, ji galėtų, – dabar jis linksėjo galvą. – Taip... taip, ji galėtų. Dabar iškyla klausimas... – jis mįslingai susiraukė. – Matote... Matote, mergaitė už tai negali atsakyti, tėve. Ji yra pamišusi, – jis patraukė pečiais. – Ir ji juk vaikas! *Vaikas!* – jis papurtė galvą. – Ir vis dėlto ši liga, kuria ji serga... ji gali būti pavojinga. Ji gali dar ką nors užmušti. Kas žino? – jis vėl sušnairavo į upę. – Štai kokia problema. Ką daryti? Aš turiu galvoje, hipotetiškai. Užmiršti? Užmiršti ir tikėtis, kad ji, – Kindermanas patylėjo, – ji pasveiks, – jis išsitraukė nosinę. – Tėve, aš nežinau... aš nežinau, – jis išsišnypštė. – Tai baisus nuosprendis; siaubingas, – jis ieškojo švarios, nesuteptos nosinės dalies. – Siaubingas. Ir aš nenoriu būti tuo, kuris priims šį nuosprendį, – jis vėl išsišnypštė ir lengvai palietė šnervę. – Tėve, kaip reikėtų teisingausiai pasielgti tokiu atveju? Hipotetiškai? Kaip, jūsų manymu, būtų teisingiausia pasielgti?

Kurį laiką jėzuitas virpėjo iš nuobodaus, sunkaus pasipiktinimo jausdamas, kaip svoris griūva ant jo. Jis leidosi supančiojamas. Pažvelgė Kindermanui į akis ir tyliai atsakė:

– Aš perduočiau šį reikalą į autoritetingas rankas.

– Aš tikiu, kad dabar jos yra čia, – atsiduso Kindermanas.

– Taip... ir į jas aš viską perduočiau.

Jų žvilgsniai susikirto. Kindermanas įsikišo nosinę į kišenę.

– Taip... Taip, aš tikėjau, kad jūs tai pasakysite, – jis linktelėjo, tada pažvelgė į saulėlydį. – Koks gražus vaizdas, – jis atsitraukė rankovę ir pažvelgė į laikrodį. – Na ką gi, man reikia eiti, misis Kinderman vėl šauks „Vakarienė atšalo!“ – jis atsisuko į Karą. – Ačiū, tėve. Dabar aš jaučiuosi geriau, daug geriau. Beje, galėtumėte padaryti man paslaugą? Perduoti žinutę? Jei sutiksite žmogų, pavarde Engstriomas, pasakykite jam, na, kad Elvyra yra klinikoje, ji jaučiasi gerai. Jis supras. Jūs galėtumėte tai padaryti? Žinoma, jei sutiksite jį.

Karas suglumo. Paskui tarė:

– Žinoma, žinoma.

– Klausykite, mes juk galėtumėme nueiti į filmą kokį vakarą. A, tėve?

Jėzuitas nuleido akis ir sumurmėjo:

– Greit.

– „Greit“. Jūs kaip rabinas, kuris kalba apie mesiją: visuomet „greit“. Klausykite, padarykite man dar vieną paslaugą, tėve, – seklys atrodė smarkiai susirūpinęs. – Meskite trumpam šitą bėgiojimą ratais. Pradėkite vaikščioti. Lėtai. Gerai?

– Gerai.

Susikišęs rankas į kišenes, seklys nuolankiai pažvelgė į šaligatvį.

– Greit. Visuomet greit, – jis žengė žingsnį nuleidęs galvą, paskui uždėjo ranką ant jėzuito peties ir spustelėjo jį. – Elija Kazan siunčia linkėjimų.

Kurį laiką Karas žiūrėjo, kaip seklys svirduliuoja gatve. Žiūrėjo su nuostaba, su meile, stebėdamasis širdies posūkių labirintais. Jis pažvelgė į viršų, kur virš upės kabojo rožine spalva nuplauti debesys, paskui į vakarus, kur jie plaukė į pasaulio kraštą, šviesdami silpnai, lyg prisimintas pažadas. Jis pridėjo kumštį

prie lūpų ir pažvelgė žemyn į liūdesį, besiveržiantį iš gerklės į akies kraštelius. Jis laukė. Nedrįso dar kartą pažvelgti į saulėlydį. Pažvelgė į Reganos langą ir įėjo į namą.

Šarona įleido jį į vidų ir pasakė, kad pokyčių nėra. Rankose ji laikė dvokiančių skalbinių ryšulį. Ji atsiprašė:

– Man reikia nunešti juos žemyn, į skalbimo mašiną.

Jis žiūrėjo į ją. Pagalvojo apie kavą. Tačiau išgirdęs, kad demonas baisiai plūstasi ant Merino, ėmė lipti laiptais. Staiga prisiminė žinutę. Karlas. Kur jis? Jis atsisuko ir norėjo paklausti Šaroną, bet ši jau leidosi į rūsį. Lyg per rūką jis įžengė į virtuvę.

Karlo nebuvo. Tik Kris. Ji sėdėjo prie stalo ir žiūrėjo į... albumą. Suklijuotos nuotraukos. Iškarpos iš žurnalų. Parėmusios kaktą rankos dengė jos veidą.

– Atsiprašau, – švelniai tarė Karas. – Ar Karlas kambaryje?

Kris papurtė galvą.

– Aš išsiunčiau jį pirkinių, – kimiai sušnibždėjo ji. Karas išgirdo, kaip ji sušnarpštė. – Ten yra kavos, tėve, – sumurmėjo Kris. – Ji turėtų greit užvirti.

Karas pažvelgė į kavinuko lemputę. Išgirdo, kaip Kris atsistojo, ir atsisukęs pamatė, kaip ji greitomis sprunka pro jį, nusisukusi į šalį. Jis išgirdo drebantį „Atsiprašau“, ir ji išbėgo iš kambario.

Jo žvilgsnis nukrypo į albumą. Jis priėjo ir pažvelgė į jį. Slapčia fotografuotos nuotraukos. Jauna mergaitė. Jis pajuto aštrų skausmą supratęs, kad žiūri į Reganą, užpučiančią žvakutes ant kremu papuošto torto; su šortais ir sportiniais marškinėliais sėdinčią ant doko ir linksmai mojuojančią į fotoaparatą. Ant marškinėlių buvo kažkoks užrašas: TER... Jis negalėjo įžvelgti.

Gretimame lape ant liniuoto popieriaus lapo vaiko rašysena buvo parašytas posmelis:

Vietoj paprasto molio
Jei galėčiau paimti
Pačius gražiausius daiktus,
Pavyzdžiui, vaivorykštę, debesis
Ar paukštelio dainą,
Galbūt tada, brangioji mama,
Jei sudėčiau juos kartu,
Aš tikrai galėčiau nulipdyti tavo skulptūrėlę.

Po eilėraštuko: *AŠ MYLIU TAVE! SU MOTINOS DIENA!* Ir parašas pieštuku – Regi.

Karas užsimerkė. Jis negalėjo išvengti šio atsitiktinio susitikimo. Bejėgiškai nusisuko ir laukė, kol užvirs kava. Nuleidęs galvą, atsirėmė į bufetą ir vėl užsimerkė. *Užmiršk!* – pagalvojo jis, – *viską užmiršk!* Tačiau jis negalėjo užmiršti ir, klausantis verdančios kavos kliuksėjimo, jo rankos ėmė drebėti, gailestis staiga ir netikėtai peraugo į įniršį dėl ligos, dėl skausmo, dėl vaiko kančių ir kūno trapumo, dėl žiaurios ir negailestingos mirties korupcijos.

„Vietoj paprasto molio..."

Įniršis peraugo į sielvartą ir beviltišką žlugimą.

„...Pačius gražiausius daiktus..."

Jis negalėjo laukti kavos. Jis privalo eiti... jis privalo kažką daryti... kažkam padėti... bandyti...

Jis išėjo iš virtuvės. Praeidamas pro svetainę pažvelgė į vidų. Kris gulėjo ant sofos ir konvulsiškai verkė, o Šarona ramino ją. Jis nukreipė akis ir užkopė į viršų, išgirdo, kaip demonas įsiutęs plūdo Meriną:

„...būtum *pralaimėjęs!* Tu būtum *pralaimėjęs,* ir tu tai *žinojai!* Tu *niekšas,* Merinai! Išpera! *Grįžk!* Grįžk ir...

Karas įžengė į kambarį.

„...Ar paukštelio dainą...“

Įėjęs į kambarį jis suprato, kad užmiršo apsivilkti megztinį. Pažvelgė į Reganą. Jos galva buvo nusukta į šoną, o demonas toliau plūdosi.

„...Pačius gražiausius...“

Jis lėtai priėjo prie kėdės, paėmė antklodę ir tik tada, visiškai išsekęs, pastebėjo, kad Merino nėra kambaryje. Eidamas prie Reganos pamatuoti kraujo spaudimo, jis vos neužkliuvo už jo. Gležnas ir nejudrus jis gulėjo kniūpsčias prie jos lovos. Sukrėstas Karas atsiklaupė. Apvertė jį. Pamatė melsvą veidą. Pačiupinėjo jo riešą. O tada skausmas ir sielvartas nudiegė jo kūną. Karas suprato, kad Merinas miręs.

– Šventas smirdaliau! *Tu mirsi, a? Mirsi?* Karai, išgydyk jį! – plūdosi demonas. – Sugrąžink jį ir leisk mums *užbaigti,* leisk mums...

Širdies išsekimas. Vainikinė arterija.

– O, Dieve, – suvaitojo Karas. – Dieve, ne! – jis užsimerkė, netikėdamas, praradęs viltį, papurtė galvą, paskui, užplūdus sielvartui, staiga stipriai smeigė nykščiu į pabalusį Merino riešą, lyg norėdamas išspausti iš jo kraujagyslių užgesusio gyvenimo dūžius.

– ...dievobaimingas...

Karas atsilošė ir giliai įkvėpė. Tada pastebėjo mažytes tabletes, išsibarsčiusias ant grindų. Jis paėmė vieną tabletę ir, atpažinęs ją, suprato, kad Merinas žinojo. Nitroglicerinas. Jis žinojo. Paraudusiomis ašarotomis akimis Karas pažvelgė į Merino veidą, *„..eikite ir dabar truputį pailsėkite, Demienai“.*

– Net *kirmėlės* neės tavo puvėsių, tu...

Karas išgirdo demono žodžius ir ėmė drebėti iš mirtino įniršio.

Neklausyk!

– ...homoseksualiste...

Neklausyk! Neklausyk!

Tamsi vena pritvinko ant Karo kaktos. Jis paėmė Merino rankas ir švelniai sudėjo jas kryžiaus ženklu. Demonas plūdosi:

– Dabar įstatyk penį į jo rankas! – dvokiančių seilių krūvelė žnektelėjo ant velionio akies. – Paskutinis ritualas, – tyčiojosi demonas.

Jis atkragino galvą ir žvėriškai nusižvengė.

Karas tylėdamas žiūrėjo į seiles. Jo akys išsprogo. Jis nejudėjo. Kunkuliuojantis kraujas neleido nieko girdėti. Lėtais, kampuotais judesiais, drebėdamas jis pakėlė išraudusį veidą, trūkčiojantį nuo paniekos ir įniršio spazmų.

– *Tu, kalės vaike!* – tylūs Karo žodžiai išsiliejo lyg lydytas plienas. – Tu, išpera! – nors jis nejudėjo, atrodė, kad jis atsitiesia, kaklo sausgyslės išsitempė kaip lynas. Demonas nustojo juoktis ir piktdžiugiškai žvelgė į jį. – Tu būtum pralaimėjęs, ir tu pralaimėjai! Tu *visad* pralaimi! – Regana aptėškė jį vėmalais. Jis nekreipė dėmesio. – Taip, tu gerai moki susidoroti su vaikais! – drebėdamas tęsė jis. – Mažomis mergaitėmis! Na, ką gi! Pažiūrėkime, kaip tau seksis su didesniais žmonėmis! Pirmyn! – jis pakėlė rankas, sulenktas kaip didžiulius kablius, ir lėtai pamojavo į save. – Pirmyn! Pirmyn, pralaimėtojau! Pabandyk *manęs!* Palik mergaitę ir paimk mane! Paimk *mane!* Įeik į...

Maždaug po minutės Kris ir Šarona viršuje išgirdo triukšmą. Jos buvo kabinete. Kris išverktomis akimis sėdėjo prie baro, o Šarona ruošė jai gėrimą. Kai dėjo degtinę ir toniką į barą, abi moterys pažvelgė į lubas. Smūgiai. Garsūs trenksmai į baldus. Į sienas. Paskui balsas... demono? Demono. Keiksmai. Ir kitas balsas. Besikaitaliojantis. Karo? Taip, Karo. Tik stipresnis. Gilesnis.

– Ne! Aš neleisiu tau jų kankinti. *Tu nekankinsi jų!* Tu eisi su...

Kris krūptelėjo nuo garsaus stiklo dūžio viršuje, ir ji su Šarona greitai puolė iš kabineto, užbėgo laiptais prie Reganos miegamojo, įsiveržė į vidų. Ant grindų, išplėštos iš vyrių, gulėjo langinės! O lango stiklas buvo sudaužytas į šipulius.

Susijaudinusios jos nuskriejo prie lango, ir bebėgdama Kris prie lovos pamatė Meriną, gulintį ant grindų. Ji sustingo. Paskui prišoko prie jo. Pasilenkė. Sukliko.

– O, Dieve, – suverkšleno ji. – Šarona! Šarona, eikš čia! Greitai, eik...

Šarona suklykė prie lango ir pasileido durų link. Kris pakėlė bekraujes akis.

– Šarona, kas yra?

– Tėvas Karas! Tėvas Karas!

Apimta isterijos ji išlėkė iš kambario. Kris atsistojo ir drebėdama pribėgo prie lango. Ji pažvelgė žemyn ir pajuto, kad jos širdis šoka iš kūno. Judrios M gatvės laiptų apačioje, tarp besibūriuojančios minios, gulėjo Karas.

Ji spoksojo apimta siaubo. Suparalyžiuota. Bandė pajudėti.

– Mama?

Silpnas, verkšlenantis vaikiškas balsas pasigirdo jai už nugaros. Kris nurijo ašaras. Negalėjo patikėti.

– Mama, kas atsitiko? Prašau! Prašau, ateik čia! Mama! Aš *bijau!* Aš...

Kris greitai atsisuko ir pamatė išsigandusias, maldaujamas akis. Ji verkdama pribėgo prie lovos.

– Regi! Mano vaikeli, mano vaikeli! O, Regi!

Apačioje Šarona puolė iš namo ir paklaikusi nulėkė į jėzuitų bendrabutį. Ji skubiai pasiprašė pas Dajerį. Šis greitai atėjo į priimamąjį. Ji viską papasakojo jam. Jis išbalo.

– Iškvietėte greitąją?

– O Dieve, aš visai nepagalvojau!

Dajeris greitai davė nurodymus komutatoriaus operatorei ir kartu su Šarona išbėgo iš bendrabučio. Perkirto gatvę. Nubėgo prie laiptų.

– Prašau, praleiskite mane! Praleiskite!

Stumdydamas į šalis žioplius, Dajeris išgirdo abejingumo litanijos murmesį:

– Kas atsitiko?

– Kažkoks vyrukas nukrito nuo laiptų.

– Jūs žinote...

– Turbūt girtas buvo. Matai vėmalus.

– Eime, o tai pavėluosime į...

Pagaliau Dajeris prasibrovė ir akimirką pajuto, kad jo širdis sustojo belaikiame širdgėlos išmatavime; erdvėje, kur įkvėpti oro buvo per daug skausminga. Karas gulėjo pasisukęs, ant nugaros, jo galva – didėjančio kraujo klano vidury. Jis žiūrėjo į tuštumą. Prasižiojęs. Dabar jo akys tylėdamos pakrypo į Dajerį. Sužibo gyvybe. Nušvito džiaugsmu. Kažkokiu maldavimu. Kažkuo svarbiu.

– Na, atgal! Visi atgal!

Policininkas. Dajeris atsiklaupė ir uždėjo lengvą, švelnią, glamonėjančią ranką ant sudaužyto, supjaustyto veido. Kiek daug žaizdų! Iš burnos nusidriekė kraujo srovelė.

– Demienai... – Dajeris stabtelėjo, norėdamas numalšinti drebulį gerklėje.

Akyse jis matė silpną, nekantrų švytėjimą, draugišką maldavimą. Jis pasilenkė arčiau.

– Tu gali kalbėti?

Karas lėtai ištiesė ranką ir sugriebė Dajerio riešą. Žiūrėdamas jam į akis, jis spustelėjo riešą. Trumpam spustelėjo.

Dajeris nugalėjo ašaras. Jis pasilenkė dar arčiau ir pridėjo burną prie Karo ausies.

– Ar nori dabar atlikti išpažintį, Karai?

Spustelėjimas.

– Ar tu gailiesi dėl visų savo gyvenimo nuodėmių ir dėl visagalio Dievo įžeidimų?

Spustelėjimas.

Dabar Dajeris atsilošė ir, lėtai brėždamas kryžiaus ženklą virš Karo, tarė nuodėmių atleidimo žodžius:

– *Ego te absolvo...* *

Didžiulė ašara nuriedėjo iš Karo akies krašto, ir dabar, baigdamas atleidimą, Dajeris juto stipresnius, nuolatinius savo riešo spusčiojimus.

– *...in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Amen.* **

Dajeris pasilenkė ir pridėjo lūpas prie Karo ausies. Palaukė. Nurijo gumulą gerklėje. Sumurmėjo:

– Ar tu?..

Jis stabtelėjo. Jo riešo suspaudimas staiga susilpnėjo. Jis pakėlė galvą ir pamatė akis – pilnas ramybės, pilnas kažko kito: lyg paslaptingo džiaugsmo, pasibaigus tam, ko troško širdis. Akys vis dar žiūrėjo. Tik ne į šį pasaulį. Ne į jį.

Dajeris lėtai ir švelniai užmerkė jo akis. Tolumoje pasigirdo greitosios pagalbos mašinos kaukimas.

– Sudiev... – jis negalėjo užbaigti sakinio.

Nuleido galvą ir ėmė verkti.

Greitosios pagalbos mašina atvyko. Jie paguldė Karą ant neštuvų. Įkėlė jį į mašiną, o Dajeris įlipo į vidų ir, atsisėdęs šalia jauno gydytojo, paėmė Karo ranką.

* Aš tau atleidžiu *(lot.)*.

** Vardan Dievo Tėvo ir sūnaus, ir Šventosios Dvasios. Amen. *(Lot.)*

– Dabar jūs jam niekuo nepadėsite, tėve, – švelniu balsu tarė jaunasis gydytojas. – Neskaudinkite sau širdies. Nevažiuokite.

Dajeris žvelgė į randuotą, sudraskytą veidą. Jis papurtė galvą.

Jaunasis gydytojas pažvelgė pro kabinos duris, kur kantriai sėdėjo vairuotojas. Jis linktelėjo. Mašinos durys girgžtelėjo ir užsidarė.

Priblokšta Šarona stovėjo ant šaligatvio ir žvelgė į nuvažiuojančią mašiną. Kažkas iš stebėtojų sumurmėjo:

– Kas atsitiko?

– Velnias žino, drauguži. Kas žino?

Greitosios pagalbos sirena drebino naktį virš upės, kol vairuotojas prisiminė, kad laikas nebeturi prasmės. Jis išjungė sireną. Upė vėl ėmė ramiai tekėti, plaudama nuožulnų krantą.

EPILOGAS

Birželio pabaigos saulės šviesa liejosi pro Kris miegamojo langą. Ji sulankstė palaidinukę ir, įdėjusi ją į lagaminą, uždarė dangtį. Tada paskubomis pasuko prie durų.

– Na, štai ir viskas, – tarė ji Karlui, prieinančiam užrakinti lagaminą.

Kris išėjo į koridorių ir pasuko į Reganos miegamąjį.

– Sveika, Regi, kaip sekasi?

Nuo kunigų mirties buvo praėjusios šešios savaitės. Nuo šoko pabaigos. Nuo to laiko, kai Kindermanas baigė bylą. Tačiau atsakymų į klausimus dar nebuvo. Tik baikščios spėlionės ir dažni ašaroti pabudimai iš miego. Merino mirties priežastis buvo vainikinės arterijos liga. Tačiau Karo... „Beviltiška", – nusprendė Kindermanas. Ne mergaitė, nutarė jis. Ji buvo tvirtai supančiota varžomaisiais diržais ir paklode. Akivaizdu, kad Karas išplėšė langines ir iššoko pro langą. Bet kodėl? Baimė? Bandymas pabėgti nuo kažko baisaus? Ne. Kindermanas griežtai tai atmetė. Jei jis būtų norėjęs pabėgti, jis būtų galėjęs išeiti pro duris. Ir be to, Karas nebuvo iš tokių, kurie nuo ko nors būtų bėgę.

Tad kodėl tas lemtingas šuolis?

Atsakymai po truputį paaiškėjo tada, kai Dajeris paminėjo Karo emocinius konfliktus: jo jaustą kaltę dėl motinos mirties, jo tikėjimo problemą; ir kai prie jų Kindermanas pridėjo kelių

parų nemigą, susirūpinimą ir kaltės jausmą, kad Regana neišvengiamai mirs, demono atakas jo motinos pavidalu ir pagaliau patirtą šoką dėl Merino mirties, jis liūdnai priėjo išvadą, kad kaltės našta taip užgriuvo jo protą, jog šis neatlaikė. Be to, tyrinėdamas Deningso mirtį, seklys skaitydamas apie užvaldymą sužinojo, kad dažnai patys egzorcistai būdavo užvaldomi, ir būtent dėl tokių priežasčių, kurių būta ir šiuo atveju: stiprus kaltės jausmas ir noras būti nubaustam bei autosugestijos jėga. Karas buvo tam subrendęs. Ir kovos garsai, pasikeitęs kunigo balsas, kurį girdėjo Kris ir Šarona, tik patvirtino šią seklio hipotezę.

Tačiau Dajeris nepritarė. Po Reganos pasveikimo jis vis ėjo į šiuos namus pasikalbėti su Kris. Vis klausinėjo, ar Regana negali prisiminti, kas tą vakarą atsitiko jos miegamajame. Tačiau ši visuomet tik purtė galvą arba sakė „ne". Tad byla buvo baigta.

Dabar Kris įkišo galvą į Reganos miegamąjį, pamatė dukterį, apsikabinusią du medžiaginius gyvulėlius, su vaikišku pasipiktinimu pažvelgė į pilnutėlį atvirą lagaminą ant jos lovos.

– Kaip sekasi krautis daiktus, vaikeli? – paklausė Kris.

Regana pakėlė akis. Truputį išblyškusi. Truputį sulysusi. Akys truputį pajuodusios.

– Niekas į jį netelpa! – susiraukė ji.

– Na, brangioji, visko iškart neįmanoma paimti. Palik juos, Vili atveš likusius daiktus. Na, vaikeli, paskubėk, nes pavėluosime į lėktuvą.

Po pietų jos turėjo išskristi į Los Andželą, o Šarona ir Engstriomai turėjo likti čia ir pasirūpinti namo pardavimu. Vėliau Karlas jaguaru turėjo atvežti visus į naujus namus.

– Na, gerai! – patempusi lūpą sutiko Regana.

– Geras vaikas, – Kris paliko ją ir nusileido į pirmą aukštą.

Tik spėjus nulipti laiptais, suskambo durų skambutis. Ji atidarė duris.

– Sveika, Kris, – tai buvo tėvas Dajeris. – Trumpam užsukau atsisveikinti.

– O, labai gerai. Aš jau rengiausi pati jums paskambinti, – ji žengė žingsnį atbula. – Įeikite į vidų.

– Ne, nereikia, Kris. Aš žinau, kad jūs skubate.

Ji paėmė jį už rankos ir įtraukė į vidų.

– Na, prašau. Aš kaip tik rengiausi išgerti puodelį kavos.

– Na, jei jūs įsitikinusi.

Ji buvo įsitikinusi. Jie nuėjo į virtuvę, atsisėdo prie stalo, gėrė kavą, juokavo. Tuo metu Šarona ir Engstriomai bėgiojo pirmyn atgal. Kris kalbėjo apie Meriną: kaip ji buvo nustebusi ir pagarbiai sumišusi, matydama jo laidotuvėse tiek daug įžymių žmonių ir aukštų dvasininkų iš kitų šalių. Jie abu tylėjo, o Dajeris spoksojo į savo puoduką, į liūdesį. Kris tarytum perskaitė jo mintis.

– Ji vis dar negali prisiminti, – švelniai tarė ji. – Man labai gaila.

Jėzuitas linktelėjo nepakeldamas akių. Kris pažvelgė į savo pusryčių lėkštę. Ji buvo per daug susinervinusi ir susijaudinusi, taigi nieko nevalgė. Rožė vis dar buvo ten. Ji paėmė ją už kotelio ir svajingai palingavo.

– O jis net nepažinojo jos ir niekad nebuvo matęs, – liūdnai sumurmėjo ji.

Tada, vis dar laikydama rožę, pažvelgė į Dajerį. Jo akys buvo nukreiptos į ją.

– Kaip jūs manote, kas iš tikrųjų atsitiko? – paklausė jis. – Kaip netikinti. Jūs manote, kad ji tikrai buvo užvaldyta?

Ji svarstė nuleidusi akis, vis dar žaisdama su rože.

– Na, kaip jūs sakote... Dievu aš netikiu. Vis dar netikiu. Bet kalbant apie velnią – na, tai kažkas kita. Aš galėčiau ir patikėti.

Tiesą sakant, aš ir tikiu. Tikiu. Ir ne tik dėl to, kas atsitiko su Regana. Aš turiu galvoje apskritai, – ji patraukė pečiais. – Kalbant apie Dievą, žmogus turi įsitikinti, ar jis yra, ir Dievui reikia ilsėtis milijoną metų kiekvieną naktį, nes žmonės jį išvestų iš kantrybės. Jūs suprantate, ką aš noriu pasakyti? Jis niekad nekalba. O velnias nuolat duoda patarimų, tėve. Velnias vykdo didžiulę propagandą.

Kurį laiką Dajeris žiūrėjo į ją, paskui tyliai tarė:

– Bet jeigu visas pasaulio blogis priverčia jus manyti, kad velnias egzistuoja, tai kaip jūs vertinate visą pasaulio *gėrį?*

Ji pažvelgė jam į akis, nusisuko.

– Taip... taip... – tyliai sumurmėjo ji. – Čia ir yra esmė,

Liūdesys ir šokas dėl Karo mirties melancholišku rūku nusileido ant jos. Tačiau ir per jį ji matė šviesos taškelius ir bandė sutelkti mintis ir žvilgsnį į juos prisimindama, kaip po Karo laidotuvių kapinėse Dajeris palydėjo ją iki pat jos automobilio. *„Jūs galėtumėte trumpam užvažiuoti pas mane į namus?"* – tąsyk paklausė ji. *„Mielai, bet aš turiu dalyvauti puotoje"*, – atsakė jis. Ji sumišo. *„Kai jėzuitas miršta,* – paaiškino jis, – mes *visuomet keliame pobūvį. Jam tai – pradžia, todėl mes ir švenčiame."*

Kris kilo nauja mintis.

– Jūs sakėte, kad Karas lyg ir nebuvo tikintis.

Dajeris linktelėjo.

– Negaliu tuo patikėti, – tarė ji. – Niekad gyvenime nesu mačiusi tokio tikinčio žmogaus.

– Taksi laukia, madam.

Kris pabudo iš svajonių.

– Ačiū, Karlai. Gerai, – ji ir Dajeris atsistojo. – Ne, tėve, jūs pasilikite. Aš tuoj grįšiu. Einu į viršų pasiimti Regi.

Jis linktelėjo ir žiūrėjo, kaip ji išeina iš virtuvės. Svarstė keistus paskutinius Karo žodžius, šauksmus, kuriuos girdėjo apačioje prieš

jo mirtį. Kažką jie reiškė. Tačiau ką? Jis nežinojo. O Kris ir Šaronos prisiminimai buvo migloti. Tačiau jis dar kartą pagalvojo apie tą paslaptingą džiugesį, spindėjusį Karo akyse. Jis dar prisiminė gilų ir ryškiai švytintį... triumfą? Jis nebuvo įsitikinęs, bet pasijuto keistai ramesnis. „Kodėl ramesnis?" – nusistebėjo jis.

Jis nužingsniavo į prieškambarį. Susikišęs rankas į kišenes, atsirėmė į duris ir žiūrėjo, kaip Karlas padeda sudėti bagažą į taksi. Buvo drėgna ir karšta, ir jis nusivalė kaktą, tada pasisuko į žingsnių garsą, sklindantį nuo laiptų. Kris ir Regana, susikabinusios rankomis. Jos priėjo prie jo. Kris pabučiavo jam skruostą. Paskui palietė jį ranka ir švelniai pažvelgė į akis.

– Viskas gerai, – tarė jis. Patraukė pečiais. – Aš jaučiu, kad viskas gerai.

Ji linktelėjo.

– Aš paskambinsiu jums iš Los Andželo. Sudie.

Dajeris pažvelgė į Reganą. Ji susiraukė, lyg staiga prisiminusi užmirštą nerimą. Impulsyviai ištiesė į jį rankas. Jis pasilenkė, ir jinai pabučiavo jį. Kurį laiką Regana susidomėjusi spoksojo į jį. Ne, ne į jį: į apvalius katalikiškus karolius.

Kris pasisuko.

– Eime, – kimiai tarė ji, paimdama Reganą už rankos. – Eime, mes pavėluosime, vaikeli.

Dajeris žiūrėjo joms įkandin. Pamojo Kris. Matė, kaip ji pasiuntė jam oro bučinį, paskui greitai įsirangė šalia Reganos į automobilį. Karlui atsisėdus prie vairuotojo, Kris dar kartą pamojavo pro langą. Taksi nuvažiavo. Dajeris lėtai nužingsniavo prie šaligatvio. Žiūrėjo, kaip taksi užsuko už kampo ir dingo iš akių.

Priešingoje gatvės pusėje jis išgirdo stabdžių cypimą. Pažvelgė ten. Policijos automobilis. Kindermanas. Seklys lėtai apėjo aplink automobilį ir atkrypavo prie Dajerio.

– Atvažiavau atsisveikinti.

– Jie tik ką išvažiavo.

Kindermanas sustojo lyg įbestas.

– Išvažiavo?

Dajeris linktelėjo.

Kindermanas apžvelgė gatvę ir papurtė galvą. Paskui pažvelgė į Dajerį.

– Kaip mergaitė?

– Ji nuostabi.

– Tai gerai. Labai gerai. Tai ir yra svarbiausia, – jis nusigręžė. – Ką gi, vėl prie reikalų, – atsiduso jis. – Vėl prie darbų. Sudie, tėve, – jis pasisuko ir žengė prie policijos automobilio, tada sustojo ir atsisukęs klausiamai pažvelgė į Dajerį. – Jūs vaikštote į filmus, tėve Dajeri? Mėgstate filmus?

– Žinoma.

– Aš galiu įeiti be bilieto, – kurį laiką jis abejojo. – Tiesą sakant, rytoj vakare aš galiu eiti į „Crest“. Gal norėtumėte eiti kartu?

Dajeris stovėjo susikišęs rankas į kišenes.

– Koks filmas?

– „Vėtrų kalnas“.

– Kas vaidina?

– Hitklifas – Džekas Glisonas, Katerina Ernšo – Liusilė Bol. Jūs patenkintas?

– Aš jį mačiau, – abejingai tarė Dajeris.

Kindermanas kurį laiką žvelgė į jį. Tada nusigręžė.

– Dar vienas, – sumurmėjo jis. Žengė ant šaligatvio, paėmė Dajerį už parankės ir lėtai ėmė vestis jį gatve. – Aš prisiminiau vieną eilutę iš filmo „Kasablanka“, – draugiškai tarė jis. – Jo pabaigoje Hamfris Bogartas sako Klodui Rainsui: „Lui, aš manau, kad tai yra puikios draugystės pradžia“.

– Žinote, jūs truputį *panašus* į Bogartą.

– Jūs pastebėjote.

Užmarštyje jie stengėsi prisiminti.

AUTORIAUS PASTABA

Aš leidau sau pakeisti Džordžtauno universiteto vietą bei perkelti Kalbos ir lingvistikos institutą kitur. Prospekto gatvės iš tikrųjų nėra. Neegzistuoja ir mano aprašytas jėzuitų bendrabučio priimamasis.

Prozos fragmentas, priskirtas Lankasteriui Merinui, nėra mano išmonė. Jis iš Džono Henrio Njumeno pamokslo „Antrasis pavasaris".

TURINYS

WILLIAM PETER BLATTY
Egzorcistas

Romanas

Redaktorė *Violeta Baltušytė*
Dailininkė *Deimantė Rybakovienė*

Leido ŽALTVYKSLĖ,
A. Vivulskio 7-208, LT-03221 Vilnius
el. p. leidykla@zaltvyksle.com

Spausdino UAB VILNIAUS SPAUDA
Viršuliškių skg. 80, LT-05131 Vilnius

Tiražas 1000 egz.

Blatty, William Peter

Bl 17 Egzorcistas [romanas] / William Peter Blatty; iš anglų kalbos vertė Raimondas Skabeikis. – Vilnius: Žaltvykslė; [2006]. – 365 p.

ISBN 9986-06-181-4

Bauginanti, kupina grasos, įtempto siužeto istorija apie paauglę mergaitę, aktorės Kris Makneil dukterį, kurią dėl neatsargaus elgesio su spiritizmo planšete užvaldo demonai. Jėzuitas psichiatras Karas nusprendžia, kad jai tegali padėti egzorcizmas – šėtono išvarymas. Romanas paremtas psichiatrijos, religijos mokslų faktais, pagal jį sukurtas garsus filmas.

UDK 820(73)-31

WILLIAM PETER

BLATTY

KOLEKCIJA

